

MASEP

Measurement and Assessment of Economic and Social Phenomena

XV SCIENTIFIC CONFERENCE MASEP 2024

Measurement and Assessment of Social and Economic Phenomena

BOOK OF ABSTRACTS

XV KONFERENCJA NAUKOWA MASEP 2024

Pomiar i ocena zjawisk społecznych i ekonomicznych

KSIĄŻKA STRESZCZEŃ

Organisers:

Department of Economic and Social Statistics, University of Lodz

Institute of Marketing and Sustainable Development, Lodz University of Technology

Organizatorzy:

Katedra Statystyki Ekonomicznej i Społecznej, Uniwersytet Łódzki

Instytut Marketingu i Zrównoważonego Rozwoju, Politechnika Łódzka

Łódź, 27-29.11.2024

Spis treści / Table of contents

Spis treści / Table of contents.....	2
Streszczenia.....	12
Aplikacja mobilne w kreowaniu odpowiedzialnych zachowań konsumentów generacji Z na rynku artykułów żywnościowych.....	13
Nowoczesna statystyka cen: automatyczna detekcja downsizingu i upsizingu na danych skanowanych.....	14
Determinanty przestrzennego zróżnicowania stóp bezrobocia w kontekście rozwoju ekonomicznego, przypadek Polski Wschodniej.....	15
Wpływ wymuszonych oszczędności gospodarstw domowych na dynamikę inflacji w UE w okresie pandemii COVID-19.....	16
Nierówności po polsku.....	17
Zmienność cen w warunkach niepewności.....	18
Zastosowanie modeli GPT do anotacji tekstów ekonomicznych w języku polskim.....	19
Determinanty wzrostu eksportu UE do Chin: analiza empiryczna.....	20
Konserwatyzm rachunkowy a kształtowanie wyniku finansowego: doświadczenia z polskiego rynku kapitałowego.....	21
Kapitał ludzki regionów CEE jako element zrównoważonego rozwoju.....	22
Zarządzanie gospodarką żywnościową w krajach UE w kontekście marnotrawstwa żywności.....	23
Lasy miejskie starzejących się społeczeństw. Przykład Łodzi i Warszawy (Polska Centralna).....	24
Efekt techniki, wrażliwość pytań a ocena poziomu własnych kompetencji - wstępne rezultaty eksperymentu metodologicznego.....	25
Determinanty przestrzennego zróżnicowania stóp bezrobocia w kontekście rozwoju ekonomicznego, przypadek Polski Wschodniej.....	26
Koncepcja Smart Grid w kontekście prognozowania (forecasting) analiza bibliograficzna.....	27
Model internacjonalizacji spółek giełdowych uwzględniający technologię AI w obliczu współczesnych fluktuacji gospodarczych.....	28
Behawioralny model podejmowania decyzji w warunkach ryzyka.....	29
Implementacja i finansowanie programów rewitalizacji w lokalnej polityce rozwoju małych i średnich miast województwa warmińsko-mazurskiego.....	30
Cyberbezpieczeństwo w sprawozdawczości dotyczącej zrównoważonego rozwoju – analiza koncepcyjna.....	31
Wpływ ESG na rozwój sektora transportowego.....	32
Bezpieczeństwo energetyczne Unii Europejskiej: rola odnawialnych źródeł energii w perspektywie 20 lat.....	33
Alfabetyzacja przyszłości jakości.....	34
Poleganie na sztucznej inteligencji w podejmowaniu decyzji inwestycyjnych a skłonność do ryzyka.....	35
Wpływ sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego na udzielanie zamówień publicznych o obiegu zamkniętym. W stronę zrównoważonego rozwoju.....	36
Ludność w wieku poprodukcyjnym w Armenii, Azerbejdżanie i Gruzji.....	37

Innowacje spotykają sztuczną inteligencję - analiza bibliometryczna publikacji naukowych z zakresu zarządzania, ekonomii i biznesu.....	38
Oszczędności europejskich gospodarstw domowych – statystyczna ocena porównań międzygrupowych	39
Proces decyzyjny kandydatów na studia związany z wyborem studiów a komunikacyjne instrumenty i działania uczelni: przykład studentów i uczelni z Polski i Ukrainy	40
LLM-Based Agents: Czy zmieniają rzeczywistość organizacyjną?.....	41
Zróżnicowane doświadczenia samotności wśród osób starszych. Analiza skupień z wykorzystaniem polskiej Skali KZDS.....	42
Pomiary na rzecz zrównoważonego rozwoju w kontekście zmian organizacji gospodarstw rolnych	43
Onboarding kadrowy: wpływ zaangażowania pracowników na wyniki nowozatrudnionych w pierwszym okresie pracy	44
Charakter i znaczenie relacji międzypokoleniowych osób w wieku 60+.....	45
Sztuczna inteligencja vs. profesjonalni progności: Ocena siły predykcyjnej prognoz inflacji opartych na AI.....	46
Cztery oblicza ubóstwa energetycznego - Polskie gospodarstwa domowe w czasie kryzysu 2021-2023.....	47
Starzenie się ludności a finanse gospodarstw domowych w Polsce.....	48
Senior – menadżer ds. własnego bezpieczeństwa	49
Analiza konwergencji kapitału innowacyjnego w miastach wojewódzkich w Polsce	50
Wyzwania w zakresie budowy pozytywnego środowiska pracy.....	51
Stabilność makroekonomiczna Polski i Niemiec w obliczu wojny rosyjsko-ukraińskiej	52
Wpływ ESG na rozwój sektora logistycznego	53
Zależność od importu metali wśród państw Unii Europejskiej	54
Wskaźnikowe systemy pomiaru zrównoważonego rozwoju turystyki jako narzędzie wspierające zarządzanie destynacją turystyczną	55
Badanie profilu proaktywnej organizacji w kontekście doskonalenia warunków pracy.....	56
Czy wielkość ma znaczenie? Metraż oraz Instalacje OZE a Wydatki na Prąd	57
Cechy społeczno-ekonomiczne a przepływy osób na rynku pracy w miastach i na wsi - analiza na przykładzie Polski i Hiszpanii	58
Wpływ pandemii Covid-19 na aktywność edukacyjną banków komercyjnych w mediach społecznościowych.....	59
Poziom społecznej świadomości zrównoważonego rozwoju w zarządzaniu działaniami wizerunkowymi i produktowymi	60
Analiza założeń i narzędzi polityki surowców krytycznych w Polsce w kontekście uwarunkowań europejskiej suwerenności technologicznej.	61
Dylematy pomiaru Celów Zrównoważonego Rozwoju (CZR). Przykład ubezpieczeniowych grup kapitałowych	62
Uwarunkowania cyfryzacji sektora ubezpieczeń w krajach Europy Środkowo-Wschodniej	63

Zarządzanie incydentami bezpieczeństwa informacji i świadomość cyberbezpieczeństwa w urzędach administracji lokalnej w Polsce. Raport z wyników badania	64
Anomalie kalendarzowe na przykładzie teorii cyklu prezydenckiego	65
Przemiany w strukturach społeczno-demograficznych ludności na obszarach długotrwale depopulacyjnych w Polsce w okresie 2002-2022.....	66
Niedopasowanie kierunku kształcenia pracujących i jego konsekwencje.....	67
Stosowanie biokompozytów jako spełnienie założeń zrównoważonego rozwoju	68
Synchronizacja cyklu gospodarczego i finansowego w Polsce.....	69
Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce: analiza efektów funkcjonowania w kontekście regionalnego rozwoju gospodarczego.....	70
Rachunek satelitarny produkcji domowej jako trwały element szacunku wartości dodanej w gospodarce.....	71
Przesłanki i ekonomiczne konsekwencje wprowadzenia certyfikacji Halal - perspektywa przedsiębiorstw.....	72
Klasteryzacja przedsiębiorstw z indeksu Standard & Poor's 500 przy wykorzystaniu metody Dynamic Time Warping.....	73
Intensywność emisji gazów cieplarnianych w sektorze rolno-żywnościowym w krajach Unii Europejskiej.....	74
Badanie empiryczne zgodności stylu życia zero waste z rzeczywistymi postawami i zachowaniami zakupowymi konsumentów	75
Zmiany liczby urodzeń w krajach o wysokich dochodach podczas pandemii COVID-19	76
Rozwój kompetencji cyfrowych w krajach Unii Europejskiej	77
Ocena konkurencyjności handlu produktami rolnymi na rynku wewnętrznym UE i identyfikacja czynników ją determinujących	78
W jaki sposób innowacje cyfrowe pobudzają zmiany społeczne i gospodarcze.....	79
Wydatki na ochronę zdrowia w wiejskich gospodarstwach domowych	80
Dynamiczna analiza zjawisk ekonomicznych za pomocą modelu ilorazu potencjałów	81
Europejska integracja gospodarcza w aspekcie cyfryzacji – wyzwania i ograniczenia	82
Wykorzystanie drewna opałowego w osadach karpackich: czy można bez...?.....	83
Analiza porównawcza postaw turystycznych seniorów oraz osób w wieku przedsenioralnym.....	84
Contrastive Hierarchical Clustering	85
Ile paliwa i podatków paliwowych możemy kupić? Przystępność cenowa paliwa i emisje CO2 w Europie	86
Wspólne przechodzenie na emeryturę w gospodarstwach domowych rolników	87
Uwodzicielskie reklamy OZE: Czy niższe rachunki przyciągają konsumentów?	88
Efekt techniki, wrażliwość pytań a ocena poziomu własnych kompetencji – wstępne rezultaty eksperymentu metodologicznego	89
Kształtowanie zachowań konsumentów energii.....	90
Perspektywa metropolii GZM.....	90
Źródła deprecjacji kapitału ludzkiego: perspektywa pracowników i kadry menedżerskiej	91

Determinanty pomiaru odporności organizacyjnej spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.	92
Transport pasażerski w procesie rozwoju miasta – przykład Seulu i Wrocławia.....	93
Metody pomiaru wpływu waloryzacji wiedzy	94
Analiza konwergencji uczestniczenia europejskich seniorów w turystyce	95
Uwarunkowania rozwoju rynku odnawialnych źródeł energii w Polsce.....	96
Typologia konsumentów na rynku usług stomatologicznych według kryterium psychograficznego.....	97
Transformacja cyfrowa uczelni	98
Wybrane aspekty zarządzania bezpieczeństwem informacji w polskich przedsiębiorstwach produkcyjnych - wyniki badania ankietowego.....	99
Wpływ dojrzałości cyfrowej na rezyliencję organizacji publicznych: Wyzwania i szanse cyfryzacji	100
Oczekiwania inflacyjne w czasie wojny. Przypadek Ukrainy i Polski.....	101
Determinanty wydatków na ochronę powietrza miast na prawach powiatu w Polsce	102
Determinanty aktywności innowacyjnej przedsiębiorstw przemysłowych.....	103
Bezpieczeństwo Narodowe, Wydatki Obronne i Wzrost Gospodarczy w Rosji. Analiza liniowa i nieliniowa	104
Zrównoważone modele biznesu wśród MSP - spojrzenie zasobowe	105
Ekonomiczne motywy decyzji lokalizacyjnych homo economicusa w kontekście kurczących się miast w Polsce.....	106
Potencjał ekonomicznego i techniczny instalacji agrofotowoltaicznych i fotowoltaicznych.....	107
Poziom kapitału ludzkiego w miastach członkowskich polskiej sieci Cittaslow	108
Charakterystyka popytu na wyroby alkoholowe w Polsce.....	109
Predykcja składki ryzyka w zielonych ubezpieczeniach komunikacyjnych z wykorzystaniem regresyjnego modelu mieszanego.....	110
Jakie są motywy zakupu pakowanej żywności nieprzetworzonej lub minimalnie przetworzonej pochodzenia roślinnego w Polsce?.....	111
Rozwój jednostek samorządu terytorialnego w oparciu o kształtowanie parków narodowych	112
Analiza mediacji w badaniach empirycznych: Zbieżność wyników przy zastosowaniu różnych metod	113
Czy polscy seniorzy są szczęśliwi?	114
Zrównoważony rozwój a giełdy papierów wartościowych.	115
Znajomość i postrzeganie ekonomii subskrypcji przez użytkowników konsoli	116
Abstracts.....	118
Building Resilient Communities for Sustainable, Carbon-Neutral Tourism Destinations.....	119
Analyzing Mongolia's Economic Structure Using the Input-Output Model	120
Why Scientists Need Project Management Skills: Benefits and Perspectives on Integrating RMA in Scientific Careers	121
Mobile application in creating responsible behavior of Generation Z consumers in the food.....	122
Normality Tests for Transformed Large Measured Data:	123

A Comprehensive Analysis	123
Modern price statistics: automatic detection of downsizing and upzising on scanner data	124
Determinants of spatial differentiation of unemployment rates in the context of economic development, the case of Eastern Poland	125
The Impact of Forced Household Savings on Inflation Dynamics in the EU During the COVID-19 Era	126
Inequalities in the Polish way	127
Price volatility under uncertainty	128
Application of the GPT models for text annotation in Polish	129
Determinants of EU Export Growth to China: An Empirical Study	130
Accounting conservatism and earnings management: experiences from the Polish capital market	131
Human capital of CEE regions as an element of sustainable development.....	132
Food Economy Management in EU Countries in the Context of Food Waste.....	133
Connection Network in the insurance sector based on Transfer Entropy	134
Urban forests of aging societies. Example of Łódź and Warsaw (Central Poland)	135
Mode effects, question sensitivity and self-assessment of skills - results of a methodological experiment in a Polish large-scale social survey	136
Determinants of spatial differentiation of unemployment rates in the context of economic development, the case of Eastern Poland	137
The Concept of Smart Grid in the Context of Forecasting: A Bibliographic Analysis	138
Internationalization model of listed companies incorporating AI technology in the face of modern economic fluctuations.....	139
Behavioural model of decision-making under risk	140
Implementation and financing of revitalisation programmes in the local development policy of small and medium-sized towns in the Warmińsko-Mazurskie Voivodeship.....	141
Cybersecurity in Sustainability Reporting – A Conceptual Analysis.....	142
The impact of ESG on the development of the transport sector	143
Energy security of the European Union: the role of renewable energy sources in the perspective of 20 years	144
Future Literacy of Quality	145
Relying on Artificial Intelligence in Making Investment Decisions vs. Individual’s Risk Attitude	146
The influence of the local government’s unit financial situation on awarding circular public procurements. Towards sustainable development.	147
Population of post-working age in Armenia, Azerbaijan and Georgia	148
Innovation meets artificial intelligence - bibliometric analysis of scientific publications in management, economics and business	149
Exploring the requirements for green competencies in recruitment and personnel selection processes	150
European household savings - a statistical assessment of intergroup comparisons	151

The Decision-Making Process of University Applicants Regarding Study Selection and University Communication Instruments and Actions: A Case Study of Students and Universities from Poland and Ukraine	152
LLM-Based Agents: Can They Change Organizational Realities?.....	153
Differentiated experiences of aloneness among older adults. Cluster Analysis using the Polish KZDS Scale	154
Measurement for sustainable development in the context of changes in farm organisation	155
Human resources onboarding: the impact of employee engagement on the performance of new hires in the first period of work.....	156
The nature and importance of intergenerational relations of people aged 60+	157
Artificial Intelligence vs. Professional Forecasters: Evaluating the Predictive Power of AI-Driven Inflation Forecasts	158
Four faces of energy poverty - Polish households during the crisis 2021-2023.....	159
Assessment of the Impact of the Current Illegal Trans – Mediterranean Immigration, Upon the French Labor Market and Working Conditions	160
Population aging and household finances in Poland	162
Senior – manager for own safety.....	163
Assessment of the Economic Impact of Denmark’s Relatively Aging Population upon Her Economic Health	164
Title: Assessment of the Economic Impact of Denmark’s Relatively Aging Population upon her Economic Health	166
The sustainability performance and financial performance - evidence from Poland	168
Analysis of innovation capital convergence in regional cities in Poland	169
Challenges in building a positive working environment.....	170
The Macroeconomic Stability of Poland and Germany in the face of the Russian-Ukrainian War	171
Impact of ESG on the development of the logistics sector.....	172
Dependence on metal imports among the European Union countries.....	173
Indicative systems for measuring sustainable tourism development as a tool supporting the management of tourist destinations	174
Research of the profile of a proactive organization in the context of improving working conditions	175
Does Size Matter? The Impact of Square Footage and RES Installations on Electricity Expenditures	176
Socio-economic characteristics and labour market flows in urban and rural areas - an analysis on the example of Poland and Spain	177
Impact of the Covid-19 pandemic on commercial banks' social media education activity	178
The level of social awareness of sustainable development in the management of image and product activities	179
Analysis of the assumptions and instruments of the policy of critical raw materials in Poland in the context of the European conditions of technological sovereignty.....	180
Quality of life in the EU countries before and during the COVID-19 pandemic years	181

The difficulties of measuring the Sustainable Development Goals (SDGs). The example of insurance groups	182
Determinants of digitization of the insurance sector in Central and Eastern European countries...	183
Information security incidents management and cyber security awarness in local administration offices in Poland. A survey results	184
Calendar anomalies on the example of the presidential election cycle theory	185
Translation, adaptation and validation of the Work-Related Quality of Life Scale-2 (WRQoL2) and the Usefulness, Satisfaction, and Ease of use (USE) Questionnaire in Italian to driver proper assessment of the impact of technology on working life.....	186
Changes in socio-demographic population structures in long-term depopulating areas in Poland from 2002 to 2022.....	187
Field of study mismatch and its consequences.....	188
The application of biocomposites as a fulfillment of sustainable development goals	189
Synchronization of the economic and financial cycle in Poland.....	190
Special Economics Zones in Poland: Analysis of the effects of functioning in the context of regional economic development.....	191
Household Production Satellite Account as a part of a value added in the national economy.....	192
Rationale and economic consequences of implementing Halal certification - perspective of enterprises	193
Clustering of Standard & Poor's 500 companies using the Dynamic Time Warping method	194
Greenhouse gas intensity of agri-food sector in European Union countries	195
Empirical study of the consistency between the zero waste lifestyle and the actual purchasing attitudes and behaviors of consumers	196
Birth rate trends in high-income countries during the COVID-19 pandemic	197
Development of digital competences in European Union countries	198
Assessment of the competitiveness of agricultural trade in the EU internal market and identification of the determinant factors.....	199
How Do Digital Innovations Drive Social and Economic Change?	200
Health care expenses in rural households.....	201
Dynamic analysis of economic phenomena using the potential quotient model.....	202
European Economic Integration in the Context of Digitization – Challenges and Limitations	203
Fire-wood usage in Carpathian settlements: any way out?	204
Comparative Analysis of Tourism Attitudes between Seniors and Pre-Senior Individuals.....	205
Contrastive Hierarchical Clustering	206
How much fuel and fuel taxes can you buy? Fuel affordability and CO2 emissions in Europe	207
Joint reterement in agriculture.....	208
Seductive advertisements of renewable energy sources: Do lower bills attract consumers?.....	209
Mode effects, question sensitivity and self-assessment of skills – results of a methodological experiment in a Polish large-scale social survey.....	210
How Sustainable is Fair Trade	211

Meta-analytic Metagenomic Analysis of the Microbiome in Gastric Cancer	212
Shaping Energy Consumer Behavior: The Perspective of the GZM Metropolis	213
Sources of Human Capital Depreciation: Employee and Managerial Perspectives	214
The determinants of measuring organisational resilience of the companies listed on the Warsaw Stock Exchange	215
Passenger transport in the process of urban development - the example of Seoul and Wroclaw ...	216
Methods of measuring the impact of knowledge valorization	217
Convergence analysis of European seniors' participation in tourism	218
Conditions for the development of the renewable energy sources market in Poland.....	219
Typology of consumers in the dental services market according to psychographic criteria	220
Digital transformation of universities.....	221
Risk Aggregation in Insurance in the context of Solvency II Regulations: A Machine Learning-Based Approach	222
Selected Aspects of Information Security Management In Polish Manufacturing Enterprises - Survey Results	223
The impact of digital maturity on the resilience of public organisations: Challenges and opportunities of digitisation.....	224
Inflation expectations proprieties during the war. The case of Ukraine and Poland.....	225
Determinants of expenditure on air protection in cities with district rights in Poland	226
Human Resource Management in the Sport Industry.....	227
Determinants of innovative activity of industrial enterprises.....	228
Ensuring Marketing Sustainability of Airfare Selling Travel Agents in India through the Social & Relationship Capital of Integrated Reporting.....	229
"The Impact of Clustering Methods on the Accuracy of Life Expectancy Forecasts Using Multi-Population Mortality Models"	230
National Security, Defence Spending and Economic Growth in Russia. Linear and Nonlinear Approach	231
Sustainable business models among SME – resources view.....	232
Economic motives for homo economicus' location decisions in the context of shrinking cities in Poland.....	233
Economic and technical potential of agrophotovoltaic and photovoltaic installations	234
The Level of Human Capital in the Member Cities of the Polish Cittaslow Network	235
Characteristics of demand for alcoholic products in Poland	236
Zielone ubezpieczenia w kontekście ubezpieczeń komunikacyjnych to polisy, które promują ekologiczne postawy i uwzględniają wpływ działalności człowieka na środowisko. Celem takich ubezpieczeń jest wspieranie zrównoważonego rozwoju poprzez oferowanie produktu	237
What are the motives for purchasing packaged unprocessed or minimally processed foods of plant origin in Poland?	238
Development of local government units based on the formation of national parks.....	239
Mediation Analysis in Empirical Research: Convergence of Results Using Different Methods....	240

Are the polish seniors happy?	241
Wavelet Analysis of Monetary Policy Influence on Equity Markets via Shadow Rates	242
Sustainable development and stock exchanges.	243
Knowledge and perception of subscription economics by console users.....	244
Oil Price and Investments Across the Eastern European Countries.....	245
Indeks nazwisk / List of names	246

Streszczenia

Balińska Agata

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Jaska Ewa

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Werenowska Agnieszka

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Aplikacja mobilne w kreowaniu odpowiedzialnych zachowań konsumentów generacji Z na rynku artykułów żywnościowych

Słowa kluczowe: *aplikacje mobilne, nie marnowanie żywności, generacja Z, TooGoodToGo, Foodsi*

Streszczenie

Wprowadzenie: Istotna skala marnotrawstwa żywności w gospodarstwach domowych sprawia, że istnieje potrzeba rozpoznania możliwości ograniczania tego zjawiska. Dotychczasowe badania wskazują, że istnieje różnica między zachowaniami w zakresie konsumpcji żywności różnych grup konsumentów. Generacja Z w większym stopniu niż pozostałe generacje korzysta również w tym zakresie z nowych mediów, w tym aplikacji mobilnych. W Polsce coraz bardziej popularne są aplikacje pozwalające na zagospodarowanie nadwyżek żywnościowych, w tym przede wszystkim aplikacja TooGoodToGo oraz Foodsi.

Cel artykułu: Celem artykułu jest rozpoznanie znaczenia aplikacji mobilnych w procesie ograniczania marnotrawstwa żywności oraz zweryfikowanie zależności między innymi zachowaniami odpowiedzialnymi respondentów a intensywnością korzystania przez nich z analizowanych aplikacji.

Metodologia/Metody/Źródła danych: W badanych wykorzystano analizę danych źródłowych oraz wyniki własnych badań ankietowych zrealizowanych na próbie 832 respondentów generacji Z. Badania właściwe poprzedzono badaniami pilotażowymi. Zebrany materiał został poddany analizie jakościowej i ilościowej. W analizie zebranego materiału wykorzystano m.in. autorski indeks zachowań zrównoważonych środowiskowo i społecznie, współczynnik korelacji Pearsona, test U Mann-Whitney.

Wyniki/Wnioski: Badania wykazały, że aplikacje „ratujące żywność” mogą mieć istotne znaczenie w kreowaniu zachowań proekologicznych. Wykazano zależność między korzystaniem z aplikacji TooGoodToGo oraz Foodsi, a innymi zachowaniami polegającymi na ograniczaniu marnotrawstwa żywności w tym: oddawanie nadwyżek żywnościowych do jadłodzielni, wybór artykułów z oznaczeniem Fairtrade, zakup produktów z półek „Zero Waste”, ograniczanie aktywności zakupowej. Badania wykazały również, że korzystający z analizowanych aplikacji istotnie wyżej niż nie korzystający ocenili swoje odpowiedzialne zachowania na rynku artykułów żywnościowych. Dowodem na to jest wartość indeksu. Wśród zmiennych społeczno-demograficznych największy wpływ na zachowanie w zakresie oszczędzania żywności miała płeć respondentów. Zaprezentowane badania mają charakter innowacyjny i są zaproszeniem dla badaczy oraz inspiracją praktyków.

Bialek Jacek

Uniwersytet Łódzki

Bobel Anna

Główny Urząd Statystyczny

Oprych-Franków Dagmara

Główny Urząd Statystyczny

Nowoczesna statystyka cen: automatyczna detekcja downsizingu i upsizingu na danych skanowanych

Słowa kluczowe: *dane skanowane, obniżanie rozmiaru produktu, shrinkflacja, podwyższanie rozmiaru produktu*

Streszczenie

Pomiar zmian cen coraz częściej kojarzy się z „ukrytą” inflacją, gdy ceny produktów pozornie pozostają niezmienione, ale ze względu na zmniejszenie zawartości i wielkości opakowania konsumenci płacą więcej za jednostkę produktu. Redukcja opakowań, nie tylko w grupie towarów i produktów spożywczych, to proces zmniejszania ilości (wagi) produktów, a czasami nawet zmiany ich składu lub obniżenia jakości przy jednoczesnym utrzymaniu cen tych produktów na dotychczasowym poziomie. Czasem zdarza się, że zmniejszeniu ilości produktu w opakowaniu towarzyszy wzrost ceny, chociaż – jak pokazują badania – konsumentów bardziej zniechęca podwyżka ceny niż zmniejszenie wielkości opakowania. Praktyka kurczenia się produktów (downsizing) wpływa negatywnie na zdolność konsumentów do podejmowania świadomych wyborów zakupowych, a także negatywnie wpływa na wiarygodność i postrzeganie CPI. Innym niebezpiecznym zjawiskiem jest sytuacja, gdy producent zwiększa rozmiar produktu, ale wzrost ceny nie jest proporcjonalny (upsizing).

Dużym wyzwaniem dla statystyki publicznej jest wykrywanie tego typu praktyk, a co za tym idzie wiarygodna weryfikacja próby produktów i automatyzacja doboru produktów poddawanych zmniejszeniu lub powiększeniu. W artykule przedstawiono wyniki badań autorów nad zjawiskami downsizingu i upsizingu jakie obserwujemy na dużych zbiorach danych skanowanych. W artykule zdefiniowano sześć rodzajów downsizingu i upsizingu oraz zaproponowano automatyczną procedurę detekcji tego rodzaju produktów. Na koniec zaprezentowano i omówiono wyniki analizy tych zjawisk dla wybranych grup zeskanowanych produktów spożywczych i niespożywczych.

Bolińska Monika
Uniwersytet Jagielloński

Dykas Paweł
Uniwersytet Jagielloński

Wisła Rafał
Uniwersytet Jagielloński

Determinanty przestrzennego zróżnicowania stóp bezrobocia w kontekście rozwoju ekonomicznego, przypadek Polski Wschodniej

Słowa kluczowe: *Polska Wschodnia - ekonometria przestrzenna - stopy bezrobocia*

Streszczenie

W opracowaniu zbadano wpływ głównych czynników ekonomicznych determinujących przestrzenne zróżnicowanie stóp bezrobocia w Polsce Wschodniej. Okres analiz obejmuje lata 2008-2022, przyjęcie takiego okresu analiz podyktowane zostało dostępnością odpowiednich danych statystycznych w Banku Danych Lokalnych. Przedmiotem badania są powiaty Polski Wschodniej, wybór tego makroregionu wynikał przede wszystkim z faktu, że charakteryzuje się on niższymi wskaźnikami ekonomicznymi oraz wyższym poziomem bezrobocia niż pozostałe regiony Polski.

Badanie dotyczy analizy wpływu głównych determinant na przyrost stóp bezrobocia. W tym celu oszacowano parametry równania określającego bieżący przyrost stóp bezrobocia jako funkcję stopy wzrostu wydajności pracy oraz poziomu stopy bezrobocia ważonego zmienną przełącznikową, która pozwala uwzględnić tendencje rozwojowe stóp bezrobocia w okresach poprzednich. Zaproponowane równanie przyrostu stóp bezrobocia oszacowano za pomocą czterech modeli ekonometrii przestrzennej (Spatial Durbin Model, Spatial Autoregressive Model, Spatial Error Model oraz Spatial-Autoregressive with Spatially Autocorrelated Errors model znany również jako SARAR). W opracowaniu przyjęto kryterium sąsiedztwa jako poziom rozwoju ekonomicznego, zatem w ujęciu przestrzennym dwa powiaty będą ze sobą sąsiadowały, jeżeli będą się one znajdowały na jednakowej izolacji określającej poziom jednakowego rozwoju ekonomicznego. W celu skwantyfikowania przestrzeni autorzy obliczyli wskaźnik taksonomiczny rozwoju ekonomicznego dla powiatów w omawianym horyzoncie czasowym. Analiza oszacowanych parametrów równań opisujących interakcje przestrzenne oraz siłę i kierunki oddziaływań pomiędzy badanymi zmiennymi sugeruje, że zastosowanie wykorzystanych w badaniu metod ekonometrii przestrzennej okazało się zasadne. Przeprowadzona analiza ukazuje również na występowanie silnych zależności między poziomem rozwoju ekonomicznego, a stopą bezrobocia i wydajnością pracy. Wnioski z badania sugerują, że zróżnicowane podejście do aktywnej polityki rynku pracy, uwzględniające specyfikę ekonomiczną poszczególnych regionów, może przyczynić się do skuteczniejszego przeciwdziałania zjawisku bezrobocia i przyczynić się może do wspierania rozwoju ekonomicznego w makroregionie Polski Wschodniej.

Borowski Jakub

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Jaworski Krystian

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Wpływ wymuszonych oszczędności gospodarstw domowych na dynamikę inflacji w UE w okresie pandemii COVID-19

Słowa kluczowe: *Pandemia, Oszczędności gospodarstw domowych, Inflacja, odłożony popyt*

Streszczenie

W niniejszym badaniu zbadano wpływ wymuszonych oszczędności gospodarstw domowych na inflację w piętnastu krajach UE w latach 2020–2023 przy użyciu modeli panelowych. Istotnym czynnikiem wpływającym na dynamikę inflacji okazały się oszczędności wymuszone, definiowane jako dodatkowe oszczędności gospodarstw domowych zgromadzone w wyniku wprowadzonych przez rząd ograniczeń w czasie pandemii Covid-19. Restrykcje te ograniczyły możliwości konsumpcji gospodarstw domowych, prowadząc do akumulacji niewydanych dochodów, co miało daleko idące konsekwencje gospodarcze. Aby to zbadać, wykorzystujemy różne specyfikacje modeli panelowych, oceniając, jak wahania wymuszonych oszczędności wpłynęły na stopy inflacji w okresie objętym badaniem.

Wyniki modelowania ekonometrycznego wskazują na statystycznie istotną ujemną zależność pomiędzy wymuszonymi oszczędnościami gospodarstw domowych a inflacją. Na przykład w 2020 r. średni wzrost oszczędności wymuszonych przyczynił się do obniżenia inflacji w całej UE o około 0,6 punktu procentowego. Jednak w miarę ponownego otwarcia gospodarek w 2021 r. i wyczerpywania się zgromadzonych oszczędności przez gospodarstwa domowe inflacja wzrosła średnio o 0,2 punktu procentowego. To przejście – od akumulacji do ich redukcji – przyczyniło się do wzrostu inflacji o prawie jeden punkt procentowy w latach 2020–2021.

Badanie to dostarcza cennych informacji na temat wzrostu inflacji po pandemii Covid-19, identyfikując zmiany w wymuszonych oszczędnościach jako czynnik krytyczny obok ekspansywnej polityki fiskalnej i pieniężnej, zakłóceń w łańcuchu dostaw oraz przesunięć popytu konsumenckiego z usług na towary. Nasze ustalenia podkreślają znaczenie monitorowania wymuszonych oszczędności jako wskaźnika wyprzedzającego w systemach wczesnego ostrzegania banku centralnego. Ponieważ przyszłe wstrząsy, takie jak pandemie, wojny czy klęski żywiołowe, mogą wywołać podobną akumulację oszczędności, banki centralne powinny uwzględniać wahania w zakresie wymuszonych oszczędności przy ocenie potencjalnej presji inflacyjnej i prowadzeniu polityki pieniężnej.

Nierówności po polsku

Słowa kluczowe: *nierówności dochodowe, nierówność szans, redystrybucja, wzrost gospodarczy, polityka podatkowa*

Streszczenie

Referat opiera się na książce "Nierówności po polsku" autorstwa Pawła Bukowskiego, Jakuba Sawulskiego i Michała Brzezińskiego (Wydawnictwo Krytyki Politycznej, 2024), która analizuje problem nierówności ekonomicznych w Polsce. W prezentacji przedstawię kluczowe wnioski dotyczące wpływu nierówności na gospodarkę oraz społeczeństwo, w kontekście trzech głównych obszarów: dochodów, majątku oraz szans życiowych.

W pierwszej części pokazujemy, jak nierówności dochodowe w Polsce ulegały zmianom na przestrzeni ostatnich dekad. Kraj, który był jednym z bardziej egalitarnych w Europie po transformacji ustrojowej, stopniowo przekształcił się w jedno z najbardziej nierównych państw Unii Europejskiej. Argumentujemy również, że na obecnym poziomie rozwoju nierówności dochodowe stanowią istotną barierę dalszego wzrostu gospodarczego w Polsce m.in. ze względu na ich negatywny wpływ na akumulację kapitału ludzkiego i innowacje.

W dalszej części skupię się na nierównościach majątkowych i nierównościach szans na sukces ekonomiczny. Wskazujemy, że rosnące różnice w dochodach rodziców zaczynają przekładać się na ograniczenia w dostępie do edukacji i możliwości życiowych ich dzieci. Zjawisko to skutkuje dalszym pogłębianiem się dysproporcji dochodowych i majątkowych w przyszłości.

W końcowej części referatu skoncentruję się na narzędziach polityki publicznej, które mogą pomóc w walce z nierównościami. Proponujemy szereg rozwiązań, zarówno predystrybucyjnych (m.in. poprawa jakości edukacji, powszechne żłobki, udział pracowników w radach nadzorczych przedsiębiorstw), jak i redystrybucyjnych (m.in. likwidacja przywilejów podatkowych dla przedsiębiorców, „kapitał startowy” dla młodych, przywrócenie podatku spadkowego dla najbliższej rodziny).

Podsumowując, referat pokaże, jak kluczowe jest wprowadzenie bardziej równościowej polityki publicznej w Polsce, aby zapobiec dalszemu pogłębianiu się nierówności i ich negatywnym skutkom dla wzrostu gospodarczego w przyszłości.

Budzyńska Anna

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Zolotnytska Yulia

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Zmienność cen w warunkach niepewności

Słowa kluczowe: *niepewność, zmienność cen, determinanty niepewności, bezpieczeństwo żywnościowe*

Streszczenie

Pandemia COVID-19 oraz wojna w Ukrainie spowodowały szoki cenowe oraz wpłynęły na gwałtowne zmiany w rozwoju gospodarczym i społecznym wielu krajów, co w nieprzewidywalny sposób oddziałuje na funkcjonowanie społeczeństw i gospodarek. Konsekwencją powyższego są wstrząsy geopolityczne, jakie korelują ze wstrząsami na rynkach globalnych, przez co wzrasta niepewność wyrażająca się w gwałtownych wzrostach i spadkach cen. Współczesny świat, będzie w przyszłości, znacznie bardziej turbulentny niż był dotychczas. Przewidywanym scenariuszem jest dominacja niepewności, która ogranicza i utrudnia podejmowanie racjonalnych decyzji gospodarczych o długim horyzoncie czasowym. Wyrazem tego, jest zmienność cen, która dodatkowo potęguje niepewność co do realizacji swoich funkcji przez poszczególnych uczestników rynku. Badania potwierdzają, że w przypadku większości produktów rolnych zmienność cen już w 2011 była większa niż w latach dziewięćdziesiątych. W tym kontekście doświadczenie ostatnich lat może sugerować, że państwa i zainteresowane strony stoją obecnie przed dodatkowymi wyzwaniami związanymi z niestabilnymi cenami w handlu produktami rolnymi. Brak stabilności w zaspokajaniu podstawowych potrzeb ludzkości, wpływa nie tylko na wzrost cen żywności, ale przyczynia się także do zmniejszenia siły nabywczej dochodów konsumentów, przez co wywołuje turbulencje na rynkach finansowych, kreując obraz niepewnych czasów i niespokojnego życia. Współcześnie zmiany następują tak szybko, że nie można stworzyć zamkniętej listy źródeł nieprzewidywalności podejmowanych decyzji. Oprócz najczęściej wymienianych przyrodniczych i politycznych czynników tych turbulencji w otoczeniu, ważną rolę odgrywają również czynniki społeczne, do których zaliczane są często zmieniające się preferencje rynkowe, trendy i preferencje konsumentów oraz technologiczne, związane z nowymi źródłami energii czy metodami produkcji. Gwałtowne zmiany cen produktów rolnych w ostatnich latach wywołują pytanie, jakie to czynniki determinują tak znaczące wahania cen na rynkach rolnych oraz czy narastająca niepewność implikuje ich fluktuacje?

Zastosowanie modeli GPT do annotacji tekstów ekonomicznych w języku polskim

Słowa kluczowe: *modele GPT, etykietowanie tekstu, eksploracja tekstu, przetwarzanie języka naturalnego*

Streszczenie

Ze względu na ich możliwości w zakresie przetwarzania języka naturalnego, modele GPT mogą mieć zastosowanie do szybkiego i niedrogiego dodawania adnotacji tekstowych do celów badawczych. Istnieją jednak obawy co do ich jakości i niezawodności, zwłaszcza w przypadku języków innych niż angielski. Przetestowałam ich działanie w języku polskim w typowych zadaniach eksploracji tekstu: analizie nastrojów, wyszukiwaniu tematów i wyodrębnianiu krajów, osób, firm, instytucji i innych podmiotów, o których mowa w tekście. Przeprowadzając te same zadania wielokrotnie i dla różnych wartości parametru temperatury, przeanalizowałam ich powtarzalność. Wyniki są bardzo spójne w przypadku wszystkich zadań, chociaż zdarzają się przypadki o większej zmienności. Na przykład teksty o neutralnym nastawieniu są bardziej problematyczne w klasyfikacji niż fragmenty negatywne lub pozytywne. Przypisanie tematu z zamkniętej listy może skutkować utworzeniem nowych tematów, zwłaszcza dla wyższych wartości temperatur. W kolejnym eksperymencie przetestowałam występowanie stronniczości geograficznej w analizie nastrojów. Wygenerowałam zestaw nagłówków wiadomości ekonomicznych z pozytywnym, negatywnym lub neutralnym zabarwieniem, za każdym razem podmieniając nazwę państwa w tekście. Zauważyłam, że model konsekwentnie przypisywał temu samemu nagłownikowi bardziej lub mniej pozytywny sentyment, w zależności od kraju, do którego się odnosił. W mojej prezentacji omówię przypadki wykorzystania modelu GPT firmy OpenAI do adnotacji tekstu, jej zastosowanie w naukach ekonomicznych, dobre praktyki, a także potencjalne problemy i obciążenia. Moje ustalenia mogą być przydatne dla badaczy zainteresowanych wykorzystaniem danych tekstowych w badaniach ilościowych. Wydobywanie danych z dużych ilości tekstu, choć nie jest nowym zagadnieniem, staje się coraz bardziej popularne, ponieważ większość informacji jest tworzona w formie tekstowej.

Determinanty wzrostu eksportu UE do Chin: analiza empiryczna

Słowa kluczowe: *eksport, model grawitacji, przewaga komparatywna, taryfy, polityka handlowa, Chiny*

Streszczenie

W literaturze nadal poszukuje się odpowiedzi na pytanie, jakie czynniki determinują eksport krajów Unii Europejskiej do Chin, jednak dotychczasowe wnioski pozostają niejednoznaczne. Jest to szczególnie istotne w kontekście utrzymującej się asymetrii w przepływach handlowych między tymi regionami, gdzie Chiny systematycznie osiągają nadwyżkę handlową względem krajów UE. Ta nierównowaga skłania do poszukiwania wyjaśnień, które pozwolą na identyfikację kluczowych czynników strukturalnych i politycznych, odpowiedzialnych za taki stan rzeczy.

Celem mojego badania jest więc szczegółowa analiza wpływu wybranych zmiennych na wzrost eksportu z UE do Chin (w latach 2001-2021). Badanie opiera się na modelu grawitacyjnym, który umożliwia ocenę wpływu tradycyjnych determinant handlu, takich jak dystans geograficzny oraz PKB per capita, a także dodatkowych czynników, jak taryfy celne, przewaga komparatywna, wspólna polityka walutowa oraz kryzysy gospodarcze.

W kontekście debaty na forum UE nad zaostrzeniem polityki handlowej wobec Chin, badanie to jest szczególnie istotne, gdyż pozwala ocenić potencjalne skutki takich działań na przyszłe przepływy handlowe i politykę gospodarczą w Unii Europejskiej. Zastosowanie przeze mnie podejścia sektorowego pozwala na dokładniejszą ocenę wpływu taryf na różne sekcje (21) gospodarki, co umożliwia identyfikację branż najbardziej narażonych na zmiany w polityce handlowej. Analiza ta dostarcza wnikliwych wniosków dotyczących tego, które sektory gospodarki UE mogą zyskać lub stracić w wyniku zmian w jej polityce taryfowej wobec Chin.

Konserwatyzm rachunkowy a kształtowanie wyniku finansowego: doświadczenia z polskiego rynku kapitałowego

Słowa kluczowe: *konserwatyzm rachunkowy, kształtowanie wyniku finansowego, spółki publiczne*

Streszczenie

Jednym z dominujących nurtów badań nad mechanizmami i warunkami kształtowania zysku (straty) w podmiotach gospodarczych jest próba identyfikacji czynników determinujących spektrum manipulacji raportowanym poziomem wyniku finansowego. Zasadniczym celem badania jest ukazanie wpływu implementacji konserwatyizmu rachunkowego na skalę wdrażanych praktyk z obszaru earnings management w niefinansowych spółkach publicznych notowanych na GPW w Warszawie.

Zakres konserwatyizmu, stanowiącego istotny atrybut modelu rachunkowości z punktu widzenia cech społecznych i ukazującego preferencje dla zachowania ostrożności w działaniu i eliminacji ryzyka w przyszłości, został oszacowany na podstawie dwóch odrębnych podejść analitycznych. Pierwsze z nich wiąże konserwatyzm ze stopniem ujawniania ujemnych różnic memoriałowych w dłuższym horyzoncie odniesienia, z kolei drugie bazuje na ocenie asymetryczności relacji między różnicami memoriałowymi a operacyjnymi przepływami pieniężnymi za pomocą regresji wielorakiej. Z kolei dualny wymiar procesów kształtowania wyniku finansowego w przedsiębiorstwie został zobrażowany za pomocą modeli regresyjnych, które pozwoliły zarówno na identyfikację i estymację procesów zarządzania wynikiem typu rachunkowego (wykorzystujących elastyczność i uznaniowość w sprawozdawczości finansowej oraz pewien zakres swobody w interpretowaniu przepisów prawa bilansowego), jak i typu realnego (opierających się na strukturalizacji i czasowej koordynacji operacji gospodarczych). Tak nakreślony cel badań został dodatkowo zoperacjonalizowany postawieniem dwóch hipotez badawczych, orzekających, iż:

- H.1. Jakość wyników finansowych raportowanych przez spółki publiczne zaklasyfikowane do grona „konserwatywnych rachunkowo” różnicuje się w sposób statystyczny od jakości wyników prezentowanych przez pozostałe podmioty uwzględnione w badaniu;
- H.2. Dominującym wymiarem kształtowania zysku (straty) w spółkach publicznych stosujących zasady konserwatyizmu rachunkowego jest dążenie do obniżania poziomu raportowanych wyników.

Badania empiryczne objęły łącznie 225 przedsiębiorstw, których akcje były nieprzerwanie przedmiotem obrotu na Rynku Głównym GPW w Warszawie w okresie 2014-2023. Istotnym kryterium doboru emitentów do badań była również dostępność rocznych jednostkowych sprawozdań finansowych oraz prezentowanie rachunku zysków i strat w wariantach kalkulacyjnym.

Kapitał ludzki regionów CEE jako element zrównoważonego rozwoju

Słowa kluczowe: *kapitał ludzki, zrównoważony rozwój, miara Hellwiga, Europa środkowo-wschodnia*

Streszczenie

Rola kapitału ludzkiego w rozwoju nowoczesnej gospodarki jest równie ważna, jak materialnych czynników wzrostu. Kapitał ludzki można zdefiniować jako „wiedzę, umiejętności, kompetencje i atrybuty zawarte w jednostkach, które ułatwiają tworzenie osobistego, społecznego i ekonomicznego dobrobytu” (OECD, 2001). Kapitał ludzki jest pozytywnie skorelowany ze wzrostem i rozwojem gospodarczym. Związek ten wynika z faktu, że wzrost PKB stymuluje zwiększone inwestycje kapitałowe, co z kolei pociąga za sobą zapotrzebowanie na wykwalifikowanych pracowników.

Inwestowanie w kapitał ludzki ma kluczowe znaczenie dla zrównoważonego rozwoju. Cele Zrównoważonego Rozwoju (Sustainable Development Goals - SDGs) to plan działania mający na celu przekształcenie świata w taki sposób, aby potrzeby dzisiejszego pokolenia mogły być zaspokajane w sposób zrównoważony, przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska naturalnego i uwzględnieniu potrzeb przyszłych pokoleń

Problemem badawczym podjętym w niniejszym artykule było oszacowanie poziomu kapitału ludzkiego w regionach NUTS 2 krajów Europy Środkowej i Wschodniej oraz związek między poziomem kapitału ludzkiego a zrównoważonym rozwojem regionu.

Zarządzanie gospodarką żywnościową w krajach UE w kontekście marnotrawstwa żywności

Słowa kluczowe: *Zarządzanie Marnotrawstwem Żywności , zrównoważony rozwój, gospodarka żywnościowa*

Streszczenie

Marnotrawstwo żywności stanowi jedno z kluczowych wyzwań współczesnej gospodarki żywnościowej, mając istotne konsekwencje ekonomiczne, środowiskowe i społeczne. W artykule Zarządzanie gospodarką żywnościową w krajach UE w kontekście marnotrawstwa żywności analizowane są czynniki społeczno-ekonomiczne wpływające na poziom marnotrawstwa żywności w różnych sektorach, takich jak produkcja pierwotna, przetwórstwo, dystrybucja, restauracje i gospodarstwa domowe. Badanie obejmuje dane z lat 2020-2022, uzyskane z bazy Eurostat oraz innych ogólnokrajowych źródeł statystycznych.

Celem analizy jest identyfikacja kluczowych determinant, takich jak dochód na osobę, poziom urbanizacji, struktura wydatków na żywność oraz liczba jednostek handlowych, które mogą wpływać na efektywność zarządzania gospodarką żywnościową i poziom marnotrawstwa. Zastosowane metody obejmują analizę porównawczą krajów UE, co pozwala na zrozumienie, jak różne czynniki wpływają na generowanie odpadów żywnościowych.

Wyniki badania wskazują na istotne różnice między krajami pod względem poziomu marnotrawstwa i jego głównych przyczyn. Identyfikacja tych różnic umożliwia sformułowanie rekomendacji dla polityki żywnościowej, które mogą przyczynić się do poprawy zarządzania zasobami oraz minimalizacji strat żywności. Artykuł podkreśla znaczenie zintegrowanego podejścia, które łączy zarządzanie gospodarką żywnościową z polityką środowiskową i społeczną, wspierając bardziej zrównoważony rozwój w krajach Unii Europejskiej.

Badanie dostarcza cennych wniosków dla decydentów, praktyków oraz badaczy zainteresowanych ograniczeniem marnotrawstwa i poprawą jakości zarządzania gospodarką żywnościową.

Długoński Andrzej

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Wellmann Thilo

Humboldt Universitaet zu Berlin

Haase Dagmar

Humboldt Universitaet zu Berlin (Germany)

Marchewka Justyna

Uniwersytet Kadrynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Lasy miejskie starzejących się społeczeństw. Przykład Łodzi i Warszawy (Polska Centralna)

Słowa kluczowe: *antropopresja, bezpieczeństwo, rekreacja, ochrona środowiska, stare drzewa*

Streszczenie

Lasy miejskie Łodzi i Warszawy stanowią cenny zasób przyrodniczy będący jednocześnie rezerwatami przyrody z wiekowymi bardzo starymi drzewami (300-400 lat) pamiętającymi dawne wydarzenia i czasy tak zwanej łódzkiej puszczy i puszczy mazowieckiej przed rozwojem industrialnym tych aglomeracji miejskich. Lasy są także ważnym miejscem odpoczynku zwłaszcza dla seniorów starszego społeczeństwa dużych miast, którzy mieszkając w dużych miastach na stałe, a przebywając na emeryturze szukają głębszego kontaktu z naturą poza betonowym światem blokowisk i kamienic miejskich. Lasy pełnią wiele korzyści rozumianych jako usługi ekosystemowe wpływając pozytywnie na dobre samopoczucie i zdrowie ludzkie (human well-being). Wykonane badania ankietowe w Lesie Łagiewnickim i Lesie Bielańskim w Łodzi i przeprowadzone analizy statystyczne (test chi kwadrat) pokazują strach starzejącego się społeczeństwa o zapoczątkowane w czasie pandemii działania zarządców i władz miejskich w kierunku ograniczania rekreacji czynnej w lasach miejskich na rzecz promocji ekologii i ochrony awifauny, zapominając jednocześnie o najstarszych użytkownikach, którzy mają swoje potrzeby i chcieliby je realizować, tak jak dawniej przed czasem pandemii. Lasy stają się również miejscami mało bezpiecznymi przez brak oświetlenia lub niszczenie infrastruktury przez wandalów albo rozjeżdżania terenu rezerwatu przez rowerzystów. Palący problem stanowią również obumarłe lub amputowane chronione prawem drzewa, które znajdują się pod ścieżkami pieszymi, które stanowią zagrożenie w czasie wichur i anomalii pogodowych. Badania wskazują na problem ochrony środowiska przyrodniczego i czynnej rekreacji w lasach w kontekście antropopresji i dalszych kierunków rozwoju terenów zielonej infrastruktury miast. Badania mogą stanowić wytyczne dla zarządców jak właściwie zarządzać przestrzenią lasów w miastach dostosowując ją do potrzeb starszych ludzi, którzy odwiedzają go w ciągu tygodnia najczęściej.

Drabowicz Tomasz

Uniwersytet Łódzki

Rynko Maja

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Efekt techniki, wrażliwość pytań a ocena poziomu własnych kompetencji - wstępne rezultaty eksperymentu metodologicznego

Słowa kluczowe: *efekt techniki; eksperyment losowy; samoocena; metodologia badań ankietowych*

Streszczenie

Wprowadzenie: Technika zbierania danych może mieć istotny wpływ na odpowiedzi respondentów. Najlepszym sposobem wykazania istnienia tego wpływu (lub jego braku) jest przeprowadzenie eksperymentu losowego. W większości przypadków opisanych w literaturze są to eksperymenty przeprowadzone na małych i/lub niereprezentatywnych grupach respondentów. Eksperymenty metodologiczne w Polsce są bardzo rzadkie, dlatego nasza wiedza o mechanizmach udzielania odpowiedzi przez Polaków na pytania ankietowe jest niewielka. Niniejsza praca badawcza próbuje zbadać bliżej te mechanizmy w odniesieniu do pytań dotyczących posiadanych umiejętności.

Cel artykułu: Celem niniejszej analizy jest próba oszacowania wielkości efektu techniki w ocenie poziomu własnych kompetencji w zakresie rozumienia tekstu i rozumowania matematycznego w badaniu ankietowym przeprowadzonym na reprezentatywnej próbie dorosłych Polaków.

Metodologia/Metody/Źródła danych: W analizach wykorzystujemy dane pochodzące z dużego (N=5224), reprezentatywnego dla dorosłej populacji Polaków badania ankietowego. Poza ogólnymi pytaniami badania, respondenci zostali poproszeni o ocenę poziomu swoich własnych umiejętności w zakresie rozumienia tekstu i rozumowania matematycznego. Respondentów losowo przydzielono do dwóch różnych grup, w których zastosowano odmienne techniki zbierania danych: PAPSI (samodzielnie wypełniony formularz bez udziału ankietera) lub CAPI. W naszych analizach użyliśmy metodologii IRT oraz analizy regresji w celu oceny uzyskanych wyników.

Wyniki/Wnioski: Wyniki wskazują na występowanie istotnego efektu techniki w przeprowadzonym losowym eksperymencie. Udział respondentów oceniających poziom swoich umiejętności jako bardzo dobry jest istotnie wyższy wśród tych, którzy w badaniu wzięli udział korzystając z techniki CAPI. Może to sugerować występowanie tendencji do udzielania odpowiedzi zgodnych ze społecznie akceptowanymi wartościami (social desirability bias) w badaniu techniką CAPI. Efekt techniki jest większy w odniesieniu do umiejętności rozumienia tekstu, co może wskazywać na większy poziom wrażliwości tej dziedziny.

Dykas Paweł

Uniwersytet Jagielloński

Bolińska Monika

Uniwersytet Jagielloński

Wisła Rafał

Uniwersytet Jagielloński

Determinanty przestrzennego zróżnicowania stóp bezrobocia w kontekście rozwoju ekonomicznego, przypadek Polski Wschodniej

Słowa kluczowe: *Polska Wschodnia - ekonometria przestrzenna - stopy bezrobocia*

Streszczenie

W opracowaniu zbadano wpływ głównych czynników ekonomicznych determinujących przestrzenne zróżnicowanie stóp bezrobocia w Polsce Wschodniej. Okres analiz obejmuje lata 2008-2022, przyjęcie takiego okresu analiz podyktowane zostało dostępnością odpowiednich danych statystycznych w Banku Danych Lokalnych. Przedmiotem badania są powiaty Polski Wschodniej, wybór tego makroregionu wynikał przede wszystkim z faktu, że charakteryzuje się on niższymi wskaźnikami ekonomicznymi oraz wyższym poziomem bezrobocia niż pozostałe regiony Polski.

Badanie dotyczy analizy wpływu głównych determinant na przyrost stóp bezrobocia. W tym celu oszacowano parametry równania określającego bieżący przyrost stóp bezrobocia jako funkcję stopy wzrostu wydajności pracy oraz poziomu stopy bezrobocia ważonego zmienną przełącznikową, która pozwala uwzględnić tendencje rozwojowe stóp bezrobocia w okresach poprzednich. Zaproponowane równanie przyrostu stóp bezrobocia oszacowano za pomocą czterech modeli ekonometrii przestrzennej (Spatial Durbin Model, Spatial Autoregressive Model, Spatial Error Model oraz Spatial-Autoregressive with Spatially Autocorrelated Errors model znany również jako SARAR). W opracowaniu przyjęto kryterium sąsiedztwa jako poziom rozwoju ekonomicznego, zatem w ujęciu przestrzennym dwa powiaty będą ze sobą sąsiadowały, jeżeli będą się one znajdowały na jednakowej izolacji określającej poziom jednakowego rozwoju ekonomicznego. W celu skwantyfikowania przestrzeni autorzy obliczyli wskaźnik taksonomiczny rozwoju ekonomicznego dla powiatów w omawianym horyzoncie czasowym. Analiza oszacowanych parametrów równań opisujących interakcje przestrzenne oraz siłę i kierunki oddziaływań pomiędzy badanymi zmiennymi sugeruje, że zastosowanie wykorzystanych w badaniu metod ekonometrii przestrzennej okazało się zasadne. Przeprowadzona analiza ukazuje również na występowanie silnych zależności między poziomem rozwoju ekonomicznego, a stopą bezrobocia i wydajnością pracy. Wnioski z badania sugerują, że zróżnicowane podejście do aktywnej polityki rynku pracy, uwzględniające specyfikę ekonomiczną poszczególnych regionów, może przyczynić się do skuteczniejszego przeciwdziałania zjawisku bezrobocia i przyczynić się może do wspierania rozwoju ekonomicznego w makroregionie Polski Wschodniej.

Dzikowski Piotr

Uniwersytet Zielonogórski

Dzikowski Grzegorz

Deggendorf Institute of Technology

Koncepcja Smart Grid w kontekście prognozowania (forecasting) analiza bibliograficzna

Słowa kluczowe: *smart grid , analiza bibliometryczna, struktura intelektualna*

Streszczenie

Celem niniejszego badania jest kompleksowa ocena literatury związanej z koncepcją Smart Grid w kontekście prognozowania (forecasting) na podstawie danych z bazy Thompson Reuters Web of Science™ Core Collection. Analiza obejmuje artykuły opublikowane w latach 1994-2024. Zastosowanie przeglądu bibliometrycznego zapewnia neutralne i wiarygodne dane wejściowe w porównaniu do tradycyjnego przeglądu literatury. Wyniki obejmują dystrybucję publikacji w poszczególnych latach, najczęściej cytowane artykuły, mapę grup tematycznych, najczęściej cytowanych autorów, "wirtualne uczelnie", najczęściej cytowane czasopisma, najbardziej aktywne uniwersytety i instytuty badawcze oraz kraje o największej liczbie cytowań. Wyniki pomagają w lepszym zrozumieniu natury prognozowania inteligentnych sieci energetycznych i wyznaczają dalsze kierunki badań.

Model internacjonalizacji spółek giełdowych uwzględniający technologię AI w obliczu współczesnych fluktuacji gospodarczych

Słowa kluczowe: *spółka akcyjna, model, internacjonalizacja*

Streszczenie

Wprowadzenie: Szeroko pojęta internacjonalizacja przedsiębiorstw, w tym zwłaszcza internacjonalizacja spółek akcyjnych kształtowana jest zarówno przez mikro-, jak i makrootoczenie. W związku z powyższym, tak bardzo ważne jest stworzenie a raczej wypracowanie takiego modelu przedsiębiorstwa (spółki giełdowej), którego schemat odpowiadałby współczesnym wyzwaniom gospodarczym poddawanych ciągłym fluktuacjom zachwianym wskutek negatywnych zjawisk, które wciąż dotyczą cały świat. Model nowoczesnej spółki akcyjnej podatny na zawirowania natury gospodarczej wsparty będzie dodatkowo poprzez technologię AI oraz nowe algorytmy tworzone w zakresie uczenia maszynowego.

Cel artykułu: Celem artykułu będzie zaprezentowanie takiego modelu internacjonalizacji spółek akcyjnych działających w skali światowej, wspartego dodatkowo przez technologię AI, który byłby w stanie zapobiec wpływowi negatywnych zjawisk gospodarczych na ich rozwój rozpatrywany zarówno w wymiarze organizacyjnym, jak i finansowym.

Metodologia/Metody/Źródła danych: Zastosowana w artykule metodologia badawcza będzie zmierzać w kierunku estymacji modelu ekonometrycznego uwzględniającego parametry, które miałyby większy bądź mniejszy wpływ na rozwój spółek akcyjnych o zasięgu międzynarodowym. Prezentowany model opracowany zostanie z wykorzystaniem dwóch programów komputerowych: Excel i Gretl. W tym celu opracowana zostanie także na platformie MS Forms ankieta, na podstawie której zbudowany zostanie niniejszy model, która to również będzie stanowiła podstawę do zebrania niezbędnych danych źródłowych.

Wyniki/Wnioski: Wnioski końcowe zostaną wyciągnięte na podstawie procesu estymacji modelu ekonometrycznego z wykorzystaniem odpowiednich metod prognostycznych. Autorka będzie starała się wykazać zasadność budowy takiego modelu internacjonalizacji spółek akcyjnych, który mógłby w przyszłości sprostać wpływowi negatywnych zjawisk gospodarczych na ich rozwój rozpatrywany w wymiarze organizacyjnym i finansowym. Chodzi zwłaszcza o zjawiska, które są coraz bardziej nieprzewidywalne, tak jak chociażby pandemia COVID-19, konflikt zbrojny w Ukrainie, w tym również kryzys energetyczny.

Behawioralny model podejmowania decyzji w warunkach ryzyka

Słowa kluczowe: *podejmowanie decyzji, ryzyko, ekonomia behawioralna*

Streszczenie

Inspiracją do powstania pracy była teoria perspektywy Daniela Kahnemana i Amosa Tversky'ego, za którą w 2002 roku Kahneman otrzymał Nagrodę Nobla.

W pracy prezentowany jest model procesu podejmowania decyzji w warunkach ryzyka z uwzględnieniem aspektów psychologicznych. Celem pracy jest skonstruowanie zasady wyboru decyzji optymalnej. Rozważa się skończony, dyskretny zbiór decyzji dopuszczalnych, zbiór możliwych stanów świata oraz układ prawdopodobieństw wystąpienia tych stanów, które to prawdopodobieństwa są albo znane albo subiektywnie oszacowane przez decydenta oraz macierz korzyści z wyboru poszczególnych decyzji przy kolejnych stanach świata. Zaproponowany jest proces optymalizacji wyboru decyzji, który uwzględnia nie tylko racjonalność, ale także aspekty związane z emocjami. Racjonalność jest reprezentowana przez korzyści (wartości liczbowe) z podjęcia danej decyzji w możliwym stanie świata. Część psychologiczną modelu stanowią dwie emocje istotne z punktu widzenia podejmowania decyzji – żal wynikający z podjęcia decyzji przynoszącej korzyść nie większą, niż możliwa do uzyskania w danych warunkach oraz satysfakcję z wyboru nie gorszego, niż najslabszy. Pierwsza emocja jest reprezentowana przez funkcję żalu, a druga przez funkcję satysfakcji. Dodatkowo wartości tych funkcji mogą być wzmacniane bądź osłabiane w zależności od typu osobowości. Według tak skonstruowanej metody za optymalną uznaje się tę decyzję, dla której oczekiwana wartość użyteczności całkowitej będącej sumą części racjonalnej i behawioralnej, jest największa.

Prezentowana teoria nawiązuje do teorii żalu (Bell 1982, Loomes i Sudgen 1982) poprzez uwzględnienie roli emocji żalu w procesie decyzyjnym. Stanowi jednak rozszerzenie tej teorii – oprócz żalu bierze także pod uwagę emocję przeciwną – radość, satysfakcję. Dodatkowo, poprzez użycie funkcji wartości Kahnemana – Tversky'ego transformującej prawdopodobieństwa, prezentowany model nawiązuje do teorii perspektywy.

Idea zaprezentowanego podejścia wpisuje się w nurt ekonomii behawioralnej, nie stojąc jednocześnie w opozycji do ekonomii klasycznej. Jej zaletą jest to, że uwzględnia zarówno czynnik psychologiczny, jak i racjonalny. W przedstawionym modelu bowiem na użyteczność każdej z rozpatrywanych decyzji składają się reprezentacje obu tych podejść.

Implementacja i finansowanie programów rewitalizacji w lokalnej polityce rozwoju małych i średnich miast województwa warmińsko-mazurskiego

Słowa kluczowe: *rewitalizacja; program rewitalizacji; rozwój miast; rozwój regionu*

Streszczenie

Wprowadzenie: Znalezienie wystarczających, własnych i zewnętrznych, środków na finansowanie działań rewitalizacyjnych oraz odpowiednia konstrukcja tzw. montażu finansowego, jest jednym z kluczowych czynników warunkujących realizację procesu społeczno-gospodarczego ożywienia obszarów miejskich.

Cel artykułu: Celem podjętych badań była charakterystyka dotychczasowych działań rewitalizacyjnych oraz ocena wykorzystania funduszy europejskich jako źródła finansowania procesów rewitalizacji zachodzących w małych i średnich miastach województwa warmińsko-mazurskiego.

Metodologia: W związku z postawionym celem badań, w artykule dokonano omówienia specyfiki zrealizowanych programów rewitalizacji oraz porównania wskaźnika wartości dofinansowania rewitalizacji środkami Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), w ujęciu bezwzględnym i w przeliczeniu na 1 mieszkańca, we wszystkich małych i średnich miastach regionu. Podstawą wnioskowania była analiza treści programów rewitalizacji pojedynczych miast, a także „Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow województwa warmińsko-mazurskiego”. Analiza, poprzedzona przeglądem literatury, opierała się głównie na danych o efektach podjętych działań oraz wartości i źródłach finansowania projektów rewitalizacyjnych badanych miast. Dane pochodziły m.in. z Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, urzędu marszałkowskiego i właściwych urzędów miast. Okres objęty analizą to lata 2007-2020, w których to fundusze europejskie rozdysponowywane były w dwóch pełnych perspektywach unijnych: 2007-2013 oraz 2014-2020.

Wnioski: Większość badanych miast wykorzystywała do finansowania rewitalizacji środki pochodzące głównie z EFRR, a „Ponadlokalny program rewitalizacji miast Cittaslow województwa warmińsko-mazurskiego” stał się szansą na pozyskanie środków europejskich przez wiele najmniejszych miast regionu. Ponadlokalny program rewitalizacji miast Cittaslow jest bardzo dobrym przykładem sieciowej współpracy miast w zakresie pozyskiwania źródeł finansowania rewitalizacji, a także koncentracji środków w miastach, które przyjęły podobny model rozwoju (slow city). Jest to unikatowe podejście, polegające na skoncentrowaniu alokacji środków na rewitalizację w sieci miast i aplikowaniu o nie przez podmioty należące do większej struktury sieciowej. W pracy zwrócono również uwagę na możliwości wykorzystania funduszy europejskich oraz partnerstwa publiczno-prywatnego w tzw. hybrydowym finansowaniu rewitalizacji.

Cyberbezpieczeństwo w sprawozdawczości dotyczącej zrównoważonego rozwoju – analiza koncepcyjna

Słowa kluczowe: *zrównoważony rozwój, raportowanie ESG, cyberbezpieczeństwo*

Streszczenie

Odpowiednie zaprojektowanie procesu zarządzania ryzykiem, a więc skuteczne procesy i metody identyfikacji, pomiaru, oceny, reagowania na ryzyko i raportowania o nim, związane z cyberbezpieczeństwem w kontekście czynników ESG umożliwia firmom zabezpieczenie realizowanych operacji i przesyłanych informacji, a jednocześnie stanowi wyraz realizacji zasad zrównoważonego rozwoju. Wyniki badania pokazują, że znaczenie cyberbezpieczeństwa w strategii zrównoważonego rozwoju wzrasta, ale obowiązujące przepisy z zakresu sprawozdawczości ESG nie obejmują ich w sposób bezpośredni. Aby wartość informacyjna ujawnień dotyczących cyberbezpieczeństwa wzrosła i jednocześnie przyniosła oczekiwane korzyści społeczne i środowiskowe państwo powinno podjąć odpowiednie kroki legislacyjne, a zarząd uwzględnić je w strategii zarządzania wartością.

Celem artykułu jest analiza i ocena zmian legislacyjnych dotyczących raportowania cyberbezpieczeństwa i czynników ESG w kontekście Dyrektywy NIS 2 i Europejskich Standardów Sprawozdawczości w zakresie Zrównoważonego Rozwoju.

Ferensztajn-Galardos Ewa

Uniwersytet Radomski im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu

Krajewska Reanta

Uniwersytet Radomski im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu

Wpływ ESG na rozwój sektora transportowego

Słowa kluczowe: *raportowanie ESG, zrównoważony rozwój, sektor transportowy, sprawozdawczość*

Streszczenie

Celem artykułu jest wskazanie istoty i znaczenia raportowania ESG we współczesnej gospodarce. W artykule omówiono regulacje dotyczące raportowania informacji na temat zrównoważonego rozwoju w sektorze transportowym. W artykule przedstawiono istotę i znaczenie zintegrowanej sprawozdawczości przedsiębiorstw społecznie odpowiedzialnych działających w sektorze transportowym. Uwzględnione zostały rezultaty prowadzonej działalności przedstawione zostały w obszarze ekonomicznym, środowiskowym i społecznym. Ponadto wskazano potencjalne korzyści i problemy związane z jej wprowadzeniem w praktyce.

Firlej Chrystian

Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie

Firlej Krzysztof Adam

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Mascareñas Pérez-Iñigo Juan

Complutense University of Madrid

Kubus Renata

Complutense University of Madrid

Gedvilaitė Dainora

Vilniaus Kolegija

Bezpieczeństwo energetyczne Unii Europejskiej: rola odnawialnych źródeł energii w perspektywie 20 lat

Słowa kluczowe: *Bezpieczeństwo energetyczne, odnawialne źródła energii, transformacja energetyczna, Unia Europejska*

Streszczenie

Wprowadzenie: W badaniach poddano analizie wpływ odnawialnych źródeł energii na poziom bezpieczeństwa energetycznego w krajach członkowskich Unii Europejskiej (UE) w latach 2004-2023.

Cel artykułu: W badaniach uwzględniono długi okres (2004-2023) oraz krótki okres (2004-2008; 2009-2013; 2014-2018; 2019-2023). Wybór lat badania znajduje swoje uzasadnienie w dostępności najnowszych danych, jak również stanowi perspektywę 20 lat funkcjonowania Unii Europejskiej po największym jej rozszerzeniu w 2004 roku. W zakresie przeprowadzonej analizy uwzględniono także podział krajów członkowskich Unii Europejskiej na UE-14 oraz UE-13.

Metodologia/Metody/Źródła danych: Analizę przeprowadzono z wykorzystaniem technik danych panelowych drugiej generacji, które uwzględniają zależność przekrojową badania. W celu oceny wpływu energii odnawialnej na wzrost bezpieczeństwa energetycznego zastosowano zaawansowaną metodę regresji kwantylowej Powella. Zależność ta została również zweryfikowana za pomocą testu kointegracji paneli Durbin-Hausmana oraz heterogeniczne testy przyczynowości paneli Dumitrescu i Hurlina. Do analizy podobieństw między krajami UE pod względem wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych a poziomem ich bezpieczeństwa energetycznego wykorzystano sztuczne sieci neuronowe Kohonena.

Wyniki/Wnioski: Przeprowadzone badania pokazują, że pozytywne efekty w zakresie zależności wpływu energii wiatrowej, wodnej i całkowitej energii odnawialnej na poziom bezpieczeństwa energetycznego nie dotyczą wszystkich analizowanych krajów. Na podstawie badań można stwierdzić, że kraje UE powinny ukierunkować swoją politykę energetyczną na rozwiązania, które implikują zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego. Kraje będące w posiadaniu wielu rodzajów odnawialnych źródeł energii powinny ukierunkować swoją politykę na rozwój systemów energii odnawialnej, z kolei inne państwa powinny przyjąć hybrydowe systemy energetyczne. Kolejnym krokiem powinno być wdrożenie polityki zmniejszenia intensywności energetycznej oraz zwiększenia jej efektywności. Zwiększenie udziału energii odnawialnej pozytywnie wpłynie na korzyści, które są odnoszone przez wszystkie analizowane kraje. Ponadto w badaniu dokonano szacunków dla wszystkich krajów UE, które wykazały istotne różnice między kierunkiem relacji, istotności i wielkości współczynnika według kraju.

Alfabetyzacja przyszłości jakości

Słowa kluczowe: *alfabetyzacja przyszłości, jakość, kluczowe kompetencje*

Streszczenie

Alfabetyzacja przyszłości (ang. Futures Literacy) to koncepcja, która zyskuje na znaczeniu

w dzisiejszym dynamicznie zmieniającym się świecie. Jest to umiejętność wykorzystywania przyszłości jako narzędzia do podejmowania świadomych decyzji i realizacji innowacji już teraz. Według UNESCO, alfabetyzacja przyszłości jest jedną z kluczowych kompetencji, która pozwala na lepsze przygotowanie się na różne scenariusze przyszłości. Dzięki tej umiejętności możemy lepiej zrozumieć i przewidywać zmiany, co jest niezwykle ważne w kontekście globalnych wyzwań, takich jak zmiany klimatyczne, rozwój technologii czy zmiany społeczne.

Praktyczne zastosowanie alfabetyzacji przyszłości obejmuje m.in.:

- analizę trendów i sygnałów zmian: identyfikowanie i interpretowanie wczesnych sygnałów zmian, które mogą wpłynąć na przyszłość,
- scenariusze przyszłości: tworzenie różnych scenariuszy przyszłości, które pomagają w planowaniu i podejmowaniu decyzji,
- kreatywne myślenie: wykorzystywanie wyobraźni do generowania innowacyjnych pomysłów i rozwiązań.

Unia Europejska również kładzie duży nacisk na alfabetyzację przyszłości, uznając ją za kluczową kompetencję w procesie tworzenia innowacyjnych polityk.

Alfabetyzacja przyszłości jakości łączy koncepcję alfabetyzacji przyszłości z dążeniem do poprawy jakości w różnych dziedzinach życia. Jednym z kluczowych aspektów jest umożliwienie lepszego zrozumienia przyszłych trendów i wyzwań, co pozwala na bardziej świadome podejmowanie decyzji dotyczących jakości produktów, usług i procesów. Alfabetyzacja przyszłości wspiera rozwój innowacyjnych rozwiązań, które mogą poprawić jakość w różnych sektorach, od edukacji po przemysł. Dzięki kreatywnemu myśleniu i wyobraźni można generować nowe pomysły i podejścia do problemów jakościowych. Wprowadzenie nowych technologii, takich jak uczenie maszynowe, sztuczna inteligencja czy Internet Rzeczy, może znacząco wpłynąć na poprawę jakości. Alfabetyzacja przyszłości pomaga w zrozumieniu i efektywnym wykorzystaniu tych technologii. Przygotowanie na różne scenariusze przyszłości pozwala na lepsze zarządzanie ryzykiem i unikanie potencjalnych problemów jakościowych. Dzięki temu organizacje mogą być bardziej elastyczne i odporne na zmiany, czyli rezylnentne. Inwestowanie w edukację i szkolenia z zakresu alfabetyzacji przyszłości może podnieść kompetencje pracowników, co przekłada się na wyższą jakość pracy i produktów. Alfabetyzacja przyszłości może wspierać zrównoważony rozwój poprzez promowanie praktyk, które są korzystne zarówno dla środowiska, jak i społeczeństwa. Poprawa jakości w tym kontekście oznacza dążenie do bardziej ekologicznych i społecznie odpowiedzialnych rozwiązań.

W komunikacie konferencyjnym podane zostaną przykłady zastosowania alfabetyzacji przyszłości w kontekście poprawy jakości produktów.

Forlicz Maria

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Rólczyński Tomasz

Uniwersytet WSB Merito Wrocław

Poleganie na sztucznej inteligencji w podejmowaniu decyzji inwestycyjnych a skłonność do ryzyka

Słowa kluczowe: *sztuczna inteligencja; inwestycje; skłonność do ryzyka; podejmowanie decyzji w warunkach ryzyka*

Streszczenie

Wprowadzenie: Wraz z rozwojem sztucznej inteligencji na rynku pojawia się coraz więcej narzędzi mających pomóc inwestorom indywidualnym, nie mającym doświadczenia w grze na giełdzie, decydować o tym jak ulokować swoje aktywa. Są to, między innymi, tak zwani robo doradcy jak na przykład robo doradca Revolut czy Finax, które pozwalają na personalizację portfela inwestycyjnego ze względu na indywidualne preferencje, uwzględniając na przykład horyzont czasowy inwestycji czy stosunek inwestora wobec ryzyka. Badania pokazują, że wpływ na skłonność do inwestowania przy użyciu doradztwa sztucznej inteligencji czy też samo zaufanie do decyzji podejmowanych przez sztuczną inteligencję zależą od takich czynników jak wiek i płeć inwestora, ryzykowność inwestycji, doświadczenie w stosowaniu sztucznej inteligencji, przejrzystości procesu rozumowania SI.

Cel artykułu: Określenie czy osoby o różnym stopniu skłonności do ryzyka mają różną skłonność do inwestowania przy zastosowaniu sztucznej inteligencji.

Metodologia/Metody/Źródła danych: Badanie przeprowadzono w formie eksperymentu z zachętą (ang. incetivized experiment). Uczestnikami eksperymentu było 100 studentów kierunków ekonomicznych. W pierwszym etapie eksperymentu wykonując proste zadanie studenci mieli szansę zdobyć dodatkowe punkty do zaliczenia przedmiotu. W drugim etapie każdy uczestnik badania otrzymał wirtualne sto tysięcy złotych, które miał za zadanie zainwestować w instrumenty notowane na GPW. Badani mogli tę kwotę podzielić w dowolny sposób na trzy części. O tym w co inwestowana była jedna z części decydował student, o inwestycji drugiej części decydowała sztuczna inteligencja, o inwestycji trzeciej części decydował „renomowany” doradca inwestycyjny. W przypadku drugiej i trzeciej metody inwestycji badani mogli określić, czy wolą inwestycję obciążoną większym lub mniejszym ryzykiem. Stopa zwrotu uzyskana z połączenia wszystkich inwestycji danego studenta przeliczana była na punkty. Na przykład 5% stopa zwrotu oznaczała dodatkowe 5 punktów, a stopa zwrotu minus 5% oznaczała odjęcie 5 punktów. Dodatkowo, przy użyciu ankiety i zastosowaniu skali DOSPERT, oceniono stosunek do ryzyka finansowego badanych.

Wyniki/Wnioski: Uzyskane wyniki wskazują, że osoby, które decydowały się znaczną część pieniędzy zainwestować przy zastosowaniu sztucznej inteligencji znajdowały się po środku skali podejścia do ryzyka. Osoby skrajnie niechętnie ryzyku wolały inwestować według wskazań doradcy inwestycyjnego, a osoby skrajnie chętne ryzyku wolały inwestować pieniądze samodzielnie.

Godlewska Małgorzata

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Godlewski Michał

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Wpływ sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego na udzielanie zamówień publicznych o obiegu zamkniętym. W stronę zrównoważonego rozwoju.

Słowa kluczowe: *jednostki samorządu terytorialnego, zamówienia publiczne o obiegu zamkniętym, zrównoważony rozwój, sytuacja finansowa jednostek samorządu terytorialnego, ochrona przyrody, gospodarka o obiegu zamkniętym*

Streszczenie

Podstawowym celem artykułu jest zbadanie, w jaki sposób sytuacja finansowa jednostek samorządu terytorialnego (JST) może wpłynąć na proces udzielania zamówień publicznych o obiegu zamkniętym i stworzyć nowy kontekst dla zarządzania zamówieniami publicznymi na rzecz zrównoważonego rozwoju. Metodologia opiera się na literaturze dotyczącej zamówień publicznych o obiegu zamkniętym oraz na danych zebranych w trakcie badania CATI na próbie 200 JST reprezentatywnych dla wszystkich polskich JST wybranych metodą losowania warstwowego.

Autorzy wykazują, że zamówienia publiczne o obiegu zamkniętym mogą stać się koniecznością w najbliższej przyszłości. Co zaskakujące, sytuacja finansowa JST, taka jak niski poziom dochodów, wysoki poziom wydatków lub deficytu oraz niski poziom środków unijnych, nie wpływa na udzielanie zamówień publicznych o obiegu zamkniętym przez JST. Znaczenie dla udzielania zamówień publicznych o obiegu zamkniętym ma łączny poziom dotacji inwestycyjnych i dochodów własnych JST. Niniejsze badanie oferuje wskazówki zarówno badaczom akademickim, jak i decydom w zakresie zarządzania zamówieniami publicznymi na rzecz zrównoważonego rozwoju, aby stosować na szeroką skalę udzielanie zamówień publicznych o obiegu zamkniętym. Ponadto istotną wartością dodaną niniejszego badania jest reprezentatywna próba JST, których siła nabywcza może zostać wykorzystana w procesie transformacji w kierunku lokalnego zrównoważonego rozwoju i gospodarki o obiegu zamkniętym. W artykule podkreślono potrzebę wprowadzenia obowiązkowych kryteriów oceny ofert i kryteriów selekcji związanych z udzielaniem zamówień publicznych o obiegu zamkniętym dla wszystkich zamawiających publicznych w UE, aby stymulować transformację w kierunku zrównoważonego rozwoju i chronić przyrodę przed wytwarzaniem odpadów lub eksploatacją zasobów naturalnych poprzez liniowy model konsumpcji w ramach zamówień publicznych.

Ludność w wieku poprodukcyjnym w Armenii, Azerbejdżanie i Gruzji

Słowa kluczowe: *ludność w wieku poprodukcyjnym , Armenia, Azerbejdżan , Gruzja, reformy systemu emerytalnego, ubóstwo finansowe*

Streszczenie

Celem badania jest określenie liczby osób w wieku poprodukcyjnym w trzech państwach Kaukazu Południowego w ostatnich dwóch dekadach XXI w. ukazanie reform systemu emerytalnego określenie sytuacji materialnej tej grupy oraz ustalenie liczby osób objętych ubóstwem w wieku poprodukcyjnym

Innowacje spotykają sztuczną inteligencję - analiza bibliometryczna publikacji naukowych z zakresu zarządzania, ekonomii i biznesu

Słowa kluczowe: *analiza bibliometryczna, innowacje, sztuczna inteligencja, luka badawcza, trend badawczy*

Streszczenie

Dynamiczny rozwój wykorzystania sztucznej inteligencji w działalności gospodarczej implikuje powstawanie badań związanych z tą problematyką, a co za tym idzie także powoduje konieczność systematyzowania wiedzy w tym zakresie.

W tym celu postanowiono przedstawić stan wiedzy na styku innowacji i sztucznej inteligencji. Prace badawcze oparto na 1123 publikacjach naukowych zamieszczonych w bazie Web of Science™ Core Collection. W trakcie ich prowadzenia wykorzystano analizę bibliometryczną wraz z oprogramowaniem VOSviewer. Przeprowadzone analizy pozwoliły na lepsze zrozumienie rozwoju sztucznej inteligencji w badaniach nad innowacjami. Doprowadziło to do identyfikację trendów, jakie pojawiły się w tym zakresie: współwystępowania słów kluczowych, określenia najbardziej płodnych autorów i powiązań pomiędzy nimi, a także czasopism, ośrodków naukowych i krajów. Określenie stanu wiedzy pozwoli na ujawnienie luk badawczych, które mogą być rozwijane i pogłębiane w dalszych analizach nad sztuczną inteligencją i innowacyjnością.

Grzywińska-Rapca Małgorzata
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Ptak-Chmielewska Aneta
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Oszczędności europejskich gospodarstw domowych – statystyczna ocena porównań międzygrupowych

Słowa kluczowe: *oszczędności gospodarstw domowych, determinanty oszczędzania gospodarstw domowych, subiektywne oceny sytuacji finansowej gospodarstw domowych*

Streszczenie

Problematyka zachowań finansowych gospodarstw domowych, w tym oszczędnościowych, stanowi ważny przedmiot badań ekonomicznych. Zachodzące zmiany gospodarcze determinują zmiany w zachowaniach finansowych gospodarstw domowych. Chociaż głównymi determinantami zachowań finansowych gospodarstw domowych są czynniki ekonomiczne (np. dochody gospodarstw domowych, PKB, inflacja) to ważne są również subiektywne oceny dobrobytu ekonomicznego (np. CCI, HDI) mogą znacznie różnić się od rzeczywistej sytuacji ekonomicznej gospodarstwa domowego. Konstrukcja wskaźników subiektywnych najczęściej uwzględnia ocenę aktualnej sytuacji finansowej i gospodarczej w kraju oraz oceny aktualnego poziomu oszczędności. Celem niniejszego badania jest więc (1) identyfikacja czynników ekonomicznych i skonstruowanie syntetycznego wskaźnika będącego kompilacją ekonomicznych i subiektywnych determinant stopy oszczędności gospodarstw domowych (2) zbadanie powiązań między skonstruowanym wskaźnikiem a poziomem oszczędności posiadanych przez europejskie gospodarstwa domowe. Modelowanie przeprowadzono z wykorzystaniem danych dotyczących składowych wskaźnika dla krajów Unii Europejskiej oraz danych określających poziom oszczędności gospodarstw domowych. Okres analizy obejmuje lata 2015-2022, w zależności od dostępności w zasobach danych EUROSTAT-u.

Hall Hanna

Politechnika Rzeszowska

Pietrunia Jurij

Uniwersytet Ceł i Finansów w Dniepropietrowsku

Proces decyzyjny kandydatów na studia związany z wyborem studiów a komunikacyjne instrumenty i działania uczelni: przykład studentów i uczelni z Polski i Ukrainy

Słowa kluczowe: *proces podejmowania decyzji, kandydaci na studia, motywy wyboru studiów, internacjonalizacja uczelni, proces rekrutacji na studia*

Streszczenie

Celem artykułu jest zaprezentowanie kluczowych etapów procesu decyzyjnego kandydatów na studia z Polski i Ukrainy, związanego z wyborem studiów, w relacji do instrumentów i działań komunikacyjnych uczelni, na które się dostali. Szczególną uwagę poświęcono formalnym i nieformalnym źródłom informacji, jakich poszukiwali kandydaci, wybierając odpowiednią dla siebie uczelnię i kierunek studiów, przekazom, które uważają za wartościowe, czynnikom, które ostatecznie zadecydowały o wyborze konkretnych studiów. Przedstawiono także oceny i opinie respondentów dotyczące źródeł informacji i treści przekazów uczelni, które wybrali, jak również - całego procesu rekrutacyjnego. Wykorzystano w tym celu wyniki badań przeprowadzonych w roku akademickim 2023/24, bezpośrednio po procesie rekrutacji na studia, wśród osób, które uzyskały status studenta, na Politechnice Rzeszowskiej oraz na Uniwersytecie Ceł i Finansów w Dniepropietrowsku. Liczebność próby wynosiła 820 osób. Uwieńczeniem artykułu jest zaprezentowanie implikacji dla uczelni funkcjonujących w Polsce i na Ukrainie w obszarze działań komunikacyjnych i odpowiedniego doboru instrumentów i środków przekazu, jak również kreowania relacji z kandydatami na studia i studentami (szczególnie 1 roku). Podjęcie tematyki zaprezentowanej w artykule wynika z problemów funkcjonowania współczesnych uczelni w turbulentnym i nieprzewidywalnym otoczeniu, ze szczególnym uwzględnieniem funkcjonujących w stanie wojny – uczelni ukraińskich, jak również społecznych, demograficznych i technologicznych czynników determinujących wieloobszarowe wyzwania dla uczelni w obydwóch krajach. Tematyka artykułu jest także istotna z punktu widzenia wyzwań związanych z potrzebą internacjonalizacji uczelni oraz optymalizacji procesu rekrutacji, uwzględniającego potrzeby zagranicznych (szczególnie ukraińskich) studentów. Przedstawione wyniki badań mogą stanowić podstawę dla przyszłych dyskusji na temat efektywności działań marketingowych uczelni w kontekście ich wpływu na decyzje kandydatów o podjęciu studiów na konkretnej uczelni.

Współautorem artykułu będzie profesor Jurij Pietrunia (Ukraina, Dniepropietrowsk).

Hofman Mariusz

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Sobczak Andrzej

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

LLM-Based Agents: Czy zmieniają rzeczywistość organizacyjną?

Słowa kluczowe: *agenci AI, agenci bazujący na LLM, agenci AI w przedsiębiorstwie*

Streszczenie

Artykuł "LLM-Based Agents: Can They Change Organizational Realities?" bada zastosowanie dużych modeli językowych (LLM) w formie agentów AI w organizacjach. Omawia teoretyczne podstawy i praktyczne implementacje agentów AI, zdolnych do percepcji, decyzji i działania, z wykorzystaniem frameworków takich jak „LangChain”, „CrewAI”, i „AutoGen”. Autorzy prezentują wyniki quasi-eksperymentów, które wskazują na potencjał agentów LLM w automatyzacji i augmentacji procesów biznesowych, jednak zaznaczają także wyzwania związane z integracją tych technologii w strukturach organizacyjnych, podkreślając potrzebę dalszych badań w tym obszarze.

Jajko-Siwiek Alicja

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

Wieradzka-Pilarczyk Anna

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Soiński OFM Jacek Borys

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Panek Aleksandra

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

Zróznicowane doświadczenia samotności wśród osób starszych. Analiza skupień z wykorzystaniem polskiej Skali KZDS

Słowa kluczowe: *samotność, pozytywna samotność, kontakty społeczne, osamotnienie, osoby starsze, analiza skupień*

Streszczenie

Tło badania: Wraz ze starzeniem się globalnej populacji, coraz ważniejsze staje się zrozumienie samotności, kontaktów społecznych i przebywania w samotności wśród osób starszych. Osoby w „trzecim wieku” (65–79 lat) często doświadczają zmian społecznych wynikających z przejścia na emeryturę, utraty bliskich lub przekształceń struktury rodzinnej, co może potęgować poczucie osamotnienia. Czynniki te mają znaczący wpływ na ich dobrostan psychiczny i fizyczny oraz uczestnictwo społeczne. W obliczu rosnącej liczby osób starszych niezbędne jest opracowanie systemów wsparcia, które poprawią jakość ich życia.

Cel artykułu: Celem badania jest walidacja polskiej wersji Kwestionariusza Zróznicowanego Doświadczenia Samotności (KZDS) oraz analiza trzech wymiarów osamotnienia: Ogólnego Doświadczenia Osamotnienia (ODO), Uzależnienia od Kontaktów Społecznych (UKS) oraz Pozytywnego Przeżywania Samotności (PPS). Celem jest zrozumienie, w jaki sposób różne aspekty samotności wpływają na osoby starsze w Polsce oraz zidentyfikowanie odmiennych profili samotności, co dostarczy wglądu do opracowania strategii społecznych i rynkowych wspierających ich dobrostan.

Metodologia/Metody/Źródła danych: W badaniu zastosowano metody mieszane, zbierając dane za pomocą papierowych i internetowych kwestionariuszy od 231 osób starszych w Polsce w wieku 65–79 lat. Polski KZDS mierzył trzy wymiary samotności. Analiza obejmowała eksploracyjną analizę czynnikową (EFA) oraz confirmacyjną analizę czynnikową (CFA) w celu walidacji struktury KZDS. Analiza skupień K-means pogrupowała uczestników na podstawie ich doświadczeń osamotnienia, a następnie dokonano profilowania socjodemograficznego.

Wyniki: Walidacja polskiej wersji KZDS potwierdziła jej trójczynnikową strukturę. Analiza skupień wykazała istnienie trzech grup: (1) Konstruktwna Samotność, gdzie osoby czerpią korzyści z samotności; (2) Obojętność na Samotność, największa grupa, która doświadcza niskiego poziomu samotności, ale nie dostrzega korzyści z samotności; oraz (3) Awersja do Samotności, charakteryzująca się wysokim poziomem samotności i silną potrzebą kontaktów społecznych, bez korzyści z przebywania w samotności. Mężczyźni częściej akceptują samotność, natomiast kobiety wykazują wyższy poziom osamotnienia. Wyniki sugerują potrzebę ukierunkowanych interwencji, aby sprostać unikalnym potrzebom każdej z grup.

Jałmużna Irena

Politechnika Łódzka

Depta Adam

Politechnika Łódzka

Kwiatkowski Piotr

Politechnika Łódzka

Błażlak Robert

Politechnika Łódzka

Pomiary na rzecz zrównoważonego rozwoju w kontekście zmian organizacji gospodarstw rolnych

Słowa kluczowe: *zrównoważona organizacja gospodarstwo rolne, eko-schematy, Green Deal, modelowanie statystyczne, optymalizacja planów nawożenia, bioróżnorodność*

Streszczenie

Zmiany organizacji polskich gospodarstw produkcji roślinnej to kluczowy obszar związany z pomiarami. Problem z jakim borykają się małe i średnie gospodarstwa to organizacja upraw roślin w oparciu o wykorzystywanie nawozów sztucznych wpływających na wysokoemisyjną gospodarkę oraz wysoki poziom eksploatacji zasobów jakim jest gleba. Brak znajomości ekoschematów wskazywanych przez Komisję Europejską w Green Deal powoduje, że produkcja rolna jest niskoefektywna. Co zrobić by zmienić taki stan i dlaczego pomiary stają się kluczowym elementem tej drogi? Dzięki wykorzystaniu Big Data oraz analizie statystycznej coraz precyzyjniej można wskazywać kierunki zmian dedykowane personalizowanym potrzebom gospodarstw. W celu przeprowadzenia dowodu słuszności tych założeń najpierw zbadano łączny wpływ nawożenia na wysokość plonu dla gospodarstw indywidualnych Polski, a następnie łączny wpływ nawożenia na wysokość plonu dla gospodarstw indywidualnych województwa łódzkiego. Przeprowadzone badania statystyczne oparte na modelu regresji pozwoliły na wyznaczenie korelacji pomiędzy plonowaniem w gospodarstwach indywidualnych na terytorium województwa łódzkiego (zmienna objaśniana Y) a zmiennymi objaśniającymi, czyli ilością zużytych nawozów w procesie nawożenia. Wartość wskaźnika R² potwierdza bardzo wysoki stopień dopasowania co świadczy o tym, że dla tego modelu plonowanie zależy w 95,87% od ilości zużytego nawozu a w 4,13% od innych czynników nie ujętych w modelu regresji. Przedstawione analizy skłoniły do wykonania kolejnych weryfikacji z użyciem testu statystycznego dla hipotez o istotności poszczególnych parametrów modelu, którymi są zmienne X mówiące o ilości zużycia poszczególnych typów nawozów. Etap ten pozwolił na stwierdzenie, że dla badanego modelu istotnie skorelowane z wysokością plonu jest wapnowanie. Wykonana analiza statystyczna pozwoliła na przyjęcie odpowiedniej strategii zmian w organizacji małego gospodarstwa rolnego o profilu produkcji roślinnej na ekologiczną opartą na ekoschematach, pozwalających na uzyskanie szeregu korzyści takich jak: wzrost bioróżnorodności, redukcja zużycia nawozów sztucznych poprzez nawożenie organiczne z poplonowaniem, czego efektem jest poprawa kategorii agronomicznej gleby, nawęglanie i napowietrzanie, absorbcja dwutlenku węgla z atmosfery oraz poprawa odczynu gleby z bardzo kwaśnej na kwaśną. Wymienione elementy wpływają na wzrost jakości żywności, poprawę krajobrazu, zatrzymanie wody w glebie, ograniczenie rozwoju chwastów. Kluczowymi zmianami będzie wzrost produktywności, np. dla mieszanki zbożowej zwiększenie plonu z 2,8 do 3,7t/ha oraz korzyść finansowa z tytułu implementacji ekoschematów.

Onboarding kadrowy: wpływ zaangażowania pracowników na wyniki nowozatrudnionych w pierwszym okresie pracy

Słowa kluczowe: *onboarding, zarządzanie zasobami ludzkimi, wskaźniki ekonomiczne, zaangażowanie*

Streszczenie

Cel: Onboarding jest procesem coraz bardziej powszechnym w realiach dużych przedsiębiorstw, w szczególności tych działających na arenie międzynarodowej. Pomimo swojej kilkudziesięcioletniej obecności w nurcie nauk o zarządzaniu, nadal jest to zjawisko o którym nie wiadomo zbyt wiele w kontekście jego dokładnego związku z twardymi wskaźnikami ekonomicznymi i kadrowymi. Wiadomo jednak, że sam opisywany w ten sposób proces wpływa na inne aspekty życia zawodowego pracowników, takie jak choćby: satysfakcja, tempo adaptacji czy zaangażowanie. Celem niniejszego artykułu zostało odnalezienie wstępnych powiązań między zaangażowaniem w pierwszym okresie pracy, warunkowanym jakością przeprowadzonego onboardingu, a miarami ekonomiczno-kadrowymi obecnymi w rzeczywistości dużych przedsiębiorstw, działających w Polsce w latach 20. XXI wieku.

Projekt/metodologia/podejście: Zamysł naukowy artykułu został osiągnięty dzięki analizie regresji wykonanej na wynikach anonimowego badania ankietowego, dla którego bazę stanowił desk reaserch w postaci przeglądu literatury przedmiotu.

Wyniki: Na podstawie przeprowadzonych badań wnioskować można, że poprawnie przeprowadzony proces onboardingu kadrowego może wpływać na ekonomiczne wskaźniki kadrowe, takie jak m.in.: absencja, produktywność, wskaźnik urlopów na żądanie w roku, efektywności rekrutacji czy kosztów rekrutacji na jednego pracownika, jednak suma współczynników determinacji wynikających z analizy regresji wskazuje, że zmienne niezależne określają zaledwie 25,9% zmiennych wyjaśnianych, co warunkuje konieczność pogłębienia niniejszych badań.

Ograniczenia/wnioski z badań: Do ograniczeń niniejszego badania zaliczyć można nie w pełni losowy dobór respondentów spowodowany sposobem dystrybucji ankiety oraz niewielką liczebność próby badanej, jednak w ocenie autora, pomimo opisanych ograniczeń wyniki przedstawione w tekście dostarczają istotnych spostrzeżeń, które posłużyć mogą nie tylko jako cenny wkład w naukę i praktykę biznesową, ale także jako podstawa do dalszych badań.

Implikacje praktyczne: Wyniki badań mogą wypłynąć na zmiany w procesie onboardingu w dużych organizacjach będące wynikiem lepszego zrozumienia korelacji między opisywanym procesem a wskaźnikami ekonomicznymi, co z kolei może powodować zwiększenie skuteczności i tempa wdrażania oraz adaptacji pracowników oraz obniżenie kosztów organizacji.

Implikacje społeczne: Wyniki badań mogą mieć wpływ na publiczne postrzeganie procesów onboardingowych oraz na kształtowanie mechanizmów wdrażania i adaptacji, co potencjalnie podniesie samopoczucie, zaangażowanie i komfort pracowników w nowym miejscu pracy.

Oryginalność/wartość: Niniejszy artykuł reprezentuje wysoki poziom oryginalności, dzięki zastosowaniu syntezy aktualnej wiedzy naukowej z wynikami badań opinii nastawionymi

na ekonomiczną ocenę zjawisk społeczno-zawodowych.

Charakter i znaczenie relacji międzypokoleniowych osób w wieku 60+

Słowa kluczowe: *Relacje międzypokoleniowe, relacje rodzinne, seniorzy*

Streszczenie

W obliczu nasilających się w całej Unii Europejskiej, a szczególnie widocznych w Polsce, procesów związanych ze starzeniem się społeczeństw europejskich istotne wydaje się podejmowanie w pracach badawczych wątków związanych z identyfikacją czynników wpływających na jakość życia osób starszych. Niewątpliwie istotne miejsce pośród nich zajmują relacje społeczne, w jakich funkcjonują osoby z najstarszych generacji. Rodzaj i częstotliwość ich kontaktów z otoczeniem podlega zmianom wynikającym m.in. z upływu czasu i związanych z nim zmian życiowych np. dezaktywacji zawodowej. Wraz z wiekiem kontakty interpersonalne osób starszych ulegają stopniowemu ograniczeniu. Najbliższe i najczęstsze relacje osoby w wieku 60 lat i więcej utrzymują, co wydaje się naturalne, z rodziną. Szczególnie cenne, z punktu widzenia satysfakcji z życia i poczucia jego sensu mają więzi międzypokoleniowe. Celem referatu będzie analiza wyników badań ilościowych i jakościowych zrealizowanych w ramach projektu Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego i Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych pt. "Świat na miarę seniora - sytuacja osób starszych w Polsce" dotyczących częstotliwości, charakteru i znaczenia kontaktów międzypokoleniowych osób starszych. Pozyskane w projekcie dane wskazują, że osobami, z którymi polscy seniorzy kontaktują się najczęściej są ich dzieci i wnuki, a nieco rzadziej rodzeństwo i inni krewni. Charakter omawianych relacji podlega zmianom wraz z upływem czasu. Seniorzy stopniowo z osób udzielających wsparcia bliskim przechodzą do roli osób, które same potrzebują pomocy, często intensywnej, codziennej. W kontaktach międzygeneracyjnych szczególne miejsce zajmują relacje osób starszych z wnucętami, dodające babciom i dziadkom energii i radości z życia. Sam fakt utrzymywania relacji z osobami z młodszych pokoleń badani seniorzy uznawali za ważną część ich życia i pozytywnie oceniali jakość kontaktów z dziećmi i wnukami.

Sztuczna inteligencja vs. profesjonalni progności: Ocena siły predykcyjnej prognoz inflacji opartych na AI

Słowa kluczowe: *Prognozowanie inflacji, Sztuczna inteligencja, Uczenie maszynowe*

Streszczenie

Niniejsze badanie ocenia skuteczność modeli prognozowania inflacji opartych na sztucznej inteligencji (AI), w szczególności GPT-4o, w porównaniu do prognoz profesjonalnych ekonomistów. W obliczu rosnącej złożoności globalnych trendów inflacyjnych tradycyjne modele ekonometryczne często nie radzą sobie z uchwyceniem nieliniowości i przerw strukturalnych w danych ekonomicznych. W celu rozwiązania tych ograniczeń wprowadzamy ramy prognozowania oparte na AI, które wykorzystują dane z Twittera od wpływowych ekonomistów, aby ocenić oczekiwania inflacyjne w USA, strefie euro i Polsce. Model ten tworzy nowy wskaźnik oczekiwań inflacyjnych na podstawie klasyfikacji tweetów za pomocą możliwości przetwarzania języka naturalnego przez GPT-4o. Wskaźnik ten jest integrowany w strukturze ARIMAX i porównywany pod względem dokładności prognoz z prognozami profesjonalnymi dostarczanymi przez Refinitiv. Wyniki pokazują, że model wspierany przez AI konsekwentnie przewyższa prognozy profesjonalne w długich horyzontach w USA i strefie euro, jednocześnie oferując poprawę w stosunku do tradycyjnych podejść ARIMA. Badanie demonstrowa potencjał sztucznej inteligencji oraz danych z mediów społecznościowych w czasie rzeczywistym do uzupełniania i rozwijania tradycyjnych metod prognozowania inflacji, podkreślając przewidywalność i praktyczną użyteczność łączenia zaawansowanego uczenia maszynowego z alternatywnymi źródłami danych dla bardziej responsywnej polityki gospodarczej i planowania strategicznego.

Cztery oblicza ubóstwa energetycznego - Polskie gospodarstwa domowe w czasie kryzysu 2021-2023

Słowa kluczowe: *Ubóstwo energetyczne, transformacja energetyczna, wykluczenie, energetyka, termomodernizacja*

Streszczenie

Temat ubóstwa energetycznego zyskuje na znaczeniu w debacie publicznej od lat 70. XX w. Ostatni kryzys paliwowo-energetyczny wywołany przez najazd Rosji na Ukrainę po raz kolejny zwrócił uwagę opinii publicznej na ten problem. W efekcie rosnących cen nośników energii kraje UE-27 tylko w okresie od września 2021 do stycznia 2023 r. wydały blisko 500 mld EUR na działania osłonowe dla gospodarstw domowych.

Negatywny wpływ ubóstwa energetycznego na zdrowie i jakość życia jest dostrzegany w szerokiej unijnej definicji ubóstwa energetycznego. Wpływa ono m.in. na zwiększenie prawdopodobieństwa wystąpienia chorób układu oddechowego, układu krążenia, układu ruchowego czy depresji. Wiąże się także z szeregiem negatywnych skutków społecznych przyczyniając się do powstania spirali ubóstwa.

Podczas wystąpienia autorzy zaprezentują wyniki badań opracowanych na bazie danych GUS (BBGD) i badania ankietowego gospodarstw domowych przeprowadzonego w 2 połowie 2023 r. Poza aktualizacją danych na temat problemu ubóstwa energetycznego w czasie kryzysu proponujemy także wyróżnienie 4 oblicz ubóstwa energetycznego, które często nie pokrywają się wzajemnie - wymagają więc oddzielnego monitorowania w przyszłości.

Starzenie się ludności a finanse gospodarstw domowych w Polsce

Słowa kluczowe: *gospodarstwa domowe, oszczędności, starzenie się ludności, aktywa finansowe*

Streszczenie

Skłonność do oszczędzania, a także preferencje w zakresie kierunków alokacji oszczędności gospodarstw domowych są kształtowane przez różne czynniki. Do niektórych z nich można zaliczyć: czynniki finansowe, fiskalne, ekonomiczne, prawne, technologiczne, demograficzne, psychologiczne i kulturowe. W kolejnych latach spodziewane są poważne przeobrażenia społeczno-demograficzne polskiego społeczeństwa, w tym zmiany struktury gospodarstw domowych wynikające w szczególności ze starzenia się społeczeństwa. Celem pracy jest analiza wpływu zmian struktury demograficznej polskiego społeczeństwa na poziom i struktury oszczędności gospodarstw domowych. Jako cele pomocnicze przyjęto: zidentyfikowanie związków między preferencjami co do form oszczędzania z wybranymi cechami demograficznymi członków gospodarstwa domowego.

Kaczmarek Agnieszka

Zakład Ubezpieczeń Społecznych - I Oddział w Łodzi

Szczepaniak-Kielczyńska Magdalena

Zakład Ubezpieczeń Społecznych - I Oddział w Łodzi

Senior – menadżer ds. własnego bezpieczeństwa

Słowa kluczowe: *zakład ubezpieczeń społecznych, senior, elektroniczne usługi, świadczenia emerytalno-rentowe, zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami*

Streszczenie

Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest jedną z największych instytucji publicznych w Polsce. Obsługując 38 mln klientów przyczyniamy się do zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego obywateli. Od wielu lat działamy na rzecz seniorów poczynając od podstawowej działalności - wypłaty świadczeń emerytalno-rentowych. Duży nacisk kładziemy również na działalność edukacyjną. W dobie transformacji cyfrowej i udogodnień dla osób ze szczególnymi potrzebami, a takimi z pewnością są seniorzy, Zakład dąży do zapewnienia dostępności swoich usług wszelkimi możliwymi kanałami komunikacji. Senior to osoba z dużym doświadczeniem i wiedzą. Jako menadżer ds. własnego bezpieczeństwa potrafi przewidywać zagrożenia, podejmować działania oraz umiejętnie zarządzać ryzykiem. Tematyka cyfrowa jest również ważnym elementem aktualnej polityki senioralnej zarówno krajowej jak i europejskich działań. Seniorzy dzięki wiedzy jak korzystać z Internetu i konta bankowego mogą łatwiej załatwić sprawy urzędowe, zrobić zakupy, płacić rachunki czy kontaktować się z bliskimi. Wiedza o cyfrowych usługach bankowych i ZUS zapewnia seniorom bezpieczeństwo pod wieloma względami ułatwia im życie codzienne.

Kijek Arkadiusz

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Kijek Tomasz

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Matras-Bolibok Anna

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Analiza konwergencji kapitału innowacyjnego w miastach wojewódzkich w Polsce

Słowa kluczowe: *kapitał innowacyjny, miasto, konwergencja*

Streszczenie

Celem artykułu jest weryfikacja występowania konwergencji kapitału innowacyjnego polskich miast. W przeprowadzonych analizach wykorzystano dane pochodzące z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego. Próba badawcza składa się z 18 miast wojewódzkich. Okres badawczy obejmuje lata 2014-2021. Do pomiaru kapitału innowacyjnego zastosowano indeks agregatowy skonstruowany w oparciu o metodę TOPSIS. Wskaźniki cząstkowe użyte do oceny kapitału innowacyjnego podzielono na dwie grupy, tj. wskaźniki nakładowe oraz wskaźniki wynikowe. Wskaźniki nakładowe obejmują: liczbę uczelni wyższych na 100 tys. mieszkańców, liczbę absolwentów uczelni wyższych na 100 tys. mieszkańców, liczbę podmiotów sektora kreatywnego w ogólnej liczbie podmiotów. Wśród wskaźników wynikowych znajdują się: liczba publikacji w bazie Scopus na 100 tys. mieszkańców, liczba patentów udzielonych przez Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej na 100 tys. mieszkańców, liczba nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw w sektorach przemysłu wysokich i średnio-wysokich technologii na 100 tys. mieszkańców, liczba nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw w sektorach usług wysokich technologii na 100 tys. mieszkańców. W badaniu procesów konwergencji kapitału innowacyjnego wykorzystano koncepcję beta oraz sigma konwergencji. Pierwsze z podejść odnosi się do procesu, w którym miasta o niższym początkowym poziomie kapitału innowacyjnego rozwijają szybciej zdolności innowacyjne niż miasta o wyższym poziomie początkowym kapitału innowacyjnego, co prowadzi do zmniejszania się różnic między nimi w czasie. W przypadku sigma konwergencji następuje spadek zróżnicowania poziomu kapitału innowacyjnego między miastami. Uzyskane wyniki wskazują na stosunkowo duże różnice przekrojowe w większości badanych wskaźników cząstkowych. W oparciu o wskaźnik syntetyczny zidentyfikowano miasta o wysokim i niskim poziomie kapitału innowacyjnego. Analiza beta i sigma konwergencji nie potwierdziły wyrównywania się kapitału innowacyjnego w polskich miastach wojewódzkich.

Wyzwania w zakresie budowy pozytywnego środowiska pracy

Słowa kluczowe: *zasoby ludzkie; pozytywne środowisko pracy; zaangażowanie*

Streszczenie

Wprowadzenie: Zaangażowani i szczęśliwi pracownicy mogą stanowić nieosiągalne marzenie wielu pracodawców, którzy nie chcą, bądź nie potrafią podejmować działań prowadzących do tworzenia pozytywnego środowiska pracy. Natomiast zarządzający, którzy wierzą w sens tworzenia relacji, więzi w miejscu pracy, wzajemny szacunek; wyrażający szeroko rozumianą troskę o pracowników – wiedzą, że zaangażowani i szczęśliwi pracownicy mogą stać się rzeczywistością. W artykule podkreślona także istotę kultury organizacyjnej, która przede wszystkim nie powinna być rozumiana tylko jako zestaw wartości i norm, które są określone w organizacji, ale jako całokształt ich urzeczywistniania.

Cel artykułu: Celem artykułu jest identyfikacja wyzwań w zakresie budowy pozytywnego środowiska pracy w dobie dzisiejszych oczekiwań zarówno pracowników, jak i pracodawców. Celem przeprowadzonego badania było rozeznanie się w aktualnej sytuacji pracowników wielu branż, ich ocen dotyczących siebie samych w ramach wykonywanej pracy na danym stanowisku oraz ocen warunków pracy. W artykule zaprezentowano również rekomendacje w zakresie budowy pozytywnego środowiska pracy.

Metodologia/Metody/Źródła danych: Podstawowe metody badawcze wykorzystane w pracy to przegląd literatury oraz analiza danych zebranych poprzez wykorzystanie metody Computer Assisted Web Interview. Liczebność próby badawczej uwzględnia małe, średnie i duże przedsiębiorstwa działające na terenie Polski. W badaniu uczestniczyło 1094 osoby.

Wyniki/Wnioski: Rezultaty badania pozwoliły poznać spostrzeżenia pracowników na temat różnorodnych kwestii związanych z samym stanowiskiem pracy, własnymi umiejętnościami, jak też warunkami pracy. Podgląd na dzisiejsze realia pracowników pomoże lepiej przewidzieć i dostosować dynamicznie zmieniający się rynek pracy. Wyniki badań mogą stanowić inspirację w podejmowaniu decyzji w zakresie budowy pozytywnego środowiska pracy, jak też wskazywać kierunek zmian w organizacji w tym przedmiocie.

Stabilność makroekonomiczna Polski i Niemiec w obliczu wojny rosyjsko-ukraińskiej

Słowa kluczowe: *stabilność makroekonomiczna, pięciokąt stabilizacji makroekonomicznej, szok podaży*

Streszczenie

Wprowadzenie: Sankcje nakładane na Rosję po jej agresji na Ukrainę w 2022 roku są odczuwalne również dla innych krajów. Można te sankcje rozpatrywać jako jednoczesny szok podaży, tj. odcięcie od surowców, głównie energetycznych, importowanych z Rosji i szok popytowy, gdyż sankcje dotyczą również eksportu do Rosji. Ta niespodziewana geopolityczna zmiana jest istotną zmianą instytucjonalną o dużym wpływie na gospodarkę. Niemcy są dla Polski najważniejszym partnerem handlowym, więc odporność gospodarki niemieckiej na szoki jest ważna również dla kondycji gospodarki polskiej. Zasadne jest więc postawienie pytania jak zmieniła się stabilność makroekonomiczna Polski i Niemiec w roku 2023? Która z tych gospodarek okazała się bardziej odporna w obliczu rosyjskiej agresji na Ukrainę?

Cel artykułu: Celem artykułu jest ocena zmian stabilności makroekonomicznej Polski i Niemiec w obliczu rosyjskiej agresji na Ukrainę i sankcji ekonomicznych nakładanych na Rosję.

Metodologia/Metody/Źródła danych: Do oceny stabilności makroekonomicznej zastosowano analizę porównawczą wykorzystującą model pięciokąta stabilizacji makroekonomicznej (MSP). Pięciokąt stabilizacji makroekonomicznej opiera się na tempie wzrostu PKB, stopie bezrobocia, stopie inflacji, saldzie budżetowym i saldzie rachunku bieżącego. Zakres czasowy badania to lata 2019–2023. Badany okres obejmuje również kryzys pandemii COVID-19, co pozwala na porównanie wpływu obu kryzysów. Źródłem danych jest baza danych Eurostat.

Wyniki/Wnioski: Obliczony wskaźnik stabilności makroekonomicznej w 2022 roku pogorszył się w obu krajach względem 2021r. odpowiednio dla Niemiec z 0,775 do 0,49, a dla Polski z 0,553 do 0,341. Ale już w 2023 roku wskaźnik ten powrócił do poziomu 0,777 (Niemcy) i 0,566 (Polska). Na tej podstawie wyciągnięto wniosek, że pogorszenie stabilności makroekonomicznej było przejściowe. Osiągnięte wyniki wskazują, że gospodarka Niemiec w porównaniu z gospodarką Polski cechowała się wyższym poziomem stabilności makroekonomicznej w całym badanym okresie.

Krajewska Renata

Uniwersytet Radomski im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu

Ferensztajn-Galardos Ewa

Uniwersytet Radomski im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu

Wpływ ESG na rozwój sektora logistycznego

Słowa kluczowe: *ESG, branża logistyczna, społeczna odpowiedzialność biznesu*

Streszczenie

Wpływ ESG (Environmental, Social, Governance) na branżę logistyczną jest coraz bardziej widoczny i znaczący. ESG to zbiór kryteriów oceny działalności przedsiębiorstw pod kątem ich odpowiedzialności ekologicznej, społecznej i ładu korporacyjnego. Firmy logistyczne muszą dostosować swoje strategie i operacje, aby sprostać rosnącym wymaganiom regulacyjnym i oczekiwaniom społecznym, co jednocześnie stwarza szanse na innowacje i poprawę efektywności operacyjnej. W artykule zostanie przedstawiony wpływ ESG na wiele aspektów działalności logistycznej, w tym m.in.: zmniejszenie emisji CO₂, zrównoważone opakowania, efektywność energetyczna, poprawa warunków pracy, społeczna odpowiedzialność i etyka biznesu.

Zależność od importu metali wśród państw Unii Europejskiej

Słowa kluczowe: *zależność surowcowa; rynek metali; zasoby naturalne; Unia Europejska; modele panelowe*

Streszczenie

Poziom zależności od importu surowców wśród państw Unii Europejskiej jest ważnym zagadnieniem, przede wszystkim w kontekście samowystarczalności i niezależności surowcowej Unii Europejskiej. Poziom zależności od importu surowców jest ważny dla gospodarki UE, a na jego minimalizację zwraca uwagę Parlament Europejski i Rada Unii Europejskiej. Zbyt szybkie eksploatowanie lokalnych złóż surowców, jak również uzależnienie UE od dostaw surowców z państw spoza Wspólnoty może przyczynić się do występowania problemów z dostępnością tych surowców, a w efekcie do problemów z zaspokojeniem popytu na nie. Niezależność surowcowa zyskała na znaczeniu również w związku z ostatnimi sytuacjami kryzysowymi, podczas których problemy związane z zależnością od importu surowców spoza Wspólnoty pogłębiły się. Zagadnienia związane ze zrównoważonym zarządzaniem i efektywnym zużyciem zasobów naturalnych są również wyszczególnione w Celach Zrównoważonego Rozwoju i zadaniach zamieszczonych w Agendzie na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030 przez Organizację Narodów Zjednoczonych. Z tego względu postanowiono sprawdzić, jakie czynniki wpływają na poziom zależności od importu surowców. Na potrzeby tego badania, skupiono się na zależności od importu metali. Celem badania jest identyfikacja zależności pomiędzy zależnością od importu metali wśród państw Unii Europejskiej a wybranymi zmiennymi w okresie niestabilności geopolitycznej. W badaniu wykorzystano model panelowy. Skoncentrowano się na zależnościach występujących podczas ostatnich sytuacji kryzysowych. Z tego względu, zakres czasowy badania objął lata 2020-2022. Model oparto na danych rocznych. Podmiotem badania objęto 27 państw Unii Europejskiej. Wykorzystano dane wtórne pobrane z serwisu Eurostat. W badaniu przedstawiono, które z badanych zmiennych wpływają na uzależnienie w zakresie importu metali. Uzyskane wyniki mogą pomóc określić obszary, na jakie warto wziąć pod uwagę podejmując działania zmierzające do zmniejszenia zależności od importu metali.

Wskaźnikowe systemy pomiaru zrównoważonego rozwoju turystyki jako narzędzie wspierające zarządzanie destynacją turystyczną

Słowa kluczowe: *wskaźnikowe systemy pomiaru zrównoważonego rozwoju w turystyce, zarządzanie strategiczne w turystyce*

Streszczenie

Celem artykułu jest analiza wskaźnikowych systemów pomiaru zrównoważonego rozwoju turystyki oraz ocena ich roli jako narzędzi wspierających zarządzanie destynacjami turystycznymi.

W dobie wzrastającej świadomości ekologicznej oraz potrzeby zarządzania turystyką w sposób zrównoważony, odpowiednie systemy pomiaru stają się kluczowe dla monitorowania i oceny wpływu turystyki na środowisko, społeczeństwo oraz gospodarkę lokalną.

W artykule omówiono wybrane wskaźniki zrównoważonego rozwoju turystyki oraz zaprezentowano ich potencjał w dostarczaniu rzetelnych danych dla podejmowania decyzji zarządczych.

Badania oparto na analizie literatury przedmiotu, systemów wskaźnikowych dedykowanych zarówno destynacjom turystycznym jak i organizacjom oraz studium przypadków, które pozwoliły zidentyfikować kluczowe wyzwania i ograniczenia związane ze stosowaniem systemów wskaźników zrównoważonego rozwoju w turystyce.

Wyniki analizy pokazują, że wskaźnikowe systemy pomiaru mogą znacząco wspierać procesy zarządcze, jednak ich skuteczność zależy od dostosowania wskaźników do specyfiki destynacji oraz dostępności danych.

Wnioski z badań mogą być cenną wskazówką dla decydentów oraz menedżerów odpowiedzialnych za zrównoważony rozwój turystyki na poziomie lokalnym i regionalnym.

Kubasiński Sebastian

Politechnika Poznańska

Sadłowska-Wrzesińska Joanna

Politechnika Poznańska

Badanie profilu proaktywnej organizacji w kontekście doskonalenia warunków pracy

Słowa kluczowe: *Postawa proaktywna, zarządzanie bezpieczeństwem pracy, strategię zarządzania, pomiar*

Streszczenie

Autor analizuje literaturę naukową oraz aktualne badania własne w zakresie doskonalenia warunków pracy w odniesieniu do postawy proaktywnej pracownika i przyjętej strategii bezpieczeństwa organizacji.

Kubiczek Jakub

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Przedworska Kornelia

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Czy wielkość ma znaczenie? Metraż oraz Instalacje OZE a Wydatki na Prąd

Słowa kluczowe: *zielona energia, odnawialne źródła energii, rachunki za prąd*

Streszczenie

Wprowadzenie: W dobie rosnących kosztów energii elektrycznej i zwiększającej się świadomości ekologicznej, coraz więcej osób zastanawia się nad inwestycją w odnawialne źródła energii (OZE). Instalacje takie jak panele fotowoltaiczne czy kolektory słoneczne mogą znacząco obniżyć rachunki za prąd, jednak skuteczność tych rozwiązań może być uzależniona od wielu czynników, w tym metrażu mieszkania. Większe mieszkania, wyposażone w większą ilość urządzeń elektrycznych i posiadające rozległą powierzchnię do ogrzewania, mogą generować wyższe koszty energii, co z kolei może wpłynąć na większe oszczędności wynikające z instalacji OZE.

Cel artykułu: Celem artykułu jest identyfikacja i ocena wpływu charakterystyk miejsca zamieszkania na wysokość rachunków za energię elektryczną w gospodarstwach domowych.

Metodyka badawcza: Badanie bazuje na danych pozyskanych na próbie 1642 respondentów z Ogólnopolskiego Panelu Badawczego Ariadna, przeprowadzonego w grudniu 2023 roku. Próba została dobrana w sposób kwotowy, aby odzwierciedlić charakterystykę społeczno-demograficzną dorosłej populacji Polski. Identyfikacja wpływu została przeprowadzona z wykorzystaniem drzewa regresyjnego (metoda CART), które wyjaśniłoby różnice w przeciętnym poziomie wydatków na energię elektryczną z wykorzystaniem zmiennych takich jak metraż, typ budynku, rok budowy, posiadanie instalacji OZE oraz liczba domowników.

Wyniki: Spośród wszystkich badanych cech związanych z miejscem zamieszkania, to metraż ma największy wpływ na wysokość rachunków za energię elektryczną. Zazwyczaj większa powierzchnia mieszkalna przekłada się na wyższe rachunki za prąd. Ważnym czynnikiem jest także rodzaj budynku – mieszkańcy domów zazwyczaj ponoszą wyższe koszty za prąd niż mieszkańcy budynków wielorodzinnych. W przypadku budynków o dużej powierzchni, istotny jest również rok budowy – nowsze budynki zazwyczaj generują wyższe rachunki. Co interesujące, w polskich gospodarstwach domowych korzystanie z OZE nie wpływa znacząco na obniżenie rachunków za energię elektryczną, co jest zaskakujące w kontekście powszechnej opinii, że inwestycje w OZE są skutecznym sposobem na redukcję kosztów energii.

Kucharski Leszek

Uniwersytet Łódzki

Kwiatkowski Eugeniusz

Politechnika Warszawska

Cechy społeczno-ekonomiczne a przepływy osób na rynku pracy w miastach i na wsi - analiza na przykładzie Polski i Hiszpanii

Słowa kluczowe: *bezrobocie, zatrudnienie, pozycja osób na rynku pracy*

Streszczenie

Przedmiotem opracowania jest pozycja różnych grup siły roboczej w miastach i na wsi wyodrębnionych na podstawie kryteriów: płci, wieku, wykształcenia i stanu cywilnego w różnych stanach koniunktury gospodarczej. Analizę przeprowadzono na przykładzie Polski i Hiszpanii. Jako miary tej pozycji przyjęto wskaźniki stóp bezrobocia, stóp zatrudnienia, stóp przepływów osób między zasobami bezrobotnych, zatrudnionych i biernych zawodowo oraz oszacowania parametrów wielomianowego modelu logitowego, wskazujące na relatywne prawdopodobieństwa odpływów osób z bezrobocia i zatrudnienia.

Kuchciak Iwa

Uniwersytet Łódzki

Ziarko Łukasz

Uniwersytet Łódzki

Wpływ pandemii Covid-19 na aktywność edukacyjną banków komercyjnych w mediach społecznościowych

Słowa kluczowe: *media społecznościowe, edukacja, banki komercyjne*

Streszczenie

Artykuł koncentruje się na analizie i ocenie zmian w działaniach edukacyjnych banków w mediach społecznościowych podczas pandemii Covid-19. Celem pracy jest weryfikacja hipotezy, że pandemia wpłynęła na stabilizację tej aktywności. Autorzy zakładają, że z powodu pandemii, instytucje finansowe, w tym banki komercyjne, dostosowały swoje strategie komunikacji, co miało na celu zmniejszenie niepewności w trudnych czasach ekonomicznych. Badanie bazuje na danych ręcznie zbieranych z platform mediów społecznościowych takich jak Facebook, Twitter, LinkedIn oraz YouTube. Przeanalizowane zostaną zarówno ilościowe, jak i jakościowe zmiany w aktywności edukacyjnej banków, obejmujące częstotliwość publikacji, zasięg postów oraz zaangażowanie użytkowników. Ważnym aspektem badania jest ocena, czy banki zwiększyły aktywność informacyjną w odpowiedzi na rosnące zapotrzebowanie na edukację finansową, jak również czy zmiany te miały charakter krótkotrwały, czy też długoterminowy. Wnioski z badania mają pomóc zrozumieć, jak pandemia wpłynęła na długofalową strategię komunikacyjną banków oraz na ich zaangażowanie w rozwój kompetencji finansowych klientów.

Kuzior Aleksandra

Politechnika Śląska

Krawczyk Dariusz

Politechnika Śląska

Poziom społecznej świadomości zrównoważonego rozwoju w zarządzaniu działaniami wizerunkowymi i produktowymi

Słowa kluczowe: *ekorozwój, zrównoważony rozwój, solidarność międzypokoleniowa, ekologia, gospodarka cyrkularna*

Streszczenie

Kształtowanie świadomości zrównoważonego rozwoju wpływa nie tylko na zmianę postaw wobec problematyki ochrony środowiska, poszanowania zasobów naturalnych czy upowszechniania gospodarki cyrkularnej. Tworzy również przestrzeń do planowania i realizowania działań ze sfery aktywności politycznej, społecznej i biznesowej wykorzystujących pojęcie solidarności międzypokoleniowej do zwiększenia skuteczności tych działań.

Wzrost świadomości i pozytywne postrzeganie zrównoważonego rozwoju spowodowały wdrażanie inicjatyw odwołujących się do szeroko rozumianej ekologii w procesach zarządzania wizerunkiem liderów opinii, a w tym polityków i menadżerów. Odczucia społeczne uwzględniają też przedsiębiorcy stosujący nawiązania do ekorozwoju dla zyskania przewagi konkurencyjnej swoich organizacji albo wytwarzanych lub udostępnianych produktów, usług czy świadczeń.

Kwieciński Leszek

Uniwersytet Wrocławski

Barbarzak Anna

Uniwersytet Wrocławski

Analiza założeń i narzędzi polityki surowców krytycznych w Polsce w kontekście uwarunkowań europejskiej suwerenności technologicznej.

Słowa kluczowe: *surowce krytyczne; polityka publiczna; innowacyjność, suwerenność technologiczna UE*

Streszczenie

Wprowadzenie:

Realizacja celów UE związanych z osiągnięciem suwerenności technologicznej, neutralności klimatycznej oraz transformacji cyfrowej jest powiązana z zapewnieniem dostępu do surowców krytycznych (SK). Bezpieczeństwo ich dostaw znalazło się w centrum działań UE ukierunkowanych na realizację projektów kluczowych dla utrzymania potencjału konkurencyjnego europejskich gospodarek. Nowe Rozporządzenie UE ws. SK (CRMA) potwierdza rosnące znaczenie tego zagadnienia w działaniach UE. Funkcjonalna polityka publiczna na poziomie krajowym umożliwia współkształtowanie polityki w wymiarze wspólnotowym, jak też oferuje realne korzyści dla polskich przedsiębiorców i instytucji naukowo-badawczych.

Cel artykułu:

Celem artykułu jest analiza założeń polityki UE w odniesieniu do SK, jako elementu działań związanych z osiągnięciem suwerenności technologicznej. Jest to wyjściowe dla skutecznego projektowania polskiej polityki publicznej realizowanej w tym obszarze oraz wskazania kierunków jej rozwoju w krótkiej i średniej perspektywie, istotnych z punktu widzenia maksymalizacji korzyści dla polskich interesariuszy (sektor wydobywczy, służby geologiczne, podmioty naukowo-badawcze, wysokotechnologiczne branże przemysłu) płynących z CRMA.

Metodologia/Metody/Źródła danych: Dla realizacji założeń oraz celów badawczych autorzy posłużyli się metodami właściwymi dla dziedziny nauk społecznych. Analiza dokumentów i materiałów kształtujących stan prawny (UE i wymiar krajowy) opiera się na metodzie instytucjonalno-prawnej. Wykorzystana metoda porównawcza pozwoliła na identyfikację możliwości realizowania przez Polskę celów polityki surowcowej zarówno wobec innych państw członkowskich UE (wymiar makro), jak i w zakresie dostępności surowców i wykorzystania ich w tworzeniu technologii i produktów (wymiar mezo). Koncepcja neoinstytucjonalizmu racjonalnego wyboru posłużyła do identyfikacji narzędzi i metod optymalizacji polityki SK, wraz z oceną ich efektów, korzyści i kosztów. Źródłem analizy są dokumenty i materiały źródłowe (krajowe i UE), dane zastane, a także obserwacja uczestnicząca, trwała i niejawna wynikająca ze sprawowanych przez autorów funkcji, jak i ich udziału w inicjatywach branżowych (UNCTAD, OECD, NCBR, Sieć Badawcza Łukasiewicz).

Wyniki/Wnioski: Rozwój polityki publicznej dot. SK stanowi kluczowy filar realizacji strategii rozwoju gospodarki innowacyjnej. Udział Polski w realizacji strategicznych projektów UE ukierunkowanych na osiągnięcie suwerenności technologicznej wymaga dostosowania założeń i narzędzi polityki państwa ukierunkowanych na zapewnienie niezakłóconych oraz konkurencyjnych surowców z grupy krytycznych. Polityka UE w odniesieniu do SK powinna definiować kierunek działań na poziomie krajowym. Optymalizacja narzędzi polityki państwa ukierunkowana na włączanie polskich podmiotów w realizację strategicznych projektów w wymiarze UE jest kluczowa dla realnego wzmocnienia pozycji Polski we wspólnotowych dążeniach osiągnięcia suwerenności technologicznej oraz neutralności klimatycznej.

Lament Marzanna

Uniwersytet Radomski im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu

Dylematy pomiaru Celów Zrównoważonego Rozwoju (CZR). Przykład ubezpieczeniowych grup kapitałowych

Słowa kluczowe: *zrównoważony rozwój; ESG (Environmental Social Governance); Cele Zrównoważonego Rozwoju (CZR); raportowanie na rzecz zrównoważonego rozwoju; zakłady ubezpieczeń.*

Streszczenie

Wprowadzenie: Cele Zrównoważonego Rozwoju (CZR) oraz ocena postępu w ich wdrażaniu w ujęciu makroekonomicznym stanowi przedmiot zarówno badań naukowych, jak i podlega cyklicznym ocenom, prezentowanym w formie raportów. Osiągnięcie makroekonomicznych CZR nie jest możliwe bez zaangażowania podmiotów sektora prywatnego w ich realizację. Ważne jest zatem, aby podmioty sektora prywatnego identyfikowały CZR i podejmowały działania, które mogą się przyczynić do realizacji Agendy 2030. Pomiar i prezentacja CZR należy do aktualnych i ważnych problemów naukowych, także w obszarze finansów i rachunkowości. Dotychczasowe badania w tym zakresie koncentrują się na różnych obszarach raportowania ESG i dotyczą głównie jego aspektów jakościowych, bądź wpływu podejmowanych działań społecznie odpowiedzialnych na różne pozycje wynikowe podmiotów raportujących. Brakuje badań, które pozwoliłyby ocenić rzeczywiste zaangażowanie w realizację Agendy 2030, określającej CZR i ich ujęcie sprawozdawcze. Za celowe należy zatem uznać przeprowadzenie badań w zakresie ujęcia i pomiaru CZR w sprawozdawczości ubezpieczeniowych grup kapitałowych.

Cel artykułu: zbadanie wpływu wybranych ubezpieczeniowych grup kapitałowych na realizację Agendy 2030 oraz ocena postępu we wdrażaniu CZR. Zostanie to zrealizowane poprzez określenie CZR charakterystycznych dla podmiotów sektora ubezpieczeniowego, a także przez zbadanie sposobu pomiaru raportowanych CZR.

Metodologia/Metody/Źródła danych: badania zostały podzielone na dwa etapy. W pierwszym zbadano zakres CZR, do których odnosiły się ubezpieczeniowe grupy kapitałowe w sprawozdaniach rocznych, a także ustalono wskaźnik zaangażowania w raportowanie CZR. W drugim etapie dokonano identyfikacji wskaźników służących do pomiaru CZR, występujących w sprawozdaniach badanych podmiotów, na podstawie zestawu wskaźników SDGs (Sustainable Development Goals) dla biznesu, opracowanego w ramach Kampanii 17 Celów. Badaniom zostały poddane wybrane ubezpieczeniowe grupy kapitałowe, zaliczane do największych w Europie. Wykorzystano analizę treści sprawozdań oraz metody statystyki opisowej.

Wyniki/Wnioski: CZR do których najczęściej odnosiły się badane ubezpieczeniowe grupy kapitałowe w swoich sprawozdaniach często nie znajdowały odzwierciedlenia we wskaźnikach, służących do oceny ich realizacji. Oznacza to, że badane podmioty wskazują CZR, ale nie oceniają zakresu ich realizacji w postaci wskaźników.

Laskowska Iwona

Uniwersytet Łódzki

Uwarunkowania cyfryzacji sektora ubezpieczeń w krajach Europy Środkowo-Wschodniej

Słowa kluczowe: *ubezpieczenia, cyfryzacja, kraje Europy Środkowo-Wschodniej*

Streszczenie

Celem opracowania jest ocena czynników warunkujących proces cyfryzacji sektora ubezpieczeń w krajach Europy Środkowo-Wschodniej.

Lisiak-Felicka Dominika

Uniwersytet Łódzki

Szmit Maciej

Uniwersytet Łódzki

Zarządzanie incydentami bezpieczeństwa informacji i świadomość cyberbezpieczeństwa w urzędach administracji lokalnej w Polsce. Raport z wyników badania

Słowa kluczowe: *bezpieczeństwo informacji, incydenty bezpieczeństwa informacji, świadomość bezpieczeństwa informacji, administracja lokalna*

Streszczenie

W artykule zaprezentowano wyniki badań dotyczących świadomości bezpieczeństwa informacji i incydentów związanych z bezpieczeństwem informacji, przeprowadzonych w 2023 r. w urzędach administracji samorządowej w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem liczby incydentów związanych z bezpieczeństwem informacji, szkoleń, budżetów przeznaczonych na zarządzanie bezpieczeństwem informacji i oceny poziomów bezpieczeństwa.

Anomalie kalendarzowe na przykładzie teorii cyklu prezydenckiego

Słowa kluczowe: *gielny papierów wartościowych, hipoteza rynku efektywnego, anomalie rynkowe, efekty kalendarzowe, finanse behawioralne*

Streszczenie

W toku badań nad weryfikacją hipotezy rynku efektywnego zaczęto dostrzegać pewnego rodzaju odchylenia od jej występowania. Z biegiem czasu zaczęto je nazywać anomaliami rynku kapitałowego. Bez wątplenia do najpopularniejszej grupy anomalii rynkowych należą efekty kalendarzowe (sezonowe), które wskazują na pewnego rodzaju cykliczne zaburzenia efektywności rynku. Celem niniejszego opracowania jest dokonanie przeglądu stanu badań z zakresu odstępstw od hipotezy rynku efektywnego (na przykładzie efektów kalendarzowych), jakie są przeprowadzane w dobie pandemicznej i postpandemicznej rzeczywistości gospodarczej (lata 2020-2023). Autor pragnie zweryfikować hipotezę wskazującą, że w dobie podwyższonej niepewności na rynkach, która towarzyszyła pandemii COVID-19 oraz konfliktowi zbrojnemu na Ukrainie można spotkać się z występowaniem wcześniej rozpoznanych odstępstw od hipotezy rynku efektywnego, do których należą efekty kalendarzowe.

W oparciu o metodę analizy i krytyki piśmiennictwa dokonano przeglądu dotychczasowego stanu badań nad zagadnieniem efektów kalendarzowych prowadzonych w latach 2020-2023. Bazując na rezultatach badawczych płynących z różnych stron świata można w zdecydowanej większości z nich w dalszym ciągu dostrzec występowanie anomalii kalendarzowych zgodnie z ich dotychczasowymi zależnościami. Dotyczy to przede wszystkim efektu miesiąca („efekt stycznia”), „efektu przełomu miesiąca”, czy efektu dnia tygodnia („efekt poniedziałku”, „efekt piątku”). Jak zweryfikowano wzrost niepewności nie doprowadził do zaniku występowania anomalii kalendarzowych, co stanowi solidną podstawę do prowadzenia dalszych rozważań nad ich kształtowaniem.

Dokonując przeglądu stanu badań dostrzeżono również pewną lukę badawczą, która dotyczy braku podejmowania tematyki efektów kalendarzowych w dobie postpandemicznej rzeczywistości gospodarczej, której towarzyszy (generujący wyższy poziom niepewności na rynkach) zbrojna agresja Rosji na Ukrainę.

Majdzińska Anna

Uniwersytet Łódzki

Przemiany w strukturach społeczno-demograficznych ludności na obszarach długotrwale depopulacyjnych w Polsce w okresie 2002-2022

Słowa kluczowe: *Struktura ludności według cech społeczno-demograficznych, zaawansowanie starości demograficznej, długotrwała depopulacja, powiaty, gminy*

Streszczenie

W opracowaniu przedstawiona została charakterystyka obszarów długotrwale depopulacyjnych (powiatów i gmin) w Polsce z punktu widzenia zmian w strukturach płci, wieku, stanu cywilnego oraz wykształcenia ludności, jakie wystąpiły pomiędzy początkiem pierwszej i trzeciej dekady XXI w. W tym celu, w pierwszej kolejności dokonano identyfikacji obszarów długotrwałego ubytku ludności w zależności od czynników depopulacji, w obrębie których następnie przeprowadzono analizy przemian we wspomnianych strukturach. W badaniu zastosowane zostały narzędzia statystyki opisowej oraz wielowymiarowej analizy porównawczej. Źródło danych wykorzystanych w analizach stanowią publikacje Głównego Urzędu Statystycznego.

Niedopasowanie kierunku kształcenia pracujących i jego konsekwencje

Słowa kluczowe: *niedopasowanie kierunku kształcenia, poziome niedopasowanie edukacyjne, niedopasowanie umiejętności, niedopasowania strukturalne, Polska.*

Streszczenie

W artykule zbadano poziome niedopasowanie edukacyjne pracujących w Polsce, które oznacza posiadanie innego kierunku kształcenia od odpowiedniego dla danego stanowiska pracy. Ten rodzaj niedopasowania ma duże znaczenie dla kształtowania polityk publicznych, jest jednak znacznie rzadziej badany od niedopasowania pionowego, zwłaszcza nadwyżki wykształcenia. Celem artykułu jest analiza i ocena relacji między niedopasowaniem kierunku kształcenia, a cechami pracujących oraz poziomem ich zadowolenia z różnych aspektów sytuacji na rynku pracy. Źródłem danych jest badanie na próbie 518 pracujących, na podstawie którego oszacowano serię modeli logitowych. Analiza potwierdziła ważną rolę zmiennych związanych z wykształceniem, identyfikując dziedziny kształcenia o wysokim i niskim ryzyku niedopasowania. Związek niedopasowania z płcią, posiadaniem dziecka czy prowadzeniem działalności gospodarczej okazał się nieistotny statystycznie, a część oszacowań wykazało istotny, ujemny wpływ wieku. Poziome niedopasowanie wpływa negatywnie na zadowolenie z wykształcenia, pracy zawodowej, wynagrodzenia, perspektyw zawodowych oraz na bezpieczeństwo na rynku pracy. Niedopasowanie jest jednak zjawiskiem stopniowalnym, a zadowolenie osób o częściowej zgodności kierunku kształcenia jest znacznie wyższe niż osób niedopasowanych. Prezentowane wyniki dostarczają nowej wiedzy o relacjach między poziomym a pionowym niedopasowaniem edukacyjnym, potwierdzając potrzebę analizy i rozróżniania obu rodzajów niedopasowania w jednym badaniu. Wyniki oceniono w kontekście dobrowolności i trwałości niedopasowania, wskazano także kierunki dalszych badań.

Stosowanie biokompozytów jako spełnienie założeń zrównoważonego rozwoju

Słowa kluczowe: *wpływ na środowisko, biokompozyty, ocena cyklu życia*

Streszczenie

Materiały kompozytowe stanowią obiecującą alternatywę dla tradycyjnych materiałów, oferując szereg zalet wynikających z ich unikalnych właściwości. Po pierwsze, kompozyty charakteryzują się lepszymi właściwościami mechanicznymi oraz odpornością na korozję, co przekłada się na ich większą trwałość w porównaniu do metali. Dłuższa żywotność tych materiałów prowadzi do redukcji kosztów użytkowania oraz poprawy efektywności ekonomicznej. Po drugie, produkty wytwarzane z kompozytów są lżejsze, co oznacza mniejsze zużycie zasobów i niższy wpływ na środowisko. Dalsze korzyści ekologiczne można osiągnąć poprzez zastosowanie biokomponentów. Wytwarzanie biomateriałów z surowców pochodzenia roślinnego redukuje presję na zasoby nieodnawialne. Faktyczne korzyści środowiskowe wynikające z zastosowania biokompozytów mogą być wyznaczone metodami kwantyfikacji wpływu na środowisko. Dokonany przegląd literatury wykazał niedobór badań dotyczących wpływu biokompozytów na środowisko z uwzględnieniem perspektywy cyklu życia. Istniejące publikacje naukowe prezentują wyniki analiz z wykorzystaniem podejścia od kołyski do bramy dla wybranych kategorii wpływu. W zależności od specyfiki analizowanych produktów stosowano różne podejścia do definiowania jednostki funkcjonalnej (przyjmowano kilogram, metr kwadratowy czy metr sześcienny). Niniejsza prezentacja przedstawia wyniki badania wpływu na środowisko biokompozytów przeprowadzonego metodą oceny cyklu życia. Uzyskane wyniki liczbowe, w postaci wskaźników charakteryzowania dla punktów pośrednich i końcowych, są zestawione z analogicznymi wskaźnikami wyznaczonymi dla tradycyjnych materiałów. Źródłem danych wejściowych LCI potrzebnych do analiz są szczegóły technologiczne dotyczące wytwarzania różnych materiałów, deklaracje producentów stosowanych materiałów, specjalistyczne bazy danych (głównie ecoinvent 3), oraz artykuły naukowe zawierające odnośne dane procesowe. Jako jednostkę funkcjonalną przyjęto jednostkową masę rozpatrywanych materiałów (1 kg). Faza oceny wpływu (LCIA) została przeprowadzona metodą ReCiPe 2016. Prezentowane wyniki umożliwiają porównanie analizowanych materiałów pod względem wpływu na środowisko. Rekomendacje dotyczące stosowania poszczególnych materiałów zmieniają się w zależności od rozpatrywanej kategorii szkód i przyjętej jednostki funkcjonalnej.

Synchronizacja cyklu gospodarczego i finansowego w Polsce

Słowa kluczowe: *cykl gospodarczy; cykl finansowy; finansyzacja*

Streszczenie

Wprowadzenie: Według ujęcia klasycznego, sektor finansowy pełni rolę „służebną” wobec sfery realnej w gospodarce. Współcześnie jednak, proces finansyzacji powoduje, że czynniki finansowe odgrywają szczególną rolę w kreowaniu koniunktury gospodarczej i w dużej mierze determinują funkcjonowanie sektora realnego, czego dobitnym przykładem był globalny kryzys finansowy z końca pierwszej dekady XXI w. Autonomizacja i wzrost sektora finansowego oraz rozrastające się spektrum dostępnych instrumentów finansowych, pomimo świadomości zagrożeń, które wynikają z procesu finansyzacji, prawdopodobnie będą w coraz większym stopniu warunkowały podejmowanie decyzji przez podmioty niefinansowe. Z tego względu utrzymanie równowagi makroekonomicznej i realizacja skutecznej polityki gospodarczej będą determinowane przez stopień synchronizacji cyklu gospodarczego i finansowego. Zbieżność wahań aktywności gospodarczej i wahań aktywności finansowej oraz ocena cech morfologicznych całych cykli może być też pewnego rodzaju kryterium oceny balansu między sektorem realnym a finansowym. Ważną kwestią jest również ocena reakcji poziomu zbieżności cykli w obliczu nowych bezprecedensowych zjawisk kryzysowych.

Polska gospodarka po transformacji ustrojowej oraz przystąpieniu do Unii Europejskiej doświadczyła intensywnego rozwoju rynku kapitałowego. Chociaż badania dostępne w literaturze przedmiotu wskazują, że skala finansyzacji jest stosunkowo mała w porównaniu z krajami wysoko rozwiniętymi, to dynamika zmian i rozwój polskiej gospodarki, mające odzwierciedlenie we wzroście kategorii finansowych, skłania do niebagatelizowania ryzyka wzmożonej finansyzacji. Zbieżność wahań gospodarczych i finansowych w polskiej gospodarce stanowi zatem istotny element umożliwiający ocenę równowagi między sferą realną a finansową.

Cel artykułu: Celem badań jest ocena stopnia synchronizacji cyklu gospodarczego i finansowego w Polsce oraz zmiany stopnia tej synchronizacji w czasie.

Metodyka: W badaniu wykorzystano kwartalne szeregi czasowe reprezentujące dynamikę realnego PKB, kredytu dla prywatnego sektora niefinansowego i indeksu giełdowego (WIG). Dane poddano procedurze dekompozycji. Wahania sezonowe i przypadkowe zostały usunięte za pomocą metody TRAMO/SEATS. Do estymacji czynnika cyklicznego wybrano asymetryczny filtr Christiano-Fitzgeralda. Oznaczenie punktów zwrotnych zostało przeprowadzone w oparciu o metodę Bry-Boschan. Zbieżność cyklu gospodarczego i finansowego została zbadana za pomocą analizy spektralnej i korelacji rekursywnej. Za szereg referencyjny (cykl odniesienia) wybrano cykl gospodarczy. Pozwoliło to na ocenę skali przesunięcia faz oraz punktów zwrotnych cyklu finansowego.

Wyniki/Wnioski: Badania w toku.

Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce: analiza efektów funkcjonowania w kontekście regionalnego rozwoju gospodarczego.

Słowa kluczowe: *SSE, wzrost gospodarczy, rozwój regionalny, inwestycje zagraniczne, stopa bezrobocia, polityka gospodarcza*

Streszczenie

Specjalne strefy ekonomiczne (SSE) odgrywają istotną rolę w polskiej polityce gospodarczej od początku lat 90 XX wieku. Głównym celem ich utworzenia było przyciągnięcie inwestycji zagranicznych, wspieranie rozwoju gospodarczego regionów mniej uprzemysłowionych oraz tworzenie nowych miejsc pracy. W artykule przeanalizowano funkcjonowanie SSE w Polsce, skupiając się na ich wpływie na lokalną gospodarkę, stopie bezrobocia oraz poziomie inwestycji. Na podstawie dostępnych danych empirycznych oraz badań przeprowadzonych przez rządowe i niezależne instytucje omówiono korzyści i wady wynikające z działalności.

Rachunek satelitarny produkcji domowej jako trwały element szacunku wartości dodanej w gospodarce

Słowa kluczowe: *produkcja domowa, rachunki satelitarne, budżety czasu ludności, nieodpłatna praca domowa*

Streszczenie

Wprowadzenie: W ostatnich dwóch dekadach w wielu krajach podejmowane były próby utworzenia rachunków satelitarnych dotyczących tych dziedzin, które nie były w wystarczającym stopniu reprezentowane w ramach systemu rachunków narodowych. Jednym z takich obszarów jest produkcja domowa. Produkcja domowa jest wykonywana w gospodarstwach domowych nieodpłatnie i jako taka nie jest przedmiotem obrotu rynkowego, dlatego też do jej oszacowania konieczne jest zastosowanie metod pośrednich.

Cel artykułu: Nadrzędnym celem artykułu jest ukazanie rozmiarów i wyznaczenie wartości nierynkowej produkcji domowej w Polsce oraz porównanie jej do PKB. Kalkulacja ta umożliwi również zestawienie uzyskanej wartości produkcji nierynkowej z rynkową produkcją gospodarstw domowych zarejestrowaną w rachunkach narodowych.

Metodologia/Metody/Źródła danych: Punktem wyjścia do wyznaczenia wartości produkcji domowej metodą nakładu (input method) jest oszacowanie wartości pracy domowej, która stanowi około 80% łącznej wartości produkcji domowej. Podstawowym źródłem danych do oszacowania wartości nakładu pracy domowej jest badanie budżetu czasu. Pierwsze badanie budżetu czasu, zharmonizowane z badaniami europejskimi (HETUS), przeprowadzono w Polsce w latach 2003/2004, a kolejne w 2013 r. i 2023 r. Źródłem danych do rachunku satelitarnego produkcji domowej są również inne ogólnopolskie badania: budżetów gospodarstw domowych, wynagrodzeń według zawodów, rachunki narodowe, NSP. W literaturze proponowane były różne metody i techniki wyceny tej pracy, ale wielu ekonomistów preferuje metodę stawek rynkowych. W praktyce jednak do rachunku produkcji domowej w badaniach europejskich wykorzystuje się kategorię średniego wynagrodzenia.

Wyniki/Wnioski: Rachunek satelitarny produkcji domowej został przeprowadzony po raz pierwszy w 2011 r. (M. Marszałek). Wartość produkcji domowej (rynkowej i nierynkowej) oszacowano na poziomie 1 109 829 mld zł, z czego 24,3% stanowiła rynkowa produkcja gospodarstw domowych. Oszacowana wartość dodana brutto nierynkowej produkcji domowej w 2011 r. stanowiła 44,7% w relacji do wartości PKB dla Polski w tym samym roku.

Tak duże rozmiary produkcji, które nie są ujęte w podstawowych miernikach gospodarki narodowej, mogą istotnie zaburzać wnioskowanie o sytuacji i rozwoju społeczno-ekonomicznym gospodarstw domowych i państwa oraz ukazywać nieprawidłową ocenę zamożności społeczeństwa.

Propozycją Eurostatu i UNECE jest regularne prowadzenie wyceny nierynkowej produkcji domowej w postaci rachunku satelitarnego. Rachunek taki nie obciąża nadmiernie systemu statystyki społecznej, ponieważ wykorzystuje dane z badań społecznych i rachunków narodowych prowadzonych w GUS.

Przesłanki i ekonomiczne konsekwencje wprowadzenia certyfikacji Halal - perspektywa przedsiębiorstw

Słowa kluczowe: *Certyfikacja Halal; Przesłanki ekonomiczne; Przedsiębiorstwa; Konsekwencje biznesowe; Teoria instytucjonalna; Teoria zasobowa*

Streszczenie

W pracy doktorskiej zostaną przeprowadzone badania na temat przesłanek i ekonomicznych konsekwencji wprowadzenia certyfikacji Halal z perspektywy przedsiębiorstw. Certyfikacja Halal odnosi się do produktów zgodnych z zasadami islamu, a jej uzyskanie pozwala na dostęp do rynków, gdzie jest wymagana prawnie, takich jak Zjednoczone Emiraty Arabskie, Katar, Malezja, Singapur czy Arabia Saudyjska. Konsumenci na rynku Halal, liczący 2 miliardy muzułmanów, wydali w 2022 roku 2,29 biliona USD w sektorach żywności, mody, turystyki, mediów, farmaceutyków oraz kosmetyków, co stanowi 23% całego rynku Halal. Prognozy wskazują, że do 2027 roku wartość ta wzrośnie do 3,1 biliona USD.

Celem rozprawy jest określenie przesłanek (instytucjonalnych i ekonomicznych) oraz konsekwencji ekonomicznych wdrożenia religijnej certyfikacji Halal. Zidentyfikowana zostanie rola instytucji formalnych i nieformalnych w podejmowaniu decyzji o wdrożeniu/ zaniechaniu certyfikacji Halal oraz ekonomicznych przesłanek i konsekwencji ekspansji na rynki z prawnymi ograniczeniami religijnymi. W badaniu wykorzystano metodologię opartą na analizie legislacyjnej, badaniach ankietowych oraz studiach przypadków polskich firm. Kluczowe pytania badawcze dotyczą roli przesłanek instytucjonalnych i ekonomicznych, wpływu certyfikacji na zasoby przedsiębiorstwa, korzyści i kosztów związanych z wdrożeniem oraz wpływu certyfikacji na wynik finansowy i jakość produktów.

Teoria instytucjonalna, w kontekście certyfikacji Halal, identyfikuje w jaki sposób normy prawne i religijne na rynkach docelowych wpływają na strategiczne decyzje polskich firm. Instytucje, zarówno formalne (prawo, regulacje), jak i nieformalne (normy kulturowe, religijne) kształtują środowisko, w którym polskie firmy podejmują decyzje dotyczące certyfikacji Halal. Rozprawa wzbogaci teorię instytucjonalną, pokazując jaką rolę odgrywają instytucje (formalne/nieformalne) w decyzjach biznesowych związanych z certyfikacją żywności religijnej (na przykładzie certyfikacji Halal).

Teoria zasobowa koncentruje się na strategicznym zarządzaniu zasobami w celu osiągnięcia przewagi konkurencyjnej. Proces uzyskiwania certyfikatu Halal można zatem postrzegać jako inwestycję w zasoby firmy, która umożliwia jej ekspansję i poszerzenie portfela klientów poprzez oferowanie produktów na nowych rynkach zbytu.

Praca wskaże, w jaki sposób decyzja o uzyskaniu certyfikatu religijnego wpływa na zasoby firmy, w tym:

- 1) Kompetencje i umiejętności w zakresie współpracy międzynarodowej firmy w zróżnicowanym kulturowo środowisku.
- 2) W jaki sposób firmy mogą wykorzystać swoje zasoby, aby wejść na nowe, odmienne religijnie rynki.

Mosiejko Leszek

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Bernardelli Michał

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Klasteryzacja przedsiębiorstw z indeksu Standard & Poor's 500 przy wykorzystaniu metody Dynamic Time Warping

Słowa kluczowe: *Dynamic Time Warping, klasteryzacja, Standard & Poor's 500, kondycja finansowa przedsiębiorstw, analiza wskaźnikowa*

Streszczenie

W artykule podjęto próbę odpowiedzi na pytanie, na ile podobnie kształtuje się kondycja finansowa największych przedsiębiorstw w USA wchodzących w skład indeksu Standard & Poor's (S&P). Celem artykułu jest identyfikacja wzorców zachowań przedsiębiorstw w kontekście zmian zachodzących w systemie finansowym oraz uwarunkowaniach makroekonomicznych z uwzględnieniem specyfiki sektorowej. Weryfikacji poddana została dynamika oraz prędkość zachodzenia zmian w pięciu obszarach działalności gospodarczej przedsiębiorstw: płynności, aktywności, zadłużenia, efektywności oraz oceny rynkowej.

W analizie wykorzystano metodę Dynamic Time Warping (DTW), czyli nowatorską jak na ekonomię i finanse metodę służącą do porównywania szeregów czasowych, która jest relatywnie rzadko spotykana w literaturze. Pozwala ona na kwantyfikację podobieństwa szeregów czasowych biorąc pod uwagę ewentualne zróżnicowane długości czy różne wielkości amplitud bądź czasu trwania rozważanych faz. Podobieństwo w zakresie kształtowania się wartości analizowanych wskaźników mierzących kondycję finansową przedsiębiorstw w poszczególnych obszarach ich działalności, wykorzystane zostało jako część składowa bardziej zaawansowanej metody analizy pozwalającej na klasteryzację przedsiębiorstw w możliwe zbliżone pod względem charakterystyki grupy.

Analiza obejmuje dane finansowe ponad 400 przedsiębiorstw wchodzących w skład indeksu S&P w latach 2010–2023. Wyniki pokazują, że względnie często przedsiębiorstwa różniące się między sobą rodzajem prowadzonej działalności, wyrażanej przynależnością do różnych sektorów gospodarki, są do siebie wysoce podobne. DTW będąca podstawą klasteryzacji pozwala na uchwycenie wewnątrz- i międzygrupowych zależności, co z kolei daje podstawy do interpretacji homogeniczności w ramach poszczególnych klastrów przedsiębiorstw w kategorii zbliżonych ocen kondycji finansowej mierzonych w różnych obszarach działalności gospodarczej.

Intensywność emisji gazów cieplarnianych w sektorze rolno-żywnościowym w krajach Unii Europejskiej

Słowa kluczowe: *sektor rolno-żywnościowy, emisje gazów cieplarnianych, metoda input-output*

Streszczenie

Od 2020 roku obserwuje się silne zawirowania rynkowe w globalnym systemie produkcji żywności. Wstrząsy te mogą również wpływać na środowisko, na przykład poprzez zmiany w intensywności emisji gazów cieplarnianych rozumianej jako stosunek wielkości emisji do wartości wytworzonej produkcji. Celem niniejszego badania było obliczenie i ocena porównywalnych wskaźników intensywności emisji gazów cieplarnianych dla systemów produkcji żywności i ich etapów w krajach Unii Europejskiej (UE). W celu określenia przyczyn zmian wskaźników w czasie, dokonano dekompozycji indeksowej na efekt strukturalny i efekt intensywności. Wyniki z większości krajów potwierdzają hipotezę badawczą, że intensywność emisji na etapie produkcji rolnej (w gospodarstwie) w krajach UE w 2020 r. wzrosła w stosunku do intensywności emisji na pozostałych etapach systemu produkcji żywności. Ogólna intensywność emisji systemów produkcji żywności wzrosła z 0,83 na 1 euro PKB według PPP w 2019 r. do 0,86 w 2020 r. Było to jednak spowodowane wyłącznie wzrostem intensywności emisji na etapie produkcji rolnej, z 2,40 CO₂eq na 1 euro PKB według PPP do 2,65 w 2020 roku. Średnia intensywność emisji na pozostałych etapach systemu produkcji żywności nie wzrosła. Wyniki badań wskazują na niską odporność rynku rolnego na zawirowania gospodarcze, co potwierdza niską siłę rynkową producentów rolnych w stosunku do pozostałych etapów łańcucha wartości produkcji żywności.

Murawska Anna

Politechnika Bydgoska im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich

Goryńska-Goldmann Elżbieta

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Badanie empiryczne zgodności stylu życia zero waste z rzeczywistymi postawami i zachowaniami zakupowymi konsumentów

Słowa kluczowe: *zero waste, konsument, postawy, zachowania zakupowe, proekologiczne, odpowiedzialne,*

Streszczenie

STRESZCZENIE: Celem artykułu była weryfikacja deklaracji konsumentów o realizowaniu stylu życia zero waste oraz zbadanie ich zgodności z rzeczywistymi postawami i zachowaniami zakupowymi. Aby zrealizować cel przeprowadzono 1000 wywiadów kwestionariuszowych wśród dorosłych mieszkańców Polski. Badanie zostało przeprowadzone metodą CATI w 2023 roku, a dobór próby był losowy. Przeprowadzone badanie wykazało, że polskim konsumentom nie są obce zachowania zbieżne ze stylem życia zero waste, co wykazała zidentyfikowana skala zachowań przez nich demonstrowana. Ponad 80% badanych ogranicza konsumpcję, znajduje niepotrzebnym rzeczom nowy dom, przetwarza je, wykorzystuje ponownie i naprawia. Nieco rzadziej konsumenci działają prewencyjnie, czyli najpierw rozważają potrzebę zakupu dobra i ostatecznie rezygnują z niego. Zachowania zakupowe konsumentów, którzy są zwolennikami stylu życia zero waste są przemyślane, zaplanowane i racjonalne. Z kolei zwolennikami stylu życia zero waste nie są osoby, które lubią robić zakupy, głównie w centrach handlowych oraz lubią kupować gadżety i produkty markowe. Badanie dostarcza wiedzy na temat tego jakie postawy i zachowania zakupowe skłaniają konsumentów do manifestacji stylu życia zero waste. Uzyskane wyniki mogą przyczynić się do wzrostu świadomości dotyczącej popularyzacji stylu życia zero waste oraz kształtowania norm i standardów społecznych, które promują odpowiedzialną konsumpcję i poszanowanie zasobów. Zrozumienie zachowań wpisujących się w realizację stylu życia zero waste oraz proekologicznych i odpowiedzialnych postaw i zachowań zakupowych konsumentów jest przydatna dla praktyków życia gospodarczego i decydentów, którzy działają na rzecz transformacji systemów środowiskowych.

Zmiany liczby urodzeń w krajach o wysokich dochodach podczas pandemii COVID-19

Słowa kluczowe: *Covid-19, pandemia, dzietność, współczynniki urodzeń*

Streszczenie

Pandemia COVID-19 spowodowała w latach 2020–2022 wiele negatywnych konsekwencji na całym świecie. Badacze skupili się głównie na wpływie pandemii na śmiertelność populacji, a znacznie mniej uwagi poświęcono wpływowi pandemii na płodność. Różnego rodzaju kryzysy takie jak wojny czy epidemie są źródłem głębokich przeobrażeń nie tylko w dziedzinie stosunków politycznych i gospodarczych, lecz również w sferze zjawisk demograficznych, podczas których podstawowe procesy ludnościowe ulegają pewnym zniekształceniom, a mechanizm ich oddziaływania w literaturze opisano już dawno. Decyzja np. o urodzeniu dziecka spośród wielu czynników nań oddziałujących jest uwarunkowana również czynnikami o charakterze ekonomicznym czy administracyjnym. Wiele teorii wskazuje na to, że podczas różnych kryzysów np. gospodarczych występuje krótkoterminowy spadek liczby urodzeń spowodowany głównie przez brak bezpieczeństwa ekonomicznego i niepewność co do przyszłości. Dlatego celem badania jest odpowiedź na pytanie, w jakim stopniu epidemia Covid-19 i ograniczenia wprowadzane przez rządy podczas lockdownów wpłynęły w krajach o wysokich dochodach na zmiany w liczbie urodzeń.

W badaniu ustalono, że w wielu krajach o wysokich dochodach spadek płodności wyraźnie przyspieszył podczas pandemii Covid-19 względem wcześniej obserwowanego trendu. Zmiany te wyraźnie korelują z wprowadzanymi ograniczeniami i restrykcjami podczas tzw. lockdownów – oczywiście z 9-miesięcznym opóźnieniem. Jedną z reakcji na pandemię i towarzyszące jej lockdowny w krajach o wysokich dochodach była zmiana planów kobiet w zakresie płodności, tj. odłożenie w czasie zamiaru urodzenia dziecka. Z kolei inne badania wskazują na brak dowodów na to, że pandemia miała wyraźny wpływ na dynamikę płodności w krajach najmniej rozwiniętych na świecie. Wstępne wyniki analiz wskazują w wielu krajach o wysokich dochodach na obniżenie się liczby urodzeń i na razie przynajmniej brak widocznej kompensaty w okresach późniejszych.

Nowak Paulina

Politechnika Świętokrzyska

Milek Dorota

Politechnika Świętokrzyska

Rozwój kompetencji cyfrowych w krajach Unii Europejskiej

Słowa kluczowe: *kompetencje cyfrowe, transformacja cyfrowa, kraje UE, metoda TOPSIS*

Streszczenie

Priorytety Unii Europejskiej w zakresie transformacji cyfrowej ukierunkowują działania Wspólnoty na człowieka i jego kompetencje cyfrowe, które oznaczają pewne, krytyczne i odpowiedzialne korzystanie z technologii cyfrowych i angażowanie się w nie w celu nauki, pracy i uczestnictwa w społeczeństwie. Dlatego zrównoważona i dostatnia przyszłość cyfrowa UE, która stanowi meritum przedmiotowej cyfryzacji wymaga wieloaspektowych aktywności państw członkowskich na rzecz stałego wzrostu kompetencji obywateli. Celem opracowania jest ocena poziomu rozwoju kompetencji cyfrowych w państwach UE w latach 2014-2023. W artykule zastosowano analizę deskryptywną oraz metodę porządkowania liniowego TOPSIS. Wyniki badania wskazują na znaczne dysproporcje między krajami oraz na brak wystarczającego postępu w realizacji celów wynikających z założeń Cyfrowej dekady Europy.

Nowak Anna

Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie

Jarosz-Angowska Aneta

Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie

Ocena konkurencyjności handlu produktami rolnymi na rynku wewnętrznym UE i identyfikacja czynników ją determinujących

Słowa kluczowe: *konkurencyjność, handel rolny, rynek wewnętrzny, Unia Europejska, competitiveness factors*

Streszczenie

Celem opracowania była ocena konkurencyjności krajów członkowskich Unii Europejskiej (EU) w handlu produktami rolnymi na rynku wewnętrznym oraz zbadanie, czy różnice w potencjale oraz w wynikach makroekonomicznych sektora rolnego tych krajów są powiązane z ich konkurencyjnością w zakresie handlu badaną grupą produktów. Pozycję konkurencyjną poszczególnych krajów wyznaczono przy pomocy revealed comparative export advantage index (RXA). Natomiast do oceny związków pomiędzy pozycją konkurencyjną a potencjałem rolnictwa oraz jego sytuacją ekonomiczną wykorzystano analizę regresji. Dane wykorzystane do analizy pochodzą z bazy danych EUROSTAT z lat 2011-2020. Najwyższą konkurencyjnością handlu rolniczego na wewnętrznym rynku odznaczały się Bułgaria, Spain, Greece and Cyprus. Badania wykazały także, że poziom wskaźnika relatywnych przewag eksportowych kształtowany jest w największym stopniu przez produktywność czynników produkcji, udział rolnictwa w wartości dodanej brutto (GVA) oraz powierzchnię użytków rolnych na 1 mieszkańca. Wskazuje to na szczególne znaczenie instrumentów wspólnej polityki rolnej, które sprzyjają poprawie produktywności czynników produkcji w rolnictwie, zwłaszcza dla krajów o niskim jej poziomie. Znaczenie przeprowadzonych badań wynika także z tego, że osiągnięcie wysokiej konkurencyjności rolnictwa pozostaje ważne i wkomponowuje się w cele zrównoważonego rozwoju. Wyzwania stojące przed rolnictwem w sferze ekonomicznej dotyczą nie tylko zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego, ale także jego konkurencyjności.

W jaki sposób innowacje cyfrowe pobudzają zmiany społeczne i gospodarcze

Słowa kluczowe: *innowacje cyfrowe, zarządzanie, mierzenie*

Streszczenie

Innowacje ery cyfrowej, odmiennie niż tradycyjne, stają się z istoty rzeczy coraz bardziej zaawansowane, i organizują się w multiwymiarowych pakietach, wybuchach (innowacje paroksyzmowe), „rafach”, „rojach”, nie pojedynczo, dlatego wpływ nowatorskich rozwiązań epoki cyfrowej koncentruje się nie tylko na produkcji, ale też na dobrostanie, w tym zdrowiu, zaawansowanej edukacji, środowisku, wykorzystaniu czasu wolnego, zadowoleniu z życia i infrastrukturze, co niekoniecznie jest zgodne koncepcją produktywności głównego nurtu. I choć dzięki swej nowej roli, jaką jest potencjał dużej szybkości są w stanie poszerzyć granicę ludzkiego myślenia strategicznego, to wykazują też, iż „nową” normalnością staje się permanentna niepewność. Stąd, zarządzanie nimi i rozpoznanie swego miejsca w procesie cyfryzacji wymaga specyficznego pomiaru. Problem w tym, iż Zarządzającymi cyfrową rewolucją są wielkie korporacje przejmujące władzę i narzucające nowy porządek ekonomiczny w globalnej gospodarce i społeczeństwie (Zuboff, 2022), często przyzwalając na „pseudoinnowacje” zapewniające, co prawda, zysk nielicznym ale nie pożytek.

Wydatki na ochronę zdrowia w wiejskich gospodarstwach domowych

Słowa kluczowe: *gospodarstwo domowe, konsumpcja, zdrowie*

Streszczenie

W artykule zbadano wielkość i udział wydatków na ochronę zdrowia w wydatkach na konsumpcję w kontekście wiejskich gospodarstw domowych. Przedstawiono stan wydatków na zdrowie na wsi, uwzględniając różnice w dostępie do usług medycznych w porównaniu do obszarów miejskich. Dokonano analizy czynników wpływających na decyzje o wydatkach na ochronę zdrowia, biorąc pod uwagę ekonomiczne, społeczne i geograficzne aspekty życia wiejskiego. Podkreślono konieczność podejmowania działań mających na celu zrównoważone zwiększanie wydatków na ochronę zdrowia na wsi, w celu poprawy jakości życia mieszkańców tych obszarów, zwiększenia dostępności do opieki zdrowotnej oraz redukcji nierówności w zakresie zdrowia między obszarami miejskimi a wiejskimi.

Dynamiczna analiza zjawisk ekonomicznych za pomocą modelu ilorazu potencjałów

Słowa kluczowe: *czasowo-przestrzenna analiza ekonomiczna, model potencjału, iloraz potencjału, odległość ekonomiczna, odległość fizyczna*

Streszczenie

W przestrzennych badaniach ekonomicznych, do oceny rozwoju regionalnego, stosowany jest model ilorazu potencjału. W modelu tym uwzględnia się potencjał dochodu oraz potencjał ludności, gdzie na wartości obydwu potencjałów, oprócz poziomu zjawisk ekonomicznych, wpływa także odległość fizyczna między regionami. W artykule podkreślony zostanie fakt, że równie istotną determinantą wartości potencjału regionów stanowi ich podobieństwo ekonomiczne, wyrażone za pomocą odległości ekonomicznej. Zastosowanie odległości ekonomicznej pozwala na uwzględnienie oddziaływań przestrzennych między regionami, które wynikają z ich wzajemnych powiązań społeczno-ekonomicznych.

W ramach procedury wyznaczania ilorazu potencjału zaproponowane zostało podejście dynamiczne, gdzie przeprowadzona została analiza potencjału rozwoju gospodarczego gmin województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2007 i 2017. Należy podkreślić, że podejście dynamiczne pozwala na zastosowanie modelu ilorazu w przestrzenno-czasowych analizach ekonomicznych.

Europejska integracja gospodarcza w aspekcie cyfryzacji – wyzwania i ograniczenia

Słowa kluczowe: *cyfryzacja, gospodarka cyfrowa, Unia Europejska, integracja gospodarcza*

Streszczenie

Wprowadzenie: W dobie dynamicznej transformacji cyfrowej, integracja gospodarcza w Europie nabiera nowego wymiaru. Cyfryzacja staje się kluczowym elementem w długookresowej strategii rozwoju Unii Europejskiej, wpływając na każdy aspekt życia społeczno-gospodarczego. Wprowadzenie zaawansowanych technologii, takich jak sztuczna inteligencja, analiza dużych zbiorów danych oraz robotyka, stwarza ogromne możliwości dla innowacji, wzrostu gospodarczego i zrównoważonego rozwoju. Proces integracji gospodarczej dla zachowania swojej trwałości i osiągania wymiernych efektów dla całego ugrupowania, wiąże się z koniecznością ciągłego dostosowywania się do zmieniających warunków. W tym kontekście cyfryzację należy postrzegać jako czynnik będący impulsem do dalszego pogłębiania współpracy między państwami członkowskimi UE.

Cel artykułu: Celem artykułu jest identyfikacja wyzwań i ograniczeń związanych z procesem transformacji cyfrowej w Unii Europejskiej.

Metodologia/Metody/Źródła danych: Przyjęta metoda badawcza obejmuje studium literatury, badanie dokumentów, raportów, unijnych aktów prawnych oraz ich krytyczną ocenę oraz analizę porównawczą w zakresie danych statystycznych, co pozwala na lepsze zrozumienie zmian społeczno-gospodarczych implikowanych postępującym procesem cyfryzacji.

Wyniki/Wnioski: Wnioski z przeprowadzonej analizy podkreślają znaczenie skoordynowanej współpracy międzynarodowej oraz wsparcia ze strony instytucji unijnych w dostosowywaniu się do zmian wynikających z cyfryzacji. Przedstawiony katalog wyzwań i rekomendacji może zostać wykorzystany w prowadzeniu bardziej zrównoważonej transformacji cyfrowej.

Wykorzystanie drewna opałowego w osadach karpackich: czy można bez...?

Słowa kluczowe: *Wartości ekologiczne, interesy lokalnych wspólnot, kapitał społeczny*

Streszczenie

W artykule poruszono kwestię publicznej zgody normatywnej na ewentualną odmowę korzystania z ogrzewania drewnem. Zakłada się, że nawet jeśli obecne warunki umożliwią odmowę używania drewna opałowego, to społeczna dezaprobatą dla tej praktyki może zahamować upowszechnienie oszczędnościowych praktyk i innowacji. Hipoteza wyjaśnia „zdecydowany opór” wobec idei odmowy od drewna opałowego jak silnym przywiązaniem do tradycyjnych sposobów gospodarowania, tak i postrzeganymi przywilejami dostępu do lasów, z których korzystają duże firmy z obróbki drewna, leśnictwa państwowe i pracownicy parków narodowych. Te motywacje przyczyniły się do nasilenia odmiennych postaw co do prywatnej własności lasów, nasilenia odczucia deprywacji w dostępie do drewna oraz do krytycznych nastawień w stosunku do obecnych praktyk gospodarowania lasami i ich ochrony. Do analizy wykorzystano masowe badanie dziesięciu gmin wiejskich w jednym regionie górskim Karpat Ukrainkich. Analiza wykazała, że respondenci, którzy pod żadnym pozorem nie rozważają odmowy opalania drewnem, nie znajdują się w gorszej sytuacji ekonomicznej niż ci, którzy są gotowi odmówić opalania drewnem, lecz mają większe aspiracje do posiadania prywatnych lasów, bardziej partykularną interpretację koncepcji narodowej własności na zasoby naturalne, większe zaufanie do lokalnych aktorów poza leśnikami i biznesem oraz bardziej nagłośniony pasywny kapitał społeczny i słabszą partycypację społeczną. Postawiono hipotezę o powstaniu specyficznego zbioru norm – community-level consciousness, czyli homo communicus, która dąży do wykorzystania zasobów naturalnych na użytek społeczności i, jednocześnie ku ich zachowaniu, mając na uwadze sprawiedliwy podział lasów jako priorytet.

Przybysz Klaudia

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Roszko-Wójtowicz Elżbieta

Uniwersytet Łódzki

Grzelak Maria

Uniwersytet Łódzki

Stanimir Agnieszka

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Analiza porównawcza postaw turystycznych seniorów oraz osób w wieku przedsenioralnym

Słowa kluczowe: *Seniorzy, jakość życia, turystyka*

Streszczenie

Zagadnienie jakości życia w odniesieniu do starszej grupy społeczeństw jest ważne nie tylko z podmiotowego punktu widzenia. Stanowi często miernik skuteczności prowadzonych działań na gruncie polityki społecznej, opieki zdrowotnej, czy też aktywności dotyczących włączenia społecznego. Grupa senioralna, we wszystkich krajach Unii Europejskiej rozrasta się, a co się z tym wiąże, ma coraz większy wpływ na szereg obszarów życia społecznego i gospodarczego. Zagadnienie włączenia społecznego seniorów w świetle uprawiania turystyki jest tematem poruszonym przez wielu autorów. Udowodniono wpływ aktywności turystycznej na pomyślne starzenie się – od utrzymania funkcji poznawczych poprzez nawiązywanie kontaktów społecznych, aż po zdrowie fizyczne. Z kolei od jakości życia tej grupy społecznej zależą ich proaktywne postawy. Z tego punktu widzenia, badanie sytuacji życiowej seniorów powinno być nie tylko jednorazową analizą w konkretnym momencie czasu, ale też należy je ponawiać, dokonywać porównań i sprawdzać, w jakich kierunkach przebiegają ewentualne zmiany. Takie podejście pozwala na aktywną i obiektywną obserwację sytuacji seniorów i umożliwia szybkie reagowanie w postaci doboru odpowiednich narzędzi polityki społecznej czy też zmian w oferowanych programach senioralnych. Odnosi się to także do konstruowania odpowiednio dopasowanej do potrzeb seniorów oferty turystycznej. Branży turystycznej potrzebna jest wiedza dotycząca zmieniających się potrzeb, postaw i oczekiwań osób w wieku senioralnym, ale także tych konsumentów oferty turystycznej, którzy w niedługim czasie wiek senioralny osiągną. W referacie przedstawiono segmentację krajów Unii Europejskiej ze względu na jakość życia seniorów w nich zamieszkujących z uwzględnieniem tych cech, które mogą być ważne w procesie dostosowywania oferty turystycznej do potrzeb tej grupy społecznej.

Rola Przemysław

Cracow University of Economics

Znaleźniak Michał

Advanced Micro Devices, Inc.

Kaszuba Patryk

Adam Mickiewicz University

Tabor Jacek

Jagiellonian University

Śmieja Marek

Jagiellonian University

Contrastive Hierarchical Clustering

Słowa kluczowe: *hierarchical clustering, contrastive learning, deep learning*

Streszczenie

Deep clustering has been dominated by flat models, which split a dataset into a predefined number of groups. Although recent methods achieve an extremely high similarity with the ground truth on popular benchmarks, the information contained in the flat partition is limited. In this paper, we introduce CoHiClust, a Contrastive Hierarchical Clustering model based on deep neural networks, which can be applied to typical image data. By employing a self-supervised learning approach, CoHiClust distills the base network into a binary tree without access to any labeled data. The hierarchical clustering structure can be used to analyze the relationship between clusters, as well as to measure the similarity between data points. Experiments demonstrate that CoHiClust generates a reasonable structure of clusters, which is consistent with our intuition and image semantics. Moreover, it obtains superior clustering accuracy on most of the image datasets compared to the state-of-the-art flat clustering models. The talk is based on [1].

[1] M. Znaleźniak, P. Rola, P. Kaszuba, J. Tabor, M. Śmieja, Contrastive Hierarchical Clustering, ECML, 2023

Roszkowska Sylwia

Uniwersytet Łódzki

Neneman Jarosław

Uniwersytet Łódzki

Ptak Michał

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Ile paliwa i podatków paliwowych możemy kupić? Przystępność cenowa paliwa i emisje CO₂ w Europie

Słowa kluczowe: *ceny paliw, podatki paliwowe, emisje CO₂*

Streszczenie

Celem artykułu jest oszacowanie wpływu przystępności cenowej paliw i przystępności podatków paliwowych na emisje CO₂ na mieszkańca z samochodów osobowych. Używamy dwóch miar przystępności ekonomicznej paliw. Pierwsza miara („przystępność cenowa”) to ilość benzyny lub oleju napędowego, którą można kupić za średnią pensję. Druga miara („przystępność podatkowa”) to kwota podatków od benzyny lub oleju napędowego, którą można „kupić” za średnią pensję. Badania pokazują, że zarówno przystępność cenowa, jak i podatkowa paliw ma znaczący wpływ na emisję dwutlenku węgla w wybranych krajach UE. Porównujemy również wpływ przystępności ekonomicznej w krajach UE z niższymi i wyższymi podatkami akcyzowymi nakładanymi na paliwa. Środki w zakresie przystępności cenowej paliw mają pozytywny wpływ na emisje CO₂ w krajach o niższych podatkach. W niektórych przypadkach polityka klimatyczna może wymagać zmian stawek podatków nakładanych na benzynę lub olej napędowy.

Ruzik-Sierdzińska Anna
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Buchholtz Sonia
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Wspólne przechodzenie na emeryturę w gospodarstwach domowych rolników

Słowa kluczowe: *emerytura, aktywność zawodowa, rolnictwo*

Streszczenie

Wiedza na temat wzorców przechodzenia na emeryturę między małżonkami może pomóc we wdrażaniu skutecznych polityk mających na celu wydłużenie aktywności zawodowej. Nasz artykuł pokazuje rozpowszechnienie i determinanty wspólnego przechodzenia na emeryturę (joint retirement) w Polsce w gospodarstwach domowych, w których główny żywiciel rodziny pracuje w rolnictwie. Wspólna emerytura jest definiowana jako przejście na emeryturę (opuszczenie rynku pracy po okresie aktywności zawodowej) obojga partnerów w odstępie czasu nie dłuższym niż 12 miesięcy. Dotychczasowe badania wskazują, że regulacje dotyczące systemu emerytalnego, przekazywania własności gospodarstw rolnych oraz specyfiki pracy w rolnictwie mogą mieć wpływ na decyzje o wspólnym przechodzeniu na emeryturę w rolnictwie.

Binarne modele regresji logistycznej zostały oszacowane na danych mikro polskiego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności z lat 2010-2019 w celu identyfikacji czynników wpływających na wspólne przechodzenie na emeryturę par już nieaktywnych zawodowo. Analizy wskazują na istotne determinanty szans na wspólną emeryturę, takie jak np.: różnica wieku między partnerami czy wykształcenie. Dodatkowo potwierdzono wagę regulacji dotyczących nabycia prawa do emerytury rolniczej.

Ryczko Aleksandra

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Kubiczek Jakub

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Przedworska Kornelia

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Krawczyńska Dominika

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Hadasik Bartłomiej

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Uwodzicielskie reklamy OZE: Czy niższe rachunki przyciągają konsumentów?

Słowa kluczowe: *skuteczność reklam, zielona energia, odnawialne źródła energii, decyzje konsumentów, OZE*

Streszczenie

Wprowadzenie: Transformacja energetyczna jest jednym z kluczowych wyzwań współczesności, a reklamy odnawialnych źródeł energii (OZE) odgrywają w niej istotną rolę. Nie tylko promują konkretne oferty przedsiębiorstw, ale również zachęcają do przejścia na zrównoważone źródła energii. W kampaniach reklamowych OZE często podkreśla się korzyści ekologiczne, takie jak ochrona środowiska, ale równie ważne są argumenty dotyczące niezależności energetycznej oraz niższych rachunków za prąd. Warto zatem zbadać, które z tych aspektów są najskuteczniejsze w przekonywaniu konsumentów do udziału w transformacji energetycznej.

Cel artykułu: Celem artykułu jest porównanie różnych typów reklam OZE oraz ocena ich skuteczności w kontekście zachęcania konsumentów do skorzystania z oferowanych rozwiązań. Artykuł analizuje, które elementy reklam - ekonomiczne, ekologiczne czy te łączące oba aspekty - są najbardziej przekonujące i efektywne w motywowaniu konsumentów do inwestycji w OZE.

Metodyka badawcza: Badanie miało na celu określenie, czy argumenty dotyczące niższych rachunków za energię są bardziej istotne dla konsumentów podczas odbioru medialnego reklam OZE. Respondentom pokazano sześć rzeczywistych reklam: dwie skupiające się głównie na aspektach ekonomicznych, dwie na ekologicznych oraz dwie łączące te dwa aspekty. Następnie respondenci oceniali te reklamy i wskazywali, w jakim stopniu zachęcają ich one do skorzystania z oferty. Badanie przeprowadzono techniką CAWI w grudniu 2023 roku na próbie 1266 respondentów z Ogólnopolskiego Panelu Badawczego Ariadna. Próba była dobierana kwotowo, aby odzwierciedlać strukturę dorosłej populacji Polski.

Wnioski: Wyniki pokazały, że reklamy charakteryzują się różnym stopniem zachęcania do skorzystania z oferty. W średnich ocenach obserwowane są istotne statystycznie różnice, choć nie są one bardzo duże. Warto zaznaczyć, że reklamy na ogół nie zachęcają w znaczącym stopniu respondentów do inwestycji w OZE. Mimo to, analiza wyników wskazuje na pewne preferencje konsumentów w odbiorze argumentów ekonomicznych i ekologicznych, co może być cenną wskazówką dla przyszłych kampanii reklamowych.

Rynko Maja

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Drabowicz Tomasz

Uniwersytet Łódzki

Efekt techniki, wrażliwość pytań a ocena poziomu własnych kompetencji – wstępne rezultaty eksperymentu metodologicznego

Słowa kluczowe: *efekt techniki; eksperyment losowy; samoocena; metodologia badań ankietowych*

Streszczenie

Wprowadzenie: Technika zbierania danych może mieć istotny wpływ na odpowiedzi respondentów. Najlepszym sposobem wykazania istnienia tego wpływu (lub jego braku) jest przeprowadzenie eksperymentu losowego. W większości przypadków opisanych w literaturze są to eksperymenty przeprowadzone na małych i/lub niereprezentatywnych grupach respondentów. Eksperymenty metodologiczne w Polsce są bardzo rzadkie, dlatego nasza wiedza o mechanizmach udzielania odpowiedzi przez Polaków na pytania ankietowe jest niewielka. Niniejsza praca badawcza próbuje zbadać bliżej te mechanizmy w odniesieniu do pytań dotyczących posiadanych umiejętności.

Cel artykułu: Celem niniejszej analizy jest próba oszacowania wielkości efektu techniki w ocenie poziomu własnych kompetencji w zakresie rozumienia tekstu i rozumowania matematycznego w badaniu ankietowym przeprowadzonym na reprezentatywnej próbie dorosłych Polaków.

Metodologia/Metody/Źródła danych: W analizach wykorzystujemy dane pochodzące z dużego (N=5224), reprezentatywnego dla dorosłej populacji Polaków badania ankietowego. Poza ogólnymi pytaniami badania, respondenci zostali poproszeni o ocenę poziomu swoich własnych umiejętności w zakresie rozumienia tekstu i rozumowania matematycznego. Respondentów losowo przydzielono do dwóch różnych grup, w których zastosowano odmienne techniki zbierania danych: PAPSI (samodzielnie wypełniony formularz bez udziału ankietera) lub CAPI. W naszych analizach użyliśmy metodologii IRT oraz analizy regresji w celu oceny uzyskanych wyników.

Wyniki/Wnioski: Wyniki wskazują na występowanie istotnego efektu techniki w przeprowadzonym losowym eksperymencie. Udział respondentów oceniających poziom swoich umiejętności jako bardzo dobry jest istotnie wyższy wśród tych, którzy w badaniu wzięli udział korzystając z techniki CAPI. Może to sugerować występowanie tendencji do udzielania odpowiedzi zgodnych ze społecznie akceptowanymi wartościami (social desirability bias) w badaniu techniką CAPI. Efekt techniki jest większy w odniesieniu do umiejętności rozumienia tekstu, co może wskazywać na większy poziom wrażliwości tej dziedziny.

Kształtowanie zachowań konsumentów energii. Perspektywa metropolii GZM.

Słowa kluczowe: *ekonomia behawioralna, indywidualna konsumpcja energii, Metropolia GZM, sektor publiczny,*

Streszczenie

Uzasadnienie wyboru i znaczenia badań

Niniejsze badanie podkreśla znaczenie ekonomii behawioralnej w sektorze publicznym, skupiając się na jej roli w procesie transformacji energetycznej i zrównoważonego rozwoju. Analizuje ono metropolię GZM w Polsce, która stosuje podejścia behawioralne w celu wpływania na nawyki konsumpcji energii, oferując model, który może zostać zaadaptowany przez inne obszary metropolitalne. Dzięki włączeniu ekonomii behawioralnej do działań sektora publicznego, GZM zwiększa efektywność polityk, redukuje koszty oraz wspiera świadomość ekologiczną, przyczyniając się do realizacji celów zrównoważonego rozwoju i odpowiedzialnego zarządzania zasobami.

Cele badawcze i metodologia

Głównym celem badania jest ocena, w jaki sposób nowe formy organizacyjne sektora publicznego w GZM wpływają na kształtowanie zrównoważonych zachowań konsumpcyjnych w zakresie energii w Polsce. Badanie analizuje wzorce zachowań, motywacje oraz postawy mieszkańców GZM w obliczu wyzwań klimatycznych i ekonomicznych, a także narzędzia stosowane przez GZM, takie jak programy edukacyjne, kampanie informacyjne i partnerstwa publiczno-prywatne. Dodatkowo, badanie identyfikuje bariery w realizacji tych inicjatyw oraz czynniki kształtujące motywacje konsumentów do praktyk proekologicznych, uwzględniając kontekst działań sektora publicznego GZM. Podejście to wypełnia lukę badawczą poprzez analizę strategii i zachęt opracowanych przez władze metropolitalne w celu promowania zrównoważonej konsumpcji energii wśród mieszkańców.

Dane zostały zebrane za pomocą ankiety CAWI wśród reprezentatywnej próby mieszkańców Śląska, uwzględniając czynniki demograficzne, takie jak wiek, płeć, wielkość miejscowości oraz województwo. Wykorzystano zaawansowane metody statystyczne, takie jak test chi-kwadrat, analiza korespondencji i analiza głównych składowych (PCA), co pozwoliło na szczegółowe zbadanie relacji między postawami mieszkańców, wzorcami zachowań, motywacjami a skutecznością działań GZM. Wyniki dostarczają wglądu w rolę sektora publicznego w promowaniu proekologicznych zachowań na obszarach metropolitalnych.

Źródła deprecjacji kapitału ludzkiego: perspektywa pracowników i kadry menedżerskiej

Słowa kluczowe: *deprecjacja kapitału ludzkiego, utrata wartości, okres półtrwania wiedzy*

Streszczenie

Wprowadzenie: Opracowania naukowe podkreślają istotność poszczególnych komponentów kapitału ludzkiego (HC) dla realizacji celów biznesowych. Pożądany jest wzrost wartości tego kapitału w organizacji. Wskazuje się jednocześnie, że kapitał ludzki może się deprecjonować na skutek obniżenia wartości nawet jednego z jego elementów składowych. Sprzyjają temu współczesne uwarunkowania funkcjonowania organizacji (choćby cyfryzacja czy zastosowanie algorytmów AI, starzenie się wiedzy), które redefiniują rolę kapitału ludzkiego. Dynamiczne zmiany otoczenia wymuszają aktualizację wiedzy w zdecydowanie szybszym tempie i wdrażanie procesów adaptacyjnych. Rodzi to szereg wyzwań zarządczych. Badacze podejmują odosobnione próby zintegrowania pojęcia deprecjacji i badań w zakresie zarządzania kapitałem ludzkim. Na tym tle rodzą się jednak istotne pytania, na które przegląd literatury nie daje w pełni satysfakcjonujących odpowiedzi. Ustalenie tego, jaka kombinacja i których czynników (w percepcji pracowników i menedżerów) w największym stopniu przyczynia się do deprecjacji kapitału ludzkiego organizacji, ma istotny wymiar aplikacyjny.

Cel artykułu: Cel artykułu to identyfikacja źródeł negatywnych zmian i utraty wartości (deprecjacji) kapitału ludzkiego (HC) w organizacji oraz wskazanie czy istnieje zgodność ich postrzegania wśród kadry kierowniczej i pracowników jednostek samorządu terytorialnego.

Metodologia / Źródła danych: Zastosowano metodę pogłębionej kwerendy literatury i analizę treści opracowań naukowych, podejmując próbę uporządkowania i systematyzacji zagadnienia. Ponadto, rozważania teoretyczne skonfrontowano z realiami praktyki gospodarczej i przedstawiono praktyczny wymiar wybranych aspektów zarządzania kapitałem ludzkim, ze szczególnym uwzględnieniem problemu utraty jego wartości. W pierwszym półroczu 2024 roku przeprowadzono badanie ankietowe w dwóch grupach respondentów: wśród pracowników i kadry kierowniczej.

Wyniki/Wnioski: Wyniki badań ankietowych wskazują, że zarówno kadra kierownicza, jak i pracownicy dostrzegają znaczenie utraty wartości HC, jednak wskazują na inne jej determinanty. Ten wyraźny rozdźwięk postrzegania źródeł utraty wartości kapitału ludzkiego w grupie pracowników i w grupie zarządzających może mieć dalekosiężne konsekwencje. Współistnienie i nawarstwianie się różnorodnych źródeł deprecjacji tego kapitału w organizacji wymusza konieczność niesystemowego podejścia do zarządzania nim. Respondenci są zgodni co do tego, że w organizacjach podejmowane są przede wszystkim działania, polegające na minimalizowaniu negatywnych skutków wcześniejszych zaniedbań. Natomiast, brak zaangażowania lub ograniczanie (hamowanie) inicjatyw o charakterze proaktywnym dodatkowo potęguje niepożądaną utratę wartości kapitału ludzkiego

Determinanty pomiaru odporności organizacyjnej spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.

Słowa kluczowe: *odporność organizacyjna, metody pomiaru, zarządzanie kryzysowe*

Streszczenie

Tło badawcze: Z przeglądu literatury wynika, że odporność organizacji jest niezbędna do osiągnięcia sukcesu w biznesie. Dynamiczne zmiany w otoczeniu wymagają wdrożenia metod zarządzania odpornością, jej oceny i pomiaru. Stwarza to szereg wyzwań zarządczych.

Cel artykułu: Celem artykułu jest identyfikacja kluczowych determinant oceny i pomiaru odporności organizacyjnej spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.

Metodologia/Metody/Źródła danych: W badaniu wykorzystano ilościowe metody badawcze. Badania przeprowadzono przy wykorzystaniu techniki CAWI. Badanie ankietowe zostało przeprowadzone w I półroczu 2024 roku i skierowane do menedżerów spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.

Wyniki: Teoretyczną koncepcję pomiaru odporności organizacyjnej zestawiono z realiami praktyki zarządzania. Wyniki wskazują, że menedżerowie dostrzegają znaczenie odporności organizacyjnej, jednak skala działań podejmowanych w zakresie oceny i pomiaru odporności organizacyjnej zależy od różnych czynników, tj. wielkości spółki, branży, przynależności do indeksu WIG czy WIG-ESG. W konsekwencji podjęte rozważania są istotne zarówno z perspektywy teoretycznej, jak i praktycznej.

Transport pasażerski w procesie rozwoju miasta – przykład Seulu i Wrocławia

Słowa kluczowe: *zrównoważony rozwój, transport miejski, ICT, Wrocław, Seul*

Streszczenie

Problemy transportowe na obszarach miejskich i aglomeracyjnych stanowią barierę rozwojową. Jest to wynikiem braku zintegrowanej przestrzennej i funkcjonalnej oferty transportu pasażerskiego, a także negatywnego podejścia do wykorzystywania Inteligentnych Systemów Transportowych. Problemem jest również niewystarczająco rozwinięta infrastruktura oraz braki w taborze nisko- i zeroemisyjnym. Wpływa to również na zwiększenie emisji zanieczyszczeń na terenie miasta. Na tym tle wyraźnie zaznacza się potrzeba stworzenia scenariusza długookresowego rozwoju tego systemu w duchu idei zrównoważonego rozwoju, wraz z określeniem możliwości, potencjalnego ryzyka i wskaźników ewaluacji postępu.

Problemem badawczym jest identyfikacja czynników determinujących funkcjonowanie zrównoważonego zintegrowanego systemu transportu pasażerskiego w mieście inteligentnym. Luka badawcza objawia się brakiem komparatywnego porównania systemów transportu pasażerskiego w Seulu i Wrocławiu które dotychczas nie powstało. Celem badania jest opracowanie takiego porównania wraz z wskazaniem dobrych praktyk pasażerskiego w Seulu, stosowanych przez organizatorów tego systemu. System seulski jest systemem innowacyjnym, będącym dobrym przykładem dla systemu wrocławskiego. Przebadanie potencjałów obu jest więc wymagane, jako że w obu przypadkach występować może różnica w przypadku czynników determinujących istnienie zrównoważonego zintegrowanego systemu transportu pasażerskiego. Kluczowym jest również zbadanie przełożenia się tych czynników na komfort pasażerów oraz jakość życia mieszkańców i użytkowników miasta.

Wiodącą metodą badawczą są wywiady pogłębione. Ich celem jest uzyskanie informacji od władarzy miast i grup interesów odpowiedzialnych za kwestie organizacji i zarządzania systemem transportu publicznego w przypadku wskazanego ośrodka miejskiego. Wywiady dokonane zostały (w przypadku seulskim) podczas osobistej wizyty u rozmówcy. Wykorzystana została metoda IDI, która ma za zadanie pomóc w pogłębieniu wiedzy o analizowanym problemie i zapewnić rzetelne wyniki badań. Rozmówcami w przypadku obu miast są: władze miasta, personel administracyjny oraz specjaliści zajmujący się tematyką transportu publicznego. Wykorzystano również następujące metody badawcze: desk research, krytyczny przegląd dokumentów, metodę ekspercką i wnioskowanie.

Przeprowadzono badania miejscowe w Seulu, skupiające na dokonaniu pomiarów dotyczących częstotliwości oraz efektywności ruchu transportu pasażerskiego. Szczególna uwaga została zwrócona na kwestię zastosowania inteligentnych rozwiązań w badanych miastach, z naciskiem na te z zakresu technologii ICT. Dodatkowo, przeprowadzona została wśród mieszkańców Seulu ankieta (n=100), badająca ich opinie odnośnie użytkowania i poziomu jakości systemu transportu pasażerskiego miasta.

Staniec Iwona

Politechnika Łódzka

Sowa Mateusz

Politechnika Łódzka

Metody pomiaru wpływu waloryzacji wiedzy

Słowa kluczowe: *pomiar, wpływ społeczny, waloryzacja wiedzy*

Streszczenie

W ostatnich czasach nastąpił wzrost liczby zorientowanych na wpływ programów i projektów badawczych. Istotnym elementem często wymienianym w literaturze w celu poprawy wydajności tych programów oraz pokazania ich wpływu jest ciągła refleksja i nauka poprzez ewaluację. Z badań wynika, że kluczem do sukcesu jest zrozumienie waloryzacji jako procesu cyklicznego, którego wpływ społeczny, pokazuje, co badania naukowe oferują gospodarce, społeczeństwu, kulturze, administracji publicznej, zdrowiu, środowisku i ogólnej jakości życia. Warunki, w których powstaje wpływ społeczny, cały czas są badane. Niniejszy artykuł przedstawia dobre praktyki pozwalające na pomiar wpływu społecznego. Wynika z nich, że dobrze zdefiniowane strategie zaangażowania są w rzeczywistości kluczem do waloryzacji wiedzy. Przeprowadzona analiza ujawnia brak spójnych praktyk wykorzystujących jasno zdefiniowane ramy pomiarowe w celu oceny, czy i w jaki sposób procesy zaangażowania doprowadziły do waloryzacji wiedzy. Projekty badawcze koncentrują się na pomiarach wyników, czy zasięgów, a zdefiniowane kluczowe wskaźniki efektywności nie zapewniają kompleksowego zrozumienia skuteczności wpływu.

Stanimir Agnieszka

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Przybysz Klaudia

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Roszko-Wójtowicz Elżbieta

Uniwersytet Łódzki

Grzelak Maria

Uniwersytet Łódzki

Analiza konwergencji uczestniczenia europejskich seniorów w turystyce

Słowa kluczowe: *aktywne starzenie się, zdrowe starzenie się, seniorzy, turystyka, analiza konwergencji*

Streszczenie

W referacie przedstawiono rozważania oraz wyniki badań prowadzonych w obszarze uczestniczenia seniorów w turystyce. Z uwagi na starzenie się społeczeństwa, programy aktywnego i zdrowego starzenia się oraz rozwój srebrnej gospodarki należy poznać czynniki, które wpływają, na aktywność turystyczną seniorów. Kluczowym zagadnieniem jest umiejętność przewidywania ich przyszłych postaw i preferencji, aby lepiej konstruować ofertę turystyczną. Należy stale pamiętać, że wzrost udziału osób powyżej 65 roku życia w strukturach społeczeństw powoduje przeobrażenia gospodarek w różnych obszarach. Jednak niezbędne są nie tylko procesy przygotowawcze dotyczące różnych sfer funkcjonowania społecznego, socjalno-bytowego i zdrowotnego, ale również gospodarczego wykorzystując jednocześnie potencjał starszych pokoleń, na przykład w sferze rozwoju turystyki. Wnioski z badania prowadzonego na danych dotyczących europejskich seniorów mogą przyczynić się do lepszego scharakteryzowania seniora-turysty oraz zaproponowania rekomendacji kierunków rozwoju sektora turystycznego. Badanie będzie oparte na dostępnych danych wtórnych. Zastosowane będą metody obejmujące analizę konwergencji. Ujęcie porównawcze, w odniesieniu do krajów Unii Europejskiej dodatkowo dostarczy informacji o możliwościach sektora turystycznego w badanym zakresie, w całej Unii Europejskiej.

Uwarunkowania rozwoju rynku odnawialnych źródeł energii w Polsce

Słowa kluczowe: *rozwój zrównoważony; odnawialne źródła energii, przekształcenia strukturalne gospodarki*

Streszczenie

W dobie globalnych zmian klimatycznych oraz rosnącej świadomości społecznej dotyczącej ekologii, konieczność rozwoju rynku odnawialnych źródeł energii staje się priorytetem dla wielu krajów. Polska, podobnie jak inne państwa, stoi przed wyzwaniem związanym z transformacją energetyczną, mającą na celu zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w ogólnym miksie energetycznym. Celem artykułu jest ocena rozwoju rynku odnawialnych źródeł energii w Polsce na tle innych krajów, identyfikacja uwarunkowań rozwoju tego rynku, a także wskazanie perspektyw oraz barier rozwoju tego obszaru gospodarki. W opracowaniu przeanalizowano udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto w Polsce na tle krajów Unii Europejskiej w latach 2017-2021. Dokonano grupowania krajów UE pod względem dwóch zmiennych: średniego udziału energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto w latach 2017-2021 oraz tempa wzrostu udziału energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto w latach 2017-2021. Zbadano też kluczowe czynniki wpływające na rynek energii odnawialnej w Polsce. Oceniono uwarunkowania polityczne, prawne, ekonomiczne i społeczne, a także technologiczne. Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto w badanym okresie wzrósł o 40,5%, plasując Polskę pod tym względem na siódmym miejscu wśród krajów UE. Jest to zauważalny wzrost, co pokazuje, że Polska stopniowo zwiększa wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. Natomiast średni udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto wyniósł tu już tylko 14,6%, co plasowało Polskę poniżej średniej. Nadal istnieje tu duża przestrzeń do poprawy w porównaniu do innych krajów UE. Aby przyspieszyć ten proces, kluczowe będzie dalsze inwestowanie w rozwój technologii OZE oraz stworzenie sprzyjających warunków politycznych i gospodarczych dla tego sektora. Oceniono że perspektywy rozwoju energetyki odnawialnej dla Polski są obiecujące, ale wymagają skoordynowanego podejścia i zaangażowania różnych sektorów oraz poziomów administracji, zarówno na poziomie krajowym, jak i lokalnym.

Typologia konsumentów na rynku usług stomatologicznych według kryterium psychograficznego

Słowa kluczowe: *typologia, usługi stomatologiczne, zachowania konsumentów, ochrona zdrowia, analiza skupień*

Streszczenie

Rynek stomatologiczny jest rynkiem specyficznym, bo z jednej strony produkty na nim oferowane odnoszą się do zdrowia jednostek, a z drugiej strony oferta ta obejmuje zarówno podmioty realizujące usługi w ramach publicznego systemu ochrony zdrowia, jak działające na zasadach komercyjnych. Tak znaczące skomplikowanie rynku usług stomatologicznych pozwala na postawienie pytania badawczego: jakie typy konsumentów na rynku usług stomatologicznych można wyróżnić. Celem pracy jest określenie typów konsumentów usług stomatologicznych.

Na podstawie krytycznej analizy literatury przedmiotu przygotowano autorski kwestionariusz ankiety. Narzędzie to składa się z pytań zamkniętych kafeteryjnych i z użyciem skal 7- i 5-stopniowych. Rzetelność pomiaru w przypadku użytych skal została określona za pomocą wartości alfa Cronbacha (od 0,849 do 0,923) oraz Omega McDonalda (od 0,847 do 0,923), co pozwala uznać skale za rzetelne.

Badanie ilościowe przeprowadzono w dniach 10-15 lipca 2024 r. przez Panel Badawczy Ariadna na próbie 1095 mieszkańców Polski, z zastosowaniem kwotowego doboru uczestników względem płci i przynależności do grup pokoleniowych. Badanie to otrzymało pozytywną opinię Komisji ds. Etyki Badań Naukowych z Udziałem Człowieka UE Katowice. Do przygotowania typologii użyto 16 pytań wzorowanych na kwestionariuszu 16PF R. Cattela dotyczących osobowości człowieka. Typologię opracowano wykorzystując program komputerowy IBP SPSS Statistics 28, w wykorzystując analizę skupień metodą Warda w celu określenia liczby skupień, a następnie metodą k-średnich. Uzyskano trzy skupienia, stanowiące 34,8%, 23% oraz 42,2% próby. Typy konsumentów określono kolejno jako: Wrażliwy Analityk, Pragmatyczny Konformista, Proaktywny Obserwator. Wyróżnione na podstawie kryterium psychograficznego typy konsumenta różnią się pod względem swoich zachowań na rynku usług stomatologicznych, a propozycja typologii może być użyteczna dla przedsiębiorstw działających na badanych rynku w celu segmentacji rynków docelowych.

Transformacja cyfrowa uczelni

Słowa kluczowe: *Uniwersytet cyfrowy, Cyfrowa transformacja, Uniwersytety, Zarządzanie uniwersytetami*

Streszczenie

Refleksja nad zarządzaniem uczelnią opiera się na pytaniu o kształt uniwersytetów przyszłości. Wśród obecnych w literaturze pojęć można wymienić uniwersytety obywatelskie, odpowiedzialne, zrównoważone, wirtualne, cyfrowe i wiele innych. Wszystkie te nazwy opisują ważną cechę wyróżniającą uniwersytet, która w przyszłości będzie nabierać coraz większego znaczenia. Biorąc jednak pod uwagę fundamentalne znaczenie zachodzących radykalnych zmian, wydaje się, że najbardziej adekwatną nazwą, oddającą istotę powstającej nowej formacji, jest „uniwersytet cyfrowy”. Wynika to ze znaczenia transformacji cyfrowej, która rozwija się od kilku dekad, przynosząc głębokie i wielokierunkowe zmiany w obszarze technologii, gospodarki, społeczeństwa i kultury. Jest to przełomowa transformacja cywilizacyjna i choć rozciągnięta na wiele dekad, ma charakter rewolucyjny, znacząco zmieniając nasze życie w antropocenie.

Zarządzanie organizacjami jest dynamiczne nawet w stosunkowo stabilnym sektorze szkolnictwa wyższego. Uniwersytety nie pozostają w status quo, ale przechodzą transformacje wynikające z wpływu otoczenia i ewolucji systemu organizacyjnego. Choć uniwersytety są organizacjami długowiecznymi, tradycyjnie dążącymi do konserwatywnej kultury akademickiej i stabilnych, zrytualizowanych wzorców zarządzania, w ciągu ostatnich kilku dekad znalazły się pod presją szybkich zmian w bliższym i dalszym otoczeniu najważniejszych trendów zmian w świecie uniwersyteckim i analizują konsekwencje tych przekształceń dla procesów zarządzania. Sprzężenie zwrotne zmiennych zewnętrznych i wewnętrznych kształtuje strategię, strukturę i kulturę akademickie, które ewoluują od jednorodnych, tradycyjnych wzorców uniwersyteckich typu Humboldta w kierunku różnorodnych modeli uniwersytetów przedsiębiorczych, wirtualnych, badawczych, dydaktycznych, korporacyjnych i innych. W ostatnich dziesięcioleciach, w szczególności w okresie pandemii COVID-19, nastąpiło również przyspieszenie transformacji w kierunku uniwersytetu cyfrowego. Niektóre trendy są bardziej uniwersalne i wpływają na wiele sektorów. Tak jest w przypadku rozprzestrzeniania się neoliberalnego modelu zarządzania, umiędzynarodowienia działalności i wzrostu tendencji do rozliczalności w instytucjach publicznych. Inne trendy są specyficzne dla sektora uniwersyteckiego. Dywersyfikacja i stratyfikacja w szkolnictwie wyższym to trwałe trendy, które odróżniają uniwersytety od innych typów organizacji. Przeprowadzona analiza kierunków transformacji instytucji szkolnictwa wyższego tworzy szerokie tło dla badania procesów zarządzania instytucjami szkolnictwa wyższego. Prezydenci, rektorzy, członkowie rad uczelni, menedżerowie akademicy i administratorzy oraz wszyscy interesariusze systemu szkolnictwa wyższego powinni rozumieć kluczowe kierunki jego transformacji. Jest to potrzebne nie tylko do głębszej refleksji nad rolą i duchem współczesnej akademii, ale także do skuteczniejszego zarządzania uczelniami.

Szmit Maciej

Uniwersytet Łódzki

Szmit Anna

Politechnika Łódzka

Wybrane aspekty zarządzania bezpieczeństwem informacji w polskich przedsiębiorstwach produkcyjnych - wyniki badania ankietowego

Słowa kluczowe: *Systemy Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji, Metodyki zarządzania bezpieczeństwem informacji, Cyberbezpieczeństwo*

Streszczenie

W artykule przedstawiono wyniki badania mającego na celu poznanie wybranych statystyk tworzenia i utrzymania systemów zarządzania bezpieczeństwem informacji (SZBI) w polskich przedsiębiorstwach produkcyjnych. Badanie przeprowadzone było techniką CATI wśród 300 losowo wybranych firm z bazy Dun & Bradstreet prowadzących działalność produkcyjną w Polsce.

Wpływ dojrzałości cyfrowej na rezyliencję organizacji publicznych: Wyzwania i szanse cyfryzacji

Słowa kluczowe: *dojrzałość cyfrowa, odporność, organizacje publiczne*

Streszczenie

Dojrzałość cyfrowa organizacji publicznych i jej wpływ na zdolność budowania rezyliencji to kluczowy obszar badań w kontekście dynamicznych zmian technologicznych i wyzwań społeczno-ekonomicznych. Cyfryzacja wspiera elastyczność organizacyjną, pozwalając na sprawniejsze reagowanie na kryzysy, optymalizację procesów oraz lepszą komunikację ze społecznościami. Wysoki poziom dojrzałości cyfrowej zwiększa zdolność organizacji publicznych do adaptacji i skuteczniejszego zarządzania zasobami w sytuacjach kryzysowych. Analiza relacji między dojrzałością cyfrową a rezyliencją umożliwia identyfikację najlepszych praktyk dla zwiększenia stabilności i efektywności sektora publicznego. Celem artykułu jest analiza zależności pomiędzy dojrzałością cyfrową a rezyliencją organizacji. Jako metodę badawczą wykorzystano studia literaturowe.

Szyszko Magdalena

Uniwersytet WSB Merito w Poznaniu

Kliber Agata

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

Rutkowska Aleksandra

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

Motuzka Olena

National Academy of Statistics, Accounting and Audit

Oczekiwania inflacyjne w czasie wojny. Przypadek Ukrainy i Polski

Słowa kluczowe: *oczekiwania inflacyjne; wojna; przyczynowa analiza interwencji, miary entropii, dynamiczna transformanta czasowa*

Streszczenie

W badaniu porównano własności oczekiwań inflacyjnych konsumentów i profesjonalistów z Ukrainy i Polski przed wybuchem wojny i w trakcie inwazji. Próbką przedwojenna zaczyna się w styczniu 2019 roku, a kończy w lutym 2022 roku, próbka wojenna obejmuje okres: marzec 2022- sierpień 2024. Badanie jest pierwszą próbą empirycznej oceny zmiany oczekiwań w czasie wojny. Pierwszą zastosowaną metodą jest analiza interwencji przyczynowej oparta na bayesowskich modelach szeregów czasowych pozwalająca na identyfikację zmiany kierunku i siły oczekiwań w wyniku interwencji (wojny). Druga metoda – statystyczna - oparta jest na miarach entropii. Jej zastosowanie umożliwia śledzenie współzależności między oczekiwaniami różnych grup oraz oczekiwaniami i inflacją. Wreszcie algorytm dynamicznej transformaty czasowej pozwolił na ocenę orientacji oczekiwań na przyszłość. Zastosowanie standardowych metod oceny własności oczekiwań nie było możliwe ze względu na długość próby. Założono, że szok polityczny, jakim jest wojna zmieni sposób formułowania oczekiwań i ich własności. Analiza interwencji wskazała na istotny statystycznie wzrost oczekiwań w Polsce (obie grupy uczestników życia gospodarczego) oraz wśród profesjonalistów z Ukrainy. Interesujący wniosek dotyczy konsumentów Ukraińskich, dla których nie odnotowano statystycznie istotnych zmian. Metody statystyczne i algorytmiczne wskazały na zmianę własności oczekiwań: wyższe współzależności między oczekiwaniami i przeszłą inflacją oraz oczekiwaniami obu grup a także większe nastawienie na przyszłość. Rezultaty dla konsumentów z Ukrainy muszą być interpretowane z ostrożnością ze względu na wyniki analizy interwencji. Badanie dostarcza pierwsze empirycznej analizy własności oczekiwań w Ukrainie oraz w kraju sąsiedzkim, pośrednio dotkniętym skutkami inwazji.

Śmiechowicz Joanna

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Mazurek-Chwiejczak Małgorzata

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Determinanty wydatków na ochronę powietrza miast na prawach powiatu w Polsce

Słowa kluczowe: *ochrona powietrza, zanieczyszczenie powietrza, wydatki miast na ochronę powietrza, inwestycje lokalne, finansowanie ochrony powietrza*

Streszczenie

Powietrze jest jednym z zasobów środowiska naturalnego, którego ochronę włączono do priorytetowych kierunków polityki państwa. Zgodnie z Prawem ochrony środowiska, w Polsce wprowadzono system oceny i zarządzania jakością powietrza, w celu utrzymania substancji szkodliwych na lub poniżej poziomów dla nich dopuszczalnych, względnie redukcji zanieczyszczeń do akceptowalnych wielkości w krótkim i długim okresie. Ze względu na natężenie ruchu komunikacyjnego i przemysłu oraz intensywne pozaprzemysłowe spalanie paliw stałych duże miasta stanowią obszary koncentracji zanieczyszczeń. Mimo, że jakość powietrza w Europie, w tym w Polsce, systematycznie się poprawia, a kolejne ambitne plany poparte regulacjami unijnymi w tym obszarze są realizowane, w Polsce nadal jest dużo do zrobienia. Wśród 43 miast ujętych w rankingu European Environment Agency, 25 to obszary ze słabą jakością powietrza, a pozostałe – ze średnią. Aż 21 polskich miast znajduje się w grupie 50 najbardziej zanieczyszczonych w Europie. W tym kontekście ważna jest ocena wydatków MPP w poprawę jakości powietrza i wskazanie czynników je determinujących, co jest celem niniejszego referatu.

W ramach badania przeprowadzono ekonometryczną analizę czynników determinujących poziom realizowanych przez MPP wydatków na poprawę jakości powietrza atmosferycznego, tj. ewidencjonowanych w rozdziale 90005 klasyfikacji budżetowej – Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu. Analizę ograniczono do wydatków o charakterze majątkowym, które przeważają w tym rozdziale. Okres badawczy objął lata 2017-2021, zaś podstawową metodę badawczą stanowiła analiza danych panelowych.

Na podstawie przeprowadzonej estymacji stwierdzono, że wydatki majątkowe realizowane przez MPP w ramach działu 90005 można opisać przez trzy zmienne. Najsilniejszą stymulantą okazał się poziom dochodów własnych danego miasta. Ważnym czynnikiem były również dochody z opłat i kar za korzystanie ze środowiska. Wykazano mniejszy wpływ dochodów uzyskanych z zewnętrznego finansowania krajowego. Nie zidentyfikowano związku pomiędzy wysokością badanych wydatków a innymi pozycjami dochodów (m.in. wysokością środków uzyskanych z UE), parametrami ekonomicznymi obrazującymi stopień rozwoju społeczno-gospodarczego danego regionu ani wykładnikami jakości powietrza.

Przeprowadzone badanie wykazało, że poziom wydatków na ochronę powietrza realizowany przez MPP jest zdeterminowany potencjałem dochodowym danej jednostki samorządu terytorialnego.

Tomaszewski Marek

Uniwersytet Zielonogórski

Tomaszewska Gabriela

Uniwersytet Szczeciński

Determinanty aktywności innowacyjnej przedsiębiorstw przemysłowych

Słowa kluczowe: *innowacje produktowe; innowacje procesowe; innowacje usprawniające; innowacje radykalne; dydaktyczne aspekty współpracy nauki z biznesem;*

Streszczenie

Podłoże badawcze: Studiując literaturę przedmiotu, można natknąć się na wiele publikacji wskazujących, jakie czynniki wpływają na działalność innowacyjną przedsiębiorstw. Do najczęściej opisywanych zmiennych zalicza się m.in. wielkość, dynamikę przychodów oraz klasę technologiczną przedsiębiorstwa. Istnieją również publikacje opisujące wpływ relacji i odległości od innych uczestników łańcuchów dostaw na działalność innowacyjną. Brakuje natomiast publikacji opisujących wpływ współpracy jednostek naukowych i biznesowych w aspekcie dydaktycznym na działalność innowacyjną.

Cel artykułu: Głównym celem artykułu była identyfikacja determinant wpływających na występowanie innowacji w przedsiębiorstwie, z podziałem na innowacje radykalne i usprawniające oraz innowacje produktowe i procesowe.

Metody: Artykuł powstał na podstawie danych empirycznych uzyskanych za pomocą kwestionariusza ankietowego rozesłanego do przedsiębiorstw przemysłowych. Zebrane dane zostały następnie przetworzone za pomocą modelowania logitowego, co pozwoliło na wyselekcjonowanie zmiennych niezależnych (statystycznie istotnych) opisujących zmienne zależne przyjęte w badaniu. Zmienne zależne i niezależne były binarne (0 lub 1).

Wyniki i wartość dodana: Na podstawie przeprowadzonych badań można zaobserwować, że na wdrożenie nowych produktów do produkcji pozytywnie wpływają m.in.: realizacja staży w przedsiębiorstwie, finansowanie wdrożenia nowego produktu kredytami bankowymi oraz, co wydaje się być nietypową barierą, jaką jest niskie wsparcie administracji publicznej dla innowacji. Z kolei czynnikami utrudniającymi wdrożenie nowego produktu do produkcji były przede wszystkim niskie oceny kompetencji pracowników naukowych wystawiane przez przedsiębiorców. W przypadku wdrażania nowych procesów czynnikiem stymulującym tego typu działania były m.in. wizyty studyjne studentów i wykładowców w przedsiębiorstwach.

Bezpieczeństwo Narodowe, Wydatki Obronne i Wzrost Gospodarczy w Rosji. Analiza liniowa i nieliniowa

Słowa kluczowe: *Zagrożenie militarne, rozwój ekonomiczny, szok*

Streszczenie

Wprowadzenie: Literatura światowa bada wpływ wydatków obronnych na wzrost gospodarczy od początku lat 70. (Benoit, 1973). Stosowane modele empiryczne często pomijają stan bezpieczeństwa narodowego jako zmienną. Tymczasem agresywna rosyjska polityka militarna wobec Ukrainy w ostatniej dekadzie wpływa na stan bezpieczeństwa w krajach Unii Europejskiej i NATO. Spadek bezpieczeństwa narodowego wpływa niekorzystnie na wzrost gospodarczy, co wynika z transferu środków budżetowych do sektora obronnego kosztem finansowania dóbr i usług niemilitarnych (Russett, 1969). Co więcej, stan bezpieczeństwa narodowego oddziałuje na poziom oszczędności, inwestycji i produkcji w gospodarce (Thompson, 1974).

Cel artykułu: Zbadanie, czy spadek bezpieczeństwa narodowego wpłynął na wydatki obronne i wzrost gospodarczy w Rosji. Federacja rosyjska stanowi interesujący obiekt badawczy, albowiem, z jednej strony, spowodowała szok bezpieczeństwa w skali międzynarodowej, z drugiej zaś, gospodarka rosyjska jest osłabiana poprzez wysokie koszty prowadzenia wojny na Ukrainie, skutki sankcji międzynarodowych, a także podwyższoną skalę zewnętrznych zagrożeń militarnych.

Metodologia/Metody/Źródła danych: Dążąc do weryfikacji problemu badawczego wykorzystano model ARDL oraz model NARDL. Powyższe metody pozwoliły wykryć istnienie zależności krótko- i długoterminowych pomiędzy wzrostem gospodarczym, obciążeniami obronnymi i stanem bezpieczeństwa narodowego w latach 1992-2023. Szczególną uwagę poświęcono weryfikacji efektów płynących z nagłego wzrostu niebezpieczeństwa militarnego. W badaniu wykorzystano dane SIPRI oraz Banku Światowego.

Wyniki/Wnioski: Nasze badania potwierdzają, że bezpieczeństwo narodowe wpływa na wydatki obronne i wzrost gospodarczy w Rosji. Uwzględniając efekty szoków płynących z nagłych zmian stanu zagrożeń, dowiedziono istnienie efektów asymetrycznych pomiędzy bezpieczeństwem a wzrostem gospodarczym.

Zrównoważone modele biznesu wśród MSP - spojrzenie zasobowe

Słowa kluczowe: *zrównoważony model biznesu (SBM); trójwarstwowy model biznesowy (TLBM); małe i średnie przedsiębiorstwa (MSP); spojrzenie zasobowe; model logitowy*

Streszczenie

Wprowadzenie: Rosnące łączne skutki globalnych problemów, takich jak zmiany klimatyczne, globalne ocieplenie i nadmierna konsumpcja, pociągają za sobą zmiany w działaniach przedsiębiorstw. Największą grupą przedsiębiorstw są MSP, które mają znaczący wpływ na środowisko, często poprzez wykorzystanie zasobów, emisje i odpady. Niezbędna jest transformacja z tradycyjnego modelu biznesowego na zrównoważony model biznesowy (SBM). Zastosowane podejście do opisu SBM opiera się na trójwarstwowym modelu biznesowym (TLBM autorstwa Joyce i Paquin'a), który rozszerza oryginalny model biznesowy o warstwę środowiskową opartą na perspektywie cyklu życia i warstwę społeczną opartą na perspektywie interesariuszy. Z uwagi na kluczowe znaczenie zasobów, w artykule skoncentrowano się na spojrzeniu na SBM przez pryzmat wykorzystywanych zasobów w ujęciu biznesowym, środowiskowym, społecznym.

Cel artykułu: Celem artykułu jest zidentyfikowanie związku między działaniem zgodnie z celami zrównoważonego rozwoju a elementami SMB zorientowanymi na zasoby, takimi jak: w warstwie biznesowej - zasoby, działania, partnerzy oraz koszty, w warstwie środowiskowej - materiały, produkcja, dostawcy i podwykonawcy, wpływ środowiskowy, w warstwie społecznej - pracownicy, ład korporacyjny, lokalna społeczność, wpływ społeczny.

Metodologia/Metody/Źródła danych: Analizowane dane pochodzą z badania przeprowadzonego w 2022 na próbie 303 przedsiębiorstw należących do MSP. W badaniu wykorzystano autorski kwestionariusz opracowany przy wykorzystaniu modelu trójwarstwowego. Wyniki zostały poddane analizie statystycznej a następnie opracowano model logitowy w celu zweryfikowania istotności związku między badanymi zmiennymi binarnymi (SPSS, gretl).

Wyniki/Wnioski: Przeprowadzone badania potwierdziły, że istnieje silna zależność pomiędzy działaniem zgodnie z celami zrównoważonego rozwoju a zorientowanymi na zasoby elementami SBM takimi jak: (1) zasoby – lokalizacja, kultura organizacyjna, elastyczne zespoły pracy, (2) działania - zorientowane na środowisko naturalne, (3) partnerzy – ich wartości, ich wpływ na środowisko naturalne oraz poziom zaangażowania w kwestie społeczne, (4) koszty – marketing, (5) materiały - produkty/surowce/substancje chemiczne, (6) dostawcy i podwykonawcy - możliwość uczestniczenia w zielonym łańcuch dostaw, (7) wpływ środowiskowy - emisja innych gazów cieplarnianych, (8) pracownicy - kultura organizacyjna promująca etyczne działania oraz dodatkowe świadczenia, (9) ład korporacyjny - działania przedprodukcyjne, (10) lokalna społeczność - dbanie o lokalne zasoby niematerialne, (11) wpływ społeczny – angażowanie społeczności lokalnych.

Ekonomiczne motywy decyzji lokalizacyjnych homo economicusa w kontekście kurczących się miast w Polsce

Słowa kluczowe: *urbanizacja, depopulacja, kurczenie się miast, starzenie się społeczeństwa, silver economy*

Streszczenie

Współcześnie obserwuje się dwie tendencje w rozwoju miast na świecie. Istnieje grupa miast, które odnotowują systematyczny wzrost liczby ludności oraz grupa miast, które w ostatnich latach gwałtownie tracą swoich mieszkańców (jest to tzw. proces kurczenia się miast). W artykule podjęto problem badawczy, którym jest odpowiedź na pytanie: jakie czynniki ekonomiczne wpływają na decyzje o wyborze miejsca życia i pracy mieszkańcy miast ulegających depopulacji. Odpowiedzi na to pytanie może posłużyć koncepcja homo economicusa, przypisywana Adamowi Smithowi, która wyraża pogląd o racjonalności podejmowanych decyzji przez człowieka ekonomicznego i może pozwolić zrozumieć jego decyzje. Człowiek ten kieruje się chęcią osiągnięcia maksymalnego zwrotu z podejmowanych działań i decyzji, które przynoszą mu największą użyteczność. Celem badań była ocena przydatności koncepcji homo economicusa do ekonomicznych analiz procesów urbanizacyjnych w miastach Polski w zakresie czynników przyciągających lub wypychających mieszkańców polskich miast, a także ocena stanu demograficznego i społeczno-gospodarczego miast Polski ze szczególnym wskazaniem kurczących się miast. W części teoretycznej przedstawiono ewolucję koncepcji homo economicusa w kontekście poszukiwania miejsca życia i pracy. Wskazano zwłaszcza na czynniki oddziałujące na dwie decyzje homo economicusa: oceniającego najpierw aktualną równowagę ekonomiczną (czy potrzebuje zmiany miejsca zamieszkania), a następnie poziom przyszłej użyteczności podjętej decyzji w zestawieniu z jej kosztami (jaki obrać kierunek). W dalszej części oceniono miejski potencjał realizacji celów homo economicusa w kontekście kurczenia się miast Polski oraz wskazano czynniki, które najsilniej przyciągają go do polskich wzrostowych miast. W badaniach posłużono się więc w pierwszej kolejności metodą krytycznego przeglądu literatury przedmiotu oraz metodą klasyfikacji, której dokonano dla największych miast Polski z punktu widzenia stanu gospodarczego oraz dynamiki zmian liczby ludności. Ze wstępnych wyników badań wynika, że decyzje o wyborze miasta przez polskiego homo economicusa podyktowane były w największym stopniu kosztami życia, dostępnością pracy, jakością infrastruktury oraz możliwościami edukacyjnymi. Wyniki badań mogą także sugerować kierunki zmian dla lokalnych władz dotyczących inwestowania w edukację i infrastrukturę, co może przyczynić się do długoterminowego wzrostu miast dzięki przyciąganiu homo economicusa i może odwrócić trend kurczącej się populacji.

Widera Katarzyna

Politechnika Opolska

Gawlik Andrzej

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

Rabe Marcin

Uniwersytet Szczeciński

Potencjał ekonomicznego i technicznego instalacji agrofotowoltaicznych i fotowoltaicznych

Słowa kluczowe: *analiza ekonomiczna, agrofotowoltaika, odnawialne źródła energii*

Streszczenie

Instalacje agrofotowoltaiczne (APV) to systemy, które integrują panele słoneczne z użytkowaniem gruntów rolnych. Pozwalają prowadzić zarówno produkcję zwierzęcą, jak i roślinną. Instalacje APV umożliwiają podniesienie efektywności ekonomicznej wykorzystania gruntów rolnych, zwiększają odporność upraw na ekstremalne warunki atmosferyczne oraz zmniejszają zużycie wody. Analiza ekonomiczna przyszłych inwestycji pozwala oszacować zyski ekonomiczne i ekologiczne oraz koszty inwestycji. Pozwoli ona na określenie potencjału ekonomicznego i technicznego instalacji APV dla danego miejsca czy regionu, otwierając zupełnie nowe potencjalne możliwości rozwoju odnawialnych źródeł energii w Polsce.

Poziom kapitału ludzkiego w miastach członkowskich polskiej sieci Cittaslow

Słowa kluczowe: *małe miasta; model slow city; kapitał ludzki; zróżnicowanie; wskaźnik syntetyczny Perkala*

Streszczenie

Wprowadzenie: Bardzo ważnym czynnikiem rozwoju, szczególnie małych miast, jest ich kapitał endogeniczny, w tym kapitał ludzki. Miasta o wyższym poziomie oraz jakości kapitału ludzkiego są w stanie zyskać przewagę w zakresie produktywności, konkurencyjności i rozwijać się szybciej, dzięki efektom rozlewania się wiedzy. Zgodnie z założeniami modelu slow city, wykorzystanie wysokiej jakości kapitału ludzkiego będącego elementem unikalnego, endogenicznego potencjału każdego z miast sieci Cittaslow, powinno być podstawą jego zrównoważonego rozwoju. Ważne jest zatem zbadanie poziomu tego kapitału oraz skali zróżnicowania występującego między miastami sieci. Jest to szczególnie istotne, bowiem wiele z tych miast boryka się współcześnie z takimi problemami jak: kurczenie się miast, starzenie się społeczeństwa, odpływ talentów czy peryferyzacja.

Cel artykułu: Celem badań była ocena poziomu kapitału ludzkiego w miastach należących do Polskiej Krajowej Sieci Miast Cittaslow oraz skali zróżnicowania występującego w tym zakresie.

Metodologia/Metody/Źródła danych: Badaniami objęto wszystkie miasta członkowskie Polskiej Krajowej Sieci Miast Cittaslow, a więc 38 ośrodków. Do oceny poziomu kapitału ludzkiego slow cities wykorzystano wskaźnik syntetyczny Perkala. Na podstawie wartości tego wskaźnika przeprowadzono porządkowanie liniowe miast oraz ich grupowanie z wykorzystaniem metody odchyłeń standardowych. Badania przeprowadzono na podstawie danych z 2023 roku, pozyskanych z Banku Danych Lokalnych.

Wyniki/Wnioski: Najwyższym poziomem kapitału ludzkiego wśród polskich slow cities charakteryzują się: Rzgów, Lubawa i Murowana Goślina. Na podstawie wartości syntetycznego wskaźnika Perkala miasta te sklasyfikowane zostały do grupy miast o wysokim poziomie kapitału ludzkiego. Najniższą wartością syntetycznego wskaźnika kapitału ludzkiego charakteryzują się natomiast: Wydminy, Rejowiec Fabryczny, Sępólno i Kalety. Zarówno rozpiętość wartości syntetycznego wskaźnika Perkala, jak również wyniki grupowania miast potwierdzają, iż poziom kapitału ludzkiego w polskich slow cities jest istotnie zróżnicowany. Należy spodziewać się więc, że rozwój każdego z tych miast będzie przebiegał w innym tempie i w inny sposób. Bardzo ważne jest zatem, żeby model rozwoju slow city, który jest modelem adaptacyjnym, był indywidualnie dostosowany do możliwości każdego z miast lub grupy miast podobnych do siebie pod względem poziomu posiadanego kapitału ludzkiego.

Wolak Jacek

Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie

Tora Justyna

Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie

Charakterystyka popytu na wyroby alkoholowe w Polsce

Słowa kluczowe: *model QUAIDS, popyt na alkohol, podatek akcyzowy, elastyczność popytu, gospodarstwa domowe*

Streszczenie

Znaczące obciążenia fiskalne, które m.in. poprzez podatek akcyzowy i VAT są nakładane na sprzedaż alkoholu w Polsce, stanowią istotne źródło dochodów budżetowych. Jednocześnie koszty związane z przeciwdziałaniem negatywnym skutkom nadużywania alkoholu (m.in. wydatki na ochronę zdrowia i koszty społeczne), są również niebagatelne. W efekcie, odpowiedzialna polityka fiskalna odgrywa kluczową rolę nie tylko w walce z alkoholizmem, ale również w ograniczaniu ekonomicznych konsekwencji nadmiernej konsumpcji alkoholu. Istotnym elementem formułowania takiej polityki winno mieć zatem zrozumienie, jak podatki i ceny wpływają na zachowania konsumentów.

Celem przeprowadzonego badania było oszacowanie cenowej i dochodowej elastyczności popytu na trzy kategorie alkoholi: wyroby spirytusowe, piwo i wino. Na podstawie nieidentyfikowanych danych jednostkowych pochodzących z badania budżetów gospodarstw domowych przeprowadzonego przez GUS w 2022 roku, przeprowadzono estymację kwadratowego prawie idealnego systemu funkcji popytu (model QUAIDS). Pozwala on na dokładną analizę zachowań konsumenckich w zakresie popytu na daną kategorię produktów, a w szczególności dzięki swojej budowie umożliwia badanie nieliniowych zależności między dochodem a wydatkami.

Uzyskane wyniki zarówno dla całego przekroju gospodarstw domowych, jak i w podziale na grupy dochodowe, dostarczają cennych informacji dla decydentów. W konsekwencji mogą one wspierać ocenę aktualnej polityki fiskalnej i wpływu proponowanych zmian w stawkach akcyzy na zachowania konsumentów. Wyniki te mogą również wpłynąć na kształtowanie polityki zdrowotnej, pomagając w bardziej skutecznej walce z problemem nadużywania alkoholu.

Wolny-Dominiak Alicja

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Żądło Tomasz

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Predykcja składki ryzyka w zielonych ubezpieczeniach komunikacyjnych z wykorzystaniem regresyjnego modelu mieszanego

Słowa kluczowe: *składka, zielone ubezpieczeniach, predykcja, model mieszanany*

Streszczenie

Risk premium prediction in green motor insurance using a regression mixed model

Jakie są motywy zakupu pakowanej żywności nieprzetworzonej lub minimalnie przetworzonej pochodzenia roślinnego w Polsce?

Słowa kluczowe: *żywność nieprzetworzona i minimalnie przetworzona, żywność pochodzenia roślinnego, motywy zakupu, popyt, Polska*

Streszczenie

W ostatnich latach obserwuje się wzrastające zainteresowanie konsumentów żywnością o małym stopniu przetworzenia. Zachowania w kierunku zrównoważonej konsumpcji wpisują się w działania, które poprawiają jakość życia i wpływają na poprawę relacji ze środowiskiem. Stąd z punktu widzenia społeczno-gospodarczego oraz środowiskowego ważna jest diagnoza motywów zakupu tego typu żywności. Celem artykułu jest identyfikacja motywów zakupu pakowanej żywności niskoprotworzonej pochodzenia roślinnego przez nabywców indywidualnych z uwzględnieniem ich płci i wieku oraz segmentacja tych motywów dla ogółu respondentów oraz kategorii respondentów wyodrębnionych ze względu na płeć i wiek. Badania dotyczą polskiego rynku pakowanej żywności niskoprotworzonej pochodzenia roślinnego, gotowej do spożycia, tj. mieszanek warzyw, mieszanek sałat, rukoli, roszponki i innych. Metodą zbierania danych pierwotnych była metoda badań ankietowych CATI, tj. telefoniczne przeprowadzony wywiad kwestionariuszowy wspomagany komputerowo. Badania przeprowadzono na reprezentatywnej próbie 1000 dorosłych mieszkańców podejmujących decyzje zakupowe w gospodarstwie domowym. Zastosowano dobór próby warstwowo-losowy, gdzie warstwę stanowiło województwo zamieszkania.

Z przeprowadzonych badań wynika, że podstawowymi czynnikami mającymi wpływ na decyzje zakupowe są bogactwo witamin i minerałów, walory zdrowotne, smakowe i odżywcze badanej kategorii produktów. Nabywcy podejmując więc decyzje zakupowe, kierują się najczęściej nie tylko motywami prozdrowotnymi, ale także smakowymi. Mniejszą siłę motywowania do zakupu mają czynniki, które są związane z użytkową wartością produktu oraz wartością dietetyczną, m.in. kompletność informacji na opakowaniu, atrakcyjność cenowa, okres przydatności do spożycia, szybkość przygotowania posiłków. Czynniki najsłabiej motywującymi do nabywania badanej kategorii produktów żywnościowych były nowości na rynku oraz marka/producent, co może wskazywać, że polski rynek nie jest jeszcze czuły na innowacje i działania marketingowe w tej kategorii produktów. Niniejsze badania uzupełniają istniejącą wiedzę na temat motywów zakupu żywności w Polsce, ponieważ według naszej najlepszej wiedzy, są pierwszymi na rynku polskim analizującymi wpływ motywów zakupu na decyzje zakupowe konsumentów na rynku żywności niskoprotworzonej pochodzenia roślinnego.

Rozwój jednostek samorządu terytorialnego w oparciu o kształtowanie parków narodowych

Słowa kluczowe: *parki narodowe, społeczność lokalna, jednostki samorządu terytorialnego,, instytucje środowiskowe, zrównoważony rozwój*

Streszczenie

Parki narodowe na świecie odgrywają znaczącą rolę w rozwoju jednostek samorządu terytorialnego dzięki działalności turystycznej, rekreacyjnej i edukacyjnej. Dlatego tak ważne jest obecnie połączenie wysiłków władz lokalnych i dyrekcji parków w celu stymulowania zrównoważonego rozwoju jednostek samorządu lokalnego (gmin/gromad), w granicach znajdują się park narodowe w oparciu o ich pozytywną markę i wizerunek marketingowy. W niniejszej pracy badania przeprowadzono na przykładzie przygranicznych Polski i Ukrainy. Ponieważ Ukraina jest w stanie wojny, tylko jej zachodnia część jest w stanie utrzymać gospodarkę na poziomie nieco poniżej średniego, więc pozytywne doświadczenia i współpraca z polskimi parkami narodowymi będą niezwykle przydatne. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego zarówno dla Polski, jak i Ukrainy jest priorytetem zrównoważonego rozwoju i polityk publicznych. Historycznie oba kraje są głęboko zainteresowane zachowaniem obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, rozwijają system ochrony przyrody i od wielu lat prowadzą współpracę międzynarodową. Obszary cenne przyrodniczo dają szeroką gamę usług ekosystemowych. Dlatego różnorodność biologiczna obszarów o najwyższych walorach, objętych ochroną prawną powinna być odpowiednio zachowana, a w przypadku niekorzystnych zmian przywrócona. W tym celu w pracy dokonano oceny usług ekosystemów leśnych parków narodowych w postaci produkcji tlenu i zapewnienia utrzymania ludności obszarów przygranicznych. W przyszłości taka ocena powinna znaleźć się w strategii marketingowej rozwoju poszczególnych parków narodowych, a także globalnej strategii ich rozwoju. Dla Ukrainy ważne są pozytywne doświadczenia Polski w ochronie ekosystemów oraz monetyzacji usług i funkcji ekosystemów, co będzie niezbędne dla rozwoju regulacyjnej polityki środowiskowej obu krajów. Parki narodowe w Polsce tworzą pozytywny wizerunek jednostek samorządu terytorialnego i powinny stać się częścią jednolitej strategii rozwoju marketingowego pogranicza polsko-ukraińskiego. Głównymi celami tej pracy jest osnów dla rozwoju gospodarczego jednostek samorządu terytorialnego dzięki wykorzystaniu parków narodowych w procesie zrównoważonego rozwoju z wykorzystaniem efektywnego systemu ochrony ekosystemów, w szczególności w kontekście wdrożenia doświadczenia międzynarodowego – Polski dla Ukrainy.

Zajac Pawel

Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie

Suder Marcin

Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie

Analiza mediacji w badaniach empirycznych: Zbieżność wyników przy zastosowaniu różnych metod

Słowa kluczowe: *analiza mediacji, CB-SEM, PLS-SEM, oprogramowanie statystyczne*

Streszczenie

Analiza mediacji jest często stosowana w badaniach z zakresu ekonomii i zarządzania do zrozumienia złożonych relacji między zmiennymi. Badacze wykorzystują różne podejścia metodologiczne oraz różne oprogramowania statystyczne, co może wpływać na interpretację wyników.

Celem artykułu jest porównanie różnych podejść do analizy mediacji oraz ocena, czy różne metody i narzędzia statystyczne prowadzą do spójnych wniosków.

W badaniu wykorzystano dane z ankiety przeprowadzonej w listopadzie 2023 roku na próbie 380 obywateli Polski. Zastosowano dwa rodzaje modelowania równań strukturalnych (SEM): modelowanie oparte na kowariancjach (CB-SEM) oraz modelowanie metodą najmniejszych kwadratów cząstkowych (PLS-SEM), a także metodę PROCESS Hayesa. Do weryfikacji i porównania wyników użyto różnych programów statystycznych, takich jak R, SmartPLS, AMOS, SPSS i Stata.

Wyniki wskazują, że pomimo drobnych różnic w wartościach współczynników ścieżek, rezultaty uzyskane z różnych metod i narzędzi są spójne w kontekście testowanych hipotez. Oznacza to, że różne podejścia metodologiczne i oprogramowania mogą być stosowane zamiennie, bez wpływu na ostateczne wnioski. Badanie potwierdza, że różne metody analizy mediacji prowadzą do zbieżnych rezultatów, co stanowi istotny wkład w metodologię badań w ekonomii i zarządzaniu.

Czy polscy seniorzy są szczęśliwi?

Słowa kluczowe: *seniorzy, jakość życia, zadowolenie*

Streszczenie

Referat będzie opierał się na wynikach badania ilościowego "Świat na miarę seniora" przeprowadzonych w 2024 r. Jednym z aspektów badania była jakość życia seniorów, a konkluzja jest taka, że polscy seniorzy generalnie deklarują zadowolenie ze swojego życia pomimo różnych obiektywnie stwierdzonych ograniczeń o charakterze np. zdrowotnym czy materialnym.

Zrównoważony rozwój a giełdy papierów wartościowych.

Słowa kluczowe: *Zrównoważony rozwój, zielone instrumenty, giełdy, analiza statystyczna.*

Streszczenie

Koncepcja zrównoważonego rozwoju zyskała duże zainteresowanie ze względu na pilną potrzebę zwalczania zmian klimatycznych i wspierania zrównoważonych praktyk na całym świecie. Zielone finansowanie okazało się kluczowym narzędziem w przekierowywaniu zasobów finansowych na projekty i inicjatywy przyjazne dla środowiska.

Zrównoważony rozwój jest wspierany przez wiele gospodarek za pomocą różnych metod i instrumentów. W wielu projektach mających realizować cele zrównoważonego rozwoju biorą udział przedsiębiorstwa państwowe oraz prywatne, a także inicjatywy partnerstwa publiczno-prawnego. Również giełdy papierów wartościowych mogą być kluczowym elementem realizacji strategii zrównoważonego rozwoju. Giełdy papierów wartościowych jako część systemu finansowego danej gospodarki czynnie uczestniczą w tym procesie. Chociażby poprzez emisję papierów wartościowych takich jak zielone obligacje.

Zielone finansowanie ma kluczowe znaczenie dla osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju, ponieważ dostosowuje przepływy finansowe do priorytetów środowiskowych. Podkreśla potrzebę zwiększonej świadomości, współpracy i wsparcia politycznego w celu dalszego promowania ekologicznego finansowania i przyspieszenia globalnego programu zrównoważonego rozwoju.

Rozwój zielonego finansowania ułatwił rozwój rynku zielonych obligacji. Odnotowany wzrost emisji zielonych obligacji wskazuje na zmianę preferencji inwestorów w kierunku inwestycji zrównoważonych, przynajmniej w jakiejś części.

Warto jednak zauważyć, że wzrost zainteresowania zielonym finansowaniem, np. w postaci emisji zielonych obligacji nie rozkłada się równomiernie. Jeżeli spojrzymy na to zjawisko z perspektywy państw, to dają się zauważyć różnice pomiędzy krajami, ugrupowaniami oraz kontynentami.

Także znaczenie i udział giełd papierów wartościowych w zrównoważonym rozwoju bywają różne. Celem artykułu jest dokonanie porównania czy w ogóle, a jeżeli tak to w jakim stopniu giełdy papierów wartościowych przyczyniają się do finansowania/wdrażania inicjatyw związanych z zrównoważonym rozwojem. W artykule zostanie podjęta próba analizy tego zjawiska za pomocą porównania giełd papierów wartościowych z wybranymi krajami unii europejskiej.

Znajomość i postrzeganie ekonomii subskrypcji przez użytkowników konsoli

Słowa kluczowe: *ekonomia subskrypcji; model biznesowy; współdzielenie*

Streszczenie

Wystąpienie analizuje znajomość i postrzeganie ekonomii subskrypcji przez użytkowników konsoli. W dobie rosnącej popularności modeli biznesowych opartych na subskrypcjach, takich jak Xbox Game Pass czy PlayStation Plus, zrozumienie sposobu, w jaki gracze postrzegają te usługi, staje się kluczowe dla firm działających w branży gier wideo. W badaniu wykorzystano zarówno metody ilościowe, takie jak ankiety online, jak i jakościowe, w tym wywiady pogłębione z graczami. Analiza danych pozwoliła zidentyfikować czynniki wpływające na postrzeganie ekonomii subskrypcji, w tym korzyści, ograniczenia oraz preferencje dotyczące modelu subskrypcyjnego w porównaniu z tradycyjnym modelem zakupu gier. Wyniki badań mają istotne implikacje dla przedsiębiorstw zajmujących się konsolami do gier, pozwalając im lepiej zrozumieć oczekiwania i potrzeby klientów oraz dostosować ofertę do zmieniających się preferencji rynkowych.

Abstracts

Building Resilient Communities for Sustainable, Carbon-Neutral Tourism Destinations

Key words: *Resilient Regions; Adaptive Communities; Carbon-Neutrality; Green Transitions; Digital Transitions; Smart Tourism*

Abstract

The urgent need for regional development strategies that address both green and digital transitions is becoming increasingly clear, particularly in areas heavily dependent on tourism. These regions face significant risks from climate change-related disruptions, such as rising temperatures, heatwaves, and wildfires, which can significantly affect the local economy. Tourism, often a vital source of income for these communities, also poses unique challenges, as it typically relies on high-carbon activities like air travel, car rentals, and energy-intensive accommodations. To ensure both environmental resilience and economic stability, it is essential to prioritise decarbonisation and climate adaptation within the tourism sector.

Integrating tourism into comprehensive regional plans—such as urban mobility, coastal management, and disaster preparedness—allows for aligning local initiatives with global climate goals. This approach enhances resilience to climate risks and facilitates the transition towards a more sustainable economy. The European Union has already taken steps toward sustainable tourism by implementing policies designed to reduce the ecological footprint of tourism. However, achieving truly sustainable tourism necessitates moving beyond conventional measures of competitiveness, such as visitor numbers and revenue, to focus on long-term resilience that prioritizes environmental and social sustainability as fundamental criteria.

This transformation requires more than policy adjustments; it demands a fundamental shift in how tourism and economic development are intertwined, with alternative energy and low-emission strategies taking centre stage. Supporting renewable energy sources like solar, wind, and electric transportation is crucial, but immediate, localised actions to mitigate the environmental impact of tourism are equally necessary.

One of the most pressing challenges is the need for more structured systems to track and evaluate progress. Without robust monitoring frameworks, it becomes difficult to measure the success of sustainability initiatives or determine which strategies are most effective. Additionally, more efficient networks for sharing knowledge are needed, which limits regions' ability to learn from each other and adopt best practices. Addressing these gaps is essential for fostering a culture of continuous improvement in sustainable tourism.

Active community engagement is vital for the success of these initiatives. When local stakeholders—including residents, business owners, and municipal leaders—are involved, the strategies are more likely to be relevant, effective, and well-supported. Regional collaboration is crucial; partnerships between businesses, local governments, and policymakers can drive green initiatives, enhance energy efficiency, and establish low-emission tourist zones. Collectively, these coordinated efforts can significantly impact vulnerable regions, helping to build a sustainable and resilient foundation for the future of tourism.

Ariunsaikhan Ariundelger

University of Lodz

Kusidel Ewa

University of Lodz

Jabbarian Amiri Bahman

University of Lodz

Analyzing Mongolia's Economic Structure Using the Input-Output Model

Key words: *economic structure, Input-Output model, sectors, linkages*

Abstract

In our study, we examine the structural dynamics of Mongolia's economy, which has historically depended on mining and agriculture. Mongolia's economy has transitioned significantly since its disengagement from the former USSR. Since 1990, GDP growth has been volatile, ranging from -20% to 17%. This research aims to examine sectoral interdependencies and identify key sectors, focusing on backward and forward linkages, using the Input-Output model. A literature review highlights limited applications of IO analysis to Mongolia's sectoral interlinkages, with prior studies identifying the mining, water supply, and financial sectors as economically influential. The findings indicate that the electricity, gas, and steam sectors are the most influential in both forward and backward linkages. We also identify sectors by their economic influence and sensitivity. The industry sector has a strong influence and high sensitivity on the economy, while the weak influence and high sensitivity sectors are some tertiary and agriculture sectors. This analysis provides a framework for policymakers to address economic vulnerabilities and strategize for diversified, sustainable growth. By identifying key sectors and their interdependencies, this research contributes to developing targeted economic policies that can leverage sectoral strengths and address weaknesses in the Mongolian economy.

Why Scientists Need Project Management Skills: Benefits and Perspectives on Integrating RMA in Scientific Careers

Key words: *Research Management and Administration (RMA), project management skills, scientific careers,*

Abstract

In the rapidly evolving landscape of scientific research, integrating Research Management and Administration (RMA) skills into the career development of scientists is becoming increasingly essential. By possessing robust project management competencies, researchers can significantly improve resource management, streamline research processes, and elevate their success rates in securing funding.

The presentation will highlight the multifaceted benefits of RMA skills, including better coordination of research activities, effective time management, and improved communication within research teams. This knowledge can contribute to more organized and efficient research projects and enable scientists to navigate the complexities of grant applications and project implementation more effectively.

Moreover, the ability of project management proficiently allows researchers to set clear objectives, allocate resources wisely, and monitor progress consistently, leading to higher productivity and innovation. Scientists equipped with RMA skills can anticipate potential challenges, mitigate risks, and ensure compliance with regulatory requirements, thereby enhancing the overall quality and impact of their research.

The integration of RMA into scientific careers also opens up new avenues for professional growth. Researchers with project management expertise are better positioned to lead large-scale, interdisciplinary projects, collaborate with diverse stakeholders, and contribute to strategic decision-making processes within their institutions. These skills are increasingly recognized as valuable assets in both academic and industrial research settings.

Furthermore, as funding agencies and research institutions emphasize accountability and efficient use of resources, the demand for scientists with RMA skills is expected to grow. By demonstrating proficiency in project management, researchers can build stronger, more competitive grant proposals and secure sustained funding for their work.

In conclusion, incorporating RMA skills into the training and development of scientists is not just advantageous but essential for fostering successful and sustainable research careers. This presentation will provide insights into how these skills can be effectively integrated and highlight the positive outcomes for individual researchers and the broader scientific community.

Balińska Agata

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Jaska Ewa

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Werenowska Agnieszka

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Mobile application in creating responsible behavior of Generation Z consumers in the food

Key words: *mobile apps, don't waste food, Generation Z, TooGoodToGo, Foods*

Abstract

Research Background: The significant scale of food waste in households makes it necessary to recognize opportunities to reduce this phenomenon. Previous research indicates that there is a difference between the food consumption behavior of different groups of consumers. Generation Z also uses new media, including mobile applications, to a greater extent than other generations in this regard. In Poland, apps for managing food surpluses are becoming increasingly popular, most notably the TooGoodToGo app and Foods.

Purpose of the paper: The purpose of the article is to recognize the importance of mobile apps in the process of reducing food waste, and to verify the relationship between respondents' other responsible behaviors and the intensity of their use of the analyzed apps.

Methodology/Methods/Data sources: The researchers used source data analysis and the results of their own surveys conducted on a sample of 832 Generation Z respondents. The research proper was preceded by a pilot study. The collected material was subjected to qualitative and quantitative analysis. The analysis of the collected material used, among others, the author's index of environmentally and socially sustainable behavior, Pearson's correlation coefficient, Mann-Whitney U test.

Findings: The study showed that "food-saving" apps can be important in creating environmentally sustainable behavior. A correlation was shown between the use of TooGoodToGo and Foods apps and other food waste reduction behaviors including: donating surplus food to an eatery, choosing Fairtrade-labeled items, purchasing products from "Zero Waste" shelves, and reducing shopping activity. The research also showed that users of the analyzed apps rated their responsible behavior in the food market significantly higher than non-users. This was evidenced by the index value. Among socio-demographic variables, the gender of respondents had the greatest impact on food-saving behavior. The presented research is innovative and an invitation to researchers and an inspiration to practitioners.

Bantu Abu

Silesian University of Technology

Wiora Józef

Silesian University of Technology

Kozyra Andrzej

Silesian University of Technology

Normality Tests for Transformed Large Measured Data: A Comprehensive Analysis

Key words: *Normality test, GNSS, non-Gaussian, Raspberry Pi, Transformed data*

Abstract

The assessment of data normality is crucial in statistical analysis to ensure the validity of parametric tests, often requiring the transformation of large measured non-normal datasets to meet normality assumptions. Global Navigation Satellite Systems (GNSS) provide essential data for numerous applications, yet this data is frequently non-Gaussian due to various sources of error. Ensuring GNSS data's normality is vital for applying parametric statistical methods in geospatial analyses and decision-making. This study evaluates the effectiveness of different transformation techniques in achieving normality for large GNSS-measured datasets, aiming to offer insights for robust statistical analyses. We applied a suite of normality tests, including the Shapiro-Wilk, Anderson-Darling, D'Agostino's K-squared, Jarque-Bera, Kolmogorov-Smirnov, and Lilliefors tests, to both original and transformed GNSS data collected over 72 hours using Raspberry Pi and analyzed in Python. Transformations tested include logarithmic, square root, reciprocal, Box-Cox, Yeo-Johnson, rank-based, and arcsine. The evaluation of each transformation method on real-world GNSS datasets revealed the suitability of specific transformations for various data distributions and sizes. The findings highlight the importance of selecting transformations based on data characteristics and objectives, offering practical insights into interpreting normality test outcomes for transformed data. This study underscores the necessity of effective data transformation for the applicability of parametric statistical methods and guides researchers in choosing appropriate techniques for robust data analysis.

Białek Jacek

Uniwersytet Łódzki

Bobel Anna

Główny Urząd Statystyczny

Oprych-Franków Dagmara

Główny Urząd Statystyczny

Modern price statistics: automatic detection of downsizing and upsizing on scanner data

Key words: *scanner data, downsizing, shrinkflation, upsizing*

Abstract

Measuring price changes is increasingly associated with "hidden" inflation, when product prices remain seemingly unchanged, but due to the reduction in the content and size of packaging, consumers pay more per unit of product. Reducing packaging, not only in the group of goods and food products, is a process of reducing the quantity (weight) of products and sometimes even changing their composition or lowering quality while maintaining the prices of these products at the current level. It sometimes happens that reducing the quantity of a product in a package is accompanied by an increase in price, even though, as research shows, consumers are more discouraged by price increases than by reductions in package size. The practice of shrinkflation negatively affects consumers' ability to make informed purchasing choices and also affects the credibility and perception of CPI. Another dangerous phenomenon is when the manufacturer increases the size of the product but the price increase is not proportional (upsizing).

A big challenge for public statistics is the detection of this type of practices, and therefore reliable verification of a sample of products and automation of the selection of products being downsized or upsized. This paper presents the results of the authors' research on the phenomenon of downsizing and upsizing occurring when using scanner data. The paper defines six types of downsizing and upsizing and it proposes an automatic procedure for selecting these products affected. Finally, the results of the analysis of this phenomenon for selected food and non-food groups of scanned products are presented and discussed.

Bolińska Monika

Uniwersytet Jagielloński

Dykas Pawel

Uniwersytet Jagielloński

Wisła Rafał

Uniwersytet Jagielloński

Determinants of spatial differentiation of unemployment rates in the context of economic development, the case of Eastern Poland

Key words: *Eastern Poland - spatial econometrics - unemployment rates*

Abstract

The study examines the impact of the main economic factors determining the spatial differentiation of unemployment rates in Eastern Poland. The analysis period covers the years 2008-2022, the adoption of such an analysis period was dictated by the availability of appropriate statistical data in the Local Data Bank. The subject of the study are the counties of Eastern Poland, the choice of this macroregion was primarily due to the fact that it is characterized by lower economic indicators and a higher level of unemployment than other regions of Poland. The study concerns the analysis of the impact of the main determinants on the increase in unemployment rates. For this purpose, the parameters of the equation defining the current increase in unemployment rates as a function of the labor productivity growth rate and the level of the unemployment rate weighted by a switch variable, which allows for taking into account the development trends of unemployment rates in previous periods, were estimated. The proposed equation of the increase in unemployment rates was estimated using four spatial econometric models (Spatial Durbin Model, Spatial Autoregressive Model, Spatial Error Model and Spatial-Autoregressive with Spatially Autocorrelated Errors model also known as SARAR). The study adopted the criterion of neighbourhood as the level of economic development, therefore, in spatial terms, two counties will be neighbours if they are located on the same isoline defining the level of equal economic development. In order to quantify the space, the authors calculated the taxonomic index of economic development for counties in the discussed time horizon. Analysis of the estimated parameters of equations describing spatial interactions and the strength and directions of interactions between the variables studied suggests that the use of spatial econometric methods used in the study proved justified. The analysis also shows the occurrence of strong relationships between the level of economic development and the unemployment rate and labour productivity. The conclusions from the study suggest that a differentiated approach to active labour market policy, taking into account the economic specificity of individual regions, may contribute to more effective counteracting of the phenomenon of unemployment and may contribute to supporting economic development in the macroregion of Eastern Poland.

Borowski Jakub

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Jaworski Krystian

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

The Impact of Forced Household Savings on Inflation Dynamics in the EU During the COVID-19 Era

Key words: *Pandemic, Household Savings, Inflation, Pent-up Demand*

Abstract

This study examines the impact of forced household savings on inflation across fifteen EU countries from 2020 to 2023 using panel models. Forced savings, defined as the additional household savings accumulated due to government-imposed restrictions during the COVID-19 pandemic, emerged as a significant factor influencing inflation dynamics. These restrictions limited household consumption options, leading to an accumulation of unspent income that had far-reaching economic implications. To explore this, we utilize various panel model specifications, assessing how fluctuations in forced savings affected inflation rates over the study period.

Our findings demonstrate a statistically significant negative relationship between forced household savings and inflation. In 2020, for instance, the average increase in forced savings contributed to an approximate 0.6 percentage point reduction in inflation across the EU. However, as economies reopened in 2021 and households began depleting these accumulated savings, inflation experienced an average increase of 0.2 percentage points. This shift—from accumulation to depletion—contributed nearly one percentage point to inflation between 2020 and 2021.

This study offers valuable insights into the post-COVID-19 inflation surge, identifying shifts in forced savings as a critical factor alongside expansionary fiscal and monetary policies, supply chain disruptions, and shifts in consumer demand from services to goods. Our findings underscore the importance of monitoring forced savings as a forward-looking indicator in central bank early warning systems. As future non-economic shocks, like pandemics, wars, or natural disasters, may prompt similar accumulations, central banks should consider swings in forced savings when assessing potential inflationary pressures and planning policy responses.

Inequalities in the Polish way

Key words: *income inequality, inequality of opportunity, redistribution, economic growth, tax policy*

Abstract

The presentation is based on the book "Nierówności po polsku" (Inequality in Poland) by Paweł Bukowski, Jakub Sawulski, and Michał Brzeziński (Krytyka Polityczna Publishing, 2024), which analyzes the issue of economic inequality in Poland. In the presentation, I will present key findings regarding the impact of inequality on the economy and society, focusing on three main areas: income, wealth, and life opportunities.

In the first part, we show how income inequality in Poland has evolved over the past decades. The country, which was one of the more egalitarian in Europe after the political transformation, has gradually become one of the most unequal countries in the European Union. We also argue that at the current stage of development, income inequality poses a significant barrier to further economic growth in Poland, due to its negative impact on human capital accumulation and innovation.

The next section will focus on wealth inequality and inequality of opportunities for economic success. We point out that the growing income disparities among parents are beginning to translate into limitations in their children's access to education and life opportunities. This phenomenon leads to the further deepening of income and wealth disparities in the future.

In the final part of the presentation, I will focus on public policy tools that can help combat inequality. We propose a range of solutions, both pre-distributive (e.g., improving the quality of education, universal daycare, employee participation in corporate boards) and redistributive (e.g., eliminating tax privileges for entrepreneurs, providing "start-up capital" for young people, reinstating inheritance tax for immediate family).

In conclusion, the presentation will demonstrate how crucial it is to introduce more egalitarian public policies in Poland to prevent the further deepening of inequalities and their negative effects on future economic growth.

Budzyńska Anna

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Zolotnytska Yulia

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Price volatility under uncertainty

Key words: *uncertainty, price volatility, uncertainty determinants, food security*

Abstract

The COVID-19 pandemic and the war in Ukraine have caused price shocks and have influenced rapid changes in the economic and social development of many countries, with unpredictable effects on the functioning of societies and economies. The consequence is geopolitical upheaval, which correlates with shocks to global markets, thereby increasing uncertainty expressed in sharp ups and downs in prices. In the future, the modern world will be much more turbulent than it has been. The predicted scenario is the dominance of uncertainty, which limits and hinders rational economic decision-making with a long time horizon. An expression of this, is price volatility, which is further compounded by uncertainty as to how individual market participants will perform their functions. Research confirms that for most agricultural products, price volatility was already higher in 2011 than in the 1990s. In this context, the experience of recent years may suggest that countries and stakeholders are now facing additional challenges related to volatile prices in agricultural trade. The instability in meeting humanity's basic needs, not only drives up food prices but also contributes to a reduction in the purchasing power of consumers' incomes, thus creating turbulence in financial markets, and creating an image of uncertain times and unsettled lives. Today, change is occurring so rapidly that it is impossible to create a closed list of sources of unpredictability in decision-making. In addition to the natural and political factors most often cited for these turbulent environments, social factors also play an important role, which includes frequently changing market preferences, consumer trends and preferences, and technological factors associated with new energy sources or production methods. The rapid changes in the prices of agricultural products in recent years raise the question of which factors determine such significant price fluctuations on agricultural markets and whether growing uncertainty implies their fluctuations.

Application of the GPT models for text annotation in Polish

Key words: *GPT models, text annotation, text mining, natural language processing*

Abstract

GPT models can be used for fast and affordable text annotation for research purposes due to their abilities in processing natural language. However, concerns about its quality and reliability exist, especially in languages other than English, for which the model underperforms. I tested its performance in Polish in several text-mining tasks: sentiment analysis, finding topics, and extracting countries, people, companies, institutions, and other entities referred to in the text. By repeating the same prompts several times and for different values of the temperature parameter, I analysed the reproducibility of the model outputs. I found that the results are highly consistent for all tasks, although there are cases where the outputs are more variable. For example, text pieces with neutral sentiment are more problematic for classification than negative or positive ones. Assigning a topic from a closed list may result in creating new topics, especially for higher values of temperature. In another experiment, I checked for geographical bias in sentiment analysis. I generated a set of economic news headlines with positive, negative or neutral sentiments, each time mentioning a different country. I found that the model consistently assigned lower or higher sentiment for the same text, depending on the country it referred to. In my presentation, I will discuss the use cases for GPT text annotation, its application in economic sciences, best practices, as well as potential drawbacks and biases. My findings may be useful for researchers interested in using text data in quantitative studies. Although not new, extraction of data from large amounts of text has become increasingly popular, as most information is created this way.

Determinants of EU Export Growth to China: An Empirical Study

Key words: *export, gravity model, comparative advantage, tariffs, trade policy, China*

Abstract

The literature continues to explore the question of what factors determine the export of EU countries to China, but the findings remain inconclusive. This is particularly relevant in the context of the ongoing trade imbalance between these regions, where China consistently achieves a trade surplus with EU countries. This disparity prompts further investigation into the structural and political factors responsible for this situation.

The aim of my study is to conduct a detailed analysis of the selected variables affecting the growth of EU exports to China between 2001 and 2021. The research is based on the gravity model, which allows for the assessment of traditional trade determinants, such as geographical distance and GDP per capita, as well as additional factors like tariffs, comparative advantage, common monetary policy, and economic crises. In light of the ongoing EU debate on tightening trade policies with China, this study is particularly important, as it provides insights into the potential impact of such measures on future trade flows and EU economic policy.

My sectoral approach enables a more precise evaluation of the impact of tariffs on various sections of the economy, facilitating the identification of industries most vulnerable to changes in trade policy. This analysis offers valuable conclusions about which sectors of the EU economy stand to gain or lose as a result of changes in tariff policy towards China.

Accounting conservatism and earnings management: experiences from the Polish capital market

Key words: *accounting conservatism, earnings management, public companies*

Abstract

One of the dominant trends in research on the mechanisms and conditions of earnings management in an enterprise is an attempt to identify factors determining the spectrum of earnings manipulation. This study investigates the impact of accounting conservatism on the adopted patterns of earnings management behaviours in non-financial public companies listed on the Warsaw Stock Exchange.

The scope of conditional conservatism, showing preferences for prudence and striving to eliminate risk in the future, was estimated by two separate analytical approaches. The first one links conservatism with the degree of disclosure of negative accruals in longer periods, while the second one is based on assessing the asymmetry of the relationship between accruals and operating cash flows using multiple regression. In turn, the dual dimension of the earnings management phenomenon was illustrated using regression models, which allowed both the identification and estimation of accrual-based earnings management (using flexibility and discretion in financial reporting and a certain degree of freedom in interpreting the provisions of the balance sheet law) and real earnings management (utilizing the structuring and temporal coordination of economic operations). The research objective was additionally operationalized by the formulation of two research hypotheses stating that: - H.1. The earnings quality of public companies implementing a conditional conservatism is statistically different from the earnings quality reported by other public companies included in the study;

- H.2. The dominant dimension of earnings manipulations in public companies applying the principles of accounting conservatism is managing earnings downward.

The empirical research covered 225 companies whose shares were continuously traded on the WSE Main Market in 2014-2023. An important criterion for selecting issuers for research was the availability of separate annual financial statements and the presentation of profit and loss accounts with the classification of expenses by function.

Human capital of CEE regions as an element of sustainable development

Key words: *human capital, sustainable development, Hellwig's measure, Central and Eastern Europe*

Abstract

The role of human capital in modern economy development is as important as that of material growth factors. Human capital can be defined as “The knowledge, skills, competencies and attributes embodied in individuals that facilitate the creation of personal, social and economic well-being” (OECD, 2001). Human capital is positively correlated with economic growth and development. The relationship results from the fact that GDP growth stimulates increased capital investment, which, in turn, entails the need for qualified employees.

Investing in human capital is crucial for sustainable development. Sustainable Development Goals (SDGs) are an action plan to transform the world so that the needs of today’s generation can be met in a sustainable way while respecting the environment and taking into account the needs of future generations

The research issue addressed in this paper was the human capital level estimation in NUTS 2 regions of the Central and Eastern European Countries and the relationship between the human capital level and sustainable development in a region.

Food Economy Management in EU Countries in the Context of Food Waste

Key words: *Food Waste Management, Sustainability, Food Economy*

Abstract

Food waste is one of the key challenges facing the modern food economy, with significant economic, environmental, and social implications. The article "Food Economy Management in EU Countries in the Context of Food Waste" examines the socio-economic factors influencing food waste levels across various sectors, such as primary production, processing, distribution, restaurants, and households. The study covers data from 2020-2022, sourced from Eurostat and other national statistical databases.

The objective of the analysis is to identify key determinants, such as income per capita, level of urbanization, the structure of food expenditures, and the number of retail units, which may affect the efficiency of food economy management and food waste levels. Methods used include comparative analysis, providing insights into how different factors contribute to food waste generation.

The results highlight significant differences between countries in terms of waste levels and their primary causes. Identifying these differences enables the formulation of policy recommendations aimed at improving resource management and minimizing food loss. The article emphasizes the importance of an integrated approach that combines food economy management with environmental and social policies, supporting more sustainable development across EU countries.

This study offers valuable insights for policymakers, practitioners, and researchers interested in reducing food waste and enhancing the quality of food economy management. It underscores the necessity for collaborative and targeted strategies to address food waste, ensuring a more efficient and sustainable use of resources in the European Union.

Denkowska Anna

Krakow University of Economics

Wanat Stanisław

Krakow University of Economics

Lorenzoni Valentina

Scuola Normale Superiore di Pisa

Connection Network in the insurance sector based on Transfer Entropy

Key words: *insurance sector, contagion of systemic risk, transfer entropy,*

Abstract

Although machine learning and deep learning methods provide reliable prediction accuracy, they are based on parameter learning and do not capture the dynamics of systemic risk contagion.

Innovatively constructed networks are the starting point for the analysis of the dynamics of connections and the spread of systemic risk based on the spatio-temporal partial differential equations model. The network construction uses the flow of information between insurers' share prices. The correlation between stock prices of insurance institutions is able to reflect the relationship between these institutions. In our study, the measurement of information flow is based on transfer entropy. It is an important tool for analyzing the causal relationship of dependencies in nonlinear systems. Transfer entropy captures the direction and dynamics of information without having to describe any specific form of functional interdependence between variables.

We present an innovative proposal for modeling the dependency network and analyzing the contagion of systemic risk in the insurance sector.

Długoński Andrzej

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Wellmann Thilo

Humboldt Universitaet zu Berlin

Haase Dagmar

Humboldt Universitaet zu Berlin (Germany)Marchewka

Marchewka Justyna

Uniwersytet Kadrynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Urban forests of aging societies. Example of Łódź and Warsaw (Central Poland)

Key words: *anthropopressure, safety, recreation, environmental protection, old trees*

Abstract

The urban forests of Łódź and Warsaw are a valuable natural resource that is, at the same time, nature reserves with ancient trees (300-400 years), remembering the ancient events and times of the so-called Łódź primeval forest and Mazovia primeval forest before the industrial development of these urban agglomerations. Forests are also an essential resting place, especially for seniors of the older population of big cities who, living in big cities permanently and in retirement, seek deeper contact with nature beyond the concrete world of city blocks and tenements. Forests fulfill many benefits understood as ecosystem services, positively affecting human well-being and health. The surveys carried out in the Łagiewnicki Forest and the Bielański Forest in Łódź and the statistical analyses carried out (test hi-square) show the fear of the aging population about the actions initiated during the pandemic by managers and city authorities towards limiting active recreation in urban forests to promote ecology and protection of avifauna, while forgetting about the oldest users who have their needs and would like to implement them, as in the past before the pandemic. Forests also become unsafe due to the lack of lighting, the destruction of infrastructure by vandals, or cyclists driving around the reserve area. Dead or amputated trees under footpaths are also a burning problem, posing a threat during winds and weather anomalies. The research points to the issue of environmental protection and active recreation in forests in the context of anthropology and further development of urban green infrastructure. The study could guide managers on properly managing forest space in cities, adapting it to the needs of older people who visit it most often during the week.

Drabowicz Tomasz

Uniwersytet Łódzki

Rynko Maja

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Mode effects, question sensitivity and self-assessment of skills - results of a methodological experiment in a Polish large-scale social survey

Key words: *mode effect; randomized experiment; self-reports; survey methodology*

Abstract

Research background: The data collection technique can have a significant impact on respondents' answers. The best way to demonstrate the existence of this impact (or its lack) is to conduct a randomized experiment. In most cases described in the literature, the experiments are conducted on small and/or unrepresentative samples of respondents. Methodological experiments in Poland are very rare, so our knowledge of the mechanisms by which Poles answer survey questions is scarce. This research paper attempts to examine these mechanisms more closely in relation to questions on skills possessed.

Purpose of the paper: The purpose of this study is to assess the quality of self-assessed skills data among the Polish adult population. Specifically, we concentrate on the mode effects in reported skills levels and the observed differences in the literacy and numeracy domains.

Methodology/Methods/Data sources: We use data from a sample of 5224 respondents representative of the adult Polish population. The respondents were asked to self assess their skills related to literacy and numeracy domains. The respondents were randomly assigned the mode of the self-assessment questionnaire – PAPI (self-administered) or CAPI (interviewer-administered). We analyze the results using the IRT methodology and regression modelling.

Findings: The results show a significant mode effect captured in the conducted randomized controlled experiment. The share of respondents assessing their skills at a very good level is significantly higher among those who answered in the CAPI mode. This may reflect the social desirability effect, i.e. the tendency to portray oneself in a favourable social light when reporting the answers to the interviewer. What is more, the mode effect is higher in the literacy domain than in the numeracy, which may indicate a higher level of question sensitivity in literacy domain.

Dykas Pawel

Uniwersytet Jagielloński

Bolińska Monika

Uniwersytet Jagielloński

Wisła Rafał

Uniwersytet Jagielloński

Determinants of spatial differentiation of unemployment rates in the context of economic development, the case of Eastern Poland

Key words: *Eastern Poland - spatial econometrics - unemployment rates*

Abstract

The study examines the impact of the main economic factors determining the spatial differentiation of unemployment rates in Eastern Poland. The analysis period covers the years 2008-2022, the adoption of such an analysis period was dictated by the availability of appropriate statistical data in the Local Data Bank. The subject of the study are the counties of Eastern Poland, the choice of this macroregion was primarily due to the fact that it is characterized by lower economic indicators and a higher level of unemployment than other regions of Poland. The study concerns the analysis of the impact of the main determinants on the increase in unemployment rates. For this purpose, the parameters of the equation defining the current increase in unemployment rates as a function of the labor productivity growth rate and the level of the unemployment rate weighted by a switch variable, which allows for taking into account the development trends of unemployment rates in previous periods, were estimated. The proposed equation of the increase in unemployment rates was estimated using four spatial econometric models (Spatial Durbin Model, Spatial Autoregressive Model, Spatial Error Model and Spatial-Autoregressive with Spatially Autocorrelated Errors model also known as SARAR). The study adopted the criterion of neighbourhood as the level of economic development, therefore, in spatial terms, two counties will be neighbours if they are located on the same isoline defining the level of equal economic development. In order to quantify the space, the authors calculated the taxonomic index of economic development for counties in the discussed time horizon. Analysis of the estimated parameters of equations describing spatial interactions and the strength and directions of interactions between the variables studied suggests that the use of spatial econometric methods used in the study proved justified. The analysis also shows the occurrence of strong relationships between the level of economic development and the unemployment rate and labour productivity. The conclusions from the study suggest that a differentiated approach to active labour market policy, taking into account the economic specificity of individual regions, may contribute to more effective counteracting of the phenomenon of unemployment and may contribute to supporting economic development in the macroregion of Eastern Poland.

Dzikowski Piotr

Uniwersytet Zielonogórski

Dzikowski Grzegorz

Deggendorf Institute of Technology

The Concept of Smart Grid in the Context of Forecasting: A Bibliographic Analysis

Key words: *smart grid , bibliometric analysis, intellectual structure*

Abstract

The purpose of this study is to comprehensively evaluate the literature related to the Smart Grid concept in the context of forecasting (forecasting) using data from the Thompson Reuters Web of Science™ Core Collection database. The analysis includes articles published between 1994 and 2024. The use of a bibliometric review provides neutral and reliable input compared to a traditional literature review. The results include the distribution of publications by year, the most cited articles, a map of subject groups, the most cited authors, "virtual universities," the most cited journals, the most active universities and research institutes, and the countries with the highest number of citations. The results help to better understand the nature of smart grid forecasting and set further research directions.

Translated with DeepL.com (free version)

Internationalization model of listed companies incorporating AI technology in the face of modern economic fluctuations

Key words: *joint-stock company, model, internationalisation*

Abstract

Research Background: The internationalization of enterprises in the broadest sense, including in particular the internationalization of listed companies, is shaped by both the micro- and macro-environment. In view of the above, it is so important to create or rather develop such a model of an enterprise (listed company), the pattern of which would correspond to modern economic challenges subject to constant fluctuations shaken by negative phenomena that continue to affect the whole world. The model of a modern listed company susceptible to economic turbulence will be further supported by AI technology and new algorithms created in the field of machine learning.

Purpose of the paper: The purpose of this article will be to present such a model of internationalization of joint-stock companies operating globally, further supported by AI technology, which would be able to prevent the impact of negative economic phenomena on their development considered both in organizational and financial terms.

Methodology/Methods/Data sources: The research methodology used in the article will be aimed at estimating an econometric model that takes into account parameters that would have a greater or lesser impact on the development of joint-stock companies with international reach. The presented model will be developed using two computer programs: Excel and Gretl. For this purpose, a questionnaire will also be developed on the MS Forms platform, on the basis of which this model will be built, which will also be the basis for collecting the necessary source data.

Findings: Final conclusions will be drawn on the basis of the estimation process of the econometric model using appropriate forecasting methods. The author will try to demonstrate the validity of the construction of such a model for the internationalization of joint-stock companies, which could cope in the future with the impact of negative economic phenomena on their development considered in organizational and financial terms. This is especially about phenomena that are increasingly unpredictable. such as, for example, the COVID-19 pandemic, the armed conflict in Ukraine, including the energy crisis.

Behavioural model of decision-making under risk

Key words: *decision-making, risk, behavioral economics*

Abstract

The inspiration for this work was the prospect theory formulated by Daniel Kahneman and Amos Tversky, for which Kahneman was awarded the Nobel Prize in 2002.

A finite, discrete set of acceptable decisions is considered, along with a set of possible states of the world and a framework of probabilities associated with the occurrence of these states. These probabilities may be either known or subjectively estimated by the decision-maker. Additionally, a payoff matrix is examined, detailing the benefits derived from selecting each decision in relation to the various states of the world. The proposed decision-making optimization process takes into account not only rationality but also emotional factors. Rationality is represented by the benefits (numerical values) associated with making a particular decision in a given possible state of the world. The psychological component of the model consists of two emotions that are critical from a decision-making perspective—regret, arising from making a decision that yields a benefit no greater than what could have been achieved under the given conditions, and satisfaction, resulting from a choice that is not worse than the least favorable option. The first emotion is represented by the regret function, and the second by the satisfaction function. Additionally, the values of these functions can be amplified or diminished depending on the personality type. According to this method, the optimal decision is considered to be the one for which the expected total utility, comprising both the rational and behavioral components, is the highest.

The presented theory builds upon regret theory (Bell 1982, Loomes and Sugden 1982) by incorporating the role of regret in the decision-making process. However, it extends this theory by considering not only regret but also its opposite emotion—satisfaction. Furthermore, through the use of the Kahneman-Tversky value function, which transforms probabilities, the proposed model also draws on prospect theory.

The concept of the presented approach aligns with the field of behavioral economics, while not opposing classical economics. Its advantage lies in accounting for both psychological and rational factors. In the proposed model, the utility of each considered decision is composed of representations of both perspectives.

Implementation and financing of revitalisation programmes in the local development policy of small and medium-sized towns in the Warmińsko-Mazurskie Voivodeship

Key words: *revitalisation; revitalisation programme; urban development; regional development*

Abstract

Research Background: Finding sufficient own and external funds to finance revitalisation activities and the appropriate construction of the so-called financial engineering is one of the key factors conditioning the realisation of the process of socio-economic revitalisation of urban areas.

Purpose of the paper: The aim of the research was to characterise revitalisation activities to be undertaken and to assess the use of European funds as a source of financing of revitalisation processes taking place in small and medium-sized towns in the Warmińsko-Mazurskie Voivodeship.

Methodology: In view of the research purpose, the article discusses the specifics of the revitalisation programmes carried out and compares the index of the value of revitalisation funding from the European Regional Development Fund (ERDF), in absolute terms and per capita, in all small and medium-sized towns in the region. The basis for the conclusion was an analysis of the content of the revitalisation programmes of individual cities, as well as the 'Supra-local revitalisation programme for the Cittaslow network of towns in the Warmińsko-Mazurskie voivodeship'. The analysis, preceded by a literature review, was based mainly on data on the effects of the actions undertaken, the value and the sources of financing of the revitalisation projects of the analysed cities. The data came, i.a., from the Ministry of Development Funds and Regional Policy, the Marshal's Office and the relevant city offices. The period covered by the analysis was 2007-2020, in which European funds were distributed in two full EU perspectives: 2007-2013 and 2014-2020.

Findings: Most of the cities analysed used mainly ERDF funds to finance revitalisation, and the 'Supra-local revitalisation programme for Cittaslow cities of the Warmińsko-Mazurskie voivodeship' became an opportunity for many of the smallest cities in the region to obtain European funding. The supra-local revitalisation programme for Cittaslow cities is a very good example of networking between cities in terms of acquiring funding for revitalisation, as well as the concentration of resources in cities that have adopted a similar model of development (slow city). This is a unique approach, concentrating the allocation of resources for revitalisation in a network of cities and applying for them by entities belonging to a larger network structure. The paper also highlights the potential for the use of European funds and public-private partnerships in the so-called hybrid financing of revitalisation.

Ferens Aleksandra

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Cybersecurity in Sustainability Reporting – A Conceptual Analysis

Key words: *Sustainability, ESG Reporting, Cybersecurity*

Abstract

Appropriate design of the risk management process, i.e. effective processes and methods for identifying, measuring, assessing, responding to and reporting risks related to cybersecurity in the context of ESG factors, enables companies to secure their operations and transmitted information, and at the same time is an expression of the implementation of the principles of sustainable development. The results of the study show that the importance of cybersecurity in the sustainable development strategy is growing, but the applicable regulations on ESG reporting do not cover them directly. In order for the information value of cybersecurity disclosures to increase and at the same time bring the expected social and environmental benefits, the state should take appropriate legislative steps and the management board should include them in the value management strategy. The aim of the article is to analyze and assess legislative changes regarding cybersecurity reporting and ESG factors in the context of the NIS 2 Directive and the European Sustainability Reporting Standards.

Ferensztajn-Galardos Ewa

Uniwersytet Radomski im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu

Krajewska Reanta

Uniwersytet Radomski im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu

The impact of ESG on the development of the transport sector

Key words: *ESG reporting, sustainable development, transport sector, reporting*

Abstract

The aim of the article is to indicate the essence and importance of ESG reporting in the modern economy. The article discusses the regulations regarding reporting information on sustainable development in the transport sector. The article presents the essence and importance of integrated reporting of socially responsible enterprises operating in the transport sector. The results of the conducted activities were taken into account and presented in the economic, environmental and social areas. Moreover, potential benefits and problems related to its implementation in practice were indicated.

Firlej Chrystian

Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie

Firlej Krzysztof Adam

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Mascareñas Pérez-Iñigo Juan

Complutense University of MadridKubus

Kubus Renata

Complutense University of Madrid

Gedvilaitė Dainora

Vilniaus Kolegija

Energy security of the European Union: the role of renewable energy sources in the perspective of 20 years

Key words: *Energy security, renewable energy sources, energy transformation, European Union*

Abstract

Research Background: The study analyses the impact of renewable energy sources on the level of energy security in the European Union (EU) member states in the years 2004-2023.

Purpose of the paper: The study covers the long period (2004-2023) and the short period (2004-2008; 2009-2013; 2014-2018; 2019-2023). The choice of the study years is justified by the availability of the latest data, as well as the perspective of 20 years of the functioning of the European Union after its largest enlargement in 2004. The analysis also includes the division of the European Union member states into EU-14 and EU-13.

Methodology/Methods/Data sources: The analysis was carried out using second-generation panel data techniques, which take into account the cross-sectional dependence of the study. In order to assess the impact of renewable energy on the increase in energy security, the advanced Powell quantile regression method was used. This relationship was also verified using the Durbin-Hausman panel cointegration test and Dumitrescu and Hurlin heterogeneous causality tests. Kohonen artificial neural networks were used to analyze the similarities between EU countries in terms of renewable energy use and the level of their energy security.

Findings: The conducted research shows that the positive effects in the scope of the dependence of the impact of wind, water and total renewable energy on the level of energy security do not apply to all analyzed countries. Based on the research, it can be concluded that EU countries should direct their energy policy towards solutions that imply ensuring energy security. Countries with many types of renewable energy sources should direct their policy towards the development of renewable energy systems, while other countries should adopt hybrid energy systems. The next step should be the implementation of a policy of reducing energy intensity and increasing its efficiency. Increasing the share of renewable energy will positively affect the benefits that are gained by all analyzed countries. In addition, the study made estimates for all EU countries, which showed significant differences between the direction of the relationship, significance and the size of the coefficient by country.

Future Literacy of Quality

Key words: *future literacy, quality, key competences*

Abstract

Future Literacy is a concept that is gaining importance in today's dynamically changing world. It is the ability to use the future as a tool to make informed decisions and implement innovations now. According to UNESCO, future literacy is one of the key competences that allows us to be better prepared for different future scenarios. Thanks to this skill, we can better understand and predict changes, which is extremely important in the context of global challenges such as climate change, technological development as well as social change. The practical application of future literacy includes, among others:

- analysis of trends and signals of change: identifying and interpreting early signals of changes that may affect the future,
- future scenarios: creating different future scenarios that help in planning and decision-making,
- creative thinking: using imagination to generate innovative ideas and solutions.

The European Union also places great emphasis on future literacy, recognizing it as a key competence in the process of creating innovative policies.

Future literacy of quality combines the concept of future literacy with the pursuit of improving quality in various areas of life. One of the key aspects is to enable a better understanding of future trends and challenges, which allows for more informed decision-making regarding the quality of products, services and processes. Future literacy supports the development of innovative solutions that can improve quality in various sectors, from education to industry. Through creative thinking and imagination, new ideas and approaches to quality problems can be generated. The introduction of new technologies, such as machine learning, artificial intelligence or the Internet of Things, can significantly improve quality. Future literacy helps in understanding and effectively using these technologies. Preparing for different future scenarios allows for better risk management and avoiding potential quality problems. This allows organizations to be more flexible and resistant to change, i.e. resilient. Investing in education and training in future literacy can improve employee competences, which translates into higher quality work and products. Future literacy can support sustainable development by promoting practices that are beneficial to both the environment and society. Improving quality in this context means striving for more ecological and socially responsible solutions.

Examples of the application of future literacy in the context of improving product quality will be given in the conference presentation.

Forlicz Maria

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Rólczyński Tomasz

Uniwersytet WSB Merito Wrocław

Relying on Artificial Intelligence in Making Investment Decisions vs. Individual's Risk Attitude

Key words: *artificial intelligence; investments; risk attitude; decision making under risk*

Abstract

Research Background: With the development of artificial intelligence, more and more tools appear on the market to help individual investors, who have no experience in playing on the stock exchange, decide how to invest their assets. These include, among others, so-called robo advisors, such as Revolut or Finax robo advisors, which allow you to personalize your investment portfolio based on individual preferences, taking into account, for example, the investment time horizon or the investor's attitude towards risk. Research shows that the influence on the willingness to invest using artificial intelligence advice or the trust in decisions made by artificial intelligence depend on factors such as the age and gender of the investor, riskiness of the investment, experience in using artificial intelligence, and the transparency of the AI reasoning process.

Purpose of the paper: Determining whether people with different risk attitude have different propensities to invest using artificial intelligence.

Methodology/Methods/Data sources: The study was conducted in the form of an incentivized experiment. The participants of the experiment were 100 students of majors in area of economics. In the first stage of the experiment, by completing a simple task, students had a chance to earn additional points to pass the course. In the second stage, each participant of the study received a virtual hundred thousand zlotys, which he/she had to invest in instruments listed on the WSE. The respondents could divide this amount into three parts in any way. The student decided what one part was invested in, the investment of the second part was decided by artificial intelligence, and the investment of the third part was decided by a "reputable" investment advisor. In the case of the second and third investment methods, respondents could determine whether they preferred an investment with greater or less risk. The rate of return obtained by combining all of a given student's investments was converted into points. For example, a 5% yield meant an additional 5 points, and a minus 5% yield meant a deduction of 5 points. Additionally, using a survey and the DOSPERT scale, the respondents' attitude to financial risk was assessed.

Findings: The results obtained indicate that people who decided to invest a significant amount of money using artificial intelligence were in the middle of the risk attitude scale. Extremely risk-averse people preferred to invest according to the recommendations of an investment advisor, and extremely risk-prone people preferred to invest money on their own.

Godlewska Małgorzata

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Godlewski Michał

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

The influence of the local government's unit financial situation on awarding circular public procurements. Towards sustainable development.

Key words: *local government units, circular public procurements, sustainable development, financial situation of local governments unit, nature protection, circular economy*

Abstract

The primary purpose of this article is to investigate how financial situation of local governments units (LGs) may influence their circular public procurements (CPPs) awarding process and serve as a new context for public procurement management for sustainable development. The methodology is based on the circular public procurements literature and on data collected during CATI research on sample of 200 LGs representative for all Polish LGs selected in stratified random sampling.

The authors demonstrate that CPPs may be a necessity in the nearby future. Surprisingly, LGs financial situation like low level of income, high level of expenditure or deficit and low level of EU funds, do not affect awarding CPPs by LGs. What matter is the LGs total level of investment subsidies and own revenues. This study offers guidance to both academic researchers and policymakers in public procurement management for sustainable development to expand CPP adoption and utilization. Moreover, the significant added value of this study comes from representative sample of LGs which purchasing power may be used in the process of transformation toward local sustainable development and circular economy. This paper highlights the need for mandatory CPPs awarding and selection criteria for all public authorities in the EU to stimulate transformation toward sustainable development and to protect nature from wastes generation or exploitation of natural resources through public procurement linear model of consumption.

Gomółka Krystyna

Politechnika Gdańska

Population of post-working age in Armenia, Azerbaijan and Georgia

Key words: *population of post-working age, Armenia, Azerbaijan, Georgia, pension system reforms, financial poverty*

Abstract

The aim of the study is to determine the number of people of post-working age in three countries of the South Caucasus in the last two decades of the 21st century, to present pension system reforms, to determine the financial situation of this group and to determine the number of people in poverty at post-working age.

Innovation meets artificial intelligence - bibliometric analysis of scientific publications in management, economics and business

Key words: *bibliometric analysis, innovation, artificial intelligence, research gap, research trend*

Abstract

The dynamic development of the use of artificial intelligence in business activities implies the emergence of research related to this issue and, consequently, also forces the systematisation of knowledge in this area.

To this end, it was decided to present the state of knowledge at the interface of innovation and artificial intelligence. The research work was based on 1123 scientific publications included in the Web of Science™ Core Collection database. They were carried out using bibliometric analysis together with the VOSviewer software. The analyses conducted provided a better understanding of the development of artificial intelligence in innovation research. This led to the identification of emerging trends: co-occurrence of keywords, identification of the most prolific authors and links between them, as well as journals, research centres and countries. Identifying the current state of knowledge will reveal research gaps that can be developed and deepened in further research on AI and innovation.

Grabowski Jakub

The Academy of Piotrkow Trybunalski

Ropega Jaroslaw

University of Lodz

Walecka Anna

Lodz University of Technology

Amorim Marlene

University of Aveiro

Exploring the requirements for green competencies in recruitment and personnel selection processes

Key words: *green competencies, green HRM, prospective employee assessment*

Abstract

The aim of the study reported in the article was to assess the extent and scope to which green competencies are used in recruitment and personnel selection processes as criteria for determining the suitability of job candidates. The method applied in the study was that of existing data analysis. It involved a literature review and an analysis of job advertisements on the job portals: pracuj.pl and doinggood.pl (N=3617). To complement the analysis with qualitative data, individual unstructured interviews with the management and staff of recruitment firms (N=55) were conducted. As a result, an original catalog of green competencies sought by employers in various industries was developed. The study further revealed that green competencies, although nascent in the economy as it progresses towards "greening," are not commonly recognized yet. Although they are well described in the literature, they tend to be understood by business practitioners in terms of generalized statements indicating skills in reducing negative environmental impact. Consequently, they are not always treated as an objective factor in the assessment of a job candidate's suitability for a position at the company.

Grzywińska-Rapca Małgorzata

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Ptak-Chmielewska Aneta

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

European household savings - a statistical assessment of intergroup comparisons

Key words: *Household saving, determinants of household saving, subjective assessment of household financial situation*

Abstract

Household financial behaviour, including savings, is an important topic for economic research. Economic changes determine changes in the financial behaviour of households. Although the main determinants of household financial behaviour are economic factors (e.g. household income, GDP, inflation), subjective assessments of economic well-being (e.g. CCI, HDI) are also important and may differ significantly from the actual economic situation of the household. The construction of subjective indicators usually includes an assessment of the current financial and economic situation in the country and an assessment of the current level of savings. The aim of this study is therefore (1) to identify economic factors and to construct a synthetic indicator that is a compilation of economic and subjective determinants of household saving rates and (2) to examine the links between the constructed indicator and the level of savings of European households. The modelling was carried out using data on the components of the indicator for European Union countries and data on the level of household savings. The analysis period is 2015-2022, subject to availability in EUROSTAT data sources.

Hall Hanna

Politechnika Rzeszowska

Pietrunia Jurij

Uniwersytet Ceł i Finansów w Dniepropietrowsku

The Decision-Making Process of University Applicants Regarding Study Selection and University Communication Instruments and Actions: A Case Study of Students and Universities from Poland and Ukraine

Key words: *decision-making process, university applicants, study selection motives, internationalization of universities, recruitment process*

Abstract

The aim of this article is to present the key stages in the decision-making process of university applicants from Poland and Ukraine regarding their choice of studies, in relation to the communication instruments and actions of the universities they have been admitted to. Particular attention is paid to the formal and informal information sources candidates sought when selecting an appropriate university and field of study, the messages they deemed valuable, and the factors that ultimately influenced their choice of specific studies. The article also explores the respondents' evaluations and opinions concerning the information sources and messages provided by the selected universities, as well as the entire recruitment process.

The study utilized data collected in the 2023/24 academic year immediately following the admissions process, surveying individuals who gained student status at Rzeszów University of Technology and the University of Customs and Finance in Dnipro. The sample size comprised 820 participants. The article concludes with implications for universities in Poland and Ukraine, especially in terms of communication activities, optimal selection of communication tools, and building relationships with prospective and first-year students. The article addresses challenges faced by modern universities operating in a turbulent and unpredictable environment, with a particular focus on Ukrainian universities impacted by wartime conditions, as well as social, demographic, and technological factors that create multi-dimensional challenges for universities in both countries.

Additionally, the study's findings are relevant to the challenges of university internationalization and the optimization of recruitment processes to better meet the needs of international, especially Ukrainian, students. The research results can serve as a basis for future discussions on the effectiveness of university marketing activities in influencing applicants' decisions to pursue studies at a particular institution.

The article is co-authored by Professor Yurii Pietrunia (Ukraine, Dnipro).

Hofman Mariusz

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Sobczak Andrzej

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

LLM-Based Agents: Can They Change Organizational Realities?

Key words: *AI agents, LLM based AI agents, AI agents in management*

Abstract

The article "LLM-Based Agents: Can They Change Organizational Realities?" investigates the potential of using AI agents within organizations. It discusses the theoretical foundations and practical implementations of AI agents capable of perception, decision-making, and action, utilizing frameworks such as "LangChain," "CrewAI," and "AutoGen." The authors present the results of quasi-experiments which suggest the potential of LLM agents in automating and augmenting business processes. However, they also highlight challenges related to integrating these technologies into organizational structures, emphasizing the need for further research in this area.

Jajko-Siwiek Alicja

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

Wieradzka-Pilarczyk Anna

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Soiński OFM Jacek Borys

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w PoznaniuPanek

Panek Aleksandra

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

Differentiated experiences of aloneness among older adults. Cluster Analysis using the Polish KZDS Scale

Key words: *loneliness, solitude, social contact, aloneness, older adults, cluster analysis*

Abstract

Abstract

Research Background: As the global population ages, understanding loneliness, social contact, and solitude among older adults is increasingly important. People in the "third age" (65–79 years) often face social changes due to retirement, loss of loved ones, or family structure shifts, which can heighten feelings of aloneness. These factors significantly impact their mental and physical well-being and social participation. Given the growing number of older adults, developing support systems to improve their quality of life is essential.

Purpose of the paper: This study aims to validate the Polish version of the Differential Test of Aloneness (KZDS) and examine three dimensions of aloneness: General Experience of Loneliness (ODO), Dependence on Communication (UKS), and Positive Solitude (PPS). The goal is to understand how different aspects of being alone affect older adults in Poland and identify distinct profiles of aloneness, providing insights for social and market strategies to enhance their well-being.

Methodology/Methods/Data sources: The study used mixed methods, collecting data through paper and online questionnaires from 231 older adults in Poland aged 65–79. The Polish KZDS measured three dimensions of aloneness. The analysis involved Exploratory Factor Analysis (EFA) and Confirmatory Factor Analysis (CFA) to validate the KZDS structure. K-means cluster analysis grouped participants based on their aloneness experiences, followed by sociodemographic profiling.

Findings: The Polish KZDS was validated, confirming its three-factor structure. Cluster analysis revealed three groups: (1) Constructive Solitude, where individuals benefit from solitude; (2) Indifference to Solitude, the largest group, experiences low loneliness but does not find solitude beneficial; and (3) Aversion to Aloneness, marked by high loneliness and a strong need for social contact, without benefits from solitude. Men were more likely to accept solitude, while women showed higher loneliness levels. These findings suggest the need for targeted interventions to address the unique needs of each group.

Jałmużna Irena

Politechnika Łódzka

Depta Adam

Politechnika Łódzka

Kwiatkowski Piotr

Politechnika ŁódzkaBlażlak

Blażlak Robert

Politechnika Łódzka

Measurement for sustainable development in the context of changes in farm organisation

Key words: *sustainable farm organisation, ecoschemes, Green Deal, statistical modelling, optimising fertiliser plans, biodiversity*

Abstract

Changes in the organisation of Polish crop production holdings is a key measurement area. The problem faced by small and medium-sized farms is the organisation of crop production based on the use of artificial fertilisers, which has a high carbon footprint, and the high level of exploitation of resources such as soil. The lack of knowledge of the ecoschemes indicated by the European Commission in the Green Deal results in low-efficiency agricultural production. What can be done to change this state of affairs and why is measurement becoming a key part of this journey? Through the use of Big Data and statistical analysis, it is becoming increasingly possible to pinpoint directions of change dedicated to the personalised needs of farms. In order to prove the validity of these assumptions, the total effect of fertilisation on yield was first examined for individual farms in Poland, and then the total effect of fertilisation on yield for individual farms in the Łódź Province. The conducted statistical research based on a regression model allowed to determine the correlation between the yield in individual farms in the territory of the Łódzkie Voivodeship (explanatory variable Y) and explanatory variables, i.e. the amount of fertilisers used in the fertilisation process. The value of the R² index confirms a very high degree of fit, which indicates that for this model, yielding depends in 95.87% on the amount of fertiliser used and in 4.13% on other factors not included in the regression model. The analyses presented here prompted further verifications to be carried out using a statistical test for the hypotheses on the significance of the individual model parameters, which are the X variables telling about the amount of use of particular types of fertiliser. This stage made it possible to conclude that, for the model under study, liming is significantly correlated with yield. The statistical analysis made it possible to adopt an appropriate strategy for changing the organisation of a small farm with a crop production profile into an ecological one based on ecoschemes, allowing a number of benefits to be obtained, such as: an increase in biodiversity, a reduction in the use of artificial fertilisers through organic fertilisation with catch crops, resulting in an improvement in the agronomic category of the soil, aeration and aeration, absorption of carbon dioxide from the atmosphere and an improvement in soil pH from very acidic to acidic. The elements mentioned increase food quality, improve the landscape, retain water in the soil, and reduce weed growth. The key changes will be an increase in productivity, e.g. for a cereal mixture an increase in yield from 2.8 to 3.7t/ha and a financial benefit from the implementation of ecoschemes.

Human resources onboarding: the impact of employee engagement on the performance of new hires in the first period of work

Key words: *onboarding, human resource management, economic indicators, engagement*

Abstract

Purpose: Onboarding is an process in the realities of large companies, especially those operating internationally. What is known, is that the process itself, affects other aspects of employees' working lives: satisfaction, rate of adaptation and commitment, for example. The purpose of this article was to find links between engagement during the first period of work, conditioned by the quality of the onboarding carried out, and the economic indicators and human resources measures. **Design/methodology/approach:** The scientific intent was achieved through a regression analysis performed on the results of an survey, for which a desk reaserch in the form of a review of the literature on the subject served as a base.

Results: Based on the research, it can be concluded that a properly conducted onboarding process can affect economic indicators: absenteeism, productivity, the rate of leave on demand per year, recruitment efficiency or recruitment costs per employee, among others. The sum of the coefficients of determination resulting from the regression analysis indicates that the independent variables determine 25.9% of the explained variables, which conditions the need to deepen the present research.

Study limitations and conclusions: The survey was not distributed in a completely random manner and a sample size was relativity small . Nevertheless, the results discussed in the text offer significant new information that can inform business and scientific practices but also serve as a foundation for future research.

Practical implications: The results of the research may flow out to changes in the onboarding process in large organizations as a result of a better understanding of the correlation between onboarding and economic indicators, which in turn may result in an increase in the effectiveness and speed of implementation and adaptation of employees and a reduction in costs.

Social implications: The results of the study may have implications for public perceptions of onboaring processes and for shaping mechanisms for onboarding, increasing employee well-being, engagement and comfort in the new workplace.

Originality/value: This article represents a level of originality, thanks to use of a synthesis of current scientific knowledge with the results of opinion surveys oriented to an economic evaluation of socio-occupational phenomena.

The nature and importance of intergenerational relations of people aged 60+

Key words: *Intergenerational relations, family relations, seniors*

Abstract

In view of the processes related to the aging of European societies, which are intensifying throughout the European Union, and are particularly observed in Poland, it seems important to undertake in research work aspects related to the identification of factors affecting the quality of life of the elderly. Undoubtedly, an important role play social relations, people from the oldest generations function in. The type and frequency of their contacts with the environment are subject to changes resulting, among other things, from the passage of time and related life changes, such as professional deactivation. Day by day, the interpersonal contacts of the elderly are gradually reduced. The closest and most frequent relationships people aged 60 and older, maintain, seemingly naturally, with their families. Especially valuable, from the point of view of satisfaction with life, and a sense of its meaning, are intergenerational ties. The purpose of the speech will be to analyze the results of quantitative and qualitative research carried out within the framework of the project of Cardinal Stefan Wyszyński University and the Institute of Labor and Social Affairs, titled “A World Tailored to Seniors – the Situation of Elderly People in Poland” concerning the frequency, nature and importance of intergenerational contacts of the elderly. The data obtained in the project indicate that the people with whom Polish seniors contact most often are their children and grandchildren, and more rarely their siblings and other relatives. The nature of the discussed relationships changes over time. Seniors are gradually moving from being people who provide support to loved ones, to becoming people who need help themselves, often intensely on a daily basis. In intergenerational contacts, a special place is occupied by the relationship of the elderly with their grandchildren, giving grandmothers and grandfathers energy and joy in life. Maintaining relationships with people from younger generations was considered by the surveyed seniors to be an important part of their lives, and they positively assessed the quality of their contacts with their children and grandchildren.

Artificial Intelligence vs. Professional Forecasters: Evaluating the Predictive Power of AI-Driven Inflation Forecasts

Key words: *Inflation Forecasting, Artificial Intelligence, Machine Learning*

Abstract

This study evaluates the effectiveness of AI-driven models, specifically GPT-4o, in predicting inflation compared to professional forecasters. Amid increasing complexity in global inflationary trends, traditional econometric models often fall short in capturing non-linearities and structural breaks within economic data. To address these limitations, we introduce an AI-based forecasting framework that leverages Twitter data from influential economists to gauge inflation expectations across the USA, Eurozone, and Poland. This framework constructs a novel inflation expectations indicator based on tweet classifications using GPT-4o's natural language processing capabilities. The model integrates AI insights into an ARIMAX structure, comparing its predictive accuracy with established professional forecasts from Refinitiv. Results reveal that the AI-enhanced model consistently outperforms professional forecasts over long horizons in the USA and Eurozone, while offering improvements over traditional ARIMA approaches. The study demonstrates the potential of AI and real-time social media data to complement and advance traditional inflation forecasting methods, highlighting the predictive power and practical utility of combining advanced machine learning with alternative data sources for more responsive economic policymaking and strategic planning.

Four faces of energy poverty - Polish households during the crisis 2021-2023

Key words: *Energy poverty, energy transition, exclusion, energy, thermal modernisation*

Abstract

The topic of energy poverty has been gaining importance in the public debate since the 1970s. The recent fuel and energy crisis caused by Russia's invasion of Ukraine has once again brought this problem to the attention of the public. As a result of rising energy prices, the EU-27 countries spent nearly EUR 500 billion on protective measures for households in the period from September 2021 to January 2023 alone.

The negative impact of energy poverty on health and quality of life is recognised in the broad EU definition of energy poverty. It influences, m.in other things, increasing the likelihood of respiratory, circulatory, locomotor system diseases or depression. It is also associated with a number of negative social effects, contributing to the formation of a spiral of poverty

During the presentation, the authors will present the results of research developed on the basis of GUS data (BBGD) and a household survey conducted in the 2nd half of 2023. In addition to updating the data on the problem of energy poverty during the crisis, we also propose to distinguish 4 faces of energy poverty, which often do not overlap with each other - so they require separate monitoring in the future.

Assessment of the Impact of the Current Illegal Trans – Mediterranean Immigration, Upon the French Labor Market and Working Conditions

Key words: *Labour Market; Working Conditions; France; Trans – Mediterranean illegal immigration.*

Abstract

Background With Trans – Mediterranean illegal immigration from Africa to Europe at a record high, one would expect to see readily available workers in European Labor markets, hiked production levels, and hence higher socio-economic standards among the workers and populations at large, however, the current trend seems to indicate the opposite. To a seriously worrying level, there seems to be more than enough labor and the employers seem to be offering less in remuneration, leading to poor socio-economic standards among the working class, which as well affects the national economics, creating a confusing scenario.

Purpose of the Paper: The research and hence the paper sought to study the relatively confusing impact of the currently hiked illegal Trans – Mediterranean immigration, upon both the European labor market and working conditions. Taking France as a case study the study was carried out with the guidance of these questions;

Whether the mass illegal immigration is providing more than the appropriate workforce levels?

Whether the same resonate with the current steady fall in labor costs/wages?

Whether the same resonate with the steadily falling subsistence and living conditions among the working classes in Europe?

Methodology: For a clear insight, the study focused upon involving key payers in the sector of interest, by coming up with a systematically chosen research population, comprising sub-samples including; 50 indigenous workers, 50 immigrant workers, 15 European-based policymakers, 12 European economics scholars, alongside an assortment and hence review of the most appealing situation relative literature, with the resulting data being subjected to both qualitative and quantitative tests, so as to arrive at the most appropriate findings.

Findings: Overwhelmingly 98% of the indigenous workers, 51% of the immigrant workers, 100% of the policymakers, and 85% of the scholars, all believed that the ongoing illegal Trans – Mediterranean immigration has overflowed the French labor market. Respectively, 83%, 43%, 91%, and 61% of the indigenous workers, immigrant workers, policymakers, and European economics scholars, all believed that the labor cost/wages fall is a result of the illegal immigration. 62% of the indigenous workers, 57% of the immigrant workers, 84% of the policymakers, and 93% of the scholars all affirmed that the current fall in living standards has a lot to do with uncontrolled immigration. The findings on all research questions were found to be in concurrence with the propositions of the literature reviewed

Interpretation: The steady inflow of illegal migrant workers, into the French labor market via the Trans – Mediterranean route, seems to have already flooded their labor market, thereby creating an imbalance, whereby there's a large labor base/workforce, in relation to the prevalent labor demand, as the forces of demand and supply seem to have already come into play, creating multiple economic mishaps.

Conclusion and Recommendations: The arising labor market imbalance has already brought along counterproductive issues such as falling cost of labor (wages) and hence worsening working conditions have followed, further to which the gradual fall in socio-economic status of the citizens, appears to be creating an undesirable scenario that urgently appeals for corrective policies and studies to rescue the situation accordingly.

References:

Three million foreigners, three million unemployed? Immigration flows and the labor market in France

DM Gross - Applied Economics, 2002 Edition - Taylor & Francis

<https://doi.org/10.1080/00036840110111095>

Illegal immigration and the underground economy

E Reyneri - 2004 Edition

<https://openresearch-repository.anu.edu.au>

Does Country Context Matter? Sub-Saharan and North African Immigrants' Labour Market Outcomes in France and Spain

R Tesfai - International Migration, 2019 Edition - Wiley Online Library

<https://onlinelibrary.wiley.com/>

Kachel Katarzyna

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Population aging and household finances in Poland

Key words: *households, savings, aging population, financial assets*

Abstract

The propensity to save, as well as preferences for the direction of household savings allocation, are shaped by various factors. Some of these may include: financial, fiscal, economic, legal, technological, demographic, psychological and cultural factors. In the coming years, major socio-demographic transformations of Polish society are expected, including changes in the structure of households resulting in particular from the aging of the population. The purpose of this study is to analyze the impact of changes in the demographic structure of Polish society on the level and structure of household savings. As auxiliary objectives were adopted: to identify the relationship between preferences for forms of saving with selected demographic characteristics of household members.

Kaczmarek Agnieszka

Zakład Ubezpieczeń Społecznych - I Oddział w Łodzi

Szczepaniak-Kielczyńska Magdalena

Zakład Ubezpieczeń Społecznych - I Oddział w Łodzi

Senior – manager for own safety

Key words: *social security institution, senior, electronic services, pension and disability benefits, ensuring accessibility for people with special needs*

Abstract

The Social Insurance Institution (ZUS) is one of the largest public institutions in Poland. By serving 38 million customers, we contribute to ensuring the social security of citizens. We have been working for seniors for many years, starting with our core activity - payment of pension and disability benefits. We also place great emphasis on educational activities. In the era of digital transformation and facilities for people with special needs, which certainly include seniors, ZUS strives to ensure the availability of its services through all possible communication channels. A senior is a person with extensive experience and knowledge. As a manager for his own safety, he is able to anticipate threats, take action and skillfully manage risk. Digital issues are also an important element of current senior policy, both national and European. Thanks to the knowledge of how to use the Internet and a bank account, seniors can more easily handle official matters, do shopping, pay bills and contact their loved ones. Knowledge about digital banking services and ZUS provides seniors with security and in many respects makes their everyday life easier.

Assessment of the Economic Impact of Denmark's Relatively Aging Population upon Her Economic Health

Key words: *Aging Population; Denmark; Labor Market; Economic standard; Living Standards.*

Abstract

Background: For at least the past five decades, Denmark, among many other developed European states, has been and is still spending commendably on health care and heightened living standards thereby realizing a relatively high life expectancy, but alongside with stringent birth rate controls, which seem to be causing a scenario of an aging population. This has been linked to counter-developmental issues such as labor shortages, excessive medical and care expenses among others. The situation is quite disturbing since it appears like their welfare state policy, as a case study of most developed states, seems to be creating unforeseen counterproductive scenarios, requiring substantive attention and hence analysis.

Purpose of the Paper.

The research focused upon assessing the economic impact of Denmark's relatively aging population upon her economic health and progress, as a case study of many developed nations, with the aging crisis in place. The study was executed under the guidance of these questions;

- Whether the relatively aged/aging population crisis has yet, negatively impacted her labor base / market?
- Whether the same is associated with the undesirable decline in production levels over the last decade?
- Whether the welfare/care costs for the relatively many aged is poised to seriously / negatively impact the overall Danish economic health and progress?

Methodology: Given the nature of the data and information sought, a descriptive research population was chosen, comprising the following, situation relative sub samples; 40 European-based aged persons' care providers, 40 labor market consultants/players, 20 European-based labor policymakers, 25 socio-economic scholars, in addition to a systematic review of the selected relative literature to collaborate the primary data. The resulting data was analyzed, by attaching specific importance and appropriateness, basing upon not only qualitative and quantitative aspects of responses, but as well, the uniqueness and the source's relation to the research sector, all with a view of ensuring the appropriateness of the findings and hence conclusions.

Findings: Both the aged persons' care providers and the Danish labor market consultants/players sample groups registered a 100% concurrence, on whether, the aging crisis has already negatively impacted the labor base/market, in addition to which 56% of the labor policymakers and 72% of the scholars did concur with the position. On whether the crisis is associated with the fall in production over the past decade, 47% of the aged persons' care providers, 59% of the Danish labor market consultants, 77% of the policymakers sample, and 88% of the scholars concurred. Surprisingly and in concurrence with most relative literature reviewed, 100% of the aged persons' care providers, believed that the crisis is poised to negatively impact the Danish economy, with 69% of the labor market consultants, 59% of the policymakers, and 93% of the scholars all reaffirming so.

Interpretation: The findings indicate that the relatively aged/aging Danish population seems to have already gotten to a seriously counterproductive stage of diminishing returns, as such requiring urgent attention, interim interventions, and hence strategic restructuring.

Conclusion and Recommendations: With the aging crisis already in place along with its relative mishaps, it's clear that a welfare state policy and birth controls should be ensured but with timely research studies and hence situational checks to ensure that the demographic nature of the nation ensures or matches the labor requirements at any time

References:

The welfare state and strategies toward fiscal sustainability in Denmark

TM Andersen, SH Jensen, 2008 edition

[https:// books.google.com](https://books.google.com)

Title: Assessment of the Economic Impact of Denmark's Relatively Aging Population upon her Economic Health

Key words: *Aging Population; Denmark; Labor Market; Economic standard; Living Standards*

Abstract

Background: For at least the past five decades, Denmark, among many other developed European states, has been and is still spending commendably on health care and heightened living standards thereby realizing a relatively high life expectancy, but alongside with stringent birth rate controls, which seem to be causing a scenario of an aging population. This has been linked to counter developmental issues such as labor shortages, excessive medical and care expenses among others. The situation is quite disturbing since it appears like their welfare state policy, as a case study of most developed states, seems to be creating unforeseen counterproductive scenarios, requiring substantive attention and hence analysis.

Purpose of the Paper: The research focused upon assessing the economic impact of Denmark's relatively aging population upon her economic health and progress, as a case study of many developed nations, with the aging crisis in place. The study was executed under the guidance of these questions;

Whether the relatively aged / aging population crisis has yet, negatively impacted her labor base / market?

Whether the same is associated with the undesirable decline in production levels over the last decade?

Whether the welfare / care costs for the relatively many aged is poised to seriously / negatively impact the overall Danish economic health and progress?

Methodology: Given the nature of the data and information sought, a descriptive research population was chosen, comprising the following, situation relative sub samples; 40 European-based aged persons' care providers, 40 labor market consultants/players, 20 European-based labor policymakers, 25 socio-economic scholars , in addition to a systematic review of the selected relative literature to collaborate the primary data. The resulting data was analyzed, by attaching specific importance and appropriateness, basing upon not only qualitative and quantitative aspects of responses but as well, the uniqueness and the source's relation to the research sector, all with a view of ensuring the appropriateness of the findings and hence conclusions.

Findings: Both the aged persons 'care providers and the Danish labor market consultants/players sample groups registered a 100% concurrence, on whether, the aging crisis has already negatively impacted the labor base/market, in addition to which 56% of the labor policymakers and 72% of the scholars did concur with the position. On whether the crisis is associated with the fall in production over the past decade, 47% of the aged person's care providers, 59% of the Danish labor market consultants, 77% of the policymakers sample and 88% of the scholars concurred. Surprisingly and in concurrence with most relative literature reviewed, 100% of the aged persons' care providers, believed that the crisis is poised to negatively impact the Danish economy, with 69% of the labor market consultants, 59% of the policymakers and 93% of the scholars all reaffirming so.

Interpretation: The findings indicate that the relatively aged/aging Danish population, seems to have already gotten to a seriously counterproductive stage of diminishing returns, as such requiring urgent attention, interim interventions and hence strategic restructuring.

Conclusion and Recommendations: With the aging crisis already in place along with its relative mishaps, it's clear that a welfare state policy and birth controls should be ensured but with timely research studies and hence situational checks to ensure that the demographic nature of the nation ensures or matches the labor requirements at any time.

Kaźmierska-Jóźwiak Bogna

University of Lodz

Błach Joanna

University of Economics in Katowice

Bukalska Elźbieta

Maria Curie – Skłodowska University in Lublin

Radman Pesa Anita

University of Zadar

The sustainability performance and financial performance - evidence from Poland

Key words: *Sustainability performance, firm performance, financial performance, Warsaw Stock Exchange*

Abstract

The relationship between sustainability engagement and firm performance remains debated, with mixed findings. Our study contributes to this research by focusing on the Central European economy, specifically examining how corporate governance characteristics impact the link between sustainability and financial performance.

We analyze firms listed on the Warsaw Stock Exchange across various indexes and sectors from 2015–2021. Sustainability performance is measured using an original ESG-based index, while financial performance is assessed through return on assets (ROA) and market value (MV/BV ratio). Statistical methods, including panel regression models, were employed.

Our findings show a significant positive relationship between sustainability and financial performance, as well as between gender diversity on the management board and accounting performance. These results suggest that sustainability initiatives can enhance profitability and market value.

Kijek Arkadiusz

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Kijek Tomasz

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Matras-Bolibok Anna

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Analysis of innovation capital convergence in regional cities in Poland

Key words: *innovation capital, city, convergence*

Abstract

The aim of this article is to verify the presence of innovation capital convergence in Polish regional cities. The analysis utilizes data from the Local Data Bank of the Central Statistical Office, with a research sample consisting of 18 regional cities. The study period covers the years 2014–2021. An aggregate index constructed based on the TOPSIS method was applied to measure innovation capital. The partial indicators used to assess innovation capital were divided into two groups: input indicators and output indicators. The input indicators include the number of higher education institutions per 100,000 inhabitants, the number of higher education graduates per 100,000 inhabitants, and the share of creative sector entities in the total number of entities. Among the output indicators are the number of Scopus-indexed publications per 100,000 inhabitants, the number of patents granted by the Patent Office of the Republic of Poland per 100,000 inhabitants, the number of newly registered enterprises in high-tech and medium-high-tech industries per 100,000 inhabitants, and the number of newly registered enterprises in high-tech service sectors per 100,000 inhabitants. The study of innovation capital convergence processes employs the concepts of beta and sigma convergence. The first approach refers to a process in which cities with lower initial levels of innovation capital develop innovation capacities faster than cities with higher initial levels, leading to a reduction in disparities over time. In the case of sigma convergence, there is a decrease in the variance of innovation capital levels among cities. The results obtained indicate relatively large cross-sectional differences in most of the partial indicators studied. Based on the synthetic index, cities with high and low levels of innovation capital were identified. The beta and sigma convergence analyses did not confirm approaching the same level of innovation capital among Polish regional cities.

ma menu kontekstowe

Challenges in building a positive working environment

Key words: *human resources; positive working environment; commitment*

Abstract

Introduction: Engaged and happy employees may be an unattainable dream for many employers who are unwilling or unable to take steps that lead to a positive work environment. In contrast, managers who believe in the sense of creating relationships, workplace bonding, mutual respect; expressing concern for employees in the broadest sense - know that engaged and happy employees can become a reality. The article also highlights the essence of organisational culture, which, above all, should not be understood merely as a set of values and norms that are defined in an organisation, but as the totality of their realisation.

Purpose of the article: The purpose of this article is to identify the challenges in building a positive working environment in the era of today's expectations of both employees and employers. The aim of the survey conducted was to discern the current situation of employees in a number of industries, their evaluations of themselves within their job role and their assessments of working conditions. The article also presents recommendations for building a positive working environment.

Methodology/Methods/Data Sources: The primary research methods used in this study are a literature review and analysis of data collected through the use of the Computer Assisted Web Interview method. The size of the research sample includes small, medium and large enterprises operating in Poland. A total of 1094 people participated in the study

Results/Conclusions: The results of the survey provided insights into employees' perceptions on a variety of issues related to the job itself, their own skills, as well as their working conditions. Insights into the realities of today's employees will help to better anticipate and adapt the dynamically changing labour market. The results of the research can inspire decision-making on how to build a positive working environment, as well as pointing the way for organisational change in this regard.

The Macroeconomic Stability of Poland and Germany in the face of the Russian-Ukrainian War

Key words: *Macroeconomic stability, Macroeconomic Stabilization Pentagram, supply shock*

Abstract

Research Background: The sanctions imposed on Russia following its aggression against Ukraine in 2022 are also felt by other countries. These sanctions can be viewed as a simultaneous supply shock, i.e. a cut-off from raw materials, mainly energy, imported from Russia, and a demand shock, as the sanctions also affect exports to Russia. This unexpected geopolitical shift is a significant institutional change with a major impact on the economy. Germany is Poland's most important trading partner, so the resilience of the German economy to shocks is also important for the condition of the Polish economy. It is therefore reasonable to ask how the macroeconomic stability of Poland and Germany has changed in 2023? Which of these economies proved more resilient in the face of Russian aggression against Ukraine?

Purpose of the paper: The aim of the article is to assess changes in the macroeconomic stability of Poland and Germany in the face of Russian aggression against Ukraine and economic sanctions imposed on Russia.

Methodology/Methods/Data sources: The method used in the study is a comparative analysis that employs a macroeconomic stabilization pentagon model (MSP). The macroeconomic stabilization pentagon is based on the GDP growth rate, the unemployment rate, the inflation rate, the budget balance and the current account balance. Time range of research is 2019-2023. The period studied also includes the covid-19 pandemic crisis, which allows for a comparison of the impact of both crises. The source of data is Eurostat Database.

Findings: The calculated macroeconomic stability indicator in 2022 deteriorated in both countries compared to 2021, respectively for Germany from 0.775 to 0.49, and for Poland from 0.553 to 0.341. However, in 2023 this indicator returned to the level of 0.777 (Germany) and 0.566 (Poland). On this basis, it was concluded that the deterioration of macroeconomic instability was temporary. The results achieved indicate that the German economy, compared to the Polish economy, was characterized by a higher level of macroeconomic stability throughout the period under review.

Krajewska Renata

Uniwersytet Radomski im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu

Ferensztajn-Galardos Ewa

Uniwersytet Radomski im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu

Impact of ESG on the development of the logistics sector

Key words: *ESG, logistics industry, corporate social responsibility*

Abstract

The impact of ESG (Environmental, Social, Governance) on the logistics industry is increasingly visible and significant. ESG is a set of criteria for evaluating companies' operations in terms of their environmental, social and governance responsibilities. Logistics companies need to adjust their strategies and operations to meet increasing regulatory requirements and social expectations, which at the same time creates opportunities for innovation and improved operational efficiency. The article will highlight the impact of ESG on many aspects of logistics operations, including but not limited to: reducing CO2 emissions, sustainable packaging, energy efficiency, improving working conditions, social responsibility and business ethics.

Dependence on metal imports among the European Union countries

Key words: *raw materials dependence; metals market; natural resources; European Union; panel data models*

Abstract

The level of dependence on raw materials imports among the European Union countries is an important issue, primarily in the context of the European Union's self-sufficiency and raw material independence. The level of dependence on raw materials imports is important for the EU economy, and the European Parliament and the Council of the European Union pay attention to its minimization. Too fast exploitation of local raw material deposits, as well as the EU's dependence on the supply of raw materials from non-EU countries, may contribute to problems with the availability of these raw materials and, as a result, to problems with satisfying demand for them. Raw material independence has also gained importance in connection with recent crisis situations, during which the problems related to dependence on imports of raw materials from outside the Community have deepened. Issues related to sustainable management and efficient use of natural resources are also detailed in the Sustainable Development Goals and the targets included in the United Nations 2030 Agenda for Sustainable Development. For this reason, it was decided to check what factors affect the level of dependence on raw materials imports. For the purposes of this study, the focus was on dependence on metal imports. The aim of the study is to identify the relationship between the dependence on imports of metals among the European Union countries and selected variables in the period of geopolitical instability. A panel model was used in the study. The focus was on the dependencies occurring during recent crisis situations. For this reason, the time range of the study covered the years 2020-2022. The model is based on annual data. The subject of the study was 27 European Union countries. Secondary data downloaded from the Eurostat were used. The study presents which of the studied variables affect dependence on metal imports. The results obtained can help to determine the areas that should be taken into account when taking action to reduce dependence on metal imports.

Indicative systems for measuring sustainable tourism development as a tool supporting the management of tourist destinations

Key words: *sustainable tourism indicators systems, strategic management in tourism*

Abstract

The aim of the article is to analyze indicator-based measurement systems for sustainable tourism development and to assess their role as tools supporting the management of tourist destinations. In an era of growing environmental awareness and the need for sustainable tourism management, appropriate measurement systems are becoming crucial for monitoring and evaluating tourism's impact on the environment, society, and local economy.

The article discusses selected indicators of sustainable tourism development and highlights their potential to provide reliable data for managerial decision-making.

The research is based on a literature review, indicator systems dedicated to both tourist destinations and organizations, and case studies that allowed the identification of key challenges and limitations related to the use of sustainability indicator systems in tourism.

The results of the analysis show that indicator-based measurement systems can significantly support management processes; however, their effectiveness depends on adapting the indicators to the specifics of the destination and data availability.

The findings from this research may serve as valuable guidance for policymakers and managers responsible for sustainable tourism development at the local and regional levels.

Kubasiński Sebastian

Politechnika Poznańska

Sadłowska-Wrzesińska Joanna

Politechnika Poznańska

Research of the profile of a proactive organization in the context of improving working conditions

Key words: *Proactive attitude, occupational safety management, management strategies, measurement*

Abstract

The author analyzes the scientific literature and current research of his own in the field of improving working conditions in relation to the proactive attitude of the employee and the adopted safety strategy of the organization.

Kubiczek Jakub

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Przedworska Kornelia

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Does Size Matter? The Impact of Square Footage and RES Installations on Electricity Expenditures

Key words: *green energy, renewable energy sources, electricity bills*

Abstract

Research Background: In the context of rising electricity costs and increasing environmental awareness, a growing number of individuals are considering investing in renewable energy sources (RES). Installations such as photovoltaic panels or solar collectors can significantly reduce electricity bills; however, the effectiveness of these solutions may depend on various factors, including the size of the residence. Larger homes, equipped with a greater number of electrical devices and with more extensive heating requirements, may incur higher energy costs, which in turn could lead to greater savings from RES installations.

Purpose of the paper: The article aims to identify and assess the impact of residential characteristics on the cost of electricity bills of households.

Methods: The study is based on data obtained from a sample of 1,642 respondents from the National Research Panel Ariadna, conducted in December 2023. The sample was selected using quota sampling to reflect the socio-demographic characteristics of the adult population in Poland. To identify the impact of residential characteristics on the cost of electricity bills of households, a regression tree (CART method) was created to explain differences in the average level of electricity expenditures, utilizing variables such as the size of the living space, building type, year of construction, possession of renewable energy installations, and the number of household members.

Findings: Among all the examined characteristics related to the place of residence, the size of the living space has the greatest impact on electricity bills. Generally, larger living areas result in higher electricity costs. Another important factor is the type of building—residents of houses typically incur higher electricity expenses than those living in multi-family buildings. For large buildings, the year of construction also plays a significant role—newer buildings tend to generate higher bills. Interestingly, in Polish households, the use of renewable energy sources (RES) does not significantly reduce electricity bills, which is surprising given the common belief that investments in RES are an effective way to lower energy costs.

Kucharski Leszek

Uniwersytet Łódzki

Kwiatkowski Eugeniusz

Politechnika Warszawska

Socio-economic characteristics and labour market flows in urban and rural areas - an analysis on the example of Poland and Spain

Key words: *unemployment, employment, the labour market situation of population groups*

Abstract

The subject of the study is the position of different groups of urban and rural labour force distinguished on the basis of the following criteria: gender, age, education and marital status in different states of economic prosperity. The analysis was conducted on the example of Poland and Spain. As measures of this position, indices of unemployment rates, employment rates, rates of flows of people between the unemployed, employed and economically inactive resources and estimates of parameters of the multinomial logit model, indicating relative probabilities of outflows of people from unemployment and employment, were adopted.

Kuchciak Iwa

Uniwersytet Łódzki

Ziarko Łukasz

Uniwersytet Łódzki

Impact of the Covid-19 pandemic on commercial banks' social media education activity

Key words: *social media, education, commercial banks*

Abstract

The article focuses on the analysis and evaluation of changes in the educational activities of banks on social media during the Covid-19 pandemic. The aim of the study is to verify the hypothesis that the pandemic influenced the stabilization of this activity. The authors assume that, due to the pandemic, financial institutions, including commercial banks, adjusted their communication strategies to reduce uncertainty in difficult economic times. The research is based on manually collected data from social media platforms such as Facebook, Twitter, LinkedIn, and YouTube. Both quantitative and qualitative changes in banks' educational activities will be analyzed, including the frequency of posts, the reach of posts, and user engagement. An important aspect of the study is the assessment of whether banks increased their informational activity in response to the growing demand for financial education, as well as whether these changes were short-term or long-term. The study's conclusions aim to help understand how the pandemic influenced the long-term communication strategy of banks and their engagement in the development of clients' financial competencies.

Kuzior Aleksandra

Politechnika Śląska

Krawczyk Dariusz

Politechnika Śląska

The level of social awareness of sustainable development in the management of image and product activities

Key words: *eco-development, sustainable development, intergenerational solidarity, ecology, circular economy*

Abstract

Shaping awareness of sustainable development not only influences changes in attitudes towards environmental protection, respect for natural resources and the promotion of the circular economy. It also creates a space for planning and implementing activities in the sphere of political, social and business activity that use the concept of intergenerational solidarity to increase the effectiveness of these activities.

The increase in awareness and positive perception of sustainable development resulted in the implementation of initiatives referring to broadly understood ecology in the image management processes of opinion leaders, including politicians and managers. Social feelings are also taken into account by entrepreneurs who use references to eco-development to gain a competitive advantage of their organizations or the products, services or benefits they produce or make available.

Kwieciński Leszek

Uniwersytet Wrocławski

Barbarzak Anna

Uniwersytet Wrocławski

Analysis of the assumptions and instruments of the policy of critical raw materials in Poland in the context of the European conditions of technological sovereignty.

Key words: *critical raw materials; public policy; innovation, technological sovereignty of the EU*

Abstract

Introduction:

Achieving the EU's goals of technological sovereignty, climate neutrality and digital transformation is linked to securing access to critical inputs (CI). Security of supply has been at the heart of the EU's efforts to implement projects that are key to maintaining the competitive potential of European economies. The new EU Regulation on CI (CRMA) confirms the growing importance of this issue in EU activities. A well-functioning public policy at the national level allows for the co-design of policy at the Community level and offers real benefits for Polish entrepreneurs and research institutions.

Aim of the article:

The aim of the article is to analyse the assumptions of EU policy in relation to SK, as an element of activities related to the achievement of technological sovereignty. This is a starting point for the effective design of the Polish public policy implemented in this area and the indication of the directions of its development in the short and medium term, relevant from the point of view of maximising the benefits of CRMA for Polish stakeholders (mining sector, geological services, scientific and research institutions, high-tech industries).

Methodology/methodology/data sources: In order to achieve the aims and objectives of the research, the authors used methods appropriate to the social sciences. The analysis of documents and materials shaping the legal state (EU and national dimensions) is based on the institutional-legal method. The comparative method used enabled the identification of opportunities for Poland to pursue its raw materials policy objectives both in relation to other EU Member States (macro dimension) and in relation to the availability of raw materials and their use in the creation of technologies and products (meso dimension). The concept of rational choice neo-institutionalism has been used to identify tools and methods for optimising raw materials policy, together with an assessment of their effects, benefits and costs. The sources of the analysis are documents and source materials (national and EU), baseline data, as well as participatory, sustained and covert observation resulting from the authors' functions and participation in industry initiatives (UNCTAD, OECD, NCBR, Łukasiewicz Research Network).

Results/conclusions: The development of public policy in SK is an important pillar of the implementation of the strategy for the development of an innovative economy. Poland's participation in the implementation of strategic EU projects aimed at achieving technological sovereignty requires the adaptation of state policy assumptions and instruments aimed at ensuring undisturbed and competitive SK. The EU policy in relation to SC should define the direction of activities at the national level. Optimisation of state policy instruments aimed at involving Polish entities in the implementation of strategic projects in the EU dimension is crucial for a real strengthening of Poland's position in the Community efforts to achieve technological sovereignty and climate neutrality.

Quality of life in the EU countries before and during the COVID-19 pandemic years

Key words: *quality of life; life expectancy; EU; pandemic*

Abstract

The latest pandemic, brought by the early 2020s, had a multitude of disparate direct and indirect impacts on the quality of life of individuals in various countries around the world. The primary hypothesis guiding the present research is that the impacts on quality of life during the pandemic years are associated with the social and environmental conditions of the countries. However, it is hypothesized that these associations may not be observed to the same extent across different groups of countries. The effects of the pandemic varied not only between countries and regions but also between different years. In order to substantiate or invalidate this assumption, an analysis will be conducted on the 27 member states of the European Union (post-Brexit) at the national and NUTS2 regional levels, using Eurostat datasets. The preliminary statistical results justify the continuation of the proposed research.

The difficulties of measuring the Sustainable Development Goals (SDGs). The example of insurance groups

Key words: *sustainability; ESG (Environmental Social Governance; Sustainability Development Goals (SDGs), sustainability reporting; insurance companies.*

Abstract

Research Background: The Sustainable Development Goals (SDGs) and the assessment of progress in their implementation in macroeconomic terms is the subject of both academic research and cyclical assessments, presented in the form of reports. Achieving macroeconomic SDGs is not possible without the involvement of private sector entities in their implementation. It is therefore important that private sector entities identify SDGs and undertake actions that can contribute to the implementation of Agenda 2030. The measurement and presentation of SDGs is one of the current and important scientific issues, also in the field of finance and accounting. The research to be done so far in this area focuses on different areas of ESG reporting and mainly deals with its qualitative aspects, or the impact of socially responsible actions taken on the different result items of reporting entities. There is a lack of research to assess the actual commitment to Agenda 2030, which defines SDGs and their reporting coverage. It should therefore be considered advisable to carry out research on the inclusion and measurement of SDGs in the reporting of insurance group companies.

Purpose of the paper: To examine the impact of selected insurance groups on the implementation of Agenda 2030 and to assess the progress of SDGs implementation. This will be done by identifying SDGs specific to the insurance sector entities, as well as by examining how reported SDGs is measured.

Methodology/Methods/Data sources: The research was divided into two stages. In the first, the extent of SDGs referred to by the insurance group companies in their annual reports was examined, and an indicator of commitment to SDGs reporting was established. In the second stage, indicators to measure SDGs found in the reports of the surveyed entities were identified, based on the set of SDGs (Sustainable Development Goals) indicators for business developed by the 17 Goals Campaign. Selected insurance group companies, among the largest in Europe, were studied. Content analysis of the reports and descriptive statistics methods were used.

Findings: The SDGs most frequently referred to by the surveyed insurance group companies in their reports were often not reflected in the indicators used to assess their implementation. This means that the surveyed entities indicate SDGs but do not assess the extent of their implementation in the form of indicators.

Laskowska Iwona

Uniwersytet Łódzki

Determinants of digitization of the insurance sector in Central and Eastern European countries

Key words: *insurance, digitalization, Central and Eastern European countries*

Abstract

The purpose of the study is to assess the determinants of the digitization process of the insurance sector in Central and Eastern European countries.

Lisiak-Felicka Dominika

Uniwersytet Łódzki

Szmit Maciej

Uniwersytet Łódzki

Information security incidents management and cyber security awarness in local administration offices in Poland. A survey results

Key words: *Information Security, Information Security Incidents, Cyber Security Awareness, Local Administration*

Abstract

The article presents some of the survey results on information security awareness and information security incidents conducted in 2023 in local administration offices in Poland, especially about the numbers of information security incidents, training, budgets allocated on information security management, and assessment of the security levels.

Calendar anomalies on the example of the presidential election cycle theory

Key words: *stock exchanges, efficient market hypothesis, market anomalies, calendar anomalies, behavioral finance*

Abstract

Undoubtedly, among the most popular group of market anomalies are calendar (seasonal) effects, which indicate a kind of cyclical disturbance of market efficiency. The purpose of this paper is to review the state of research about calendar effects as an example of biases in the efficient market hypothesis that are carried out in the era of pandemic and post-pandemic economic reality (2020-2023). The author wishes to verify the main hypothesis (H) indicating that in the era of increased uncertainty in the markets, it is possible to indicate the occurrence of calendar anomalies, which was supplemented by four supporting hypotheses (H1-H4).

Based on the method of reviewing and critical analysis of the literature, a summary of the previous state of research on the issue of calendar effects conducted in 2020-2023 was prepared. Drawing on research results coming from different corners of the world, it is still possible to recognize the occurrence of calendar anomalies in the vast majority of them in accordance with their previous correlations. This is especially true of the month effect (H2) ("January effect"), the "turn of the month effect" (H4), or the day of the week (H3) effect ("Monday effect", "Friday effect"). As can be seen, the increase in uncertainty has not led to the disappearance of the occurrence of the majority of calendar anomalies, which provides a solid basis for further consideration of their formation.

Reviewing the state of research, a certain research gap was also noticed, which concerns the lack of addressing the topic of calendar effects in the era of post-pandemic economic reality, accompanied (generating higher levels of uncertainty in the markets) by Russia's armed aggression against Ukraine.

Translation, adaptation and validation of the Work-Related Quality of Life Scale-2 (WRQoL2) and the Usefulness, Satisfaction, and Ease of use (USE) Questionnaire in Italian to driver proper assessment of the impact of technology on working life

Key words: *work-related quality of life, usefulness, acceptability, health technology assessment, psychometric validation*

Abstract

Work-related quality of life (WRQoL) is an important issue to enable both productivity and well-being of employees within the workplace.

Moreover, in many fields, particularly in clinical settings, understanding WRQoL and the impact novel technology produces on work is essential to design the proper introduction of technology to not compromise the delivery of care.

Objectives: The present study aims to adapt, translate, and validate the Work-Related Quality of Life Scale-2 (WRQoL2) and the Usefulness, Satisfaction, and Ease of use (USE) Questionnaire in Italian healthcare professionals dealing or potentially dealing with the use of functional magnetic resonance (fMRI).

Methods: A cross-sectional study was conducted. Cultural adaptation of the English version of both the WRQoL2 and USE were performed. Italian versions of the two instruments were developed following standard forward–backward translation by independent native speakers. Moreover, for cultural and contextual adaptation of the USE a small sample of researchers and different health professionals involved in the use of fMRI were asked to evaluate the suitability of the instruments to be used to assess the technology. A larger sample of health professionals from different Italian clinical centers will be then involved in the study in order to assess psychometric properties of the instruments.

Results: Two Italian versions of both the WRQoL2 and USE were obtained. A reconciliation of the two versions were then obtained with differences resolved through discussion, moreover a further step for the USE instrument was foreseen involving ten health professionals with different backgrounds. Psychometric properties of the instruments will be then evaluated by assessing reliability, discriminant validity and convergent validity.

Conclusion: The Italian version of the WRQoL2 and USE will play a pivotal role in assessing WRQoL2 and the impact of technology on health workers and other professionals driving the proper introduction of fMRI and other technology in a comprehensive health technology assessment perspective.

Majdzińska Anna

Uniwersytet Łódzki

Changes in socio-demographic population structures in long-term depopulating areas in Poland from 2002 to 2022

Key words: *Population structure by socio-demographic characteristics, population aging, long-term depopulation areas, counties, municipalities*

Abstract

The study presents the characteristics of long-term depopulating areas (counties and municipalities) in Poland with respect to changes in the structure of gender, age, marital status, and educational level of the population that occurred between the beginning of the first and third decade of the 21st century. For this purpose, first the types of areas of population loss were identified depending on depopulation factors, within which analyses of changes in the aforementioned structures were then carried out. The study used the tools of descriptive statistics and multivariate comparative analysis. The source of data used in the analyses are Poland's Statistics publications.

Field of study mismatch and its consequences

Key words: *field of study mismatch, horizontal educational mismatch, skill mismatch, structural mismatch, Poland.*

Abstract

This paper investigates the relationships between the field of study mismatch, or horizontal educational mismatch, and the characteristics of employed individuals, as well as their satisfaction with various aspects of their career. Horizontal mismatch is regarded as holding a degree in a different field of study than the one appropriate for the current job position. Although its recognition is important for shaping public policies, it receives less attention than overeducation. The study builds on a survey of 518 employed individuals, which is used in a series of logit models. Findings confirmed the significant role of education-related variables and identified fields of education with high and low risks of mismatch. The relationship between mismatch and variables such as gender, having children, or self-employment was found to be insignificant. Horizontal mismatch negatively affects satisfaction with education, employment, wage, career prospects, and employment security. Mismatch was viewed as a gradable concept, with partially matched individuals much more satisfied than those fully mismatched. The results provide new insights into the relationships between horizontal and vertical mismatches, and highlights the need to investigate and distinguish both types of mismatches together. The findings were discussed in the context of the voluntariness and persistence of mismatch.

The application of biocomposites as a fulfillment of sustainable development goals

Key words: *environmental impact, bio-based composite materials, life cycle assessment*

Abstract

Composite materials present a promising alternative to traditional materials, offering a range of advantages due to their unique properties. Firstly, composites exhibit superior mechanical properties and corrosion resistance, which translates into greater durability compared to metals. This extended lifespan leads to reduced operational costs and improved economic efficiency. Secondly, products made from composites are lighter, resulting in lower resource consumption and reduced environmental impact. Further ecological benefits can be achieved through the use of biocomponents. The production of biomaterials from plant-based resources reduces pressure on non-renewable resources. The actual environmental benefits of using bio-based composites can be determined through environmental impact quantification methods. A literature review has revealed a lack of studies on the environmental impact of biocomposites from a life cycle perspective. Existing scientific publications often present results of analyses using a cradle-to-gate approach for selected impact categories. Depending on the specifics of the analyzed products, different approaches to defining the functional unit were used (kilogram, square meter, or cubic meter were assumed). This presentation outlines the results of environmental impact studies of biocomposites conducted using life cycle assessment (LCA) method. The numerical results, in the form of characterization indicators for midpoint and endpoint categories, are compared with analogous indicators determined for traditional materials. The sources of LCI input data required for the analyses include technological details of the production of various materials, declarations from material manufacturers, specialized databases (mainly ecoinvent 3), and scientific articles containing relevant process data. The functional unit adopted was the unit mass of the materials considered (1 kg). The impact assessment phase (LCIA) was carried out using the ReCiPe 2016 method. The presented results allow for the ranking of the analyzed materials in terms of environmental impact. Recommendations regarding the use of specific materials vary depending on the considered damage category and the adopted functional unit.

Synchronization of the economic and financial cycle in Poland

Key words: *economic cycle; financial cycle; financialization*

Abstract

Research Background: According to the classical approach, the financial sector plays a "servient" role to the real economy. However, the financialization process currently means that financial factors play a special role in creating economic conditions and largely determine the functioning of the real sector, a striking example of which was the global financial crisis at the end of the first decade of the 21st century. The autonomy and growth of the financial sector and the expanding range of available financial instruments, despite the awareness of the threats resulting from the financialization process, will probably increasingly determine the decision-making of non-financial entities. For this reason, maintaining macroeconomic balance and implementing effective economic policy will be determined by the degree of synchronization of the economic and financial cycles. The convergence of fluctuations in economic activity and fluctuations in financial activity and the assessment of the morphological features of entire cycles can also be a kind of criterion for assessing the balance between the real and financial sectors. Another important issue is the assessment of the response of the level of cycle convergence in the face of new, unprecedented crisis phenomena.

The Polish economy, after the systemic transformation and accession to the European Union, experienced intensive development of the capital market. Although the research available in the literature indicates that the scale of financialization is relatively small compared to highly developed countries, the dynamics of changes and development of the Polish economy, reflected in the growth of financial categories, suggest that the risk of increased financialization should not be underestimated. The convergence of economic and financial fluctuations in the Polish economy is therefore an important element enabling the assessment of the balance between the real and financial spheres.

Purpose of the paper: The aim of the paper is to assess the degree of synchronization of the economic and financial cycle in Poland and the changes in the degree of this synchronization over time.

Methodology: The study used quarterly time series representing the dynamics of real GDP, credit to the private non-financial sector and the stock exchange index (WIG). The data were subjected to a decomposition procedure. Seasonal and random fluctuations were removed using the TRAMO/SEATS method. The asymmetric Christiano-Fitzgerald filter was selected to estimate the cyclical factor. The designation of turning points was carried out based on the Bry-Boschan method. The convergence of the economic and financial cycles was examined using spectral analysis and recursive correlation. The economic cycle was selected as the reference series. This allowed for the assessment of the scale of the phase shift and turning points of the financial cycle.

Findings: Research in progress.

Special Economics Zones in Poland: Analysis of the effects of functioning in the context of regional economic development.

Key words: *SEZ, economic development, regional development, foreign investments, unemployment rate, economic policy*

Abstract

Special Economics Zones(SEZ) have played an important role in Polish economic policy since the early 1990s. The main purpose of their establishment was to attract foreign investments, support the economic development of less industrialised regions and create new jobs. The paper analyses the functioning of SEZs in Poland, focusing on their impact on the local economy, the employment rate and the level of investment.

Household Production Satellite Account as a part of a value added in the national economy

Key words: *household production, satellite accounts, time use survey, unpaid work*

Abstract

Research Background: In the last two decades, attempts have been made in many countries to create satellite accounts for sectors/ economic field that have not been sufficiently represented in the national accounts system. One such area is household production. Household production is carried out in households free of charge, by themselves and as such is not subject to market trade, therefore it is necessary to use indirect methods to estimate it.

Purpose of the paper: The primary aim of the article is to present and estimate the real volume and the value of non-market household production in Poland and compare it to GDP. This calculation will also allow for comparing the obtained value of non-market production with the market production of households registered in the national accounts.

Methodology/Methods/Data sources: The starting point for determining the value of household production using the input method is to estimate the value of housework, which constitutes about 80% of the total value of household production. The basic source of data for estimating the value of housework input is the time use survey (TUS). The first tus, harmonized with European surveys (HETUS), was conducted in Poland in 2003/2004, and the next ones in 2013 and 2023. The source of data for the satellite account of household production is also other nationwide surveys: household budget surveys, wages by profession, national accounts, national census. Various methods and techniques for valuing this work have been proposed in the literature, but many economists prefer the market wages method. In practice, however, the average wage of remuneration is used to account for household production in European surveys.

Findings: The satellite account of household production was conducted for the first time in 2011 (M. Marszałek). The value of household production (market and non-market) was estimated at PLN 1,109,829 billion, of which 24.3% was market production of households. The estimated gross value added of non-market household production in 2011 was 44.7% in relation to the GDP value for Poland in the same year.

Such large production volumes, which are not included in the basic measures of the national economy, may significantly distort the conclusions about the situation and socio-economic development of households and the state and show an incorrect assessment of the wealth of society.

The proposal of Eurostat and UNECE is to regularly conduct valuation of non-market household production in the form of a satellite account. Such an account does not overly burden the social statistics system, because it uses data from social surveys and national accounts conducted at the Central Statistical Office.

Rationale and economic consequences of implementing Halal certification - perspective of enterprises

Key words: *Halal certification; Economic rationale; Enterprises; Business implications; Institutional theory; Resource theory.*

Abstract

The dissertation will research the rationale and economic consequences of implementing Halal certification from the perspective of businesses. Halal certification refers to products that conform to Islamic principles, and obtaining it allows access to markets where it is required by law, such as the United Arab Emirates, Qatar, Malaysia, Singapore and Saudi Arabia. Consumers in the Halal market, numbering 2 billion Muslims, spent \$2.29 trillion in 2022 in the food, fashion, tourism, media, pharmaceuticals and cosmetics sectors, accounting for 23% of the total Halal market. This figure is projected to rise to \$3.1 trillion by 2027.

The purpose of the dissertation is to identify the rationale (institutional and economic) and economic consequences of implementing religious Halal certification. The role of formal and informal institutions in the decision to implement/abandon Halal certification and the economic rationale and consequences of expanding into markets with legal religious restrictions will be identified. The study uses a methodology based on legislative analysis, surveys and case studies of Polish companies. Key research questions include the role of institutional and economic rationale, the impact of certification on company resources, the benefits and costs of implementation, and the impact of certification on the bottom line and product quality.

Institutional theory, in the context of Halal certification, identifies how legal and religious norms in target markets influence the strategic decisions of Polish companies. Institutions, both formal (laws, regulations) and informal (cultural, religious norms) shape the environment in which Polish companies make decisions regarding Halal certification. The dissertation will enrich institutional theory by showing what role institutions (formal/informal) play in business decisions related to religious food certification (using Halal certification as an example).

Resource theory focuses on the strategic management of resources to achieve competitive advantage. The process of obtaining Halal certification can therefore be seen as an investment in a company's resources that enables it to expand and broaden its customer portfolio by offering products in new markets.

The paper will indicate how the decision to obtain religious certification affects a company's resources, including:

- 1) A company's international cooperation competencies and skills in a culturally diverse environment.
- 2) How companies can leverage their resources to enter new, religiously distinct markets.

Mosiejko Leszek

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Bernardelli Michal

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Clustering of Standard & Poor's 500 companies using the Dynamic Time Warping method

Key words: *Dynamic Time Warping, clustering, Standard & Poor's 500, financial condition of companies, ratio analysis*

Abstract

The article attempts to answer the question of how similar the financial condition of the largest companies in the USA included in the Standard & Poor's (S&P) index is. The aim of the article is to identify patterns of corporate behavior in the context of changes in the financial system and macroeconomic conditions, taking into account sector specifics. The dynamics and speed of changes in five areas of the companies' economic activity were verified, including: liquidity, activity, debt, efficiency and market assessment. The analysis used the Dynamic Time Warping (DTW) method, an innovative method for comparing time series in economics and finance, which is relatively rarely found in the literature. It allows for quantification of the similarity of time series, taking into account possible different lengths or different amplitudes or durations of the considered phases. The similarity in the shaping of the values of the analyzed indicators measuring the financial condition of companies in individual areas of their activity was used as a component of a more advanced analysis method allowing clustering of companies into groups that are as similar in terms of characteristics as possible. The analysis covers financial data of over 400 companies included in the S&P index in the years 2010–2023. The results show that relatively often companies that differ in the type of business they conduct, expressed by belonging to different sectors of the economy, are highly similar to each other. DTW, which is the basis for clustering, allows for capturing intra- and inter-group dependencies, which in turn provides a basis for interpreting homogeneity within individual clusters of companies in the category of similar assessments of financial condition measured in different areas of economic activity.

Greenhouse gas intensity of agri-food sector in European Union countries

Key words: *agri-food sector, greenhouse gas emissions, input-output method*

Abstract

One effect of the 2020 global pandemic was market turmoil over the food production system. Such strong market shocks can also affect the environment, for example, through changes in the greenhouse gas (GHG) emission intensity of production. The purpose of this study was to calculate and evaluate comparable GHG emission intensity indicators for food production systems and their production stages in European Union (EU) countries. An index decomposition analysis of the obtained indicators was conducted to determine the structural and intensity effects. The three original contributions of this analysis were index decomposition of emission intensity, consideration of more GHGs, and expansion of the study period to include 2018–2020. The results from the majority of countries confirm the research hypothesis that the emission intensity at the agricultural (on-farm) production stage in EU countries in 2020 increased in relation to the emission intensity of the remaining stages of the food production system. The overall emission intensity of food production systems increased from 0.83 CO₂-eq per 1 GDP in PPP in 2019 to 0.86 in 2020. However, this was caused solely by the increase in emission intensity at the agricultural production stage, from 2.40 CO₂-eq per 1 GDP in PPP to 2.65 in 2020. On average, emission intensity did not increase at other stages of the food production systems in EU countries. Our findings indicate the low market resilience of agriculture to the 2020 economic turmoil, causing the low market power of agricultural producers in relation to the remaining stages of the food production value chain. These results were confirmed by the higher intensity index and lower structural index between 2019 and 2020 in the majority of the analyzed countries, caused by the decline in the share of agriculture in the GDP structure of food production, with a simultaneous increase in its intensity over time.

Murawska Anna

Politechnika Bydgoska im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich

Goryńska-Goldmann Elżbieta

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Empirical study of the consistency between the zero waste lifestyle and the actual purchasing attitudes and behaviors of consumers

Key words: *zero waste, consumer, attitudes, shopping behavior, pro-ecological, responsible,*

Abstract

ABSTRACT: The aim of the article was to verify consumers' declarations about practicing a zero waste lifestyle and to examine their consistency with actual purchasing attitudes and behaviors. To achieve this goal, 1,000 questionnaire interviews were conducted among adult residents of Poland. The study was carried out using the CATI method in 2023, and the sample was randomly selected. The research showed that Polish consumers are familiar with behaviors consistent with the zero waste lifestyle, as evidenced by the identified scale of behaviors they demonstrate. Over 80% of respondents limit consumption, find new homes for unnecessary items, recycle, reuse, and repair them. Slightly less frequently, consumers act preventively, first considering the need to purchase a product and ultimately deciding against it. The purchasing behaviors of consumers who support the zero waste lifestyle are thoughtful, planned, and rational. On the other hand, those who enjoy shopping, particularly in shopping malls, and prefer buying gadgets and branded products are not advocates of the zero waste lifestyle. The study provides insight into what attitudes and purchasing behaviors lead consumers to manifest a zero waste lifestyle. The results may contribute to raising awareness about popularizing the zero waste lifestyle and shaping social norms and standards that promote responsible consumption and resource conservation. Understanding behaviors aligned with the zero waste lifestyle, as well as pro-ecological and responsible attitudes and purchasing behaviors of consumers, is valuable for economic practitioners and policymakers working towards the transformation of environmental systems.

Birth rate trends in high-income countries during the COVID-19 pandemic

Key words: *Covid-19, pandemic, fertility, birth rates*

Abstract

The COVID-19 pandemic caused many negative consequences worldwide between 2020 and 2022. Researchers have mainly focused on the impact of the pandemic on population mortality, and much less attention has been paid to the impact of the pandemic on fertility. Crises of various kinds, such as wars or epidemics, are a source of profound transformations not only in the field of political and economic relations, but also in the sphere of demographic phenomena, during which basic population processes undergo certain distortions, and the mechanism of their impact has long been described in the literature. The decision, for example, to give birth to a child is, among many influencing factors, also determined by factors of an economic or administrative nature. Many theories suggest that during various crises, e.g. economic crises, there is a short-term drop in the birth rate, caused mainly by economic insecurity and uncertainty about the future. Therefore, the aim of this study is to answer the question to what extent the Covid-19 epidemic and the restrictions imposed by governments during lockdowns have affected changes in birth rates in high-income countries.

The study found that in many high-income countries, fertility decline clearly accelerated during the Covid-19 pandemic relative to the previously observed trend. These changes clearly correlate with the restrictions and limitations put in place during the so-called lockdowns - obviously with a 9-month lag. One of the reactions to the pandemic and accompanying lockdowns in high-income countries was a change in women's fertility plans, i.e. postponing their intention to have a child. In contrast, other studies indicate that there is no evidence that the pandemic had a clear impact on fertility dynamics in the world's least developed countries. Preliminary analytical results indicate in many high-income countries a decline in birth rates and, for the time being at least, no apparent offset in later periods.

Nowak Paulina

Politechnika Świętokrzyska

Milek Dorota

Politechnika Świętokrzyska

Development of digital competences in European Union countries

Key words: *digital competences, digital transformation, EU countries, TOPSIS method*

Abstract

The European Union's digital transformation priorities focus the Community's action on people and their digital competences, which mean using and engaging with digital technologies confidently, critically and responsibly to learn, work and participate in society. Therefore, a sustainable and prosperous digital future of the EU, which is the essence of this digitalization, requires multi-faceted activities of Member States to continuously increase citizens' competences. The aim of the study is to assess the level of development of digital competences in EU countries in 2014-2023. The article uses descriptive analysis and the TOPSIS linear ordering method. The survey results indicate significant disparities between countries and the lack of sufficient progress in achieving the goals resulting from the assumptions of the Digital Decade of Europe.

Nowak Anna

Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie

Jarosz-Angowska Aneta

Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie

Assessment of the competitiveness of agricultural trade in the EU internal market and identification of the determinant factors

Key words: *competitiveness, agricultural trade, internal market, European Union, competitiveness factors*

Abstract

This study aimed to assess the competitiveness of the European Union (EU) countries in trade in agricultural produce on the internal market and to examine whether the differences in potential and the macroeconomic results of these countries' agricultural sectors are linked to their competitiveness in the trade in this kind of products. The competitive position of each country was determined with the revealed comparative export advantage index (RXA). The links between the competitive position and the potential of agriculture and its economic situation were assessed with the regression analysis. The data for the analysis were taken from EUROSTAT for the years 2011-2020. Bulgaria, Spain, Greece and Cyprus proved to be the most competitive in agricultural trade on the internal market. The study has also shown that the relative export advantage index is affected mainly by the productivity of means of production, the share of agriculture in gross value added and the area of agricultural land per person. This highlights the special significance of the common agricultural policy instruments, which contribute to enhancing the productivity of the means of production in agriculture, particularly in regions with low productivity. The significance of this research also stems from the fact that achieving high competitiveness in agriculture remains important and helps attain the goals of sustainable development. The economic challenges that agriculture faces include not only ensuring food security, but also its competitiveness.

How Do Digital Innovations Drive Social and Economic Change?

Key words: *digital innovations, management, measurement*

Abstract

Digital age innovations, unlike traditional ones, are becoming increasingly advanced by their very nature, and are organized in multidimensional packages, bursts (paroxysmal innovations), “reefs,” “swarms,” not singly, which is why the impact of digital age innovations is focused not only on production, but also on well-being, including health, advanced education, environment, use of leisure time, life satisfaction, and infrastructure, which is not necessarily consistent with the mainstream concept of productivity. And although, thanks to their new role, which is the potential for high speed, they are able to expand the boundaries of human strategic thinking, they also show that permanent uncertainty is becoming the “new” normal. Hence, managing them and recognizing one’s place in the process of digitalization requires specific measurement. The problem is that the digital revolution is led by large corporations that take power and impose a new economic order on the global economy and society (Zuboff, 2022), often allowing “pseudo-innovations” that provide profits to a few but no benefits.

Health care expenses in rural households

Key words: *household, consumption, health*

Abstract

The article examined the magnitude and share of healthcare expenditures within consumption expenditures in the context of rural households. It presented the state of healthcare spending in rural areas, taking into account differences in access to medical services compared to urban areas. An analysis of factors influencing decisions on healthcare expenditures was conducted, considering economic, social, and geographic aspects of rural life. The necessity of taking sustainable actions to increase healthcare expenditures in rural areas was emphasized, aiming to improve the quality of life for residents, enhance access to healthcare, and reduce health disparities between urban and rural areas.

Dynamic analysis of economic phenomena using the potential quotient model

Key words: *spatio-temporal economic analysis, potential model, potential quotient, economic distance, physical distance*

Abstract

In spatial economic studies, the potential quotient model is used to assess regional development. This model takes into account income potential and population potential, where the values of both potentials, in addition to the level of economic phenomena, are influenced by the physical distance between regions. The article will emphasize the fact that an equally important determinant of the value of the potential of regions is their economic similarity, expressed by means of economic distance. The use of economic distance makes it possible to take into account the spatial interactions between regions that result from their socio-economic interconnections.

As part of the procedure for determining the potential quotient, a dynamic approach is proposed, where an analysis of the potential for economic development of municipalities of the Kuyavian-Pomeranian region in 2007 and 2017 was carried out. It should be noted that the dynamic approach allows the quotient model to be applied in spatial-temporal economic analyses.

European Economic Integration in the Context of Digitization – Challenges and Limitations

Key words: *Digitization, European Union, digital economy, economic integration*

Abstract

Research Background: In the era of digital transformation, economic integration in Europe is taking on a new dimension. Digitalization is becoming a key element in the long-term development strategy of the European Union, affecting every aspect of socio-economic life. Advanced technologies, such as artificial intelligence, big data analysis, and robotics, creates enormous opportunities for innovation, economic growth, and sustainable development. In this context, digitalization should be seen as a factor driving further deepening of cooperation among EU Member States.

Purpose of the paper: The aim of the article is to identify the challenges and limitations related to the digital transformation process in the European Union.

Methodology/Methods/Data sources: The adopted research method includes the study of literature, the study of documents, reports, EU legal acts and their critical evaluation and comparative analysis in the field of statistical data, which allows for a better understanding of the socio-economic changes implied by the progressive process of digitization.

Findings: The conclusions of the conducted analysis emphasize the importance of coordinated international cooperation and support from EU institutions in adapting to changes resulting from digitalization. The presented catalog of challenges and recommendations can be used to conduct a more sustainable digital transformation.

Fire-wood usage in Carpathian settlements: any way out?

Key words: *Ecological values, interests o local communities, social capital*

Abstract

The paper addresses the issue of public normative approval for potential refusal from the wood heating. It is assumed that even if the current conditions make the refusal from firewood possible, the public disapproval of this practice may inhibit the energy saving and innovations' popularity. The hypothesis explains the "firm resistance" to an idea of refusal from firewood not by material dependence on forest, but strong attachment to habitual ways of home economy as well as the protest against perceived privilege that large wood cutting companies; state forestry actors and national park workers have in access to forest. These reasons may have fostered the development of specific norms and values, which are: aspirations toward private property for forests, perceived unfairness in access to wood, and sceptic attitude toward active the present forestry and nation park policies. Mass survey of ten rural communities in one high land region Ukrainian Carpathians was used for the analysis. The analysis showed that the survey respondents, who do not consider refusal from wood heating under any conditions are not in worse economic conditions than those who are ready to refuse from the firewood, but have more aspirations for owning the forests, more particularistic interpretation of the national ownership for natural resources, stronger feeling of deprivation in access to the wood, higher trust in local actors besides the foresters and business, and stronger passive social capital and weaker social participation. The hypothesis about the specific set of norms – the community-level consciousness, or homo communis, is made, which is defined strives to use natural resources for the community's use and to preserve them, while having an account the fair distribution of forests as the priority.

Przybysz Klaudia

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Rosko-Wójtowicz Elżbieta

Uniwersytet Łódzki

Grzelak Maria

Uniwersytet ŁódzkiStanimir

Stanimir Agnieszka

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Comparative Analysis of Tourism Attitudes between Seniors and Pre-Senior Individuals

Key words: *Seniors, Quality of life, Tourism*

Abstract

The issue of quality of life for older segments of society is important not only from a subjective perspective but also serves as a measure of the effectiveness of actions in social policy, healthcare, and activities aimed at social inclusion. The senior demographic is expanding in all European Union countries, thereby increasingly influencing various aspects of social and economic life. The topic of social inclusion for seniors through tourism has been discussed by many authors. The impact of tourism activity on successful aging has been demonstrated—from maintaining cognitive functions and establishing social contacts to physical health. The proactive attitudes of this social group depend on their quality of life. Therefore, examining the life situation of seniors should not be a one-time analysis at a specific point in time; it should be repeated, compared, and monitored for any potential changes. This approach allows for active and objective observation of the situation of seniors and enables rapid responses through appropriate social policy tools or adjustments in senior programs. This also applies to designing a tourism offer tailored to the needs of seniors. The tourism industry requires knowledge about the changing needs, attitudes, and expectations of both senior individuals and those who will soon reach senior age. This paper presents a segmentation of European Union countries based on the quality of life of their senior residents, considering the characteristics that may be important in the process of adapting the tourism offer to the needs of this social group.

Rola Przemysław

Cracow University of Economics

Znaleźniak Michał

Advanced Micro Devices, Inc.

Kaszuba Patryk

Adam Mickiewicz University Tabor

Tabor Jacek

Jagiellonian University

Śmieja Marek

Jagiellonian University

Contrastive Hierarchical Clustering

Key words: *hierarchical clustering, contrastive learning, deep learning*

Abstract

Deep clustering has been dominated by flat models, which split a dataset into a predefined number of groups. Although recent methods achieve an extremely high similarity with the ground truth on popular benchmarks, the information contained in the flat partition is limited. In this paper, we introduce CoHiClust, a Contrastive Hierarchical Clustering model based on deep neural networks, which can be applied to typical image data. By employing a self-supervised learning approach, CoHiClust distills the base network into a binary tree without access to any labeled data. The hierarchical clustering structure can be used to analyze the relationship between clusters, as well as to measure the similarity between data points. Experiments demonstrate that CoHiClust generates a reasonable structure of clusters, which is consistent with our intuition and image semantics. Moreover, it obtains superior clustering accuracy on most of the image datasets compared to the state-of-the-art flat clustering models. The talk is based on [1].

[1] M. Znaleźniak, P. Rola, P. Kaszuba, J. Tabor, M. Śmieja, Contrastive Hierarchical Clustering, ECML, 2023

Roszkowska Sylwia

Uniwersytet Łódzki

Neneman Jarosław

Uniwersytet Łódzki

Ptak Michał

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

How much fuel and fuel taxes can you buy? Fuel affordability and CO₂ emissions in Europe

Key words: *fuel prices, fuel taxes, CO₂ emissions*

Abstract

The aim of this paper is to estimate the impact of the affordability of fuels and the affordability of fuel taxes on CO₂ emissions per capita from passenger cars. We use two measures of economic affordability of fuels. The first measure (“the price affordability”) is the amount of petrol or diesel oil that can be purchased with the average wage. The second measure (“the tax affordability”) is the amount of petrol or diesel taxes that can be “purchased” with the average wage. The research shows that both price and tax affordability of fuels have a significant impact on carbon emissions in chosen EU countries. We also compare the impacts of economic affordability in EU countries with lower and higher excise duties levied on fuels. Fuel affordability measures have positive effects on CO₂ emissions in countries with lower taxes. We urge policymakers to not only monitor changes in price and tax affordability of fuels, but also active excise tax policy. In some cases, climate policy may require changes in the rates of taxes levied on petrol or diesel oil.

Ruzik-Sierdzińska Anna
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Buchholtz Sonia
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Joint reterement in agriculture

Key words: *retirement, labour market activity, agriculture*

Abstract

Knowledge about patterns of work-to-retirement transition between spouses might help implement effective policies to prolong working lives. Our paper shows the prevalence and determinants of joint retirement in Poland in households where the main breadwinner works in agriculture. Joint retirement is defined as retirement (leaving the labour force after period of economic activity) of both partners within 12 months. Previous research for other countries suggested that regulations concerning the occupational pension system, farm ownership transfer, and the specifics of agricultural work may have an impact on decisions on joint retirement in agriculture.

The binary logistic regression models was estimated on the Polish Labour Force Survey micro data from years 2010-2019 to identify the factors affecting the joint retirement of already economically inactive couples. The analyses show some significant determinants of chances of joint retirement, such as: age difference between partners, education. We also confirmed that rules of access to the pension benefits in agriculture in various years matter.

Ryczko Aleksandra

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Kubiczek Jakub

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Przedworska Kornelia

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach Krawczyńska

Krawczyńska Dominika

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Hadasik Bartłomiej

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Seductive advertisements of renewable energy sources: Do lower bills attract consumers?

Key words: *advertisement effectiveness, green energy, renewable energy sources, consumer decisions, RES*

Abstract

Research background: The energy transition is one of the key challenges of contemporary times, and advertisements for renewable energy sources (RES) play a significant role in this process. These ads not only promote specific business offers but also encourage the shift to sustainable energy sources. In renewable energy campaigns, environmental benefits, such as environmental protection, are often emphasized, but equally important are arguments concerning energy independence and lower electricity bills. Therefore, it is worth investigating which of these aspects are most effective in persuading consumers to participate in the energy transition.

Purpose: The aim of this article is to compare different types of RES advertisements and evaluate their effectiveness in encouraging consumers to adopt the solutions being offered. The article analyzes which elements of the advertisements—economic, ecological, or those combining both aspects—are the most persuasive and effective in motivating consumers to invest in RES.

Research methodology: The study aimed to determine whether arguments related to lower energy bills are more significant for consumers in their reception of media advertisements for RES. Respondents were shown six actual advertisements: two focused primarily on economic aspects, two on ecological aspects, and two combining both. The respondents then evaluated these advertisements and indicated to what extent they were encouraged to take advantage of the offer. The study was conducted using the CAWI technique in December 2023 on a sample of 1,266 respondents from the Nationwide Research Panel Ariadna. The sample was selected using quota sampling to reflect the structure of the adult population of Poland.

Results: The results showed that the advertisements vary in their degree of effectiveness in encouraging respondents to take advantage of the offers. Statistically significant differences were observed in the average ratings, although these differences are not substantial. It is worth noting that, overall, the advertisements did not strongly motivate respondents to invest in RES. Nevertheless, the analysis of the results points to certain consumer preferences in the reception of economic and ecological arguments, which may serve as valuable insights for future advertising campaigns.

Rynko Maja

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Drabowicz Tomasz

Uniwersytet Łódzki

Mode effects, question sensitivity and self-assessment of skills – results of a methodological experiment in a Polish large-scale social survey

Key words: *mode effect; randomized experiment; self-reports; survey methodology;*

Abstract

Research background: The data collection technique can have a significant impact on respondents' answers. The best way to demonstrate the existence of this impact (or its lack) is to conduct a randomized experiment. In most cases described in the literature, the experiments are conducted on small and/or unrepresentative samples of respondents. Methodological experiments in Poland are very rare, so our knowledge of the mechanisms by which Poles answer survey questions is scarce. This research paper attempts to examine these mechanisms more closely in relation to questions on skills possessed.

Purpose of the paper: The purpose of this study is to assess the quality of self-assessed skills data among the Polish adult population. Specifically, we concentrate on the mode effects in reported skills levels and the observed differences in the literacy and numeracy domains.

Methodology/Methods/Data sources: We use data from a sample of 5224 respondents representative of the adult Polish population. The respondents were asked to self assess their skills related to literacy and numeracy domains. The respondents were randomly assigned the mode of the self-assessment questionnaire – PAPI (self-administered) or CAPI (interviewer-administered). We analyze the results using the IRT methodology and regression modelling.

Findings: The results show a significant mode effect captured in the conducted randomized controlled experiment. The share of respondents assessing their skills at a very good level is significantly higher among those who answered in the CAPI mode. This may reflect the social desirability effect, i.e. the tendency to portray oneself in a favourable social light when reporting the answers to the interviewer. What is more, the mode effect is higher in the literacy domain than in the numeracy, which may indicate a higher level of question sensitivity in literacy domain.

Salim Ashura

Maria Curie-Skłodowska University in Lublin

Kowalska Aleksandra

Maria Curie-Skłodowska University in Lublin

Emvalomatis Gregory

University of Crete

How Sustainable is Fair Trade

Key words: *Fair Trade, Sustainability, Ethical consumption, Environmental impact, Economic impact, Social Impact.*

Abstract

Abstract

Theoretical background: Fair Trade has emerged as a prominent ethical consumerism movement, aiming to promote equitable trade relations between developed and developing countries. By guaranteeing producers a fair price for their goods, it seeks to alleviate poverty and improve the livelihoods of farmers and workers in marginalized regions. However, the sustainability of Fair Trade practices has been a subject of ongoing debate.

Purpose of the study: This paper explores the extent to which Fair Trade contributes to protecting environment and sustainable development. It examines the impacts of Fair Trade on resource management, biodiversity conservation, climate change mitigation, and producers' share of the agri-food value chain. Additionally, the paper investigates the social and economic dimensions of Fair Trade, assessing its effectiveness in addressing poverty, improving labor conditions, and fostering community development.

Research methods: This narrative literature review has helped to examine existing research related to Fair Trade system. The author has explored the extent to which Fair Trade practices contribute to economic, social, and environmental pillars of sustainable development taking into consideration both positives and negatives of Fair Trade labelling.

Main findings: By analyzing the strengths and limitations of Fair Trade, this study will provide insights into its potential to contribute to a more equitable and sustainable global trading system and highlighted areas where further research and improvements are needed.

Meta-analytic Metagenomic Analysis of the Microbiome in Gastric Cancer

Key words: *Gastric Cancer, Microbiota, Meta-analysis*

Abstract

Gastric cancer is a worldwide disease for which several risk factors are involved. *Helicobacter pylori* (*H. pylori*) infection is considered the main micro-organism impacting carcinogenesis. One of the new scientific approaches in gastric microbiome studies is the 16S ribosomal RNA (16S rRNA) amplification by liquid biopsies with next-generation sequencing (NGS) techniques. Through the PRISMA guidelines, a metagenomic meta-analytic investigation was conducted considering scientific works that allowed access to genomic data uploaded to online medical databases. These works were selected on the basis of the amplification of the 16S rRNA gene regions of the microbiomes in gastric biopsies. The objective is to comprehensively describe the microbial taxonomy of the cohorts under examination, distinguishing any taxonomic differences in patients from the East and West of the world. The meta-analytical technique led to the selection of scientific works that presented complete and accessible data in databases. Samples were selected only from gastric biopsies, and sub-groups were differentiated according to the molecular technique performed, the study design, and the geographical origin of the individuals.

Shaping Energy Consumer Behavior: The Perspective of the GZM Metropolis

Key words: *behavioral economics, individual energy consumption, GZM Metropolis, public sector*

Abstract

The Significance of the Research

This study highlights the significance of behavioral economics in the public sector, focusing on how it can drive energy transition and sustainable development. It specifically examines the GZM Metropolis in Poland, which uses behavioral insights to influence energy consumption habits, offering a model that can be adapted by other metropolitan areas. By embedding behavioral economics in public sector initiatives, GZM enhances policy effectiveness, reduces costs, and fosters ecological awareness, contributing to sustainable development goals and responsible resource management.

Research Objectives and Methodology

The main objective is to evaluate how new organizational forms within the GZM public sector are impacting sustainable energy behaviors in Poland. The research investigates behavior patterns, motivations, and attitudes of GZM residents in the face of climate and economic challenges, alongside GZM's tools—such as educational programs, information campaigns, and public-private partnerships. Additionally, it assesses barriers to these initiatives and examines factors shaping consumer motivations for sustainable practices within GZM's public sector framework. This approach fills a knowledge gap by analyzing strategies and incentives developed by metropolitan authorities to encourage sustainable energy consumption.

Data were collected via CAWI surveys among a representative sample of Silesian residents, considering factors like age, gender, settlement size, and region. Advanced statistical methods, including chi-square tests, correspondence analysis, and principal component analysis (PCA), were employed to analyze relationships between resident attitudes, behavioral patterns, and the effectiveness of GZM's initiatives. The findings offer insights into the role of the public sector in promoting pro-environmental behaviors within metropolitan areas.

Sources of Human Capital Depreciation: Employee and Managerial Perspectives

Key words: *human capital depreciation, loss of value, half-life of knowledge*

Abstract

Research Background: Academic studies highlight the importance of the human capital (HC) components in achieving business objectives. Increasing the value of this capital within an organisation is desirable. It is important to note that HC can depreciate if even one of its components loses value. This depreciation is fostered by contemporary conditions in organisational functioning, such as digitalisation, the use of AI algorithms, and the ageing of knowledge, all of which are redefining the role of HC. There have been isolated attempts by researchers to integrate the concepts of depreciation and HC management. However, this background raises important questions that the existing literature does not fully address. Identifying the combination of factors that contribute most to the depreciation of an organisation's HC, as perceived by both employees and managers, holds significant practical importance.

The paper aims to identify the sources of negative change and loss of value (depreciation) of human capital in an organisation. It also seeks to determine whether there is alignment in the perceptions of these negative changes among managers and employees in local government units.

Methodology: An in-depth literature search and content analysis of studies were applied as a method to organise and systematise the issue. Additionally, theoretical considerations were confronted with the realities of economic practice, presenting the practical dimensions of selected aspects of human capital management, with particular emphasis on the problem of its impairment. A survey was conducted in the first half of 2024, targeting two groups of respondents: managers and employees of local authorities.

Findings: The findings indicate that both managers and employees recognise the significance of HC impairment, but they identify different determinants. This apparent divergence in perceptions of the sources of human capital impairment between the employee group and the management group could have far-reaching consequences. The co-existence and accumulation of various sources of HC depreciation within an organisation necessitate a non-systematic approach to its management. Respondents agree that the leading action organisations should take is to minimise the adverse effects of past neglect. In contrast, a lack of commitment or limiting (inhibiting) proactive initiatives further exacerbates the undesirable loss of HC value.

The determinants of measuring organisational resilience of the companies listed on the Warsaw Stock Exchange

Key words: *organizational resilience, measurement methods, crisis management*

Abstract

Research Background: The literature review seeks that organisational resilience is essential for business success. Dynamic changes in the environment demand the implementation of resilience management, assessment, and measurement methods. This creates several management challenges.

Purpose of the paper: The paper aims to identify the critical determinants of organisational resilience assessment and measurement of the companies listed on the Warsaw Stock Exchange (GPW).

Methodology/Methods/Data sources: Quantitative research methods were used in the study. The research was based on the surveying technique CAWI. The questionnaire survey was conducted in the first half of 2024 targeting managers of companies listed in the Warsaw Stock Exchange.

Findings: Theoretical concept of organisational resilience measurement was compared to the actual management practices. The findings indicate that managers recognise the significance of organisational resilience but the scale of the activities made in relation to the assessment and measurement of organisational resilience depends on different factors i.e. size of companies, the sector, belonging to the Warsaw Stock Exchange General Index or the WIG-ESG index. Consequently, these considerations are significant from both theoretical and practical perspectives.

Passenger transport in the process of urban development - the example of Seoul and Wrocław

Key words: *sustainable development, urban transportation, ICT, Wrocław, Seoul*

Abstract

Transportation problems in urban and agglomeration areas are a barrier to development. This is due to the lack of spatially and functionally integrated passenger transportation offerings, as well as a negative approach to the use of Intelligent Transportation Systems. Insufficiently developed infrastructure and shortages of low- and zero-emission rolling stock are also a problem. This also has an impact on increasing emissions in the city. Against this background, the need to create a scenario for the long-term development of this system in the spirit of the idea of sustainable development is clear, along with the identification of opportunities, potential risks and indicators for evaluating progress.

The research problem is the identification of factors determining the functioning of a sustainable integrated passenger transportation system in a smart city. The research gap manifests itself in the lack of a comparative comparison of passenger transportation systems in Seoul and Wrocław which has not yet been developed. The aim of the study is to develop such a comparison, along with the identification of good passenger practices in Seoul used by the organizers of this system. The Seoul system is an innovative system that is a good example for the Wrocław system. Studying the potentials of both is therefore required, as there may be a difference in both cases when it comes to the factors determining the existence of a sustainable integrated passenger transportation system. It is also crucial to study the translation of these factors into passenger comfort and the quality of life of the city's residents and users.

The leading research method is in-depth interviews. Their purpose is to obtain information from city officials and interest groups responsible for issues of organization and management of the public transportation system in the case of the indicated urban center. The interviews were conducted (in the case of Seoul) during a personal visit to the interviewee. The IDI method was used, which is designed to help deepen knowledge of the problem under analysis and ensure reliable research results. The interviewees in the case of both cities are the city government, administrative staff and specialists in the field of public transportation. The following research methods were also used: desk research, critical document review, expert method and inference.

A local study was conducted in Seoul, focusing on making measurements on the frequency and efficiency of passenger transportation traffic. Particular attention was paid to the issue of the application of smart solutions in the surveyed cities, with an emphasis on those in the ICT field. In addition, a survey (n=100) was conducted among Seoul residents, examining their opinions regarding the use and level of quality of the city's passenger transportation system.

Staniec Iwona

Politechnika Łódzka

Sowa Mateusz

Politechnika Łódzka

Methods of measuring the impact of knowledge valorization

Key words: *measurement, social impact, knowledge valorization*

Abstract

In recent times, there has been an increase in the number of impact-oriented research programs and projects. An important element often mentioned in the literature to improve the performance of these programs and to demonstrate their impact is continuous reflection and learning through evaluation. Research shows that the key to success is to understand valorization as a cyclical process, where social impact, showing what research offers to the economy, society, culture, public administration, health, environment and overall quality of life. The conditions under which social impact occurs are still under investigation. This article presents good practices for measuring social impact. It shows that well-defined engagement strategies are in fact the key to valorizing knowledge. The analysis reveals a lack of consistent practices using clearly defined measurement frameworks to assess whether and how engagement processes have led to knowledge valorization. Research projects focus on measuring outcomes or reach, and defined KPIs do not provide a comprehensive understanding of impact effectiveness.

Stanimir Agnieszka

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Przybysz Klaudia

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Roszko-Wójtowicz Elżbieta

Uniwersytet ŁódzkiGrzelak

Grzelak Maria

Uniwersytet Łódzki

Convergence analysis of European seniors' participation in tourism

Key words: *active ageing, healthy ageing, seniors, tourism, convergence analysis*

Abstract

The paper presents considerations and results of research conducted in the area of seniors' participation in tourism. In view of the ageing population, active and healthy ageing programmes and the development of the silver economy, it is crucial to understand the factors that influence seniors' tourism activity. A key issue is anticipating their future attitudes and preferences to construct the tourism offer better. It should be constantly borne in mind that the increase in the proportion of people over 65 in the structures of societies is transforming economies in various areas. However, not only preparatory processes concerning various spheres of social and health functioning but also economic processes are necessary, at the same time making use of the potential of older generations, for example, in the sphere of tourism development. The study's conclusions, which was conducted based on data on European seniors, can contribute to a better characterisation of senior tourists and propose recommendations for developing the tourism sector. The study will be based on available secondary data. Methods including convergence analysis will be applied. A comparative approach concerning the countries of the European Union will additionally provide information on the opportunities for the tourism sector in the study area throughout the European Union.

Conditions for the development of the renewable energy sources market in Poland

Key words: *sustainable development; renewable energy sources; structural changes in the economy*

Abstract

Climate change and growing social awareness about ecology make it necessary to develop the market for renewable energy sources, which is becoming a priority for many countries. Poland also faces the challenge of energy transformation aimed at increasing the share of renewable energy sources in the overall energy mix. The aim of the article is to assess the development of the renewable energy sources market in Poland compared to other countries, to identify the conditions for the development of this market, as well as to indicate the prospects and barriers to the development of this area of the economy. The study analyzed the share of energy from renewable sources in gross final energy consumption in Poland compared to European Union countries in 2017-2021. EU countries were grouped in terms of two variables: the average share of energy from renewable sources in gross final energy consumption in 2017-2021 and the growth rate of the share of energy from renewable sources in gross final energy consumption in 2017-2021. Key factors influencing the renewable energy market in Poland were also examined. Political, legal, economic and social, as well as technological conditions were assessed. The share of energy from renewable sources in gross final energy consumption increased by 40.5% in the period under review, placing Poland seventh among EU countries in this respect. This is a noticeable increase, which shows that Poland is gradually increasing the use of renewable energy sources. However, the average share of energy from renewable sources in the final gross energy consumption was only 14.6%, which placed Poland below the average. There is still considerable room for improvement compared to other EU countries. To accelerate this process, it will be crucial to continue investing in the development of renewable energy technologies and creating favorable political and economic conditions for this sector. It was assessed that the prospects for the development of renewable energy for Poland are promising, but require a coordinated approach and the involvement of various sectors and levels of administration, both at the national and local levels.

Typology of consumers in the dental services market according to psychographic criteria

Key words: *typology, dental services, consumer behavior, health care, cluster analysis*

Abstract

The dental market is a specific market because, on the one hand, the products offered there relate to the health of individuals, and on the other hand, this offer includes both entities providing services within the public health care system and those operating on commercial principles. Such a significant complexity of the dental services market allows us to ask a research question: what types of consumers can be distinguished in the dental services market? The aim of the work is to determine the types of consumers of dental services.

Based on a critical analysis of the literature on the subject, an original survey questionnaire was prepared. This tool consists of closed-ended cafeteria questions and using 7- and 5-point scales. The reliability of the measurement in the case of the scales used was determined using the Cronbach's alpha value (from 0.849 to 0.923) and McDonald's Omega (from 0.847 to 0.923), which allows us to consider the scales as reliable.

The quantitative study was conducted on July 10-15, 2024 by the Ariadna Research Panel on a sample of 1,095 residents of Poland, using quota selection of participants by gender and generational group. This study received a positive opinion from the Committee for Ethics of Scientific Research Involving Humans of the University of Economics in Katowice. To prepare the typology, 16 questions modeled on R. Cattell's 16PF questionnaire regarding human personality were used. The typology was developed using the IBM SPSS Statistics 28 computer program, using cluster analysis using the Ward method to determine the number of clusters, and then the k-means method. Three clusters were obtained, constituting 34.8%, 23% and 42.2% of the sample. The types of consumers were defined as: Sensitive Analyst, Pragmatic Conformist, Proactive Observer. The consumer types distinguished on the basis of psychographic criteria differ in terms of their behaviour on the dental services market, and the typology proposal may be useful for companies operating on the studied market in order to segment target markets.

Digital transformation of universities

Key words: *Digital university, Digital transformation, Universities, Management of universities*

Abstract

Reflection on university governance is based on the question of what shape the universities of the future will take. Among the terms present in the literature are civic, responsible, sustainable, virtual, digital universities and many others. All of these names describe an important distinguishing feature of a university that will become increasingly important in the future. However, given the fundamental importance of the radical changes taking place, it seems that the most appropriate name, capturing the essence of the emerging new formation, is "digital university." This is due to the significance of the digital transformation that has been unfolding for several decades, bringing profound and multidirectional changes in the areas of technology, economy, society and culture. It is a landmark civilizational transformation and, although stretched over many decades, is revolutionary in nature, significantly changing our lives in the Anthropocene.

Organizational management is dynamic even in the relatively stable higher education sector. Universities do not remain in the status quo, but undergo transformations due to the impact of the environment and the evolution of the organizational system. Although universities are long-lived organizations, traditionally striving for a conservative academic culture and stable, ritualized management patterns, over the past few decades they have come under pressure from rapid changes in the near and far environment of the major trends of change in the university world, and I analyze the implications of these transformations for management processes. A feedback loop of external and internal variables is shaping academic strategies, structures and cultures, which are evolving from homogeneous, traditional Humboldt-type university patterns toward a variety of entrepreneurial, virtual, research, teaching, corporate and other university models. The transformation toward the digital university has also accelerated in recent decades, particularly during the COVID-19 pandemic. Some trends are more universal and affect multiple sectors. This is the case with the proliferation of the neoliberal management model, the internationalization of operations and the growing trend toward accountability in public institutions. Other trends are specific to the university sector. Diversification and stratification in higher education are enduring trends that distinguish universities from other types of organizations. The analysis of the directions of transformation of higher education institutions that has been carried out creates a broad background for the study of the management processes of higher education institutions. Presidents, chancellors, university council members, academic managers and administrators, and all stakeholders in the higher education system should understand the key directions of its transformation. This is needed not only for deeper reflection on the role and spirit of the modern academy, but also for more effective university management.

Szczęśny Krystian

Krakow University of Economics

Wanat Stanisław

Krakow University of Economics

Denkowska Anna

Krakow University of EconomicsVieito

Vieito Joao Paulo

Instituto Politécnico de Viana do Castelo

Risk Aggregation in Insurance in the context of Solvency II Regulations: A Machine Learning-Based Approach

Key words: *Solvency Capital Requirement, Risk Aggregation, Neural Networks*

Abstract

The objective of the Solvency II directive is to protect policyholders against the risk of insolvency of insurance companies. A key component of this aim is the aggregation of capital requirements across various types of risks, leading to the determination of the Solvency Capital Requirement (SCR) and the diversification effect (DE). SCR can be calculated using standard formulas (SF), based on the variance-covariance method (V-C), or through internal models developed by the insurance companies themselves. This study aims to propose a new method that can be utilized in the development of these models. A crucial step in this process is identifying the most accurate dependencies among risk factors. We suggest employing copulas estimated through neural networks for modeling dependencies in the context of underwriting and reserve risk. To achieve this, we design two neural networks: one for analyzing marginal distributions and another for copula estimation. Our research focuses on evaluating indicators for property insurance segments based on solvency reports from Polish insurance companies. We compare the diversification effects obtained using the V-C method, copula cascading approaches, and copula estimation via neural networks. The results indicate significant differences in DE values between copulas estimated using neural networks, parametric copulas, and the V-C method.

Szmit Maciej

Uniwersytet Łódzki

Szmit Anna

Politechnika Łódzka

Selected Aspects of Information Security Management In Polish Manufacturing Enterprises - Survey Results

Key words: *Information Security Management Systems, Information Security Management Methodologies, Cybersecurity*

Abstract

The article presents the results of a survey devoted to exploratory research of selected statistics of creating and maintaining information security management systems (ISMS) in Polish manufacturing enterprises. The study was conducted using the CATI technique among 300 randomly selected companies from the Dun & Bradstreet database conducting manufacturing activities in Poland.

**The impact of digital maturity on the resilience of public organisations:
Challenges and opportunities of digitisation**

Key words: *digital maturity, resilience, public organisations*

Abstract

The digital maturity of public organisations and its impact on the ability to build resilience is a key area of research in the context of dynamic technological change and socio-economic challenges. Digitalisation promotes organisational flexibility, allowing for more agile responses to crises, optimised processes and better communication with communities. A high level of digital maturity enhances the ability of public organisations to adapt and manage resources more effectively in crisis situations. Analysing the relationship between digital maturity and resilience enables the identification of best practices for increasing the stability and efficiency of the public sector. The aim of this article is to analyse the relationship between digital maturity and organisational resilience. A literature study was used as the research method.

Szyszko Magdalena

Uniwersytet WSB Merito w Poznaniu

Kliber Agata

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

Rutkowska Aleksandra

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu Motuzka

Motuzka Olena

National Academy of Statistics, Accounting and Audit

Inflation expectations proprieties during the war. The case of Ukraine and Poland

Key words: *inflation expectations, war, entropy measures, dynamic time warping*

Abstract

This study compares the inflation expectations of consumers and professionals in Ukraine and Poland before and during the war. The pre-war sample spans from January 2019 to February 2022, and the war sample from March 2022 to August 2024. This is the first empirical study discussing expectations features during the war in the attacked country and Poland after the war eruption. First, we use causal inference analysis with Bayesian structural time series modelling to identify the changes in the direction and amplitude of Ukrainian and Polish consumer and professional inflation expectations after the outbreak of war in Ukraine. The pre-invasion period is considered as a training period. Second, we apply entropy-based measures to tackle co-movements of expectations and inflation, and finally, dynamic time warping is used to assess their forward- and backward orientation. Due to the sample length, we apply non-standard methods to discuss expectations proprieties change during the war. We expected to find differences between pre-war and wartime samples, as war constitutes the political shock that initiates severe economic consequences. Interference analysis reported that after the intervention, there was a statistically significant increase in expectations for Polish economic agents and Ukrainian professionals. The most interesting finding of this study is about the behaviour of Ukrainian consumer who did not change their expectations during the war – interference analysis did not capture the structural breaks. Statistical methods applied confirm the change of expectations proprieties: higher co-dependencies with past inflation, more forward orientation, and better alignment between professionals and consumers. However, the results for Ukrainian consumers must be interpreted considering the lack of structural breaks in expectations time series. This study provides the first empirical evidence of the evolution of expectations during the war in Ukraine and a neighbouring country.

Śmiechowicz Joanna

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Mazurek-Chwiejczak Małgorzata

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Determinants of expenditure on air protection in cities with district rights in Poland

Key words: *air protection, air pollution, city spending on air protection, local investments, financing air protection*

Abstract

Air is one of the resources of the natural environment, the protection of which has been included in the priority directions of the state policy. In accordance with the Environmental Protection Law, an air quality assessment and management system was introduced in order to maintain harmful substances at or below the levels permissible for them, or to reduce pollution to acceptable levels in the short and long term. Due to the intensity of traffic, concentration of industry and intensive non-industrial combustion of solid fuels, large cities are areas of concentration of pollution. Although air quality in Europe and in Poland is systematically improving, and further ambitious plans supported by EU regulations in this area are being implemented, there is still a lot to do. Among 43 Polish cities ranked by European Environment Agency, 25 are areas with poor air quality. As many as 21 Polish cities are in the group of 50 most polluted in Europe. In this context, an important issue is the assessment of MPP expenditures on improving air quality and indicating the factors determining them, which is the aim of this paper.

As part of the study, an econometric analysis of factors determining the level of MPPs' expenditures on improving the quality of air recorded in section 90005 of the budget classification - Protection of atmospheric air and climate, was carried out. The analysis was limited to capital expenditure, which are predominating. The research period covered the years 2017-2021, and the basic research method was the analysis of panel data.

Based on the estimation, it was found that capital expenditure implemented by MPP within section 90005 can be described by three variables. The strongest stimulant turned out to be the level of own revenues of the unit. Second important factor was the revenue obtained from fees and fines for the use of the environment. A smaller impact of income obtained within the framework of external domestic financing was demonstrated.

No relationship was identified between the amount of the examined expenditure and other income items (including funds obtained from the EU), economic parameters illustrating the degree of socio-economic development of a given region, or air quality indicators.

The study showed that the level of expenditure on air protection implemented by cities with county rights is determined by the income potential of a given local government unit.

Titova Nelliya

EKA University of Applied Sciences

Voroncuka Anna

RISEBA University of Applied Sciences

Dombrovskis Valerijs

RISEBA University of Applied Sciences

Human Resource Management in the Sport Industry

Key words: *Human Resource Management, Sports, Sport Management*

Abstract

Sports industry is expected to grow in all three of its sectors commercial, non-profit and public in the near future, but macro-economic impact of sports industry is vastly underestimated. Sports industry can contribute to meet the Lisbon program objectives in the field of growth and work place creation, as well as contribute to local and regional development, urban renewal and rural development. Sport close synergies with tourism and recreation can contribute to the upgrading of infrastructure and developing of new partnerships for sport facilities funding. Economic value of sport is increasingly associated with intellectual property rights.

The effective functioning and success of any organization are contingent upon its human resources. In the field of sports, research on human resource management (HRM) is a relatively recent development. Over the past decade, the theory of HRM in sports has undergone changes in response to various factors, such as the impact of the pandemic, the restructuring of the industry, and the differences between egalitarian, elite, and entertainment sports, as well as the emergence of e-sports. Depending on the specific characteristics and capacities of each organization, HRM can be implemented in different ways.

For this study authors analyse specifics of different domains in sport, different types and levels of sport management, main HRM practices and individual motivation for key people in sport. Based on the research authors describes the most suitable set of subjects, which could be proposed for further professional development in sport industry, especially for sport managers. There are possibilities proposed for sport sector employees for their further professional development.

Tomaszewski Marek

Uniwersytet Zielonogórski

Tomaszewska Gabriela

Uniwersytet Szczeciński

Determinants of innovative activity of industrial enterprises

Key words: *product innovations; process innovations; improvement innovations; radical innovations; didactic aspects of cooperation between science and business;*

Abstract

Research background: When studying the literature on the subject, you can come across many publications that indicate what factors affect the innovative activity of enterprises. Frequently described variables include, among others, the size, revenue dynamics and technological class of the company. There are also publications that describe the impact of relationships and distance from other participants in supply chains on innovation activity. However, there are no publications that describe the impact of cooperation between science and business units in the didactic aspect on innovative activity.

Purpose of the article: The main purpose of the article was to identify the determinants affecting the occurrence of innovations in the enterprise, broken down into radical and streamlining innovations as well as product and process innovations.

Methods: The article is based on empirical data obtained by means of a survey questionnaire sent to industrial enterprises. The collected data was then processed using logit modeling, which enabled the selection of independent (statistically significant) variables that describe the dependent variables adopted in the study. Dependent and independent variables were binary (0 or 1).

Findings & Value added: Based on the conducted research, it can be observed that the implementation of new products for production is positively influenced by, among others: the implementation of apprenticeships in the company, financing the implementation of the new product with bank loans and what seems to be an unusual barrier, which is low public administration support for innovation. On the other hand, the factors hindering the implementation of a new product into production included, first of all, a low rating for scientific employees for their competences issued by entrepreneurs. In the case of the implementation of new processes, the factor stimulating this type of activity was, among others, study visits of students and lecturers to enterprises.

Uzule Kristine

EKA University of Applied Sciences

Sivakumar Sai Pirabu

EKA University of Applied Sciences

Dehtjare Jevgenija

EKA University of Applied Sciences

Ensuring Marketing Sustainability of Airfare Selling Travel Agents in India through the Social & Relationship Capital of Integrated Reporting

Key words: *sustainability, integrated reporting, corporate social responsibility, social & relationship capital, marketing communications, aviation*

Abstract

Research background: In India, airfares are often acquired through travel agents offering airfares, which is why their customer satisfaction contributes to the industry's viability. The concept of customer satisfaction is included in the social & relationship capital of the integrated reporting framework. However, there is inconsistency of its application across industries.

Purpose of the paper: The aim of the research was to identify factors affecting customer satisfaction of travel agents specializing in airfares in India in order to include them as social & relationship indicators into the integrated reporting framework to boost sustainability of marketing communications with clients. The research is consistent with SDG 12 “Responsible Consumption and Production,” which encourages enterprises to provide transparent reporting on social and relationship aspects in areas of consumption, which in this case, purchasing of airfares.

Methodology/Methods/Data sources: The research methodology included the content analysis of online platforms of travel agents specializing in airfares in India in order to identify their priorities in communication with clients. Then, a survey of 150 customers in India and interviews with four managers at air-fare selling enterprises in India were conducted to identify indicators of customer satisfaction, consistent with the SERVQUAL model. Then, the indicators obtained through the survey and interviews, were mapped on the social & relationship capital of integrated reporting framework in order to adjust the application of social & relationship capital of integrated reporting to the needs of travel agents selling airfares in India. Finally, conceptual notes were made for boosting sustainability aspects of marketing communications of travel agents specializing in airfares in India. Text analysis was run on the publicly accessible platform Voyant Tools.

Findings: The key finding of this study included the identification of empathy as the key indicator of customer satisfaction within the studied dimensions of the SERVQUAL model, which also includes such indicators as tangibles, reliability, responsiveness, and assurance. It was revealed through Spearman's Rho correlation, indicating a significant relationship between empathy and satisfaction. The survey of 60 integrated reports from different industries indicated inconsistency in usage of the concept of empathy, which is why it is the contribution of this study that empathy is perceived as a critical indicator of customer satisfaction by customers of travel agents offering airfares in India. In the future, this finding should be verified across other industries to ultimately decide, if empathy should be added to the list of key social & relationship capital indicators of the integrated reporting framework. As for marketing communications, this finding reveals the need of customers to be treated with overtly articulated features of empathy.

Wanat Stanisław

Krakow University of Economics

Korbela Grzegorz

Krakow University of Economics

"The Impact of Clustering Methods on the Accuracy of Life Expectancy Forecasts Using Multi-Population Mortality Models"

Key words: *population aging, demographic forecasts, life expectancy, multi-population mortality models, dynamic time warping, welfare state.*

Abstract

Aging populations pose one of the greatest challenges of the modern world, requiring precise forecasts of life expectancy. The accuracy of such forecasts is crucial for the effective functioning of pension systems, healthcare, and socio-economic planning. This paper aims to assess the impact of various clustering methods on the accuracy of life expectancy forecasts obtained using multi-population mortality models.

The study employs stochastic multi-population mortality models that allow for modeling future trends in mortality rates for coherent populations of multiple countries. To identify the optimal clustering strategy for finding similarities between different countries, various clustering methods were used. The commonly used K-means method in economics and a novel combination of the PAM (Partitioning Around Medoids) method with Dynamic Time Warping (DTW) were applied. The analysis utilized demographic, macroeconomic, and variables describing pension systems.

The results indicate that appropriate population clustering can significantly improve the accuracy of life expectancy forecasts. The choice of the optimal clustering method depends on the specifics of the analyzed populations and the purpose of the study. Moreover, the results demonstrate the significance of the state's social policy resulting from the adopted welfare state model. The choice of socio-economic factors used in the clustering process has a significant impact on the accuracy of forecasts.

National Security, Defence Spending and Economic Growth in Russia. Linear and Nonlinear Approach

Key words: *Military threat, economic development, shock*

Abstract

Research Background: The relationship between defence burden and economic growth is known in literature since the early 70s. (Benoit, 1973). Utilized empirical models often lack the security factor. Meanwhile, Russian aggression towards Ukraine over the past decade has heightened insecurity among European Union nations and NATO allies. Drawing on the theory, a drop in national security impacts the perspective for economic development because the rising external threats affect the scale of defence burden and lead to budgetary trade-offs between military and non-military spending (Russett, 1969). Furthermore, fostering savings, investments, and production in the economy depends just on the security channel (Thompson, 1974).

Purpose of the paper: To examine whether a decline in national security affects economic growth and defence burden in Russia. On the one hand, Russia has significantly contributed to the deterioration of international security. On the other hand, the Russian economy has been adversely impacted by the cost of waging war against Ukraine, economic sanctions imposed by the West, and external threats to its national security.

Methodology/Methods/Data sources: We applied a linear and nonlinear approach (ARDL, NARDL methods)

to look for long-term and short-term dependency between economic growth and insecurity from 1992-2023. Furthermore, we examined the impact of the asymmetric effect of national security (insecurity) on economic growth and military spending. We utilized data from the SIPRI database and the World Bank database.

Findings: Our paper confirms that national security affects military spending and economic growth in Russia. Moreover, by examining both the positive and negative effects of sudden security threats, we proved the existence of asymmetric impact from insecurity to economic growth.

Sustainable business models among SME – resources view

Key words: *sustainable business model (SBM); triple layered business model (TLBM); small and medium enterprise (SME); resources view; logit model*

Abstract

Research Background: The growing cumulative effects of global issues such as climate change, global warming and the over-consumption are bringing about changes in business activities. The largest group of enterprises are SMEs, which have a significant impact on the environment, often through resource use, emissions and waste. A transformation is needed from the traditional business model to a sustainable business model (SBM). The approach used to describe a SBM is based on a triple layered business model (TLBM of Joyce and Paquin), which extends the original business model with an environmental layer based on a life cycle perspective and a social layer based on a stakeholder perspective. Due to the critical importance of resources, the article focuses on looking at SBMs through the perspective of resources used in business, environmental, social terms.

Purpose of the paper: The purpose of the article is to identify the relationship between operating in accordance with sustainability goals and resource-oriented elements of SMB, such as: in the business layer - resources, activities, partners, costs; in the environmental layer - materials, production, suppliers and outsourcing, environmental impact; in the social layer - employees, governance, local community, social impact.

Methodology/Methods/Data sources: The analysed data comes from a survey conducted in 2022 on a sample of 303 enterprises belonging to SMEs. The survey used the authors' questionnaire developed using the TLBM. The results were statistically analysed and a logit model was developed to verify the significance of the relationship between the variables (SPSS, gretl software).

Findings: The conducted research confirmed that acting in accordance with SGs is strongly related to resources-oriented elements of the SBM, such as: (1) resources – location, organizational culture, flexible work teams, (2) actions – environmentally oriented, (3) partners – their values, their impact on the environment and their level of commitment to social issues, (4) costs – marketing, (5) materials – products/raw materials/chemicals, (6) supplies and outsourcing – opportunity to participate in the green supply chain, (7) environmental impact – emissions of other greenhouse gases, (8) employees – an organizational culture that promotes ethical activities and additional benefits, (9) governance – pre-production activities, (10) local communities – taking care of local intangible resources, (11) social impact – involving local communities.

Economic motives for homo economicus' location decisions in the context of shrinking cities in Poland

Key words: *urbanization, depopulation, shrinking cities, aging society, silver economy*

Abstract

Currently, there are two trends in the development of cities around the world. There is a group of cities that record a systematic increase in population and a group of cities that have been rapidly losing their inhabitants in recent years (this is the so-called process of city shrinkage). The article addresses the research problem of answering the question: what economic factors influence the decisions about where to live and work among inhabitants of cities undergoing depopulation. The answer to this question may be provided by the concept of homo economicus, attributed to Adam Smith, which expresses the view about the rationality of decisions made by economic man and may contribute to understanding his decisions. An economic man is guided by the desire to achieve the maximum return from the actions and decisions that bring him the greatest utility. The aim of the research was to assess the usefulness of the concept of homo economicus for economic analyzes of urbanization processes in Polish cities in terms of factors that attract or push the inhabitants of Polish cities, as well as to assess the demographic and socio-economic status of Polish cities, with particular emphasis on shrinking cities. The theoretical part presents the evolution of the concept of homo economicus in the context of searching for a place to live and work. In particular, the factors influencing two decisions of homo economicus were pointed out: first, he assesses the current economic balance (whether he needs to change his place of residence), and then the level of future usefulness of the decision made in comparison with its costs (what direction to take). Next, the urban potential for achieving the goals of homo economicus was assessed in the context of shrinking Polish cities and the factors that most strongly attract it to Polish growth cities were indicated. Therefore, the research used, first of all, the method of a critical review of the literature on the subject and the classification method, which was made for the largest Polish cities from the point of view of the economic condition and the dynamics of population changes. Preliminary research results show that the decisions about the choice of a city by Polish homo economicus were dictated to the greatest extent by the cost of living, job availability, quality of infrastructure and educational opportunities. The research results may also suggest directions of changes for local authorities regarding investing in education and infrastructure, which may contribute to the long-term growth of cities by attracting homo economicus and may reverse the trend of shrinking population.

Widera Katarzyna

Politechnika Opolska

Gawlik Andrzej

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

Rabe Marcin

Uniwersytet Szczeciński

Economic and technical potential of agrophotovoltaic and photovoltaic installations

Key words: *economic analysis, agrophotovoltaics, renewable energy sources*

Abstract

Agrophotovoltaic (APV) systems are systems that integrate solar panels with the use of agricultural land. They allow for both animal and plant production. APV installations enable the increase of the economic efficiency of agricultural land use, increase the resistance of crops to extreme weather conditions and reduce water consumption. Economic analysis of future investments allows for estimating economic and ecological profits and investment costs. It will allow for determining the economic and technical potential of APV installations for a given location or region, opening up completely new potential opportunities for the development of renewable energy sources in Poland.

The Level of Human Capital in the Member Cities of the Polish Cittaslow Network

Key words: *small cities; slow city model; human capital; differentiation; synthetic Perkal index*

Abstract

Research Background: A very important factor in the development, especially of small cities, is their endogenous capital, including human capital. Cities with a higher level and quality of human capital are able to gain an advantage in terms of productivity, competitiveness and develop faster thanks to the effects of knowledge spillovers. According to the assumptions of the slow city model, the use of high-quality human capital, which is an element of the unique, endogenous potential of each of the cities in the Cittaslow network, should be the basis for its sustainable development. It is therefore important to examine the level of this capital and the scale of differentiation between the cities in the network. This is particularly important, because many of these cities are currently struggling with problems such as: shrinking cities, aging society, outflow of talent or peripheralization.

Purpose of the paper: The aim of the research was to assess the level of human capital in cities belonging to the Polish National Cittaslow Network and the scale of differentiation occurring in this respect.

Methodology/Methods/Data sources: The research covered all member cities of the Polish National Cittaslow Network, i.e. 38 centres. The synthetic Perkal index was used to assess the level of human capital of slow cities. Based on the value of this index, linear ordering of cities and their grouping using the standard deviation method were performed. The research was conducted on the basis of data from 2023, obtained from the Local Data Bank.

Findings: The highest level of human capital among Polish slow cities is characterized by: Rzgów, Lubawa and Murowana Goślina. Based on the value of the synthetic Perkal index, these cities were classified into the group of cities with a high level of human capital. The lowest value of the synthetic index of human capital is characterized by: Wydminy, Rejowiec Fabryczny, Sępólno and Kalety. Both the range of the synthetic Perkal index values and the results of grouping cities confirm that the level of human capital in Polish slow cities is significantly diversified. It should therefore be expected that the development of each of these cities will proceed at a different pace and in a different way. It is therefore very important that the slow city development model, which is an adaptive model, is individually adapted to the capabilities of each city or group of cities similar to each other in terms of the level of human capital.

Wolak Jacek

Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie

Tora Justyna

Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie

Characteristics of demand for alcoholic products in Poland

Key words: *QUAIDS model, alcohol demand, excise duty, elasticity of demand, households*

Abstract

The significant fiscal charges imposed on alcohol sales in Poland, mainly through excise duties and VAT, represent an important source of government revenue. At the same time, the costs of dealing with the negative consequences of alcohol addiction (including health and social costs) are also substantial. Consequently, responsible fiscal policies play a crucial role not only in combating alcohol addiction, but also in reducing the economic consequences of excessive alcohol consumption. A key aspect of formulating such a policy is to understand how taxes and prices affect consumer behaviour.

The aim of this study was to estimate the price and income elasticities of demand for three categories of alcohol: spirits, beer and wine. Based on anonymised individual data from the 2022 Household Budget Survey conducted by Central Statistical Office (GUS), a quadratic almost ideal demand system (QUAIDS) was estimated. This model allows for a detailed analysis of consumer behaviour in terms of demand for a given product category and, due to its structure, allows for the study of non-linear relationships between income and expenditure.

The results, both for the whole sample of households and broken down by income group, provide valuable information for policy makers. The results can support the assessment of current fiscal policy and the impact of proposed changes in excise duties on consumer behaviour. In addition, the results may have implications for public health policy, helping to make efforts to combat alcohol addiction more effective.

Wolny-Dominiak Alicja

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Żądło Tomasz

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Zielone ubezpieczenia w kontekście ubezpieczeń komunikacyjnych to polisy, które promują ekologiczne postawy i uwzględniają wpływ działalności człowieka na środowisko. Celem takich ubezpieczeń jest wspieranie zrównoważonego rozwoju poprzez oferowanie produ

Key words: *risk premium, green insurance, prediction, mixed model*

Abstract

Green insurance in the context of motor insurance is a policy that promotes green attitudes and takes into account the impact of human activity on the environment. The aim of such insurance is to promote sustainability by offering products that reward eco-friendly behaviour, reduce CO₂ emissions and incentivise vehicle owners to use cleaner modes of transport. Features of green motor insurance may include, for example, discounts for owners of green vehicles. Electric, hybrid or lower-emission cars can generate lower risk premiums. As green vehicles are still something of a novelty, from an insurer's point of view, there is the problem of how to calculate premiums without historical claims data. This paper proposes a predictive model for the number of claims, together with a prediction assessment taking into account policies with new green risk factors not previously present in the portfolio. The model belongs to the class of generalised linear mixed models (GLMM) and can be regarded as an extension of the Bulmann-Straub reliability model. The prediction accuracy was assessed using a bootstrap estimator of the root mean squared error (RMSE) measure. The proposed methodology was applied to a case study using real insurance data from the Polish market.

What are the motives for purchasing packaged unprocessed or minimally processed foods of plant origin in Poland?

Key words: *unprocessed and minimally processed foods, food of plant origin, purchase motives, demand, Poland*

Abstract

In recent years, there has been an increasing consumer interest in low-processed foods. Behavior towards sustainable consumption is part of activities that improve the quality of life and enhance relations with the environment. Hence, from a socio-economic and environmental point of view, it is important to diagnose the motives for purchasing this type of food. This article aims to identify the motives for purchasing packaged low-processed food of plant origin by individual buyers, taking into account their gender and age, and to segment these motives for the total number of respondents and categories of respondents distinguished by gender and age. The research concerns the Polish market for packaged ready-to-eat low-processed foods of plant origin, i.e. mixed vegetables, mixed lettuces, rocket, lamb's lettuce and others. The primary data collection method was CATI survey research, i.e. a computer-assisted telephone questionnaire interview. The research was conducted on 1,000 adult residents making household purchasing decisions. A stratified random sampling was used, where the stratum was the province of residence.

The research shows that the main factors influencing purchasing decisions are the richness of vitamins and minerals, the health, taste and nutritional qualities of the product category studied. Buyers are therefore most often guided in their purchasing decisions by health-promoting motives and taste. Less powerful in motivating them to make a purchase are factors that are related to the utilitarian value of the product and its dietary value, such as completeness of information on the packaging, price attractiveness, shelf life, and speed of food preparation. The factors least likely to motivate the purchase of the analyzed category of food products were market novelty and brand/producer, which may indicate that the Polish market is not yet sensitive to innovations and marketing activities in this product category. The present research complements the existing knowledge on food purchase motives in Poland as, to the best of our knowledge, it is the first on the Polish market to analyze the impact of purchase motives on consumer purchase decisions on the market of low-processed food plant origin.

Development of local government units based on the formation of national parks

Key words: *national parks, local community, local government units, environmental institutions, sustainable development*

Abstract

National parks around the world play a significant role in the development of local government units thanks to tourist, recreational and educational activities. That is why it is now so important to combine the efforts of local authorities and park management in order to stimulate the sustainable development of local government units (municipalities/clusters), within the borders of which there are national parks, based on their positive brand and marketing image. In this study, the research was carried out on the example of the border areas of Poland and Ukraine. Since Ukraine is at war, only its western part is able to maintain its economy at a slightly below average level, so positive experiences and cooperation with Polish national parks will be extremely useful. Protecting the natural heritage for both Poland and Ukraine is a priority for sustainable development and public policies. Historically, both countries are deeply interested in preserving areas of high natural value, developing a nature protection system and have been conducting international cooperation for many years. Naturally valuable areas provide a wide range of ecosystem services. Therefore, the biological diversity of areas of the highest value, covered by legal protection, should be properly preserved and, in the event of unfavorable changes, restored. For this purpose, the work assessed the services of forest ecosystems in national parks in the form of oxygen production and ensuring the subsistence of the population of border areas. In the future, such an assessment should be included in the marketing strategy for the development of individual national parks, as well as in their global development strategy. What is important for Ukraine is Poland's positive experience in protecting ecosystems and monetizing ecosystem services and functions, which will be necessary for the development of regulatory environmental policies of both countries. National parks in Poland create a positive image of local government units and should become part of a uniform marketing development strategy of the Polish-Ukrainian borderland. The main goals of this work are to support the economic development of local government units through the use of national parks in the process of sustainable development using an effective ecosystem protection system, in particular in the context of implementing international experience - Poland for Ukraine.

Zajac Pawel

Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie

Suder Marcin

Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie

Mediation Analysis in Empirical Research: Convergence of Results Using Different Methods

Key words: *Mediation analysis, CB-SEM, PLS-SEM, statistical software*

Abstract

Mediation analysis is a commonly used approach in economics and management research to understand the complex relationships between variables. Various scholars apply different methodologies and use a wide range of statistical software, which can influence the interpretation of results.

This article aims to compare different approaches to mediation analysis and evaluate whether diverse methods and statistical tools lead to consistent conclusions.

The study is based on data from a survey conducted on 380 Polish citizens in November 2023. Two types of structural equation modeling (SEM) were applied: Covariance-Based SEM (CB-SEM) and Partial Least Squares SEM (PLS-SEM), along with the PROCESS method by Hayes. Multiple statistical software packages, including R, SmartPLS, AMOS, SPSS, and Stata, were used to verify and compare results across different approaches.

The findings suggest that, despite minor differences in path coefficient values, the results obtained from different methods and tools are consistent concerning the hypotheses tested. This indicates that various methodological approaches and software can be used interchangeably without affecting the final conclusions. The study contributes to research methodology in economics and management, confirming that different mediation analysis techniques lead to convergent results.

Zalewski Dariusz
Instytut Pracy i Spraw Socjalnych

Are the polish seniors happy?

Key words: *seniors, quality of live, satisfaction*

Abstract

The paper will be based on the results of the quantitative survey "World to the Measure of Seniors" conducted in 2024. One aspect of the survey was the quality of life of seniors, and the conclusion is that Polish seniors generally declare satisfaction with their lives despite various objectively identified limitations of a health or material nature, for example.

Zeb Aniq

Nicolaus Copernicus University

Bruzda Joanna

Nicolaus Copernicus University

Wavelet Analysis of Monetary Policy Influence on Equity Markets via Shadow Rates

Key words: *shadow rate, complex wavelets, financial market, volatility*

Abstract

We use the complex analytic wavelet transform to assess the influence of monetary policy stance on equity prices across a panel of countries, including Australia, Canada, Germany, Japan, the UK, and the US. We measured the statistical properties of the data by applying a range of wavelet quantities such as, among others, wavelet amplitude (cross-)correlations and phase synchronization indexes. Our study shows that the time-varying multivariate spectral analysis of economic processes, particularly separating amplitude and phase information, enables a more profound economic analysis and addresses a range of detailed questions regarding the examined monetary policy-financial linkages. We have validated the Austrian Business Cycle Theory, which touches on the comovements between interest rates and the financial market. For our analysis, we used shadow rate (unconventional Monetary policy tool) and observed rate (Conventional Monetary policy tool). The concept of shadow short rate is a hypothetical and unobservable short-term interest rate, the level of which is linked to changes in long-term interest rates. Unlike observed money market rates, it is not subject to a lower bound and can take on negative values.

Our empirical finding provides insight/guidance to investors and policymakers.

Among the particular questions we address here are the following:

- Does the Monetary policy matter for the level of stock return?
- Is the policy responsible solely for volatility spillovers, or does it also cause financial cycles and vice versa? Do stock market fluctuations change monetary policy regimes?
- Monetary policy, a source of volatility in the equity market at different time scales?
- Do the amplitude and phase dependencies studied change depending on the phase of the stock market cycle (for bull and bear markets)?
- Does the unconventional monetary policy influence equity markets differently from the conventional monetary policy?

Our study shows that the time-varying multivariate spectral analysis of economic processes, particularly separating amplitude and phase information, enables a more profound economic analysis and addresses a range of detailed questions regarding the examined policy-financial linkages.

Sustainable development and stock exchanges.

Key words: *Sustainable development, green instruments, stock exchanges, statistical analysis.*

Abstract

The concept of sustainable development has gained much attention due to the urgent need to combat climate change and support sustainable practices worldwide. Green finance has emerged as a key tool in redirecting financial resources towards environmentally friendly projects and initiatives.

Sustainable development is supported by many economies through various methods and instruments. Many projects aimed at achieving sustainable development goals involve state-owned and private enterprises, as well as public-private partnership initiatives. Stock exchanges can also be a key element in implementing sustainable development strategies. Stock exchanges, as part of the financial system of an economy, actively participate in this process. For example, through the issuance of securities such as green bonds.

Green finance is crucial to achieving the SDGs because it aligns financial flows with environmental priorities. It highlights the need for increased awareness, cooperation and political support to further promote green finance and accelerate the global sustainable development agenda.

The development of green finance has facilitated the development of the green bond market. The recorded increase in green bond issuance indicates a change in investor preferences towards sustainable investments, at least to some extent.

It is worth noting, however, that the increase in interest in green financing, e.g. in the form of green bond issuance, is not distributed evenly. If we look at this phenomenon from the perspective of countries, differences can be seen.

The importance and participation of stock exchanges in sustainable development also varies. The aim of the article is to compare whether, and if so, to what extent, stock exchanges contribute to the financing/implementation of initiatives related to sustainable development. The article will attempt to analyze this phenomenon by comparing stock exchanges from selected European Union countries.

Knowledge and perception of subscription economics by console users

Key words: *Subscription economics; business model; sharing*

Abstract

The presentation analyses console users' knowledge and perceptions of the subscription economy. In an era of increasing popularity of subscription-based business models such as Xbox Game Pass and PlayStation Plus, understanding how gamers perceive these services becomes crucial for video game companies. The study used both quantitative methods, such as online surveys, and qualitative methods, including in-depth interviews with gamers. Analysis of the data identified factors influencing perceptions of the subscription economy, including benefits, limitations and preferences for the subscription model compared to the traditional game purchase model. The findings have important implications for game console companies, allowing them to better understand customer expectations and needs and adapt their offerings to meet changing market preferences.

Żyra Joanna

Cracow University of Technology

Myronova Mariana

Lviv University of Trade and Economics

Oil Price and Investments Across the Eastern European Countries.

Key words: *Investments, oil price, exchange rate, ARDL, Eastern Europe*

Abstract

Based on the 2010-2023 quarterly data, it is found the oil price is an important factor behind investments in the Eastern European countries. Specifically, a positive long-term effect of the oil prices on investments is found in 10 out of 12 countries. A negative effect is observed only in Croatia, with no impact of oil prices in Slovakia. As for the short-term effects, there is a strong positive correlation between the oil price and investments in Slovenia and Latvia, while a negative effect is obtained for 6 countries. It is worth noting that using the real exchange rate instead on the nominal exchange rate significantly weakens the link between the oil prices and investments. Among other results, investments are positively related to higher interest rates in 7 countries, with intuitively expected negative effects being found in Hungary and Poland only. Investments react stronger to nominal exchange rates as compared to the real exchange rate effects. Although contractionary exchange rate effects dominate in the long run, it is not the case in regard of the short-term impact. Notably, our findings unveil a substantial heterogeneity in the exchange rate effects on investments across the investigated countries.

Indeks nazwisk / List of names

Alzua-Sorzabal Aurkene, 119
Amorim Marlene, 150
Ariunsaikhan Ariundelger, 120
Bacciarelli-Ulacha Anna, 121
Balińska Agata, 13, 122
Bantu Abu, 123
Barbarzak Anna, 61, 180
Bernardelli Michał, 73, 194
Bialek Jacek, 14, 124
Blażlak Robert, 43, 155
Błach Joanna, 168
Bobel Anna, 14, 124
Bolińska Monika, 15, 26, 125, 137
Borowski Jakub, 16, 126
Bruzda Joanna, 242
Brzeziński Michał, 17, 127
Buchholtz Sonia, 87, 208
Budzyńska Anna, 18, 128
Bukalska Elżbieta, 168
Choczyńska Agnieszka, 19, 129
Choroś-Mrozowska Dominika, 20, 130
Comporek Michał, 21, 131
Dańska-Borsiak Barbara, 22, 132
Daroń Marta, 23, 133
Dehtjare Jevgenija, 229
Denkowska Anna, 134, 222
Depta Adam, 43, 155
Długoński Andrzej, 24, 135
Dombrovskis Valerijs, 227
Drabowicz Tomasz, 25, 89, 136, 210
Dykas Paweł, 15, 26, 125, 137
Dzikowski Grzegorz, 27, 138
Dzikowski Piotr, 27, 138
Ejsmont Aneta, 28, 139
Falkiewicz Ewa, 29, 140
Farelnik Eliza, 30, 141
Ferens Aleksandra, 31, 142
Ferensztajn-Galardos Ewa, 32, 53, 143, 172
Firlej Chrystian, 33, 144
Firlej Krzysztof Adam, 33, 144
Foltynowicz Zenon, 34, 145
Forlicz Maria, 35, 146
Gawlik Andrzej, 107, 234
Gedvilaitė Dainora, 33, 144
Godlewska Małgorzata, 36, 147
Godlewski Michał, 36, 147
Gomółka Krystyna, 37, 148
Gorączkowska Jadwiga, 38, 149
Goryńska-Goldmann Elżbieta, 75, 196
Grabowski Jakub, 150
Grzelak Maria, 84, 95, 205, 218
Grzywińska-Rapca Małgorzata, 39, 151
Haase Dagmar, 24, 135
Hadasik Bartłomiej, 88, 209
Hall Hanna, 40, 152
Hofman Mariusz, 41, 153
Jabbarian Amiri Bahman, 120
Jajko-Siwiek Alicja, 42, 154
Jałmużna Irena, 43, 155
Jankowski Łukasz, 44, 156
Jarosz-Angowska Aneta, 78, 199
Jaska Ewa, 13, 122
Jawor-Joniewicz Anna, 45, 157
Jaworski Krystian, 16, 46, 126, 158
Juszczak Adam, 47, 159
Kabitira Racheal, 160
Kachel Katarzyna, 48, 162
Kaczmarek Agnieszka, 49, 163
Kagolo Hamidu, 164, 166
Kaszuba Patryk, 85, 206
Każmierska-Józwiak Bogna, 168
Kijek Arkadiusz, 50, 169
Kijek Tomasz, 50, 169
Kisiel Aneta, 51, 170
Kliber Agata, 101, 225
Korbela Grzegorz, 230
Kotliński Kamil, 52, 171
Kozyra Andrzej, 123
Krajewska Reanta, 32, 143
Krajewska Renata, 53, 172
Krawczyk Dariusz, 60, 179
Krawczyńska Dominika, 88, 209
Król Paulina, 54, 173
Królikowska-Tomczak Anna, 55, 174
Kubasiński Sebastian, 56, 175
Kubiczek Jakub, 57, 88, 176, 209
Kubus Renata, 33, 144
Kucharski Leszek, 58, 177
Kuchciak Iwa, 59, 178
Kusidel Ewa, 120
Kuzior Aleksandra, 60, 179
Kwiatkowski Eugeniusz, 58, 177
Kwiatkowski Piotr, 43, 155
Kwieciński Leszek, 61, 180
Lakócai Csaba, 181
Lament Marzanna, 62, 182
Laskowska Iwona, 63, 183
Lisiak-Felicka Dominika, 64, 184
Lisicki Bartłomiej, 65, 185
Lorenzoni Valentina, 134, 186
Majdzińska Anna, 66, 187
Maleszyk Piotr, 67, 188
Marchewka Justyna, 24, 135
Marcinkowski Andrzej, 68, 189
Markowski Łukasz, 69, 190
Maroń Jolanta, 70, 191

Marszałek Marta, 71, 192
Mascareñas Pérez-Iñigo Juan, 33, 144
Matras-Bolibok Anna, 50, 169
Mazurek-Chwiejczak Małgorzata, 102, 226
Messikh Omar, 72, 193
Milek Dorota, 77, 198
Mosiejko Leszek, 73, 194
Motuzka Olena, 101, 225
Mrówczyńska-Kamińska Aldona, 74, 195
Murawska Anna, 75, 196
Murkowski Radosław, 76, 197
Myronova Mariana, 245
Neneman Jarosław, 86, 207
Nowak Anna, 78, 199
Nowak Paulina, 77, 198
Okoń-Horodyńska Ewa, 79, 200
Oprych-Franków Dagmara, 14, 124
Panek Aleksandra, 42, 154
Piekut Marlina, 80, 201
Pietrunia Jurij, 40, 152
Pietrzak Michał, 81, 202
Pleśniarska Aleksandra, 82, 203
Pohorila Nataliia, 83, 204
Przedworska Kornelia, 57, 88, 176, 209
Przybysz Klaudia, 84, 95, 205, 218
Ptak Michał, 86, 207
Ptak-Chmielewska Aneta, 39, 151
Rabe Marcin, 107, 234
Radman Pesa Anita, 168
Rola Przemysław, 85, 206
Ropęga Jarosław, 150
Roszkó-Wójtowicz Elżbieta, 84, 95, 205, 218
Roszkowska Sylwia, 86, 207
Rólczyński Tomasz, 35, 146
Rutkowska Aleksandra, 101, 225
Ruzik-Sierdzińska Anna, 87, 208
Ryczko Aleksandra, 88, 209
Rynko Maja, 25, 89, 136, 210
Sadłowska-Wrzesińska Joanna, 56, 175
Santoro Gloria, 212
Sivakumar Sai Pirabu, 229
Słupik Sylwia, 90, 213
Smuda-Kocoń Marlina, 91, 92, 214, 215
Sobczak Andrzej, 41, 153
Soiński OFM Jacek Borys, 42, 154
Sokolowski Jakub, 93, 216
Sowa Mateusz, 94, 217
Staniec Iwona, 94, 217
Stanimir Agnieszka, 84, 95, 205, 218
Stanowicka Agnieszka, 96, 219
Suchecki Kajetan, 97, 220
Suder Marcin, 113, 240
Sulkowski Łukasz, 98, 221
Szczepaniak-Kielczyńska Magdalena, 49, 163
Szczęśny Krystian, 222
Szmit Anna, 99, 223
Szmit Maciej, 64, 99, 184, 223
Szymaniec-Mlicka Karolina, 100, 224
Szyszko Magdalena, 101, 225
Śmiechowicz Joanna, 102, 226
Śmieja Marek, 85, 206
Tabor Jacek, 85, 206
Titova Nellija, 227
Tomaszewska Gabriela, 103, 228
Tomaszewski Marek, 103, 228
Tora Justyna, 109, 236
Uzule Kristine, 229
Vieito Joao Paulo, 222
Voroncuka Anna, 227
Walecka Anna, 150
Wanat Stanisław, 134, 222, 230
Waszkiewicz Grzegorz, 104, 231
Wellmann Thilo, 24, 135
Werenowska Agnieszka, 13, 122
Węglarz Magdalena, 105, 232
Wichowska Anna, 106, 233
Widera Katarzyna, 107, 234
Wieradzka-Pilarczyk Anna, 42, 154
Wierzbicka Wioletta, 108, 235
Wiora Józef, 123
Wisła Rafał, 15, 26, 125, 137
Wolak Jacek, 109, 236
Wolny-Dominiak Alicja, 110, 237
Wróblewska Wioletta, 111, 238
Yakymchuk Alina, 112, 239
Zajac Paweł, 113, 240
Zalewski Dariusz, 114, 241
Zeb Aniq, 242
Ziarko Łukasz, 59, 178
Zięba Łukasz, 115, 243
Ziobrowska-Sztuczka Justyna, 116, 244
Znaleźniak Michał, 85, 206
Zolotnytska Yulia, 18, 128
Żądło Tomasz, 110, 237
Żyra Joanna, 245